MORLEY CALLAGHAN

ei vor moșteni pământul

MORLEY CALLAGHAN

●

EI VOR MOŞTENI PĂMÎNTUL

Coperta de MIHAI MĂNESCU

MORLEY CALLAGHAN

They Shall Inherit the Earth

© Canada, 1962, by McClelland and Stewart Ltd.

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS.

MORLEY CALLAGHAN

ei vor moșteni pământul

În românește de : GEORGETA PĂDURELEANU

EDITURA UNIVERS
București, 1936

CAPITOLUL I

În seara aceea de început de vară, Andrew Aikenhead, coasociat la firma Hillquist și Aikenhead, plecase să-și caute fiul. Traversase încet printre vehiculele care circulau, avînd o expresie însuflețită pe chipul său înfloritor îndreptat în sus. Stătea acolo pe trotuar, în forfota străzii, în drumul trecătorilor, uitîndu-se spre ferestrele imobilului cu camere mobilate unde locuia fiul său, și se simțea încîntat, ca și cum ar fi făcut în sfîrșit un pas hotărîtor care va readuce în viața lui bucuria.

Intră în clădire, și cînd se opri în hol și văzu după numerele înscrise pe perete că fiul său ședea la etajul trei, se apucă să urce scara cu covor roșu, gîfîind și suflînd greu la fiecare cinci trepte. La al doilea etaj, unde era mai multă lumină, văzu un tînăr mio de statură, cu înfățișare îngrijită și trăsături delicate, și cu părul atît de bălai și ondulat, despărțit printr-o cărare la mijloc, încît arăta ca un băiețaș drăguț, numai că ochii albaștri îi erau tiviți cu roșu și vicleni ; mergea în vîrful picioarelor prin hol și ducea cu amîndouă mîinile un coș cu fructe. Lumina plafonierelor cădea peste strugurii negri, perele galbene și merele cu coaja lucioasă în timp ce el se încovoia ca să așeze coșul pe carpeta de la intrarea unei camere.

— Ați putea să-mi spuneți unde stă Michael Aikenhead ? întrebă Andrew Aikenhead.

— Mike Aikenhead, zise prichindelul, îndreptîndu-și spinarea și părînd stingherit. Sigur că pot să vă spun. Urcați un etaj mai sus. Ultima cameră pe dreapta, în fund. E acasă. Andrew Aikenhead continuă să urce scara, în timp ce tînărul cu părul de culoarea inului se uita cu un aer de nesiguranță la coșul cu fructe pe care îl depusese drept ofrandă în fața acelei intrări.

În micul hol de la catul superior, unde se aflau numai două uși, Andrew Aikenhead tuși, apoi începu să-și limpezească glasul, ca un om care e pe cale să țină un discurs important și oferă cîteva sunete preliminare în semn de prietenie. Pe urmă rămase nemișcat, uitîndu-se la ușa vopsită în brun, în timp ce inima i se zbătea bizar în piept și se înfiripa în el dorința vie ca fiul său să-și reamintească și să-i recunoască glasul ce răsunase atît de tare. Cînd ciocăni și vocea băiatului răspunse nepăsător „Intră", se bucură și, deschizînd ușa, își spuse în gînd : „Ăsta-i semn bun. Lucrurile au să meargă strună".

Fiul său, Michael, ședea în fața unui birou, cu gambele încolăcite după picioarele scaunului, și fiindcă lumina venea de la una din acele lămpi de masă folosite de studenți, care arunca fascicolul de raze în formă conică direct deasupra biroului, tatăl nu-i putea deslușî prea bine chipul cufundat în umbră. O mînă mare, cu degete lungi, traversă repede zona de lumină, trecu prin păr, și în sfîrșit fiul lui se ridică încurcat în picioare. Era înalt și brunet ; cu mîna întinsă, veni încet spre tatăl său care-i zîmbea.

— Bună ziua, tată, era să nu te recunosc. Vreau să spun că m-a surprins venirea ta, zise el.

— Nu m-ai auzit tușind pe culoar, Michael ?

— Nu, citeam.

— Știam că ai să fii surprins. Îmi închipui că nu te așteptai deloc să mă vezi, spuse tatăl, apoi se așeză pe pat, fiindcă abia mai sufla după ce urcase scara, și, în timp ce se odihnea, examină odaia. Era una din acele încăperi de mansardă cu tavan oblic. Nu se vedea decît un pat, o masă de toaletă din stejar auriu, un birou greoi cu un vraf înalt de cărți la un capăt, fereastra lungă cu

radiatorul dedesubt, și un covor verde, uzat, pe podea. La un capăt al odăii se forma o nișă ce putea fi utilizată ca bucătărioară, căci se afla acolo o plită de gătit, cu un ceainic și un ibric de cafea. Iar cînd Andrew Aikenhead văzu cît de sărac îi era fiul și că locuia în acea cameră modestă, oftă, se simți profund stînjenit și nu-și mai putu ridica privirea, deși știa că Michael prefera o asemenea sărăcie confortului din casa tatălui său.

Michael era inginer constructor diplomat și aștepta să se producă o înviorare a vieții industriale din oraș care să-i dea posibilitatea să lucreze. Părăsise casa părintească de cînd intrase la universitate. Nu izbutise să se înțeleagă cu tatăl său în ultimii zece ani. Ostilitatea dintre ei se născuse odată cu cea de-a doua căsătorie a tatălui ; începuse chiar din ziua cînd acesta o adusese în casă pe cea de-a doua soție, și crescuse zi cu zi, sub ochii neputincios mirați ai tatălui, pînă cînd sosise pentru Michael vremea studenției, și atunci el declarase că va trăi de unul singur, independent, susținîndu-se prin propria muncă. La universitate servise masa, călcase pantaloni și curățase sobele de cenușă, iar vara vînduse reviste prin provincie.

Andrew Aikenhead își amintea de toate acestea în timp ce surîdea cu modestie și își privea fiul care stătea în picioare, cu trupul încordat, gata să bată în retragere. Vedea cît de calm era chipul băiatului și-i simțea intransigența, apoi îl cuprinse o teamă sfioasă că, acum, Michael nu va mai avea nevoie de el cîtuși de puțin. Dorea să-i spună : „N-ai nevoie de mine, acum, Michael, dar nu mă privi cu dușmănie. Mi-a venit foarte greu cînd ne-ai părăsit. N-am priceput niciodată prea bine de ce nu mă puteai suferi. N-am înțeles nici pînă astăzi cu adevărat. Mulți bărbați se căsătoresc a doua oară. Fiii lor locuiesc mai departe împreună cu ei." Dar își lăsă capul în jos, și în ochi i se strecură o expresie dureroasă care îl făcea să pară rătăcit și neajutorat în acea odaie de mansardă, căci cu cît își amintea mai mult, cu atît năzuia să scoată o singură frază sinceră și prietenoasă care să rupă tăcerea, stînjenitoare pentru amîndoi.

— Nu e un loc tocmai confortabil ca să stăm de vorbă, nu-i așa ? rosti în cele din urmă.

— Dacă vrei, ies cu tine să bem un pahar împreună, zise Michael.

— Să bem un pahar împreună ?

— Sigur. E un local după colț.

— Minunat, zise tatăl, luîndu-și repede pălăria, deoarece cuvintele simple pe care și le pregătise dinainte pentru acest prilej nu-i mai veneau în minte, iar sîngele îi urca în obraji. Tocmai voiau să iasă cînd auziră un ciocănit în ușă, iar cînd Michael deschise, tatăl său văzu o fată frumoasă cu ochi mari, albaștri și candizi, cu păr blond și des, adunat într-o lungă „coadă de cal", și cu figura rotundă, dar cu pomeți proeminenți. Purta un pulover tricotat din lînă albastru deschis, foarte strîmt în talie. Cînd îi zîmbi lui Michael, tatălui său i se păru că nu mai văzuse niciodată un surîs atît de cald și de prietenos. Ducea în mînă coșul cu fructe pe care omuleţul cu păr de culoarea inului îl așezase înaintea ușii ei.

— Mă întrebam dacă tu ai bătut adineauri, Mike, la ușa mea, zise fata. M-am întrebat dacă nu cumva ai lăsat tu coșul acolo. Și după felul cum vorbea parcă îl ruga să încuviințeze cu un semn din cap și să-i spună că ghicise adevărul.

— Aș dori să fi fost eu, Anna, dar de unde era să iau atîtea fructe ?

— N-am știut. Cineva a bătut la ușă. Credeam că poate ai fost tu. Îl vrei ?

— În locul tău, Ana, eu aș mînca fructele, oricum. Ce-ai zice dacă nu ne-am mai întreba de unde au venit, și am mînca fructele împreună, hm ?

— Bine, dacă-ți iei vina asupra ta, zise ea.

— Sigur, haide, o îndemnă el, și, aplecîndu-se peste coșul pe care i-l întindea ea, alese un măr roșu cu coaja lucioasă și i-l întinse.

— Nu vreau să-l iau, zise ea. Înțelegi la ce mă gîndesc.

— Am să muşc eu întîi, atunci, zise el, și mușcă solemn din măr, adresîndu-i apoi un surîs larg, în timp

ce chipul ei se lumina de simpatie. Iar tatălui, care se afla îndărătul lui Michael, îi era drag cum fiul său o întîmpinase cu bucurie pe față ; îi era drag felul cum stăteau acolo împreună, făurindu-și pe negîndite o fericire spontană dintr-un fleac ; și în timp ce privea buzele roșii ale fiului său mișcîndu-se pe cînd mesteca solemn mărul, simțea parcă nevoia să-și ceară scuze, ca și cum ar fi fost un intrus. Le spuse :

— Eu v-aș putea lămuri de unde a venit coșul.

Michael se adresă Annei, puțin cam stingherit :

— Ți-l prezint pe tatăl meu, Anna. Tocmai venise să mă vadă, și părea jenat de hainele luxoase și elegante ale tatălui său, ca și cum s-ar fi putut ca Anna să se minuneze de prezența unui bărbat atît de bine îmbrăcat și cu un anumit aer de importanță în odăița aceea de mansardă.

Andew Aikenhead se simți pus în inferioritate de felul cum fericirea lor spontană, firească, îi părăsi de îndată ce, redevenind conștienți de persoana lui, manifestară o politețe ca pentru un străin, dar spuse :

— Urcam scara, cînd am văzut un tip mărunțel și sprinten. Ar fi putut să fie un băiat după înfățișarea lui plăcută, doar că părea destul de versat, și a pus jos coșul cu fructe la ușa dumitale, ca pe o ofrandă.

— Pare a fi Huck Farr, Ana.

— M-am gîndit eu că a fost Huck Farr, spuse ea cu sînge rece.

— Oricum, poți să-l iei, Anna. Nu vrei ? Perfect, poate e mai bine să nu-l iei, dacă nu dorești, zise Michael deoarece fata lăsa coșul jos.

— Poate i-l dai tu înapoi, ce zici, Mike ? zise ea. Își îndreptă silueta, și tatăl văzu că, atunci cînd nu zîmbea, chipul ei era plin de îngrijorare. Mă bucur că ți-am cunoscut tatăl, Mike, zise ea. Acum am fugit. Bună ziua, domnule Aikenhead. La revedere, Mike.

Dar cînd îi revăzu surîsul, tatăl lui Michael descoperi brusc fluxul de cuvinte cordiale care-i scăpase pînă atunci, și, radios, începu să vorbească.

— Am trecut pe-aici ca să-l invit pe Mike să vină cu noi într-o mică excursie la țară, pentru o săptămînă.

Nu crezi c-ar fi o idee bună ? Vorbea cu repeziciune, ca să poată rosti totul înainte de plecarea ei ; vorbea ca și cum ar fi fost sigur că prezența ei acolo îl va convinge pe Michael să accepte.

— Sigur că ar trebui să te duci, Mike, zise ea. Închipuie-ți, să poți ieși din oraș timp de o săptămînă ! Mi-ar plăcea grozav, și surîsul cald care, de la început, îl uluise pe Andrew Aikenhead îi lumină din nou chipul. La revedere, repetă ea ieșind, și auziră pașii coborînd treptele.

— Phii ! nu-i o fată ca oricare, Mike. Are mai ales un zîmbet deosebit.

— Nu-i așa că e drăguță ?

— De ce origine e ? De obicei mă pricep să ghicesc, dar acum nu mă pot hotărî.

— Mi-a spus odată că părinții ei sînt ucrainieni. Nu știu prea multe despre ea, dar o duce tare greu pe-aici. Nu mai are mult ca să rămînă fără o para chioară. Și-a pierdut serviciul și toți cei de-aici o pîndesc. Huck Farr, domnișoara Gray, conferențiara de la etajul doi și electricianul de la parter. În curînd vor pune pariuri cît o să dureze pînă cînd Huck o va prinde-n mreje.

— O idee remarcabilă să-i pună coșul cu fructe la ușă. E un tip care știe să acționeze în asemenea împrejurări, trebuie să recunoso.

— Categoric, Huck Farr e un mare șmecher că, mai curînd sau mai tîrziu, are s-o constrîngă foamea. Nu-i bate capul ; își așteaptă momentul. Îi doresc din inimă fetei să i se ivească vreo ocazie, să găsească ceva de lucru.

Între timp ieșiseră în stradă, discutînd așa, cu toată seriozitatea, în mijlocul vuietului surd de zgomote citadine, al țipetelor de copii jucîndu-se pe trotuar în seara de vară, al strigătelor scoase de băieții care vînd ziare pe la colțuri, al chemărilor ascuțite pe care și le-aruncă fetițele de-a lungul străzilor, iar Andrew Aikenhead era încîntat că discutau cu atîta degajare ; dorea ca fiul lui să vadă cît de mult îi împărtășea interesul pentru fata aceea, Anna, și în timp ce mergeau, tăcuți un răstimp, gîndindu-se la fată, i se păru că simte cum ia naștere între ei o comunicare caldă, fără cuvinte.

Taverna în care intrară era plină de muncitori din cartier și, după ce se așezară singuri într-un colț, tatăl cercetă cu privirea pereții văruiți, tavanul cu imitații de grinzi — ca să pară ca un han vechi — masa la care se înghesuiau lucrători și femei ușoare rîzînd cu glasuri stridente, bețivani care deschideau gura larg și își ștergeau mustățile ude cu mîneca, apoi zise :

— Vii des aici, Michael ?

— Mereu. E spelunca mea favorită. Hai să bem ceva, zise Michael, și-l chemă pe chelnerul cu urechea zdrențuită de la box și maxilarul pătrat. Jake, de două ori bere, îi spuse, și după felul cum îi clipi din ochi chelnerului tatăl avu deodată senzația că Michael făcea din întîlnirea asta, pe care el o dorise importantă pentru amîndoi, ceva mărunt și indiferent. Aplecîndu-se înainte, întrebă :

— Există vreo șansă de lucru permanent pentru tine, Michael ?

— Absolut nici una, după cîte văd. Sînt prea mulți ingineri în regiune. Am încercat luni de zile să intru la Societatea de lumină, căldură și energie de la Lake City, dar nu e nimic de făcut.

— N-ai vrea să vii să lucrezi pentru noi, la agenția de publicitate ?

— Eu ? Eu sînt inginer, răspunse Mike, și rîse forțat privindu-și tatăl și repetînd : Inginer. Mie îmi place ingineria. Nu mi-ar plăcea să mă ocup de reclame.

Descriind cu paharul mici cercuri pe masă, Andrew Aikenhead spuse :

— E greu să deschizi vorba... nu știi de unde să începi. Nu știu de ce nutrești sentimente ostile față de mine, băiatule. N-am înțeles din capul locului. Mi-am dat seama cînd a început. A început după ce a murit mama ta, iar eu m-am căsătorit a doua oară, nu-i așa, băiatule ? Dar o mulțime de văduvi se însoară din nou, și, afară de asta, lucrurile s-au petrecut acum vreo opt ani, iar tu ai continuat să crești departe de mine. Îți respect dorința de a-ți croi propriul tău drum. Înțelegi ? Respect faptul că te-ai întreținut singur la facultate. Mi-e cu neputință să nu respect o asemenea hotărîre ; dar acum nu mă mai privești cu ostilitate, spune ?

— Cîtuși de puțin, zise Michael. Nu mai sînt un copil. Doar că am sentimentul că mă pot descurca singur. Tot ce-mi doresc e o slujbă.

— N-o mai privești cu antipatie pe soția mea ?

— Nu mă gîndesc prea mult la ea, dacă nu te superi că ți-o spun.

— E perfect, băiatule, zise tatăl. Îi venea greu să suporte felul cum fiul lui se detașase de el, totuși gîndea : „Are o francheță admirabilă, dar nu-i cunosc felul cum vede lucrurile. Nu știu ce să-i spun. Modul lui de a gîndi și a simți e în momentul de față cît se poate de diferit de al meu. Mă face să mă simt mai bătrîn. E un om cu spirit practic, fără ocolișuri, un om de știință, iar eu conduc o firmă comercială care lui nu-i place", și-i vorbi stăruitor : Ascultă-mă, Michael, știu că n-am făcut mai nimic pentru tine, dar tu ai vrut astfel, nu-i așa ? Vine o vreme în viață cînd omul simte că nu mai poate trăi fără să fie aproape de cineva care e de același sînge...

— Bineînțeles, îmi dau seama ce vrei să spui, zise Michael, pentru că deslușea atîta frămîntare în glasul tatălui său în timp ce căuta să-i argumenteze, încît nu putea să nu se simtă puțin mișcat. Nu simțea nici o apropiere față de tatăl lui ; începuse numai să perceapă ceva din ardoarea dorinței acestuia.

— Nu cer un lucru excesiv, Michael. Mă gîndeam că ți-ar plăcea să vii la țară împreună cu sora ta, Sheila, și cu Ross Hillquist. Asta-i tot. Fu nevoit să ridice nițel glasul din cauza zumzetului vorbăriei din jurul lor ; frînturi de conversație ajungeau pînă la ei în mici fraze clare și se se pierdeau ca luate de un curent sub limpezimea altor cuvinte mai sonore de la mesele vecine. „Am spus pune-ți pofta-n cui, băiete, dar am să-ți fac eu o propunere." „Dumnezeu mi-e martor că de trei ani n-am mai văzut-o și nu mai știu nimic de ea. Trebuie să mă crezi" — pe urmă răsuna brusc hohotul de rîs pițigăiat al unei femei pe jumătate beată. Uneori Michael de-abia își mai auzea tatăl, dar prin perdeaua de fum din încăpere chipul părintelui său se desena tot mai deslușit. Era o figură albă și roză, fără mustăți și barbă, cu o expresie ageră, sub cununa părului aproape cărunt ; agerimea se îmbina de obicei cu o amabilitate amăgitoare. Nu se des-

prindea prea multă blîndețe sau candoare de pe un asemenea chip, și totuși în seara aceea exprima atîta căldură și zel, încît se înfiltrase o trăsătură nouă în figura cunoscută a lui Andrew Aikenhead, unul dintre cei mai iscusiți agenți publicitari din oraș. Era în el ceva disperat și derutat acum. Andrew Aikenhead ajunsese la un punct în care succesul în afaceri nu-l mai satisfăcea. Venise să-și caute fiul pentru că nimic din activitatea lui nu-i mai putea dărui prea multă bucurie. Comerțul publicitar îl făcuse deseori să se simtă oarecum apăsat de plictiseală și, desigur, nu aceasta era atitudinea potrivită pentru unul dintre partenerii agenției Hillquist și Aikenhead după cincisprezece ani de activitate. Era un lucru cumplit să ai deodată senzația că ți-ai consacrat viața efortului de a convinge oamenii că doresc lucruri de care în realitate nu au nevoie, că ai provocat pasiuni și pofte amăgitoare în inimile a milioane de indivizi, numai ca să le oferi o satisfacție iluzorie, și să ai această senzație de fiecare dată cînd iei ziarul și citești reclamele pentru mii de articole de larg consum care pătrund în viețile a milioane de ființe. În timp ce se apleca peste masă, pledînd în fața fiului care-l părăsise și căutîndu-și cuvintele ca să-și exprime năzuința după un sentiment nou între ei doi, ochii îi străluceau, iar Michael, care îl socotise întotdeauna pe tatăl său un om volubil, inspirînd încredere, cu nenumărate și suple posibilități de formulare, avea intuiția acută a acestei năzuințe și a proaspetei înflăcărări ce pusese stăpînire pe el. „Nu-ți cer mult, Michael. E un lucru neînsemnat. Ți-o spun eu, am putea încă să fim buni prieteni. Nu poți să știi. Dar nu începe să reflectezi la asta deocamdată. Vreau să spun, răspunde doar că ai să vii."

Și Andrew Aikenhead începu să dea din cap ca și cum tot ar mai fi auzit înăuntrul lui șuvoiul propriilor cuvinte, îngăimate și conciliante, în timp ce întindea mîna spre brațul lui Michael. Cuvintele, tonul vocii, expresia plină de rîvnă și de emoție a feței sale, copleșiră orice resentiment care mai subzista între ei, atingînd coarda unei trăiri mai vechi pe care o împărtășiseră odinioară, cu mulți ani în urmă, pe cînd unul era copil și celălalt băr-

bat tînăr, tată și fiu apropiați, pe cînd mama lui Michael era încă în viață. Astfel că Michael zise cu glas domol :

— Firește, am să vin, după care izbucni deodată în rîs. Nu văd nici un motiv ca să nu vin, adăugă el.

— Minunat. Sheila și Ross Hillquist vor fi încîntați.

— Am să vin cu Ross. Spune-i, te rog, să treacă să mă ia, și Michael rîdea într-un fel nepăsător și concesiv, de aceea tatăl său, care radia de bucurie, își dădu seama cu neliniște că fiul său se simțea atît de tare în independența lui, încît socotea că-și poate îngădui să-i facă pe plac. Dar fața i se încreți într-un zîmbet de satisfacție și-i spuse : Mulțumesc, băiatule. Trebuie să mă întorc grabnic acasă. Jay Hillquist și cu mine oferim un dineu unui client. Mulțumesc încă o dată, băiatule. Aștept cu nerăbdare să vii. Tu ce faci acum ?

— Mai rămîn aici puțin.

— Mii de mulțumiri atunci, băiatule. Și în timp ce-și părăsea fiul și își făcea drum printre mese, Andrew Aikenhead luă o ținută puțin rigidă, ca să nu se remarce cît de mulțumit era. Îl văzu pe Huck Farr, măruntelul care pusese coșul cu fructe la ușa Annei Prychoda, șezînd palid și solitar la o masă de lîngă intrare și, ieșind, observă că Michael îi făcea semn lui Huck Farr.

Afară, în noaptea plăcută de primăvară, merse pe jos cale de cîteva blocuri prin partea aceea a orașului din preajma universității, pe străzi cu case și restaurante vechi, unde erai adeseori împins de pe trotuar de tineri cu chipuri oacheșe, străine, umblînd astfel pe jos ca să-și poată gusta întreaga bucurie înainte de a chema un taxi pentru a străbate orașul pînă la eleganta lui locuință din cartierul nou, rezidențial.

CAPITOLUL II

Cînd Andrew Aikenhead, cufundat în reverii și zîmbindu-și sieși, intră în casă, îl întîlni pe Dave Choate, fiul soției sale din prima ei căsătorie, coborînd scara

interioară ca să plece. De la distanță, Dave, care avea douăzeci de ani, apărea înalt și chipeș, cu genul de figură proaspătă și slabă, numai piele și mușchi, pe care o întîlnești la studenții sportivi, dar cînd îl vedeai de aproape, îi observai rîsul fără noimă, de bufon scrîntit. Dave abandonase de un timp studiile universitare ca să lucreze la agenția publicitară a tatălui său vitreg, dar se lăsase și de slujbă pentru că i se ceruse să-și vadă de treabă serios. Asupra acestui incident nu avusese loc propriu-zis o ceartă cu tatăl său vitreg, fiindcă la drept vorbind toți ar fi rămas surprinși dacă el s-ar fi apucat de muncă perseverentă atît de curînd. Dar chiar cu o seară în urmă se întîmplase un scandal gălăgios în familie. Dave dăduse o petrecere care se prelungise toată noaptea, iar în zorii zilei se repezise jos, în pivniță, ca să aducă șase sticle de șampanie și își poftise musafirii sus, în camera de baie, ca să-și spele dinții cu șampanie ; astfel că, atunci cînd se trezise Andrew Aikenhead, găsindu-l pe Dave singur, își dăduse totuși seama de cele întîmplate și, scuturîndu-și pumnii în aer, răcnise la el că e un dobitoc și o secătură și că nimic nu i-ar plăcea mai mult decît să-i tragă o burdușeală cu propriile lui mîini.

Cînd Dave trecu pe lîngă tatăl său vitreg, care îl privi cu îngăduință, se simți rușinat, neștiind ce să spună, deoarece atunci cînd nu era beat avea o fire prietenoasă și liniștită, iar escapadele de beție, sindrofiile stupide și fetele ușuratice care-i furau timpul, îi lăsau unele gînduri negre. De aceea, fără a se opri, rosti acum :

— Îmi pare rău pentru noaptea trecută.

— O, nu-i nimic, nu-ți face griji, răspunse repede Andrew Aikenhead.

— Pe cuvînt, îmi pare rău pentru supărarea pricinuită.

— Mai bine să uităm. Nu-ți face nici un fel de griji, adăugă, simțindu-se profund stingherit pentru un motiv pe care nu-l înțelegea în momentul acelea. După ce Dave ieși șovăielnic, fără să se mai uite înapoi, își dădu seama de un singur lucru : că încerca sentimentul unei eliberări totale față de el, sentimentul că nu va mai fi necesar niciodată să se frămînte din pricina lui. Parcă

ar fi privit cum o creatură brutală, neînduplecată, e dată la o parte din viața lui de către o ființă care-i era dragă și, cînd ușa se închise în urma lui Dave, avu o tresărire de bucurie.

Soția lui, care îl auzise venind, se oprise în capătul scării ; deslușise puținele cuvinte, stîngace dar conciliante, adresate fiului ei, de aceea, încîntată că nu-l vede nemulțumit, îi spuse :

— Te-am auzit vorbind cu Dave. Ai fost drăguț cu el. Ai fost bine dispus. Nu te mai indispune gîndul la petrecere ?

— Mai-mai că uitasem de petrecere, Marthe.

— Dar la ce te gîndeai ? întrebă ea.

Avea aproape patruzeci și cinci de ani, și părul încă negru, iar cînd purta rocha de dineu din mătase neagră, cu decolteu adînc, pe care o pusese în seara aceea, arăta pieptoasă și înfocată, cu o anumită ostentație întrucîtva mascată de atitudinea pasivă sau placidă ce-i era firească.

Marthe fusese infirmieră într-un spital pe timpul războiului mondial din Europa. Se îndrăgostise de un tînăr intern, William Choate, care lucra în același așezămînt spitalicesc. Exista o frenezie și o exaltare la tinerii din anii aceia, iar Marthe și William Choate hotărîseră să se căsătorească, deși nu aveau nici un fel de mijloace. Trăiseră împreună un an de zile ; pe urmă tînărul intern ajunsese la concluzia că era absolut necesar să plece la război alături de camarazii săi. La scurt timp după aceea a murit pe front, iar Marthe a rămas cu băiatul ei, Dave. Pentru a se întreține și a-și crește copilul a fost nevoită să lucreze din nou ca infirmieră. Trăia foarte cumpătat și era adeseori istovită ; ajunsese o obsesie pentru ea gîndul să-și asigure o existență îndestulată pentru ea însăși și fiul ei. Infirmierele care erau drăguțe și aveau un angajament la spital primeau mereu invitații la reuniuni, și la una dintre ele, o recepție în onoarea unui industriaș de pielărie din New York, îl cunoscuse pe Andrew Aikenhead. Marthe avea umeri frumoși, piele mătăsoasă și albă ca laptele, și arăta ca o femeie care nu va îmbătrîni niciodată, iar în momentul acela soția lui Andrew Aikenhead era bolnavă, și el se simțea singur

și nefericit. Căpătă deprinderea de a o vizita în apartamentul ei. În sfîrșit, după ce soția sa muri, și o ceru pe Marthe în căsătorie, ea avu pentru prima dată senzația că se apropie de o existență asigurată, pentru ea și pentru fiul ei.

Cînd Marthe își ținea capul plecat într-o parte, cum făcea acum, și se uita la el cu ochi negri, mîngîioși și neobișnuit de mari, avea un aer meditativ și discret înțelept, și totuși ea nu era niciodată perfect calmă, în nici o problemă.

— Mi-am văzut astăzi băiatul, pe Michael, începu să explice el fără grabă. Neliniștea care-l sfredelea îl alarmă, căci parcă realmente proclama că o trădase, parcă recunoștea în sfîrșit că era cuprins de un neastîmpăr și că ea nu-l mai tulbura ca altădată. Timp de zece ani, chiar înainte de moartea primei soții, nu se putuse împotrivi patimii pe care i-o inspira Marthe. Puțin cîte puțin ea îi transformase felul lui de viață în felul ei de viață și obiceiurile lui în obiceiurile ei, și își dăduse toată silința să fie plăcută prietenilor lui, pentru ca aceștia să-i ierte lui Andrew pasiunea față de ea ; dar acum cînd n-ar mai fi putut subzista între ei decît răsunetul unei iubiri mai profunde, al unui atașament reciproc, acum cînd ardoarea pierise, el își dădea seama că se îndepărtase de ea, regăsind într-un trecut ce zărea în adînc viața care-i fusese dragă înainte de-a o cunoaște. Da, l-am văzut în seara asta pe Michael, mai mult nu spuse.

— De ce-ai vrut, Andrew, să-l vezi pe Michael ? Te-ai dus să-l cauți ?

— M-am gîndit la el în ultima vreme, spuse el, și se simți jenat văzînd cum crește uimirea în ochii ei incredibil de negri.

Atunci ea îi spuse cu delicatețe, aproape rugîndu-l să nu se simtă jignit.

— El nu s-a atașat de noi, așa e ? Totdeauna a dorit să stea departe de noi. Dar nu-ți făceai prea multe griji în privința lui cînd ne simțeam apropiați.

— Ai spus „cînd ne simțeam apropiați", Marthe ?

Ea dădu din cap și spuse cu un fel de sfială :

— Aveam senzația asta, că te schimbi, Andrew. Îmi dădeam seama că ai devenit agitat. Iar cînd el îi întoarse spatele fără să răspundă nimic și intră în camera lui, ea îl urmă și-i spuse îngrijorată : Nu înțelegi ce vreau să spun ?

— Nu, nu-nțeleg. Cred că am dreptul să-mi văd fiul, replică el iritat.

— N-am spus să nu-l vezi.

— Încerci să insinuezi că sînt un mizerabil pentru că-l văd, i-o întoarse el.

Pe cînd se așeza și începea să-și scoată pantofii, iar sîngele care-i năvălea în obraji îl făcea să pară la culme de înfuriat, ea se străduia să-și exprime teama sub o aparență rațională. Chipul ei vădea atîta frămîntare, iar glasul căuta cu atîta șovăire cuvintele familiare potrivite, încît el tresări uimit. Avea înfățișarea unei femei care s-ar fi simțit înlăturată din viața lui, și, în timp ce-i asculta glasul scăzut, șoptit, era bîntuit de îndoieli timide cu privire la propria-i onestitate, de aceea cugeta în sinea lui : „Nu sînt un iresponsabil. Nu uneltesc nimic. De ce e alarmată ? Felul meu de viață nu corespunde cu felul ei ?“ Aceste gînduri îi destinseră nervii, și zîmbindu-i îi spuse :

— A fost o chestiune simplă, măruntă, conversația mea cu Michael. L-am invitat la țară, ca să stea împreună cu noi o săptămînă.

— Foarte bine, am vrut să spun doar că el nu ne-a plăcut pe noi niciodată, zise ea. Am vrut să spun că te-ai certat mereu cu Dave și m-am întrebat adesea dacă nu doreai să-ți aduci înapoi băiatul. Uneori mi se pare că-l urăști pe Dave. Am impresia că te înnebunește simplul fapt că se află aici, în casă.

— Astea-s vorbe de clacă, Marthe, și nu folosesc nimănui.

— Vrei să spui că nu știi ce simt eu în privința asta, dar altădată îmi cunoșteai gîndurile perfect.

— Nu știu ce simți. Nu înțeleg la ce faci aluzie.

— Atunci, ca un hatîr pentru mine, să nu vină Michael la noi.

— Să nu vină băiatul meu la noi ?

— Nu, mi-e teamă.

— Teamă de ce ?

— Nu știu, zise ea și tonul de rugăminte stăruitoare îi dispăru din glas. Îmi închipui că nu vreau să mi se tulbure deprinderile. Probabil că sînt o egoistă și doresc ca totul să meargă pe același făgaș ca mai înainte. Acum am fugit ca să-mi termin toaleta. Apoi îi zîmbi și, cînd să iasă, îl mai ademeni o dată cu glas dulce : Asta a fost numai pentru că, în clipa cînd mi-ai spus că l-ai văzut pe Michael, am simțit că totul se sfărîmă. Poate n-a fost de vină decît tonul cu care mi-ai vorbit. Mai sigur, a fost din cauză că m-am zbuciumat atîta pentru Dave, zise ea.

În loc să se îmbrace, ședea așa, ținîndu-și un pantof în mînă, cîntărind încă îndoiala care-i trecuse prin minte cu cîteva clipe în urmă. Ruşinîndu-se brusc, își aminti elanul de bucurie care-i zvîcnise în inimă după ce Dave închisese ușa plecînd, și se întrebă de ce avusese acea senzație ; ridicîndu-se, se simți adînc tulburat, căci dorea să fie cinstit față de el însuși.

Apoi auzi un strigăt.

— Tată, tată, pot să intru ? Mă grăbesc. Era fiica lui, Sheila, care pleca în oraș, și se oprise în ușă cu fața îmbujorată, ca și cum ar fi alergat. Fata era zveltă, brunetă, cu niște ochi albaștri care păreau totdeauna puțin febrili și-l făceau pe tatăl ei să se îngrijoreze și să se întrebe dacă nu avea un început de ftizie. În seara aceea chipul ei tînăr arăta plin de bucurie. După felul cum zîmbea arătîndu-și dinții, mici, albi și regulați, cu excepția a două intervale înguste, dar vizibile, între incisivii de sus, își dădea seama că se aștepta să fie foarte fericită, în seara aceea, alături de iubitul ei, tînărul medic Ross Hillquist. Fericirea ei îl mișcă atît de intens, încît se ridică în picioare, drept, simțindu-se în sfîrșit liber să-și manifeste întreaga mulțumire, și-i spuse :

— L-am văzut pe Michael, Sheila. Vine cu noi la țară pentru o săptămînă. Închipuie-ți !

— Formidabil ! Minunat ! exclamă ea, și începură amîndoi să rîdă, să vorbească și să-și șoptească unul altuia.

— I-am spus lui Michael că Ross are să treacă să-l ia cu mașina ; e-n ordine, ce zici ?

— Mai bine spune-i chiar tu lui Ross.

— Te așteaptă jos ?

— Vorbea cu tatăl lui, care tocmai venise.

— Dumnezeule ! și eu nu sînt îmbrăcat. Am stat așa și m-am lăsat furat de gînduri.

Andrew Aikenhead își trase pe mîneci halatul de casă ecosez, negru cu alb, o însoți pînă în capătul scării și așteptă în timp ce ea cobora treptele, atît de ușoară în rochia cu nuanțe vii, ca o cărare de lumină care ar fi lunecat în jos. O auzi strigînd spre salon : „Ross, Ross, vino o clipă.“ O auzi cum îi șoptește, cum rîd împreună, pe urmă amîndoi începură să urce scara, braț la braț, venind spre el cu chipuri surîzătoare, îndreptate în sus. Figura brună a tînărului medic avea o înfățișare caldă, prietenoasă. Îi era drag să vadă acele două chipuri alăturate înălțîndu-se spre el. Ross Hillquist nu era nici înalt, nici prea scund, nici gras, nici slăbănog, dar avea umeri foarte solizi. Nu te izbea niciodată ca fiind deosebit de inteligent, dar părea totdeauna că-și domină spiritul într-un fel remarcabil și nemaipomenit de simplu. Bucuros că fiica lui va afla cu siguranță o protecție în căsătoria cu tînărul medic, Andrew Aikenhead îl chemă cu însuflețire :

— Vino sus o clipă, Ross. Voiam să-ți spun că l-am văzut pe Michael. Vreau să stau de vorbă cu tine despre el.

CAPITOLUL III

O gloată de agenți publicitari de la firma Hillquist și Aikenhead împreună cu soțiile lor, cîțiva muzicieni, cîțiva pictori care se bucurau de succes și s-ar fi putut chema celebrități, un doctor, un avocat sosiseră cu toții. Salariații firmei erau veseli și explodau în rîsete sonore și prietenești ; soțiile, casnice, se bucurau de invitația

la recepție, dar păreau puțin cam alarmate de perspectiva de a pierde jumătate din noapte. Distinsul invitat, Stewart Roebuck, care dirija contabilitatea societății Minerva Cheese, sosise o dată cu ceilalți și stătea deoparte, oarecum rezervat, extrem de fericit și de uimit că el, un biet om politicos, cu un fel de a vorbi cam șovăielnic și purtînd ochelari cu lentile groase, a fost în stare să provoace atîta entuziasm în rîndurile femeilor și atîta jovialitate printre bărbați.

Andrew Aikenhead se îndreptă spre el, îl luă de braț și-i șopti cu caldă amabilitate :

— Vino cu mine la bucătărie, Stewart, unde putem fi singuri. De-o săptămînă îți păstrez un degetar din coniacul cel mai pur pe care l-ai băut vreodată. Și conducîndu-l pe Roebuck, trandafiriu de bună dispoziție, intrară în bucătărie ca să bea împreună un pahar. Aplecîndu-se cu sfială spre Aikenheand, Roebuck zise :

— Ți-am urmat sfatul serios. Îmi încerc într-adevăr mîna la puțină pictură. Data viitoare cînd mai vin pe-aici vreau să-mi vezi mîzgălelile. Sper sincer că n-ai să fii dezamăgit.

— Să nu uiți să mi le arăți. Am să le duc să le vadă niște pictori, zise Aikenheand. Era mai binevoitor ca niciodată în seara aceea. Chipul îi era scăldat într-o veselă bună dispoziție. Avea la cheremul său, pentru agenție, conturile de la Minerva Cheese, nu pentru că știa cum să discute afaceri cu Roebuck, căci afacerile constituiau doar un aspect superficial al relațiilor lor, ci pentru că-i dădea lui Roebuck senzația că năzuințele lui secrete și intime nu-și găsesc lîngă nimeni pe lume înflorirea ca alături de el. Nu ți-am arătat, de fapt, nimic în materie de artă. Mîine îl iau cu noi la o galerie pe unul dintre artiști ca să-ți dea unele aspecte tehnice ale chestiunii, spuse el încurajator. Putem vorbi mai tîrziu despre afaceri, ce zici ?

Și Roebuck, cu ochii lui albaștri strălucind îndărătul sticlelor de ochelari, plin de recunoștință că nu trebuiau să discute în seara aceea despre afaceri, rostea întruna : „Minunat, grozav, strașnic.“ Nu exista lucru pe care Aikenhead nu l-ar fi făcut în seara aceea pentru Roe-

buck, căci bucuria pe care i-o prilejuise întîlnirea cu Michael stăruia în el și-i declanșa în suflet un fel de compătimire față de acest om de afaceri timid, plin de aspirații tainice și fără glas.

Braț la braț se întoarseră în mijlocul musafirilor. Aikenhead, radios, făcu semn cu mîna partenerului său, Joy Hillquist, în picioare în centrul salonului, împreună cu soția unuia dintre subalternii săi mai mărunți, care-i ținea cu amîndouă mîinile farfuria cu salată de fructe, în timp ce el conversa cu soția altui subaltern, care-i adusese o ceașcă de cafea. Hillquist era un bărbat foarte înalt, cu umeri masivi, fața de culoare cărămizie și obrajii scofîlciți din cauza unor recente extrageri de măsele. Deși neliniștea nervoasă care îl tulburase în ultimii doi ani îl făcea uneori să clipească din ochi într-un fel uimitor de rapid, lăsînd impresia că e un om măcinat de griji, în realitate era un individ cu convingeri simple și adînci. Dacă el și societatea lui răspîndeau în lumea largă informația că brînza lui Roebuck era fără pereche între brînzeturile tuturor națiunilor, atunci el și soția lui și întreaga casă, ca și familiile salariaților săi, nu mai mîncau nici o altă brînză. Același lucru se întîmpla cu laptele, lamele de ras, accesoriile de toaletă, aparatele de radio și mărăturile ; le adopta în căminul său și credea în ele înainte de a pretinde altora să le utilizeze, astfel că în gospodăria lui se aflau, claie peste grămadă, nenumărate fleacuri și mecanisme pe care nu avea timp nici să le atingă. Se îndopa cu condimentele clienților săi, apoi lua purgativele altor clienți și se însănătoșea din nou. Astfel că el, omul încrederii orbești, și nu Aikenhead, era cel în care își puneau nădejdea funcționarii săi ca să le redea o existență sigură, salarii bune și încrederea din perioada de „boom".

De îndată ce-l văzu pe Andrew Aikenhead lîngă el, îi șopti :

— I-ai vorbit lui Roebuck ?

— E într-o dispoziție excelentă, Jay.

— Cît își propune să cheltuiască ?

— Nu l-am zorit. Îl las să accepte singur punctul nostru de vedere.

— Ar fi minunat dacă l-ai putea convinge să-și dubleze contul curent. O asemenea ispravă în ziua de azi ne-ar sălta pe toți. Fă-l să accepte punctul nostru de vedere. Tu îl poți face să dorească acest lucru. Ar trebui să știe că, atunci cînd încep să-i scadă vînzările, e cazul să facă mai multă reclamă.

— Știe că nu poate să vîndă brînză oamenilor dacă n-au bani de cheltuit, Jay.

— Doamne Dumnezeule, Andy ! Ce s-a întîmplat cu tine ? Nu știu ce-i cu tine de cîteva zile. Vorbești de parcă te-ar fi ciomăgit cineva. Cînd vorbești așa nu faci decît să înrăutățești lucrurile. În ceea ce mă privește, nu există nici un fel de criză, proclamă el, întinzîndu-și bărbia în afară. Dar după ce își descărcă sufletul de această teamă, zîmbi, deoarece știa că, de fapt, nu putea să se descurce fără vechiul său prieten.

— Mă simt foarte bine. Nu mă simt cîtuși de puțin ca un om ciomăgit, zise Aikenhead. Am aflat vești bune în seara asta.

— De la Roebuck ?

— Nu. Mi-am văzut băiatul, pe Michael.

— Ce mai face ? Lucrează, acum ? Îmi spunea băiatul meu, Ross, că dorea să intre la Compania de lumină, căldură și energie de la Lake City.

— Nu, nu lucrează, dar are să vină la țară cu noi și asta mă bucură foarte mult.

— Deci asta însemna zîmbetul acela radios de pe fața ta ? Îmi pare grozav de bine, Andrew, după cum îți închipui și tu, și cu mîna lui mare dădu un ghiont afectuos în umărul partenerului său ; apoi își zîmbiră unul altuia, doi vechi prieteni gîndindu-se la vremea, de mulți ani lăsată în urmă, cînd erau fericiți într-un fel mai naiv, cînd amîndoi erau săraci și copiii le creșteau mari, cînd amîndoi erau îndrăgostiți de soțiile lor.

Bărbații se strînseseră în jurul pianului și începură să cînte, iar doi dintre ei se repeziseră la doamna Aikenhead chemînd-o în mijlocul lor, dorindu-i prezența acolo, lîngă pian, din cauza felului ei agreabil, drăgălaș, picant. Soțiile celelalte ședeau în jurul încăperii urmărind-o,

pornite împotriva ei, întrebîndu-se de ce doreau bărbaţii s-o aibă alături. Iar cînd Andrew Aikenhead, de astă dată singur, rezemat de marmura căminului, văzu cum surîdea soţia lui şi îi auzi vocea gravă, avu impresia că fusese stupid din partea lui să se simtă tulburat, cu cîteva momente mai înainte, de ceea ce i se păruse la ea suferinţă. „De ce am simţit fiorul acela de neliniște cînd mi-a vorbit ? Nu-i pasă deloc. Uită-te la ea", reflecta el, şi se simţi din nou despovărat, iar chipul său înfloritor luă din nou reflexe trandafirii deasupra plastronului alb, lucios.

Începu să simtă însă oboseala, şi, părăsind discret salonul, ieşi în hol, deschise uşa din faţă spre a lăsa să pătrundă aerul răcoros din stradă, şi se aşeză pe o treaptă ştergîndu-şi fruntea cu batista şi ascultînd.

Cu douăzeci de ani în urmă, Andrew Aikenhead vindea în oraş diverse imprimate în beneficiul tipografiei unui ziar. Era căsătorit şi îşi iubea soţia, cu care avea doi copii mici. În dorinţa de a se îmbogăţi, se înscrisese la toate cluburile marcante de afaceri din oraş, frecventa o biserică importantă şi se manifesta în politică pe o linie strict conservatoare. În perioada aceea prietenul său, Jay Hillquist, era şeful serviciului de publicitate la acelaşi ziar, iar seara cei doi îşi luaseră obiceiul să meargă pe jos de la birou pînă acasă, împărtăşindu-şi ambiţiile de a face bani şi simţindu-se triumfători, siguri de ei şi apropiaţi. Descoperiseră amîndoi că se puteau face cu uşurinţă mulţi bani în afacerile de publicitate din conturile curente care intrau, pentru motive personale, în casa de bani a unei singure agenţii. Aveau amîndoi o mulţime de prieteni şi, umblînd împreună seara, se întrebau cum să scoată parale de pe urmă acestor prietenii în cercurile oamenilor de afaceri din oraş. Se stimulau unul pe altul cu planuri de a-şi părăsi slujbele şi a intra la agenţii publicitare diferite, pentru ca pe urmă, de îndată ce ar fi avut fiecare două, trei conturi substanţiale, să demisioneze şi să pună pe picioare o agenţie proprie. Andrew Aikenhead avea de la natură darul de a crea legături cu oamenii, deoarece era prietenos şi cald, şi

oamenilor le plăcea să i se destăinuie. Jay și cu el se vizitau reciproc, și în timp ce soțiile și copiii vorbeau de una și de alta cu animație, sau jucau cu toții un joc de cărți, ori se așezau, într-un tîrziu, din nou la masă, Jay îi spunea adesea : „Partea rea la tine, Andrew, e că nu-ți folosești prietenii. La ce bun să ai prieteni dacă nu te servești de ei ? Trebuie să te duci direct la ei și să le adresezi rugămintea." Se înțelegeau amîndoi de minune. După ce și-au înființat propria lor agenție, au continuat să-și facă amiciții, să pună la cale planuri folosindu-și prietenii și să cîștige bani neîntrerupt, an după an.

Dinspre salon venea o cîntare dezlănțuită, care-ți zgîria urechile. Crescu susținut pînă la un zbieret disperat ce răsună în hol, se revărsă în stradă, pentru ca apoi să se zdrobească într-un hohot de rîs ascuțit, frenetic. Iar Andrew Aikenhead gîndi : „Contractul cu Roebuck s-a cimentat", și își zîmbi sieși. Cînd glasurile se înălțară iar, acum pe jumătate stinse de beție, într-o veselie tremurată, i se păru că toți erau stăpîniți de teamă ; țipau pentru că temeliile pe care le socotiseră veșnice se prăbușeau. „Toți joacă teatru. Se prefac că nu s-a întîmplat nimic", gîndi el. „Îi spun lui Roebuck : «Iată, la noi e așa cum a fost întotdeauna» ; dar le e frică la toți că firma va da faliment mîine și vor rămîne în stradă, iar soțiile lor stau acolo răsucindu-și degetele și mor de frică și ele".

Și știa că el, ca un trădător, era unicul care recunoscuse în sinea lui că, efectiv, își pierduse încrederea. Îi ajunse la urechi o explozie și mai sonoră de cîntec, niște rîsete și mai stridente, și mai nestăpînite, și gîndi, cuprins de panică : „Seamănă a horcăit de moarte. Mi-am consacrat întreaga viață afacerilor și acum toate astea sînt pe ducă". Lăsase să-i scape o sumedenie de lucruri simple, autentice, eterne ; pierduse multă bucurie adevărată. Iar acea parte a existenței lui de acum douăzeci de ani țipa după viață, împotriva bucuriei găunoase, artificiale, ce se auzea din camera vecină, și vremea aceea de început a vieții lui îi părea acum mai asemănătoare ca orice cu un cămin de familie.

CAPITOLUL IV

Aşadar Michael călătorea cu maşina, de la oraş la ţară, împreună cu Ross Hillquist, logodnicul surorii lui. Străbătuseră toată după-amiaza un ţinut de terenuri cultivate, în care şoseaua cobora printre dealuri cu coama lungă şi netedă, urcînd apoi pe culmi înalte de unde peisajul se desfăşura panoramic cale de kilometri, cu sclipiri de soare pe lanurile pîrguite şi cu licărul albastru al lacurilor în fiecare vale mai largă ; iar dincolo de spinările joase, vălurite, ale dealurilor şi de întunecatele petice de pădure vedeai necurmat linia cețoasă a orizontului, încît aveai senzaţia că urcuşurile şi coborîşurile te duceau tot mai adînc în ţara de neguri cenuşii de peste dealuri.

— Taică-tău era teribil de bucuros cînd i-ai promis că vii şi tu, Mike, zise Ross. Vorbeam cu el aseară.

— E destul de jenant, orice s-ar spune.

— Cîtuşi de puţin, decît dacă creezi tu situaţia jenantă.

— Nu ştiu de ce am venit. Nu mai am nimic împotriva tatălui meu, şi cînd l-am văzut atît de dornic să mă convingă, i-am răspuns „bineînţeles, am să vin", dar acum parcă mi se pare că nu sînt în toate minţile.

— Faci cu el doar un compromis.

— Ştiu, dar îţi dai seama cît de penibil este cînd te pomeneşti în compania cuiva cu care n-ai mai fost în raporturi prieteneşti de un an. Am fost naiv ca un copil cînd am promis că vin, zise Michael, dar pe urmă rîse, căci deşi fusese dintotdeauna de părere că Ross gîndea greşit despre orice, ştia că, dacă avea nevoie de el, era oricînd disponibil. Chiar şi cînd îi vorbeai, întreaga natură receptivă a lui Ross era trează la tot ce aveai de spus. Studiaseră la acelaşi colegiu. Împreună cu Sheila, Ross venise adeseori să-l vadă pe Michael, şi astfel, datorită lor, păstrase legătura cu familia.

Se îndreptau cu maşina spre un şir de nori din ce în ce mai groşi la orizont, şi, cînd mai aveau încă o oră de mers, o ploaie uşoară şi rară începu să cadă, cu toate

că, privind îndărăt, încă mai puteau zări un crîmpei de cer senin, cu mult în urma lor, iar picurii de ploaie cădeau domol, aproape fără zgomot, peste ogoare. Era o ploaie caldă de vară, care dădea o strălucire potolită peisajului, și ori de cîte ori stropii îi atingeau obrajii, Michael simțea în el un flux proaspăt de viață. De pe deal priviră jos, în vale, la micul sat Jason și la hotelul de cărămidă aparentă situat pe malul unui rîuleț îngust; de partea cealaltă a apei se afla vechea fabrică de cherestea și, sub o perdea de aburi, pășunea întinsă urcînd în pantă lină de la mal. Opriră mașina ca să bea ceva. Ross ceru o sticlă de whisky. O ținu în sus, dar în lumina cenușie a pîclei nu reflecta nici o lucire. În timp ce beau, cercetau cu privirea departe în vale, acolo unde rîul își lărgea puțin albia și se vărsa într-un lac îngust, încercînd să descopere de la înălțime vila Aikenhead, dar nu vedeau decît acoperișurile caselor și clopotnița unei biserici la mare distanță, de cealaltă parte a lacului. Tot acest ținut de mici ape stătătoare și rîuri cobora pînă la Marile Lacuri, și uneori, pe vreme foarte senină, întrezăreai dunga orizontului lacustru strălucind pe fondul mai puțin luminos al cerului, iar dincolo se găseau porturile și vapoarele transportînd cereale pînă la Chicago și Cleveland.

Traversară podul peste rîu, acolo unde nuferi mari, galbeni pluteau pe apă, și coborîră în grabă din mașină în fața hotelului de cărămidă roșie. Hotelul găzduia o excursie pentru pescuit, căci mai mulți tineri cu fețe rîzătoare, flușturatice, se aplecau peste pervazurile ferestrelor. Ross și Michael se opriră pe șosea, sub ploaia ușoară, în timp ce oamenii din sat, așezați pe verandele caselor, îi observau cu înfrigurare cum își agită brațele în semn de salut către cei care se înghesuiau la ferestre. Cineva încerca probabil să-și facă loc și să-și scoată capul, fiindcă îi vedeau pe ceilalți rezistînd și împingîndu-l cu rîsete înapoi; apoi acel cap țîșni brusc în afară, pe jumătate ascuns sub o ridicolă șapcă englezească de vînătoare, din tweed și cu fundă pe creștet, care se sucise într-o parte ca o pălărie napoleoniană. Aplecîndu-se mult peste pervaz, îmbrăcat într-o jachetă de tweed, omul cu șapca

de vînătoare striga : „Hei, aține-te, aține-te ! șo pe el, șo pe el ! Bine ați venit, micuților străini," apoi, încîntat de propriile lui bufonerii, izbucni în rîs.

— Pentru numele lui Dumnezeu, exclamă Mike, dar ăsta-i...

— Ce s-a întîmplat ?

— Asta-i Dave Choate.

— Bineînțeles. Îți închipuiai și tu că o să fie aici.

— Nu m-am gîndit, zise Michael, și glasul lui deveni șters, fără vlagă, cum stătea așa pe loc în mijlocul drumului, cu chipul posac, în timp ce băiatul care făcea pe măscăriciul nu contenea să strige, bine dispus : „Hei Mike. Noroc, Ross !"

— De ce-a trebuit să fie și tipul ăsta aici ? zise Michael. Se îndreptau spre acel mic și vechi hotel, folosit în prezent mai ales pentru excursiile de pescuit, căci nu exista nici un motiv pentru care să mai treacă cineva pe-acolo, cînd satul era atît de aproape de orașele mai mari. La etaj, dușumelele erau adîncite și scîrțîiau cumplit. Cînd Michael intră în odaia lui Dave Choate, ezită să înainteze, plin de reticență. Se aflau acolo doi tineri cu mutre agere și obraji rumeni, care lucrau în domeniul creanțelor și ipotecilor. Erau puțin amețiți. Cei doi tineri creanțieri erau încă îmbrăcați în costumele lor fine, elegant croite, cu umeri pătrați și talia de viespe, după fasonul modern, și amîndoi purtau aceleași pălării mici și cochete de fetru pe care le arborau, în epoca aceea, toți tinerii creanțieri și curtieri de la oraș. Tocmai cînd intra Michael se produsese o explozie de ilaritate, căci unul dintre tineri, cel cu trăsături dure, dar copilărești, îl înșfăcase de gît pe prietenul său scund, brunet și dezmățat, și începuse să-i scobească ochiul cu degetul cel mare în timp ce-l pocnea în cap cu un ziar rulat strîns în chip de măciucă. Văzuseră odată împreună o trupă de vodevil executînd ceva în genul acesta, iar acum făceau cu rîndul folosindu-l fiecare pe celălalt drept compars. Amîndoi aveau ochii roșii, scobiți și umflați destul de rău, totuși arătau fericiți. Cu toții păreau puțin beți și încîntați la culme. Dar cînd intră Michael și rămase

în prag reticent și calm, se simțiră stînjeniți, iar unul dintre tineri îi spuse lui Dave :

— Teatrul nostru nu-l impresionează prea grozav pe băiatul ăsta voinic, așa e ?"

Scoțîndu-și ridicola șapcă de vînătoare și salutînd cu o plecăciune adîncă, Dave spuse :

— Bun sosit fiului risipitor. Cel pierdut s-a înapoiat. Băieți, vi-l prezint pe Mike Aikenhead. Mike, pentru voi. Și ție, Mike — amicul brunet e domnul James T. Finn, iar celălalt amic e Henry Swinerton Phelan. Amîndoi sînt oameni talentați și s-ar cuveni să-i simpatizezi, chiar dacă nu sînt tocmai din branșa ta.

— Șezi jos, Dave, spuse doctorul Hillquist. Nu mai face atîta gălăgie.

— Ce-i cu tine, Ross ? Mike înțelege. Sîntem camarazi.

— Vedeți-vă de ale voastre mai departe. Nu vreau să vă stric petrecerea, zise Michael, dar era atît de vădit că nu-i plăcea să rămînă acolo și că se simțea ca un străin printre ei, încît cei doi tineri creanțieri și cu Dave tăceau, urmărindu-i chipul brun, cumpătat, de pe care surîsul precaut dispăruse atît de repede. Îl pîndeau ca și cum s-ar fi așteptat să izbucnească din el vreo remarcă uluitoare, caustică, înfiorător de ostilă, iar Dave Choate, a cărui față congestionată exprima o ciudată inocență cînd îl fixa pe Mike cu privirea, încerca disperat să născocească niște cuvinte năstrușnice, mieroase și spirituale care să-i facă pe toți să rîdă și să lege camaraderie acolo, în camera de hotel din micul sat.

Michael examina încăperea unde stăteau răspîndite în dezordine sacoșe de voiaj din piele de porc, elegante și costisitoare, și observă teancurile îngrijite de haine frumoase, întinse pe pat, complicatul echipament de pescuit într-un colț al încăperii, măsuța de toaletă, deja transformată în bar și garnisită cu sticle de whisky și gin, ca și cele trei lădițe zdravene cu sticle de bere, îngrămădite îndărătul ușii deschise, totul vădind bani azvîrliți cu nemiluita ; iar tinerii creanțieri își purtau costumele cu distincție, ca pe niște uniforme, amîndoi cu haina la două rînduri de nasturi, strînsă bine pe talie,

și purtînd același gen de cămașă cu butonieră la guler ; holbau ochii la el în așa fel încît era sigur că-i înregistrau critic pantalonii gri de flanel, jacheta albastră uzată și pălăria boțită de fetru, cu boruri largi, demodate. Nu o dată își dorise și Michael să poarte asemenea costume frumoase și elegante ca ale lor.

Cînd Dave începu din nou să strige și să facă pe clovnul, Michael simțindu-se luat în derîdere, începu să cugete la nenumăratele nopți cînd stătuse treaz în culcușul lui din odaia de mansardă cu bucătărioară, întrebîndu-se dacă va veni vreodată un timp cînd i se va spune în sfîrșit că se găsește o muncă de făcut și i se va cere și lui să lucreze.

Se născu în el atîta animozitate, încît nu izbutea să înțeleagă că tinerii găseau în bufonerie o supapă pentru că îi făcuse să se simtă stînjeniți. Îl lăsară în pace, rîzînd între ei plini de voie bună. Astfel că Michael se retrase lîngă fereastră privind în jos șoseaua, ploaia și veranda, de unde patronul magazinului și soția lui se uitau cu interes în sus, spre hotel ; de cîte ori se uita la el vreunul dintre tineri, încerca să-i adreseze un zîmbet conciliant, dar în mintea lui își zicea : „Dacă Dave mai pomenește un cuvînt despre fiul risipitor îl plesnesc chiar aici, în camera asta".

Pe urmă, Dave îl pofti :

— Vino să bei cu noi ceva, Mike. Ar trebui să ne înțelegem bine cu toții.

— Bineînțeles că nu refuz o băutură, răspunse Mike.

— E destul de greu să te priceapă cineva, Mike, zise Dave. Nu poți fi în realitate chiar atît de acru cum pari. Stai puțin, să nu mă înțelegi greșit.

— Vrei să spui că ai vrea să arăt ca voi, băieților, ca motanii care tocmai au înghițit canarul.

— Nicidecum. Aș vrea numai să știu ce ai împotriva mea. Nu sînt vinovat că tu nu vrei să locuiești cu taică-tău ; e drept ? E tatăl tău, nu-i al meu, așa-i ? N-o să-mi pretinzi să trăiesc și eu ca un orfan fiindcă așa faci tu.

— Hai, spune-ne ce ai cu noi ? spuse creanţierul cu obraji rumeni, James T. Finn, cu un aer extrem de preocupat.

— Cine a spus că am ceva cu voi ?

— Nu-ţi cerem să ne agreezi, dacă mă-nţelegi ; dar prea îţi dai aere de superioritate. Nu-mi fac iluzii că e mare lucru de capul nostru pe planeta asta, dar de tine parcă a auzit cineva ? spuse politicos creanţierul.

— În regulă, puişorule, zise Michael. Eşti destul de fălos dumneatale, hm ? Totuşi, voi, băieţilor, ce-nsemnaţi ? Taţii voştri v-au făcut rost de slujbe la creanţe şi ipoteci, aşa e ? Sînteţi doi mari financiari, mai e vorbă ! Taţii voştri v-au pus acolo, în pîine, fiindcă nu ştiau ce dracu să facă cu voi ca să vă pună la adăpost.

— Şi pe tine ce te doare că noi sîntem la adăpost ?

— Fiindcă sînteţi atît de scîrbos de condescendenţi.

— Foarte bine, dă-i înainte. Spune-ne ce însemni tu ?

— Eu sînt inginer. M-am pregătit timp de şase ani pentru meseria asta şi vreau să muncesc. Asta-i un lucru pe care voi, băieţi, nu-l înţelegeţi.

— S-ar zice că sînteţi toţi nişte copii de zece ani. Staţi jos să bem ceva, zise medicul. Rîseră toţi oarecum prostește. Se simţeau ruşinaţi de sentimentul de ostilitate care se strecurase între ei. Singur Dave, pe jumătate beat, sfios şi împleticit la vorbă, continua să explice că el era doritor de prietenie. În realitate însă, nici unul nu slăbea din ochi faţa palidă a lui Michael, încă plină de porniri vrăjmaşe ; el ar fi preferat să nu fi venit acolo ; dorea să se întoarcă înapoi la oraş. În timp ce-l asculta pe Dave cum insistă să se arate prietenoşi unii cu alţii, şi le vedea chipurile netede, tinere, de băieţi răsfăţaţi şi uşuratici, îndreptate spre el, îl năpădeau toate duşmăniile demult uitate, venindu-i din sentimentul că fusese deposedat. Se gîndea la viaţa lui în marele oraş, la figura gravă şi uneori neliniştită a Annei Prychoda, totdeauna gata să zîmbească, totuşi ; la Huck Farr, urmărind-o cu atîta răbdare ; la toţi tinerii ce-şi petreceau după-amiaza în jurul restaurantului Hilton, aşteptînd să se ivească ceva, iar cei la care se gîndea în felul acesta, şi care

făceau parte cu adevărat din viața lui, păreau că se află la o imensă depărtare de indivizii din camera de hotel.

Dar Dave îl îndemna :

— Ce nu-mi place la tine, Mike, e că nu bei destul.

— Pot să beau mai mult decît tine și încă stînd în cap, zise Michael, arătîndu-și disprețul printr-un rînjet larg.

— Bine, facem pariu, Mike, zise Dave, și, luînd o sticlă de whisky, îngenunche și încercă să-și țină capul în jos, pe podea, sprijinindu-și de șifonier picioarele ridicate în sus, în timp ce înclina sticla.

— Sînteți ca niște copii, le zise medicul. Eu plec. Vii și tu, Mike ?

Atunci Michael se simți rușinat că se purtase atît de copilărește în mijlocul lor. Se uită la ei ca și cum ar fi voit să-și ceară scuze ; rîzînd, le spuse :

— N-are nici un rost să vorbim așa. Uită toate astea, Dave. Hai, vino, Ross.

Dave îi strigă lui Ross din urmă, în timp ce acesta cobora, că nu avea să vină acasă pentru cină ; rămînea acolo, cu prietenii lui.

Afară, pe șosea, doctorul Hillquist i se adresă, mirat :

— Nu te-am văzut niciodată în felul ăsta, Mike. Nu te-am văzut niciodată atît de complexat, pînă acum, față de alții. Parcă nu mai erai tu. Chipul lui rotund, serios, era plin de uimire. Părea atît de tulburat, încît luă chiar un aer nefericit.

— Ba nici vorbă că eram eu, zise Mike. Căutau să mă insulte, nu ?

— Nu, deloc. Încercau să se arate prietenoși și tu nu-i lăudai.

— Îmi venea să le dau la toți una la moacă.

— Dave îți făcea jocul, Mike. Dorea să-ți fie pe plac.

— Tipul ăsta n-a avut niciodată în el ceva plăcut. N-a avut nimic, niciodată, nici măcar o rugăminte.

— Nu poți nega că avea acolo destulă băutură ca s-ajungi să te clatini ca o ușă de hambar. Dacă n-aveai chef să vii, de ce-ai venit ?

— Fiindcă tata a-nceput să-mi vorbească într-un fel care mi-a amintit de trecut, m-a înduioșat, mi-a stîrnit simpatia.

— Mai mult decît atît, n-ai venit aici ca să-i cauți rîcă, după cîte știu.

— Nu văd de ce trebuie să insiști mereu asupra faptului că eu nu mă înțeleg cu tata, cînd tu n-ai nimic comun cu tatăl tău.

— Nu-i nevoie să mă iau la harță cu el ca să-l fac să înțeleagă. E aceeași situație la mine ca și la tine, Mike. Tata știe că eu nu pot să suport felul cum și-a văzut toată viața numai de interesele lui. Noi doi avem sentimentul că mai există și altceva pe lumea asta. Nici unul, nici altul n-am dorit să profităm de ceea ce puteau să ne dea părinții noștri, pentru că simțeam că există o muncă reală de înfăptuit în viață, așa că tu ți-ai văzut de drumul tău și ai devenit inginer, iar au m-am făcut medic.

Dar Michael care asculta numai cu o ureche, lăsă neatent să-i scape :

— Îmi pare rău, Ross. Acum încerc să-mi scot pîrleala cu tine. Oricum, n-aveam dreptul să mă apuc să le trag băieților un asemenea perdaf. Arăta nenorocit de-a binelea, iar privirea, care i se îmblînzise, își schimba direcția fără astîmpăr. Stătu locului în drum, uitîndu-se îndărăt la hotel, ca ros de căință.

Medicul începu să rîdă de el, căci îi era nespus de drag Michael cînd arăta ca acum, cu chipul tulburat și solemn, regretînd cu atîta ardoare un lucru atît de mărunt ; îi era drag felul grabnic în care-i trecea aversiunea lăsîndu-l pocăit ca o fată.

— Mă-ntorc să fac pace cu băieții ăia, zise Michael, luînd-o înapoi.

— Nu poți să faci una ca asta, rîse medicul, apucîndu-l de braț.

— Mă duc numai să-mi cer scuze.

— O să-ți ceri data viitoare cînd îi mai întîlnești. Acum s-ar simți prost.

— Iar eu mă simt groaznic că le-am căutat ceartă, așa, fără rost. Erau niște băieți de treabă care încercau și ei să se distreze după capul lor.

Mergînd de-a lungul drumului de țară care se îndepărta de șoseaua principală, Michael tăcea, deoarece își întindea lung gîtul, încercînd nerăbdător să vadă dincolo de cotitură, acolo de unde drumul începea să urmeze linia curbă din jurul lacului. De multe ori, de cînd își părăsise căminul de pe acest meleag, se trezise noaptea în cîte o cameră posomorîtă de pensiune ieftină, gîndindu-se la casa părintească, și de cîte ori îi venea în minte drumul acela și lacul și cerul de deasupra, îl biruia remușcarea că se izolase de ai lui și de ținutul acela, oricît de bună și salutară fusese izolarea.

Pe urmă auzi murmurul apei curgătoare de partea cealaltă a copacilor, apoi ajunseră pe negîndite la cotitură, și în sfîrșit apăru lacul, iar dincolo de lac, colinele joase, umede. Un val spontan de bucurie îl străbătu pentru că se afla din nou acolo, pe pămîntul natal ; privi cu nesaț pînă la malul opus al lacului îngust, care nu avea mai mult de doi kilometri și jumătate în acel punct, și rămase tăcut, urmărind cum cădea ploaia mărunt și oscilant pe apă, și cum devenea uneori transparentă încît puteai să vezi limpede spinările și umbrele dealurilor de partea cealaltă.

Puțin mai departe, pe șosea, era casa veche de piatră, cu obloane albastre și lemnăria în alb, cu pajiștea verde coborînd în pantă pînă la debarcader. Lîngă casă se întindea vechea livadă cu meri, și merii erau în floare, iar mireasma lor plutea în aerul încărcat de vapori. Oriunde s-ar duce în lume, oricît de sărac va fi, oricîtă dragoste sau ură vor sălășlui în el, acest colț de peisaj păstrat în amintire, țărîna pămîntului și aroma aerului și culorile peisajului, toate îl vor chema mereu, și-n suflet îi va pătrunde dorul de a le regăsi.

Andrew Aikenhead se afla la intrare, urmărindu-i cum urcă poteca spre casă. Cînd mai aveau de parcurs o bucată de alee își lăsă soția cu Sheila și cu Jay Hillquist, care ieșiseră alături de el, și se repezi în întîmpinarea fiului său. Îl luă pe Michael de braț și le făcu semn celor din casă, strigînd :

— Iată-i ! Iar lui Michael îi spuse : Am auzit toți mașina. Și v-așteptam cu toții.

Sheila fu cea dintîi care-i ură bun venit lui Michael cînd ajunse în fața casei, și-l sărută, iar obrajii ei de brunetă, cu piele catifelată și caldă, se îmbujorară în timp ce-i șoptea rîzînd :

— Ești o comoară că ai venit, Mike. O să petrecem de minune. Fii drăguț cu doamna Aikenhead. Nu e deloc femeie rea, să știi.

— Nu-mi închipui că ești chiar preocupată din cauza asta, răspunse el, tot în șoaptă, și rîse.

— Nu, dar cred că ea este, spuse Sheila încet. Uită-te numai puțin la ea.

Doamna Aikenhead stătea ceva mai la o parte, ca despărțită de toți ceilalți, după ani de zile de cînd venea în casa aceea. Pe fața ei se citea o însuflețire ezitantă. Stătea acolo singură, o femeie atrăgătoare și nostimă prin moliciunea gingașă a formelor, dar chinuită de anxietăți, ca și cum s-ar fi temut că o va îmbrînci careva la o parte și nu știa cum să se apere.

— Aș vrea să te distrezi bine aici, Michael, îi spuse ea. Mai bine ca oricînd. Pe urmă îi atinse delicat brațul și-i spuse : Sînt sigură că tatăl tău dorește să stea de vorbă cu tine, Michael. Simțiți nevoia să stați împreună la o șuetă, și, întorcîndu-se spre soțul ei, îi zîmbi. Se depărtă fără a mai privi înapoi. Umbla dreaptă, cu pași uniformi, fără a clinti capul, dar Michael, urmărind-o cu privirea, avea senzația că anxietatea ei se transformase în sentimentul că e părăsită, și era atît de tulburat, încît începu să se simtă ca un intrus.

Dar tatăl său i se adresă :

— Ah, Michael, ce bine-mi pare că te văd aici ! Bucuria începuse să-i învălmășească mintea și nu mai știa să se exprime în cuvinte simple, calde. Limpezindu-și glasul zise : Poți fi sigur, băiatul meu drag, că sîntem la unison cu toții ca să-ți facem o primire bună, apoi bolborosi ceva, luînd o mutră încurcată, deoarece își dădea seama că, în ciuda bunelor lui sentimente, vorbea prea pompos. Era speriat să descopere că maniera lui afabilă de o viață întreagă îi făcea dificilă acum exprimarea deplină a bucuriei ce-i umplea inima, iar vorbirea lui, chiar cînd încerca să-i pună frîu, se prefăcea într-o limbuție rapidă,

ca și cum ar fi încercat să vîndă ceva cuiva. O adîncă stingherealâ începea să i se aștearnă pe fața roșie de emoție. Nu putea să înțeleagă ce se întîmpla cu el și, îngăimînd stîngaci, dorea cu ardoare să găsească cîteva cuvinte autentice de bun venit.

Michael înțelegea că tatăl lui n-ar fi dorit să semene cu persoana care salută pe noii sosiți într-un hotel, sau cu un om care încheie o afacere bună ; știa că dorește doar să-și arate entuziasmul și de aceea el însuși era mișcat. Lui Michael i-ar fi plăcut să-i adreseze tatălui său o remarcă firească, drăguță, afectuoasă, care i-ar fi apropiat, dar era foarte dificil, întrucît tatăl lui vorbea cu disperare, de parcă n-ar fi avut curajul să se oprească. Iar Michael gîndi : „Poate că se-ntreabă de ce m-a poftit să vin. Nu s-ar spune că e între noi un sentiment cald, real," și se simți la culme de descurajat, căci bucuria de a-i regăsi pe ai săi îi aluneca printre degete.

Oftînd, tatăl său zise :

— E greu de explicat cît de mulțumit sînt. Dorise ca Michael să vină, și el venise, iar acum își dădea seama că, într-un fel sau în altul, el însuși eșuase, astfel că rămase tăcut.

În parte, demnitatea lui părea restabilită prin această tăcere, și rosti grav :

— Ce părere ai de un whisky cu sifon, Michael ?

— Mi-ar plăcea grozav.

— Vino-aici, atunci, zise el, conducîndu-l spre un bufet vechi, lîngă fereastră. Turnă acolo două pahare. Uitîndu-se unul la altul înclinară capetele și rostiră împreună : „În sănătatea ta. Noroc." Atîta tot. Dar în timp ce-și beau paharele cu sorbituri mici, pe Michael îl cuprinse tristețea la gîndul că el și tatăl lui încercaseră să se apropie, să se revadă cu căldură și cu ceva din demnitatea proprie ființelor umane, dar trebuiseră să facă eforturi imense, pentru ca apoi să nu izbutească să dea expresie umanității din ei. Stăteau în picioare împreună la fereastră, însă Michael avea sentimentul că nu realizaseră o adevărată reunire, și regreta că venise.

CAPITOLUL V

Dar cînd Michael se regăsi în odaia care odinioară fusese a lui, privind afară la suprafaţa lacului, calmă după ploaie, cu o pînză de lumină cenuşie spînzurînd deasupra pe toată întinderea apei, afară de o unică dîră de strălucire palidă care avea să dispară curînd sub clarul de lună, dorul de a-şi redescoperi căminul îi izvorî din nou în inimă. O barcă cu vîsle se izbea încetişor de micul debarcader. Livada cu meri se afla acolo, pe panta lină de lîngă lac, iar merii înfloriseră. Apoi răsări luna poleind florile albe. Pe malul opus al lacului se vedeau cîteva lumini. Atunci totul începu să i se apropie de suflet, toată acea regiune rurală cu aspect blînd, care-i fusese dragă de cînd se ştia, şi îl prindea acum din nou în mrejele ei. „Lacul are întocmai înfăţişarea de altădată. Poate că nimic nu s-a schimbat. Mama a murit, dar, într-un fel, poate e şi ea cuprinsă în meleagurile astea pe care le iubea atît de mult. Îi plăcea mireasma florilor de măr într-o noapte de primăvară ca asta. Poate că fiecare ramură, piatră sau arbore de-aici păstrează ceva din ea," gîndi el. Şi toate zilele copilăriei reînviară în el pe cînd stătea aşa, la fereastră, auzea glasurile copiilor care veneau pe vremuri la joacă ; auzea vocea vioaie, de fetiţă, a surorii lui ; toţi rîdeau şi ţipau, urmărind din ochi cîinele care făcea spumă bătînd apa, după băţul pe care ei îl aruncau mereu ; pe urmă, auzea glasul mamei care-i chema din casă.

O lentă reacţie emotivă şi un fel de iubire amestecată cu păreri de rău îi creşteau în suflet în timp ce stătea la fereastră ; pe urmă zări două siluete umblînd în penumbră şi auzi un rîs molatic. Sheila şi Ross Hillquist, care se plimbau braţ la braţ pe cărare, se opriră chiar înainte de a părăsi pajiştea, şi rochia ei albă împreună cu costumul de culoare închisă al medicului deveniră ca un singur trunchi gros de copac atins de lumină.

Michael începu să-şi despacheteze bagajul şi să-şi examineze camera. Într-un colţ, pus anume pentru el, se

afla un echipament de pescuit, o undiță de bambus pentru bulboanele cu păstrăvi și pentru rîu, și o undiță scurtă de oțel pentru bibanii din stuful de la promontoriu. Așezîndu-se pe pat, îi veni gustul să plece singur dimineața și să pescuiască bibani în locul acela strașnic dintre trestii. Zîmbi și își trecu palmele prin părul negru și des.

Tot mai ședea așa cînd auzi glasuri venind dinspre latura opusă a casei, glasul lui Dave și glasul tatălui său ridicîndu-se, purtate departe pe lac. Dave venise singur de la hotel ca să mai ceară ceva bani și dorea să se întoarcă acolo în grabă. „Dacă am pierdut banii, trebuie să le plătesc băieților, nu ? zicea el. Sfinte Dumnezeule, ești din ce în ce mai strîns la mînă. Ce s-a întîmplat cu dumneata ? Doar nu ești falit !“ Iar celălalt glas, sacadat și sonor, spunea : „Nici un cent, nici măcar un sfanț Poți să te duci mîine la oraș și să-ți cauți de lucru“. Glasurile evocau patima, gesturile, chipurile amîndurora. În timp ce toată lumea asculta, băcanul din sat, care tocmai pleca acasă, fermierul de la ferma vecină, căruia i se blocase motorul automobilului, acolo, pe șosea, glasurile se ridicau ascuțite ori tăceau brusc, iar Andrew Aikenhead rostea cu înțelepciune aspră, necruțătoare : „Nici un cuvînt mai mult. Ce-ai spus ? Te-ncumeți să repeți ? Nu sînt prea bătrîn ca să burdușesc cu mîinile mele un flușturatic ca tine. Nu ești bun de nimic pentru nimeni pe lume. Mai bine ai fi mort decît viu“. Părea liber și puternic. Dar glasul tînăr, plin de dispreț, se făcu auzit : „Uah, m-am săturat de mofturile astea. De ce nu închiriezi o sală de varieteu ?“

În timp ce Michael asculta, agitat și uimit, o auzi pe doamna Aikenhead strigînd din casă :

— Dave, vino-ncoa.

— Ce dorești ?

— Vino-ncoa.

— Mă-ntorc la hotel.

— Vino aici, Dave. Aranjez eu lucrurile, zise ea.

CAPITOLUL VI

Dimineața, Andrew Aikenhead aștepta multă vreme ca Michael să coboare și să meargă la pescuit. Șezînd pe verandă și urmărindu-i pe Sheila și pe doctorul Hillquist cum se plimbă de-a lungul șoselei, învăluiți în lumina proaspătă a începutului de zi, îi reveni în minte cearta cu Dave Choate din seara precedentă, dar de îndată ce se pomeni bombănind iritat, alungă repede asemenea gînduri, căci la urma urmei nu fusese decît una din certurile banale care se iscau de multe ori între ei. Nu dorea să-și bată capul cu astfel de gînduri într-o dimineață ca aceea cînd fiecare cîntec de pasăre îl desfăta și zgomotele dinspre lac îi erau atît de familiare și plăcute. De pe verandă îi apărea figura lui Jay Hillquist lîngă fereastra din living, cu capul aplecat și întors în așa fel încît i se vedea o singură ureche roșie. Jay Hillquist își făcea însemnări grabnice în carnetul său, stabilind un plan prin care să atragă contul negustorilor de stofe pe credit pentru agenția lor. Suspinînd fericit, Andrew Aikenhead avu în sfîrșit sentimentul că e înconjurat de ai săi.

Cînd Michael apăru cu undița de oțel pentru pescuit bibani, păru surprins că-și vede tatăl șezînd acolo, îmbrăcat cu o jachetă cafenie de tweed, cu o pălărie veche de fetru pe cap și cu o pipă în gură. De capătul undiței lui Michael atîrna un boiștean alb cu roșu, momeala folosită pentru bibani prin părțile acelea. Tatăl lui observă că pe Michael îl decepționase faptul că-l găsise pe el așteptîndu-l, după căutătura prudentă din ochii fiului său, și văzînd privirea băiatului, se simți la rîndul său decepționat. În seara precedentă ajunsese într-adevăr la concluzia că revederea lor nu fusese prea izbutită numai din cauza firii rezervate a lui Michael.

— M-am gîndit că, foarte probabil, o să vrei să mergi la colțul acela din stufăriș, Michael. E-adevărat ? zise el.

— Așa mă gîndisem. Dar poate că e puțin cam tîrziu acum. Poate am s-aștept să mă duc diseară.

— Nu, nu e prea tîrziu. N-am crezut niciodată în ideea asta cu ora cinci dimineața. Cei mai buni bibani care s-au pescuit vreodată pe-aici au fost prinși puțin înainte de amiază. Îți amintești ce frumusețe de bibani prindeam la promontoriu ? Te conduc cu barca pînă acolo. Haidem !

— Nu, vîslesc eu, zise Michael. Cum o să te las pe tine să vîslești ?

— Perfect. Să mergem.

Coborîră la micul debarcader și, aplecîndu-se amîndoi, apucară de barcă ; și, pentru că erau conștienți că trăgeau barca spre larg la fel ca odinioară, rămaseră tăcuți și sfioși. După ce urcară în barcă și Michael începu să vîslească, îndreptîndu-se către promontoriul care se profila dinspre țărm la vreun kilometru și jumătate mai sus, iar peisajul arăta la fel ca întotdeauna, cu cerul luminos și apa albastră a lacului neîncrețită de valuri, tatăl, întrebîndu-se cum să rupă tăcerea, îi arătă deodată pe mal ulmul înalt ce străjuia ogorul povîrnit pînă la apă și-i spuse :

— Mai e și-acum un cuib de granguri acolo. Se pare că-și fac cuibul în ulm de ani de zile. Poate vedem și noi unul, și ducîndu-și degetele la gură imită perfect trilul păsării, căci știa să îngîne aproape orice pasăre ce-și făcea cuib prin părțile acelea ; și așteptară, lăsînd barca să plutească în voie, pînă cînd, în sfîrșit, licări soarele pe pieptul cu pene roșii al păsării care țîșni din ulm, plutind în înalt, pentru ca apoi să se depărteze brusc.

— Ai reușit, zise Michael.

— Nu ți-am spus ?

— Ai avut dreptate, încuviință Michael.

Tatăl era cît se poate de satisfăcut, și i se citea atît de limpede mulțumirea pe față, încît Michael gîndi : „De ce a trebuit să vină cu mine și să-mi strice fărîma de distracție pe care mi-o plănuisem ? Îl simt cum mă privește. Are chef de sentimentalism. Dumnezeule mare, de ce face mutra asta răbdătoare și satisfăcută ?“ În timp ce se perindau pe lîngă ei colțuri de peisaj păstrate în amintire, imagini familiare de pe uscat, una după alta, avea senzația că tatăl lui nu-i slăbea din ochi. Pe cîm-

purile înclinate domol spre lao scînteiau margarete albe și gălbenele de munte, ici și colo apăreau din apă răzoare de orez, și adeseori, de printre arbori, se auzea deodată talanga unei vite, cu sunetul ei bine cunoscut și care te lua totuși prin suprindere. S-ar fi zis că tatăl își alina fiul cu acei copaci, cu zgomotele obișnuite și cu ambianța lacului, rugîndu-l numai să-i accepte prezența. În cele din urmă însă, cînd începu să simtă că Michael aproape uitase că se află cu el în barcă, iar el însuși își amintea de seara de la tavernă, cînd avusese impresia că a atins în Michael o coardă sensibilă, i se adresă puțin cam nedumerit :

— Îți place aici, Michael ?

— E foarte bine. Dar eu trebuie să plec peste o zi, două, răspunse Michael pe un ton prozaic, lipsit de sensibilitate.

— Nu e nimic deosebit care să te solicite la oraș ; e-adevărat ?

— E foarte frumos aici, dar... ei bine, știi ce vreau să spun. Acum că mă aflu aici, mai bine s-o declar deschis. Nu prea înțeleg de ce am venit. Nu-i același lucru ca altădată. Au trecut cîțiva ani peste mine. Nu mai e locul meu aici. Ce-a fost al meu s-a dus. Mi-a rămas în amintire, dar e un lucru pe care nu-l mai pot regăsi aici.

Atunci tatăl avu impresia că e respins cu aroganță și, năpădit de resentimente, la rîndul lui, rosti tăios :

— La urma urmei, Michael, nu e nimeni ciumat aici. Doar nu-ți închipui că te molipsești dacă mai stai cu noi ?

— N-am spus asta.

— Dar așa se subînțelege și mă simt puțin ofensat, spuse el, și sîngele îi năvăli în obraji fiindcă fiul său continua să-l privească indiferent. Ești destul de egoist, nu-i așa, Michael ? Ești bine hotărît să-ți vezi de drumul tău. Ce simte altul nu te interesează prea mult.

— Zici că sînt egoist, deci.

— În cazul ăsta, da.

— Asta-i bună ! N-am știut niciodată că-ți păsa prea mult de ceea ce simt alții, zise Michael, aproape

luîndu-și tatăl în zeflemea. Acolo, în lumina dimineții, pe apa liniștită, unde nu se auzea decît plescăitul ușor al lopeților din cînd în cînd, se uitară unul la altul cu aviditatea de a se înfrunta usturător într-o ciocnire de multă vreme uitată, încă de la începutul ei, care îi ducea îndărăt la zorii vieții lor împreună, la o soție și o mamă, la propria lor evoluție și apoi la despărțirea lor ; se simțeau mînați aprig unul împotriva celuilalt ; amîndoi erau stăpîniți de plăcerea și de dorința acestui conflict. Pe urmă Michael zîmbi cu un calm nesfîrșit, iar tatăl oftă și se simți stînjenit. Michael zise :

— Am ocolit promontoriul, iată stufărișul.

— N-am avut nici o intenție să-ți arăt dușmănie, Michael.

— Uită toate astea, rosti Michael degajat, în spiritul independenței nepăsătoare care îl descuraja atît de mult pe tatăl său.

În golful cu apa mică, erau felurite ierburi verzi sau bătînd în cafeniu, care-și înălțau capetele în smocuri tot mai dese pe măsură ce înainta barca, pînă cînd le fu greu să mai vîslească, și nici nu mai vedeau apă, doar cîte o baltă din loc în loc, puțin adîncă și întunecată la culoare, iar apa scăzută, amestecată cu ierburi, devenea treptat mlaștină la marginea golfului. Și nu se clintea nimic în cuprinsul golfului, nu se ivea nici un tremur pe luciul apei. Deasupra trestiilor zbură un cocor tînăr, cu picioarele lungi atîrnate ; fără veste se porni ciripitul și clămpănitul nenumăratelor păsări, și mlaștina se umplu deodată de viață. Michael se ridică în picioare în barcă zvîrlindu-și undița, iar tatăl său menținea barca proptită într-un singur loc lîngă o mică baltă, ca el să aibă o oarecare libertate de mișcare pentru undiță deasupra unei fîșii de apă. Tatăl ședea urmărind neîntrerupt chipul fiului, căci de îndată ce Michael zvîrli undița și pluta veni răsucindu-se spre barcă, trăsăturile lui reflectară însuflețirea ; pe urmă apăru și acea patimă tăcută a vînătorului sau a pescarului care îl făcu pe Michael să uite cu desăvîrșire de sine.

Apa era foarte caldă, iar bibanii erau grași, greoi și leneși, prea bine hrăniți. Erau obișnuiți să nu le stea

nimic în cale și înghițeau ușor nada. Michael prinse doi bibani mici învîrtind neglijent mulineta. Nu opuneau nici o împotrivire. Înotau și se zbăteau o ultimă oară cînd îi ridica și-i arunca în barcă. Dar tatăl său, urmărind chipul băiatului, începea să nutrească speranțe, căci uneori Michael zîmbea și tot timpul făcea mici comentarii, ca de pildă : „Asta n-a fost curajos deloc, hm", ca și cum ar fi fost camarazi. Și speranța tatălui creștea, pentru că știa că e greu să pescuiești cu cineva care îți displace, și își dădea seama după expresia lui Michael că pescuia cu plăcere acolo. Cu o figură care începea să se lumineze, Michael se întoarse către tatăl său și-l întrebă :

— Îți face bine să vii aici ?

— Fără doar și poate, băiatule.

— De ce ai vrut să vii ?

— Așteptam cu nerăbdare de multă vreme.

— Și de ce nu pescuiești ?

— Mă simt admirabil stînd așa să privesc. Îmi face o plăcere imensă, spuse tatăl, împăciuitor.

La început zelul conciliant care apărea atît de vădit pe chipul tatălui său îl puse în încurcătură pe Michael, dar pe urmă îi adresă un surîs larg.

Între timp, soarele se înălțase drept deasupra capului, astfel că o luară înapoi spre casă, dar după ce parcurseră mai mult de jumătate din distanță, zăriră un grup de persoane făcîndu-le semne printr-o deschidere într-un șir de arbori de pe mal. Erau doctorul Hillquist cu Sheila, cei doi prieteni ai lui Dave de la hotel și Dave însuși, fluturînd nebunește o sticlă de vin și strigînd :

— Vino-aici la noi, Mike !

— De ce nu te duci la ei, Michael ?

— Ba mă duc. Să tragem barca lîngă buștеanul acela care se-ntinde în afară și am să cobor, zise el. Apoi i se așternu pe față zîmbetul cald și generos care-i plăcea tatălui său și adăugă : Ne-am distrat bine acolo, la stufăriș, așa e ?

— Nici vorbă că da. Ne mai ducem de o sută de ori, ce zici ?

— Sigur că ne mai ducem, răspunse Michael, și în timp ce tatăl lui rezema barca de buștean, menținîndu-l

fix și pe acesta, Michael sări pe mal. Urcă taluzul cu pași mari pînă la terenul de livezi. Fața lui brună, frumoasă, era scăldată în razele soarelui. Iar tatăl său, încovoindu-se pe vîsle, avu sentimentul că acest lucru îl așteptase de multă vreme să-l audă vorbind așa cum îi vorbise, să-l privească umblînd repede pe mal, să vadă soarele luminîndu-i fața.

Capitolul VII

Escaladînd taluzul, Michael salută cu brațul ridicat și cu chip prietenos. Cei doi creanțieri care se ghemuiseră pe iarbă lîngă Sheila întrecîndu-se în strădania de a-i face ochii dulci să se îndrepte alene asupra lor, acum se întoarseră privind lung la Michael. Cînd îl văzură cît de nerăbdător era să fie împreună cu ei, se destinseră și-i adresară un zîmbet stîngaci, iar brunetul, James T. Finn, strigă :

— Vino să bei cu noi, străinule.

La umbra unui mic tufiș se găsea un coș de nuiele cu opt sticle de vin negru. Două căni de cositor erau trecute din mînă în mînă.

Dave, singurul care se ridicase în picioare, zise :

— Vrei să-ți aștepți rîndul la cană sau preferi să bei o sticlă ?

— Dă-i sticla, zise James T. Finn.

— Dă-mi sticla.

— Poftim, Mike. Dă-i drumul, noroc și sănătate, zise Dave, grăbindu-se, cu mișcări oarecum studiate, să ia o sticlă din coș, ca un om care vrea ca altul să-și dea seama cît e de doritor să-l mulțumească.

Toți îl urmăreau atenți pe Mike cum își toarnă sticla pe gît ; îi observau în tăcere mărul lui Adam săltînd puțin, părul negru strălucind, ca și sticla, în soare. Aveau impresia că totul va merge cît se poate de bine.

— Ce fel de vin e ? întrebă Mike, ștergîndu-și buzele cu dosul palmei.

— Burgundia, răspunseră toți odată.

— E un lucru nou pentru mine că pescarii beau vin, zise Michael. Totdeauna am fost convins că pescarii beau tărie. Nimic altceva decît butoiașe de whisky.

— Și noi beam whisky mereu, zise Dave. Am constatat că nu merge.

— Se îmbătau prea repede, completă medicul.

— Exact. Ne îmbătam și-atunci uitam că sîntem la pescuit, așa că am descoperit că putem lua cu noi un vin bun de Burgundia, avem posibilitatea să bem toată ziua și totuși să ne-arătăm respectul față de pești. Peștii vor să le acorzi considerație. Vinul are în vedere și interesul peștilor, nu e egoist și neatent ca whisky-ul. Ne-a trebuit mult timp ca să descoperim că vinul e bun pentru pescuit, nu-i așa, domnilor ? se adresă Dave prietenilor săi.

Era foarte plăcut să bei vin așa, stînd la soare, fără prea multe vorbe, dar uneori rîzînd, într-o atmosferă prietenească. Toți păreau bucuroși că se află acolo. Iar Michael, dîndu-și seama cît de dornici erau prietenii lui Dave să-și arate bunăvoința, zise :

— Nu știu ce-ați crezut voi, băieți, că e-n neregulă cu mine ieri, la hotel. Categoric, am încercat să vă stric puțin cheful, așa e ?

— N-a fost nimic, îl liniști James T. Finn. Să nu mai vorbim despre asta. Toți sîntem așa cîteodată.

— Vreau să spun că dacă aș fi avut de lucru în meseria mea, insistă Mike, și aș fi cîștigat bine cu ingineria, aș fi considerat că vă amuzați de minune. Cînd te simți tu însuți în toane bune ai impresia că și altul are dreptul să petreacă așa cum îi place, dar dacă șomezi, te afli în defensivă. Ți se zbîrlește părul, îți închipui că oamenii te insultă și te simți persecutat. Asta se întîmplă, bineînțeles, în zilele cele mai rele.

— Nu merită să mai pomenești ; n-a fost nimic.

— Nu v-am spus eu, camarazi, că Mike e băiat bun ? întrebă Dave.

— Mulțumesc, domnilor. Dar cu toate astea știu că v-ați întrebat ce naiba e cu mine. Puneți-o pe seama faptului că m-a apucat furia fiindcă descoperisem nu demult că n-o să mă simt pe lumea asta ca puiul în găoace.

— Asta așa e. Totul se reduce la economie, făcu haz Ross.

— Sexualitate și economie, zise Dave.

— Perfect, beau pentru camarazii tăi, pentru sexualitate și economie, zise Mike.

Iar Sheila rîdea fiindcă James T. Finn, ghemuit pe vine în fața ei, o privea drăgăstos cu ochii lui triști de cîntăreț de banjo. Ea își ținea mîinile împletite sub cap și picioarele încrucișate la glezne, iar greutatea corpului întins pe iarbă îi aduna rochia strîns sub linia sînilor. Rîdea încetișor și-i tachina pe băieți, întrebîndu-se din cînd în cînd, ori de cîte ori arunca o privire spre Ross Hillquist, dacă nu era puțin gelos. Ar fi vrut să-l vadă că întoarce capul brusc, sau că se ridică în capul oaselor ca să se uite la ea. Iar Dave îi spunea lui James T. Finn :

— Nu-i așa că e drăguță, Jimmie ? Frații Aikenhead și-au împărțit între ei tot ce e important. Sheila are sexualitate din plin, iar Mike e cu economia. Nu uita, Jimmie, eu am văzut-o primul.

Stăteau așa, tolăniți la soare, sub cerul albastru. Lumina arunca reflexe pe apa ca oglinda, iar ei beau vinul negru și sporovăiau leneș. Cu genunchii îndoiți, Michael ședea culcat pe spate, cu fața întoarsă spre cer și ochii închiși. În mîna dreaptă ținea o sticlă de vin, și lăsa vinul să i se scurgă încet în gură, iar cînd curgea prea repede îl oprea cu limba, îl lăsa să i se prelingă pe pereții interiori ai obrajilor și apoi să-i picure în gît. Simțea în el o căldură plăcută, și întinse un braț pe iarbă departe de trup, ca și cum ar fi vrut să rețină pămîntul sub el, iar rîsetele și clipocitul apei, ciripitul păsărilor și vocile prietenoase, pătrundeau în el ca un șuvoi și-l făceau să se simtă fericit, căci totul părea deosebit de prielnic, și semăna cu ceea ce își dorise noaptea, în culcușul lui de la oraș, înainte de a pleca. Pe urmă începu să nu mai audă tocmai bine ce vorbeau. Clipind din ochi în soarele care bătea puternic, se rostogoli pe o parte și o văzu pe Sheila alergînd prin iarbă, rîzînd ascuțit și ferindu-se în lături cu mișcări frenetice, și mai întîi crezu că Ross era cel care o fugărea, numai că, uitîndu-se în cealaltă parte, Ross se afla acolo, lîngă el, răsuflînd greoi și uneori emi-

ţînd respiraţia adîncă şi paşnică a omului adormit. O auzi pe Sheila rîzînd ca şi cum ar fi fost prinsă şi ţinută în loc, iar ochii ei, cînd trecu pe lîngă el, aveau acea surescitare febrilă care îl îngrijora de fiecare dată. Dar şi capul lui vîjîia, şi nu era sigur dacă Dave era cel care o apucase strîns. Ea striga, pe jumătate rîzînd, „Ross, Ross", şi Mike se urni din loc şi vru să se ridice în capul oaselor ca s-o urmărească protector cu ochii, dar siluetele care alergau ocolit pe iarba cîmpului, în lumina orbitoare a amiezii, se estompară, se suprapuseră, deveniră una cu povîrnişul, cu albastrul strălucitor al cerului senin, iar el întinse amîndouă braţele în lături, ţinîndu-se bine, ca nu cumva pajiştea de sub el să se încline prea năprasnic.

Capitolul VIII

Sheila Aikenhead, care semăna în multe privinţe cu tatăl ei, avea capul, deşi mai mic, modelat după acelaşi tipar ; avea ochii tatălui ei, adînciţi în orbite şi cu privirea gravă, iar mîinile cu degete lungi şi subţiri ca ale lui. Dar sub această asemănare fizică izbitoare cu tatăl ei, avea firea pe de-a-ntregul diferită, entuziastă şi mai puţin complicată, a mamei. Simţea nevoia să fie mereu înconjurată de lume, mereu concesivă şi manifestînd un interes intens pentru dorinţele altora. La şcoală nu suportase niciodată să stea singură ; ca şi mama ei, nu dorea să fie lăsată în afara nici unui proiect ; dădea cea mai deplină expresie naturii ei înflăcărate în convingerea aprinsă cu care susţinea că toate cauzele prietenilor ei sînt drepte. Pentru Ross Hillquist renunţase, puţin cîte puţin, la toate micile ei pasiuni ; nu dorea decît ca el să devină un medic reputat şi să fie fericit în munca lui ; se comporta faţă de el întocmai cum făcuse mama ei cu Andrew Aikenhead. Ross Hillquist descoperea că viaţa lui creşte şi se îmbogăţeşte printr-a ei ; cînd ea era alături, în-

treaga lui viață devenea mai importantă, pentru că exista în ea ceva — poate doar natura ei binevoitoare, plină de înțelegere, înfocată — care îl stimula și îl înviora.

A treia zi după ce sosiseră la țară, Sheila și Ross se aflau singuri în susul rîului, dincolo de hotel și lîngă vechea moară, unde malurile sînt presărate cu un strat gros de rumeguș brun, putrezit; acolo, suprafața apei curgătoare era acoperită de nuferi galbeni de baltă. Șezură un răstimp pe mal, ascultînd sturzul de apă și susurul care trecea printre tulpinile înalte de rogoz, apoi Ross, ridicîndu-se ca să-i ouleagă cîteva fire de nufăr, își scosese pantofii, își suflecase pantalonii și intrase în rîu cu o expresie concentrată pe ohipul lui serios; se aplecase înmuindu-și mîneca în apă și culesese un nufăr după altul. Era un gest ridicol, dar încîntător, pe care îl făcea de dragul ei, iar el îi dădea aparența celui mai simplu și mai firesc gest din lume. Șezînd acolo, cu mîinile încrucișate în poală, ea avea impresia că e un lucru minunat cum se bălăcește el prin apă ca un copil, numai ca să-i facă plăcere. Cînd întoarse capul spre ea să-i surîdă, cu mînecile umede și pantalonii sumeși, udați de șuvoiul curgător, și cu picioarele goale vizibile prin apa limpede, ea simți că i se rupe inima de dragoste pentru el; iar cînd el veni cu grijă înapoi la mal, strîngînd în mîini lujerele lungi ale nuferilor galbeni într-un buchet bogat, n-au fost între ei cuvinte rostite, ci doar acea fericire tăcută, copleșitoare, de a se afla împreună acolo, la umbră, cu splendoarea soarelui pretutindeni în jur, cu apa rostogolindu-se la vale și păsările ciripind, iar mai departe, în susul rîului, un măcăit de rață și, uneori, printre bușteni, pasul greoi al unei vaci coborînd la mal ca să se adape.

Acel extaz înăbușit care o făcea tăcută și-i sporea frumusețea cu o strălucitoare seninătate a însoțit-o în tot cursul zilei, și nu-i dispăruse din suflet nici seara, cînd s-a dus pînă în satul vecin cu Dave Choate ca să ia poșta de la oraș.

Dave mergea alături de ea și, la un moment dat, cînd îi aruncă o privire, ochii lui albaștri exprimau o sinceritate visătoare. Părea că se teme să scoată vreun cuvînt.

Coborau drumul prunduit, și amîndoi rupseseră fire lungi de iarbă pe care le ţineau în gură. Fiecare era cufundat în gîndurile lui. Tocmai începea să se lase amurgul. Dincolo de livezi se aduna ceaţa, o lungă fîşie de aburi deasupra pămîntului, și, în rînd cu ea, siluetele vacilor la păscut, iar mai departe, lacul în lumina asfinţitului. Cînd ajunseră la poalele dealului, Dave o luă de braţ și-i spuse :

— Hai să ne așezăm sub copacul acela, Sheila. Vreau să-ţi vorbesc înainte de a intra în casă.

— Nu putem vorbi mergînd ?

— Nu. N-aș termina pînă ajungem, zise el.

Se așezară pe o mică stinghie de lemn lîngă drum, privind peste pășunea unui fermier înspre păduri. Pășunea era smălţuită cu gălbenele de munte, care se întindeau ca o maramă de aur în faţa desișurilor adînci, unde se deslușeau trunchiurile falnice ale ulmilor. Într-un colţ mai depărtat al pășunii, dulăul fermierului dădu glas unui lătrat îndîrjit, adunînd în cireadă vitele cu tălăngi la gît și mînîndu-le peste drum, la grajd.

Dave Choate ședea lîngă Sheila cu o ciudată smerenie și cu o anumită blîndeţe în ochi, în timp ce își împletea întruna degetele și iar le desfăcea. Totuși parcă n-avea grai. În cele din urmă, îi atinse genunchiul cu mîna, ca și cum nu-și putea închipui că ea reprezintă o realitate la îndemîna lui, și spuse :

— Tu n-ai crezut niciodată ce spuneam eu, Sheila. Nici n-aveai nevoie să crezi. Într-un fel am crescut împreună. Sîntem de-o vîrstă și, într-un fel, îţi sînt ca un frate, deși nu sînt fratele tău. Sînt mai degrabă un străin. Am rămas un străin și pentru tatăl tău, iar fratele tău mă urăște, dar nu m-ai lăsat niciodată să te iubesc fiindcă îţi sînt prea apropiat.

— Dave, te rog nu mă ţine așa.

— Dacă te măriţi cu Ross Hillquist, eu nu mai pot trăi, zise el, cu frămîntare în glas ; era agitat, și punea atît de mult întreaga lui fiinţă în pledoaria pe care i-o adresa, încît ea începu să tremure. O cuprinse teama. Pasiunea pe care o intuia în el o emoţiona și mai mult cînd îl privea, deoarece își dădea seama că adînca jignire

pe care o resimțea Dave venea din conștiința de a apărea ridicol față de ea și de a fi disprețuit de tatăl ei. Acum Dave rămăsese cu ochii în lături, privind spre lac. De aceea ea îi vorbi cu o blîndețe care îi îndulcea glasul, și căută să-i arate mai multă afecțiune decît îi arătase vreodată pînă atunci :

— Nu mai pomeni despre asta, Dave. Pe urmă glasul i se frînse, fiindcă nu mai știa ce să-i spună ca să domolească în el teama aceea care îl copleșea, aducîndu-l la disperare. Se ridică și începu să se depărteze în timp ce el n-o pierdea din ochi, cu o privire jinduitoare, chinuită.

— Sheila, o chemă el. Dar ea, și mai speriată, începu să fugă pe drum. Sheila, o strigă din nou, și din chemarea lui ea înțelese cît de singur se simțise întotdeauna printre ei ; înțelese cum nu izbutise mama lui să-l integreze în familia lor ; își dădu seama că era destul de copt la minte ca să se simtă rușinat, cînd era treaz, de ceea ce făcea cînd era beat. „Măcar de n-ar fi atît de umil acum", gîndi ea, și fugi mai departe, în timp ce el o striga : Sheila, întoarce-te. Apoi alergă după ea, o ajunse din urmă și, trăgînd-o în jos, începu s-o sărute de parcă ar fi știut că ceea ce putea obține în acel unic moment va fi tot ce va avea de la ea vreodată, și era în el o patimă atît de fremătătoare, încît ea își simți brațele și picioarele amorțite, nu mai fu în stare să se zbată și căzu pe spate în iarba umedă ; trupul îi era apăsat cu greutate în țărîna tare și rece, iar el încerca să-i scoată îmbrăcămintea. La un moment dat el o ținu strîns, rămînînd în nemișcare și așteptînd să vadă dacă și ea va sta liniștită. Și stătură amîndoi așa, liniștiți, pînă cînd ea țipă :

— Dave, ce-mi faci ? și începu să dea în el cu pumnii. Dar el nu-i dădea drumul. Răsuflarea lui era fierbinte pe gîtul ei, ea gîfîia, pe urmă începu să plîngă cu suspine. El îi spunea : „Sheila, iubita mea, divina mea."

— M-ai lovit.

— N-am vrut să te lovesc.

— M-ai lovit cu genunchiul și cu cotul.

— Unde te-am lovit ?

— Aici, zise ea, arătîndu-și sînul. Plecîndu-și capul, ea își mușca buzele ca să nu plîngă. Cum poți fi atît de brutal cu o fată, îi spuse.

— N-am avut intenția, își ceru el scuze.

Ea porni pe drum, cu o înfățișare mînioasă și neînduplecată, iar el, venind repede în urma ei, îi repeta întruna cu glas pripit :

— Știu că sînt un nebun, Sheila, dar te iubesc nespus de mult, și nu mai pot îndura. Nu pot să te văd plecînd din viața mea în felul ăsta.

Cuvintele i se învălmășeau printre buze pe negîndite, în timp ce mergeau pe drum, uneori poticnindu-se prin făgașuri. Se înserase și nu mai vedeau decît o dungă subțire și albă de lumină pe lac . Ea avu impresia că rugămințile lui se transformaseră într-o bîiguială fără sens. Acele străduințe rostite cu glas stins păreau că-și trag puterea din fiecare zgomot care se-nfiripa în noapte ; nu mai însemnau altceva decît o șoaptă disperată.

— Te iubesc. Nu mă pricep ce să-ți spun. O, dacă aș fi în stare să-ți spun ceva, dacă măcar aș fi altul. Îmi pare atît de rău că totul n-a fost altfel decît este. Îți închipui că nu mi-ar plăcea și mie să fiu un om respectat de toată lumea ? Aș vrea și eu să semăn cu Ross Hillquist.

Atunci ea se opri din drum și nu-și mai putu reține plînsul, deoarece i se părea în clipa aceea că niciodată în viață nu va avea impresia unei iubiri mai înfocate și mai deznădăjduite pentru ea decît cea pe care i-o comunica glasul lui rugător, neajutorat.

— Acum de ce plîngi, Sheila ?

— Nu știu.

— Te rog, spune-mi, Sheila.

— E foarte adevărat că nu știu. N-ar trebui să mă port în felul ăsta, și tu trebuie să mă ierți, dar aveai aerul că simți profund tot ce mi-ai spus.

— Sheila, îi zise el, trăgînd-o de braț plin de nădejde. Așază-te iar. Lasă-mă numai să-ți vorbesc. Te rog, dă-mi voie numai să-ți vorbesc.

— Mai încerci să pui mîinile pe mine ?

— Nu, îți promit că fac tot ce zici tu, dar nu intra în casă imediat. Și o trase pe iarbă lîngă el. Ea se așeză ceva mai depărtișor și îl auzi cum oftează. Acum era aproape întuneric, iar el se pleca înainte, pe urmă se legăna spre spate și iar se legăna înainte și înapoi. Nu dorea să vorbească ; dorea numai să se legene astfel, uitîndu-se lung spre lac. Se simțise întotdeauna singur în casa lor, reflectă ea, iar acum se simțea tot singur, aici, sub cerul liber, și dorea numai s-o știe lîngă el, pentru că în curînd se va înnopta și, dacă vor începe să stea de vorbă cu glas molcom pe întuneric, parcă nu vor mai fi aceiași din timpul zilei. Întunericul, asta aștepta el, căci după căderea nopții giumbușlucurile și răsfățurile lui de copil vor fi aproape date uitării ; nu va trebui să se arate rușinat sau umil, ci va putea să aibă o atitudine simplă și firească. Începu să-i vorbească liniștit, cu glasul încă șovăielnic, căutînd s-o înduplece, s-o convingă :

— Nu-ți fac reproșuri că ai părerea pe care știu că o ai despre mine, Sheila. Ar fi destul de greu să mă ia cineva în serios, nu-i așa ? Știu bine a ce semăn, Sheila. Mi s-au dat totdeauna de-acasă destui bani ca să ajung un pierde-vară și n-am avut niciodată nevoie să perseverez în ceva. Puteam să fac pe nebunul la colegiu și să fiu dat afară trîntind ușa după mine, fiindcă știam că lucrurile se vor aranja. Eu și prietenii mei știam totdeauna de-acasă destui bani ca să ajung un pierde-vară și n-am avut niciodată nevoie să perseverez în ceva. Puteam să fac pe nebunul la colegiu și să fiu dat afară trîntind ușa după mine, fiindcă știam că lucrurile se vor aranja. Eu și prietenii mei știam întotdeauna că o să aibă cineva grijă de noi. Aici e buba, Sheila. La fel se întîmplă cînd începem să lucrăm. Nimeni nu așteaptă nimic din partea noastră, și cineva trebuie să ne aranjeze situația ca să ne poarte alții de grijă ; dar trebuie să încercăm și noi să fim ceva, și atunci încercăm să fim amuzanți. Aproape toți cei pe care-i cunosc și cu care pierd vremea fără rost fac pe bufonii în felul ăsta, dar eu aș putea fi altfel decît ei. Habar n-ai cum aș putea fi. Tu nu mă cunoști. Nu pe mine mă disprețuiești. N-ai nimic împotriva mea. Doar că nu poți lua în serios tot

ce simbolizăm noi, întreaga noastră șleahtă din oraș. Așa s-a exprimat Mike acolo, la hotel. A zis : „Voi ce însemnați, măi băieți ?“ Destul de bine a zis. Asta m-a pus pe gînduri.

— Mike nu te urăște, Dave.

— Mă consideră un tip inutil, dar n-are a face. Spune, Sheila dragă, te mișcă întrucîtva ceea ce-ți spun eu ?

— Știi, Dave, că eu îl iubesc pe Ross Hillquist.

Un lung răstimp rămase tăcut, dibuind în minte un gînd care îl frămînta și-l făcea să se simtă îngrozitor de jenat.

— Să presupun că nu te poți mărita, rosti în cele din urmă.

— A ! dar am să mă mărit, Dave, zise ea.

— Să presupunem că ar exista un motiv, un motiv temeinic pentru care Ross n-ar mai dori să se însoare cu tine.

— Aș fi aflat asta pînă acum, Dave, ce-ți închipui ? răspunse ea cu răbdare.

— Vreau să spun, dacă ar exista ceva de care el nu știe.

— Ce-ar putea fi ca el să nu știe ?

— Ar putea socoti că nu trebuie să te ia de soție fiindcă... din cauza...

— Din ce cauză ?

— Din cauza unei demențe în familie.

— În familia cui ?

— Într-a ta, spuse el într-o șoaptă, fără s-o privească. Ținea capul în jos, ca și cum n-ar fi putut suporta să-i înfrunte privirea. Cînd ea rămase tăcută și încordată alături de el, fără să-i dea vreun răspuns, așteptînd, el continuă : Ross Hillquist nu va mai dori să te ia în căsătorie cînd va afla că mama ta nu mai era sănătoasă la minte înainte de a muri. Nu s-ar găsi mulți bărbați care să vrea să se însoare cu tine.

— N-a fost nimic de felul ăsta cu mama, murmură ea.

— Ba da, știu eu. Chiar aici s-a întîmplat. Aici, în casa asta. Mi-a povestit mama. Vor trebui să afle. Eu am aflat de luni de zile. Dar ascultă-mă, Sheila dragă, pentru mine asta n-ar însemna nimic. N-ar fi o piedică pentru mine.

— Minți, ți-o spun în față. Lasă-mă-n pace. Du-te de-aici. Mincinosule !

— Ba da, e-adevărat, spuse el cu glasul moale. Dumnezeu știe că e-adevărat.

— Nu poate fi adevărat, Dave. Mama a fost doar bolnavă. Mi-o amintesc pe mama. De ce mi-ai spus un asemenea lucru ? se tîngui ea și se aplecă spre el, rugîndu-se ca o fetiță care se roagă să nu i se facă vreun rău. Cîteva clipe nici unul din ei nu tulbură tăcerea, apoi el o auzi șoptind : Eram atît de fericită și aș fi dorit să fie așa tot mereu. Era atît de frumos ! O, Dave, ce s-a petrecut ? De ce a trebuit să-mi spui asemenea lucruri ?

Ea nu-și dădu seama cîtă vreme a mai rămas acolo. Poate, la început, el a căutat s-o înduplece cu rugăminți să vină în casă, sau poate că n-a mai putut răbda să șadă lîngă ea fără o vorbă, dar a plecat. Cînd o pătrunse frigul, se uită în jurul ei și văzu că e singură, și cum ședea acolo ascultînd orăcăitul răsunător al broaștelor-bou în mlaștina de lîngă golf avu senzația că de acum înainte va fi totdeauna izolată și singură. Apoi se ridică, spunîndu-și în gînd : „Nu, nu, nu, nu-i adevărat ; nu poate fi adevărat, pentru că era prea frumos așa cum era înainte. Nu mă duce el pe mine. Am să descopăr eu curînd. Am să-i zvîrl în față că e un mincinos."

Se ridică și o luă la goană spre casă. Se vedea lumină într-o singură cameră — lumina din camera lui Michael.

CAPITOLUL IX

Michael, care ședea pe pat în pijama, cu părul lui negru complet ciufulit, își primi sora cu surîsul însuflețit și vioi atît de drag ei, astfel că, de îndată ce intră în cameră, se simți atît de apropiată de el, încît rămase acolo, lîngă ușă, străbătută de fiori, clătinînd din cap și rozînd un colț al batistei, incapabilă să rostească un cuvînt. Michael nu-și văzuse niciodată sora în halul acela de disperare. Dominînd-o cu înălțimea, îi petrecu un braț

după umeri și o îmbrățișă cu gingășie, în timp ce glasul lui venea ca o mîngîiere, și atunci ea își descărcă sufletul :

— O, Michael, eu știu că nu-i adevărat. Nici nu te-aș mai întreba, dar vreau să stau de vorbă cu tine despre mama.

— Îți spun orice dorești pe lumea asta.

— Înainte de-a muri, ce a avut mama ?

— La drept vorbind, nu prea știu, zise el.

Fratele și sora se uitau lung unul la altul și vorbeau cu glasul scăzut de parcă le-ar fi fost teamă să nu-i audă cineva. Un vînticel dinspre lac suflă pe fereastră și, cînd îl atinse, Michael își acoperi cu palma gîtul gol. Apoi zîmbi, căci erau cufundați în tăcere, încercînd să-și amintească fiecare clipă din copilăria lor, și spuse :

— E stupid, Sheila. Nu e nimic la mijloc. Tu ți-aduci aminte, nu-i așa ?

— Abia dacă mi-aduc aminte. Îmi amintesc doar că mama rămînea multă vreme singură în casa asta, iar la sfîrșit n-o mai vedeam deloc.

— De ce te gîndești tu acum la lucrurile astea ?

— Trebuie să mă gîndesc. Mă mărit cu Ross. Cum ar mai dori să se căsătorească cu mine dacă mama a fost o alienată mintal ?

— Cine-a spus asta ?

— Dave Choate a spus.

— Ce anume ți-a spus ?

— Asta-i tot ce mi-a spus. Mergeam pe drum împreună. Insista mereu să nu mă mărit cu Ross, și pe urmă mi-a spus...

— Așadar Dave Choate ți-a spus, murmură el.

— Da, Dave mi-a spus.

— De unde era să știe el ?

— Nu era să știe mama lui ? De ce i-ar fi spus-o dacă n-ar fi știut ?

— Vorbește încet. Parcă am auzit pe cineva mișcînd. Poate nu era decît vîntul printre ramuri.

— Poate era clipocitul valurilor.

— Nu ţi-i închipui pe ăştia doi, mama şi fiul, stînd şi discutînd despre chestiunea asta ? Întorcînd-o pe toate feţele şi vorbind despre noi tot timpul ?

— O, Michael, puţin îmi pasă de ei. Te rog, ascultă-mă, fiindcă eram nespus de fericită, iar acum mă tem că tot ce-a fost atît de frumos se va nărui. Nu mai sta aşa bolborosind. Ascultă-mă. Nu e adevărat. Dave a minţit, nu-i aşa ?

— Mama noastră a mai avut un copil după mulţi ani de zile. Copilul a murit şi, o vreme, mama a trecut printr-o criză de melancolie înainte de a se prăpădi. Multe femei au asemenea stări de depresiune după o naştere. Trăia aici în casă, împreună cu noi, dar noi o vedeam rar. Atunci a venit aici doamna Choate, mai întîi ca menajeră.

— Deci mama îşi pierduse realmente minţile... Mama era nebună, nebună de-a binelea... Michael ?

— Era bolnavă, se simţea rău, o covîrşise o mare tristeţe. Să nu spui c-a fost nebună. N-a fost nimic de felul ăsta, Sheila.

— Atunci de ce vorbeşti aşa, în şoaptă ? De ce nu vorbeşti tare ?

— Toată casa e-aşa de liniştită. Dorm cu toţii.

— Poate că Dave are să se ducă să-i vorbească lui Ross. Indiferent ce va spune Ross, va încerca şi el acelaşi sentiment de teamă ca şi mine. Teama asta va rămîne mereu undeva, în umbră ; va subzista între noi, ca să ne distrugă. Eu îmi doresc copii. Nu vreau să rămîn singură. Eu nu sînt genul femeii care îşi face o carieră. Vreau să-l fac fericit pe Ross. Vreau să-i dăruiesc un cămin.

— Am să vorbesc eu cu Ross, Sheila. De unde ştii că n-a aflat ? Nu e nici un motiv ca să te zbuciumi. Nu-ţi dai seama, Sheila ? Nu e ca o tară în familie. E un lucru foarte simplu, ceva care se poate întîmpla oricărei femei. Şi rămase aşa, cu picioarele goale şi cu un surîs încremenit pe faţa ce părea neobişnuit de albă în lumina lunii ; întinzînd un braţ o strînse lîngă el, şi se arătă atît de delicat, de persuasiv şi apropiat sufleteşte, încît ea nu mai tremura acum, ci îi spuse :

— Îmi pare bine că am discutat cu tine despre asta. Îmi ieșise din minte tot ce s-a petrecut atunci. E preferabil să știi ; atunci nu-ți mai e frică. Mă duc să mă culc acum.

Dar pentru o clipă el nu voi încă s-o lase să plece ; în timp ce-i ținea brațul, reflecta : „Ce pot să fac ca s-o ajut ? Ce se va întîmpla cu fericirea ei dacă teama asta o copleșește ? Erau atît de fericiți amîndoi ! Îmi dădeam seama după felul cum rîdeau seara trecută. Ce pot să fac eu pentru sora mea ?“ dar spuse doar :

— Ține minte, Sheila, n-a fost nimic. Nu trebuie să dai ascultare la tot ce-ți toarnă puștiul ăsta tîmpit. Era mai mult beat cînd ți-a vorbit, probabil.

— N-am să mă frămînt deloc.

— Noapte bună, îi șopti el, deși știa, după felul cum se agăța de brațul lui, că se va gîndi la toate astea, că va zăcea cu ochii deschiși ; știa că va petrece noaptea cea mai singuratică și mai părăsită din viața ei.

Rămas singur, șezu pe marginea patului multă vreme. Un mănunchi de raze de lună arginta scîndurile late ale podelei, ajungînd pînă la piciorul patului. Departe, pe lac, se auzea strigătul sălbatic și solitar, semănînd cu un rîs batjocoritor, al cufundarului. Ședea singur, amintindu-și de timpurile dinaintea morții mamei lor, cînd erau copii mici și veneau să petreacă toate verile în casa aceea. Pe atunci nu aveau bani atît de mulți, dar mama lui părea fericită. Figura ei rîzătoare, plină de entuziasm, semăna mai curînd cu a lui decît cu a Sheilei, doar că nu era umbrită de tristețile lui trecătoare. Mică de statură, avea firea vioaie și prietenoasă a Sheilei, dar delicatețea care o caracteriza îi împrumuta un aer demn și în același timp simpatic. Se arăta dispusă să urmeze din toată inima felul de a fi al celor pe care îi iubea. Încuviința cu simplitate și modestie ambițiile soțului ei. Nu era o femeie deosebit de ageră la minte, și, într-adevăr, în multe împrejurări părea că nu nutrește altă ambiție personală decît aceea de a păstra fericirea domestică.

După ce s-a îmbolnăvit, nu mai locuia decît într-o singură parte a casei, ba chiar nu mai ieșea de obicei din propria ei cameră. Pe atunci, Michael avea paisprezece

ani, iar sora lui, doisprezece. Michael ședea adesea afară, pe peluză, pe mica pantă de lîngă grădina cu pomi, cu ochii la fereastra mamei lui, întrebîndu-se de ce nu se putea duce în camera ei cînd dorea ; de ce trebuia să aștepte acele rare prilejuri, adeseori foarte distanțate, cînd ea cobora jos, îmbrăcată frumos și arătînd bine, ca să ia masa cu ei și să pară, într-o oarecare măsură, mama lor de altădată. Uneori Sheila și Michael ședeau amîndoi pe taluzul cu iarbă de la cotitura drumului, așteptîndu-și tatăl să vină de la oraș. Pe vremea aceea tatăl lor se purta cu o fermecătoare tandrețe față de ei ; alergau pe drum ca să-l întîmpine ; ședea împreună cu ei jos, la debarcader, cînd apunea soarele și contemplau cu toții ultimele reflexe scînteind pe apa lacului ; de obicei erau veseli, dar cîteodată tatăl arăta îngrijorat și, mîngîind capul lui Michael, zicea : „Tu ești băiat mare acum. Nu trebuie să-mi mai fac griji pentru tine. Dar Sheila e încă micuță", și pe urmă chipul lui devenea grav, iar ei își dădeau seama că se gîndea la mama lor.

După-amiaza, lui Michael i se părea că-și aude mama plîngînd discret în camera ei. Într-o zi, ieși în goană din casă și se uită de jur împrejur, ridică ochii spre fereastră, privi apoi spre lac — un băietan înalt, cu trupul stîngaci și privirea speriată ; după care o văzu pe Sheila venind pe cărarea dinspre livadă. Nu dorea ca sora lui să audă plînsul potolit al mamei lor. Alergă în casă, urcă scara și bătu în ușa camerei, strigînd : „Mamă, mamă, te rog, mamă, deschide ușa !" Urmă o lungă tăcere, apoi o auzi spunîndu-i într-un fel candid și mirat, de parcă abia atunci își amintise de glasul lui : „Tu ești, Michael ?" „Da, mamă, eu sînt, Michael", îi spuse el. „De ce nu vii înăuntru să mă vezi ?" întrebă ea. El apăsă pe clanță, apoi începu să tremure din tot corpul, deoarece abia atunci își dădu seama că încăperea nu era încuiată pe dinăuntru, așa cum crezuseră ei, copiii, întotdeauna. Era încuiată pe dinafară, iar el nu avea cheia. Stătea locului acolo, în hol, cu obrazul lipit de ușă, iar inima-i bătea să-i spargă pieptul, în timp ce mîinile îi atîrnau înțepenite de-o parte și de alta a trupului. Era înspăimîntat la culme. Coborî scările fără zgomot, gîndind : „Nimeni

nu trebuie să știe. Nimeni pe lume nu trebuie să afle vreodată".

Seara, cînd tatăl sosi acasă, veni și mama lor să stea puțin cu ei. Tatăl o privea cu gravitate. Dar ea părea în seara aceea aproape așa cum o știau, și inima lui Michael era plină de cea mai stranie fericire tainică.

Către sfîrșitul anului, tatăl lor îi anunță că aveau nevoie de o femeie care să se ocupe de gospodăria casei, și o aduse pe doamna Choate, o tînără văduvă de vreo treizeci de ani, brunetă, senzuală, înzestrată cu o istețime vicleană, îndărătul căreia se ascundea cunoașterea nu știu cărui lucru misterios. Veni împreună cu fiul ei David, care avea vreo unsprezece ani, și se instalară în casă. Aerul de siguranță pe care femeia aceasta calmă, dar plină de viață, îl avea față de tatăl lui stîrnea în Michael o anumită ranchiună, și nu putea suferi nici felul cum David, băiatul, umbla prin casă ca în propriul lui cămin, și se arăta total independent față de el și de Sheila ; îi displăceau și desele încercări ale lui David de a o reține pe Sheila în plimbări pînă spre seară, astfel că întîrziau de multe ori peste ora cinei. Michael își lua sora cu el mai tot timpul, ca să rămînă ei doi singuri și Dave să nu-i poată urma. Dave trăgea o fugă după ei, strigîndu-le :

— Hei, voi de colo, stați să vin și eu. Mama a zis că trebuie să mă luați și pe mine.

— Du-te și spune-i cucoanei tale că are nevoie de tine, îi striga Michael.

— Mai bine să nici nu mai veniți înapoi dacă nu mă lăsați să vin și eu, amenința David.

— Îmi închipui că pot să mă-ntorc acasă la mine. Îmi închipui că pot să vin acasă oricînd doresc. Nu e deloc casa ta, îi spunea Michael.

— E casa mea tot ca și a ta. Așa a zis mama.

— Ei, nu zău ! Te fac eu să mușți țărîna. Te fac eu să spui că nu este, îi spunea Michael, și tăbăra asupra lui Dave lovindu-l cu pumnii. Era mai înalt și mai voinic decît Dave, și cu toate că Dave rezista cu curaj și nu se dădea bătut, Michael i se urca în spinare și-i freca fața

apăsat în țărînă, în timp ce Sheila țopăia în jurul lui urlînd :

— Lasă-l, Michael, lasă-l. Îl lovești prea rău.

Într-o zi, Michael auzi larmă de glasuri dinspre camera mamei lui. Urmă un răstimp de tăcere, apoi răsună un plînset ca un vaier neputincios, sfîșietor. Traversînd în fugă holul, Michael își văzu mama, îmbrăcată într-un capot, încercînd să ajungă la scară, dar doamna Choate, roșie de furie, o împiedica și-i repeta încontinuu : „Trebuie să vă întoarceți în cameră. Isprăviți odată, doamnă." „Dă-mi drumul. Ești o femeie rea, o neghioabă, să stai aici și să mă oprești", stăruia bolnava. Ochii îi străluceau de speranță. Dar doamna Choate nu se clintea din loc, iar bolnava, împinsă cu hotărîre îndărăt în cameră, încercă să-i scape repezindu-se înainte ; cînd se simți din nou înșfăcată, începu să plîngă și să se zbată pînă cînd, în cele din urmă, doamna Choate, adunîndu-și toate puterile, o împinse înăuntru în cameră și trînti ușa ; apoi se opri în hol, cu o înfățișare haină, gîfîind și netezindu-și părul negru. Arăta ca o femeie puternic zdruncinată. Dar Michael, care o observa, nu înțelegea de ce găsise necesar să-i țină piept mamei lui, unei bolnave. Știa doar că niciodată nu resimțise atîta ură pentru cineva pe lumea asta ca pentru ea. Nu putea înțelege cum s-a făcut că rămăsese așa, înlemnit, cuprins de teamă și neputincios, observînd-o, iar acum începu s-o urmărească prin hol și jos pe scări, luîndu-se încet după ea în vîrful picioarelor, pîndind-o cu ochii lui negri pe jumătate închiși, cu ura crescîndu-i în suflet. Așa a urmărit-o prin casă, în tăcere, toată după-amiaza. Cînd tatăl lui ajunse acasă, Michael nu se depărtă de el și-l luă de braț, dorind să-i poată povesti ceea ce văzuse, dar tatăl lui nici nu avu timp să-și lase din mîini servieta și să-și scoată haina că doamna Choate începu imediat să se lamenteze.

— Nu mai pot să suport. De altfel nici nu vreau. Înseamnă să-mi distrug nervii. Încă o luptă ca asta și s-a isprăvit cu mine. Într-o asemenea situație se va întîmpla ceva disperat. Nu știu de ce ai vrut să mă convingi să vin aici.

Michael era uluit văzînd că dorea ca tatăl lui să știe de lupta dintre ea și mama lui. Își închipuise că-i va fi frică și va pretinde că nu s-a întîmplat nimic. Michael stătea pe jumătate ascuns în cadrul ușii, cu inima plină de bucurie că tatăl lui va afla despre cele petrecute. Urmărea atent cum tatăl își freca obrazul cu un aer preocupat. Nu s-ar fi mirat dacă ar fi apucat-o brutal de umăr pe femeia aceea, și-i venea să strige de satisfacție : „Acum o să ți se-nfunde. O să fii dată pe ușă-afară. Singurul motiv pentru care ai vorbit e că știai că te-am văzut. O să dai tu de dracul.“ Dar după aceea tatăl lui se îndreptă spre doamna Choate, își petrecu brațul sub al ei și-i vorbi cu o uluitoare dezmierdare și dulceață în glas :

— Marthe, nu fii supărată. Ce putem face oare ? Trebuie să ai multă, multă răbdare. Sîntem obligați să ne facem datoria. Altceva n-avem ce face, e drept ?

— Ar trebui s-o internezi într-un ospiciu, spuse ea iritată.

— N-aș putea face asta. Dumnezeu știe dacă n-ar fi mai bine, dar nu sînt în stare. Mai rabdă încă o bucată de vreme, de hatîrul meu. Știu că trebuie să te împaci cu multe greutăți, dar fă-o de dragul meu, Marthe. Încearcă să te obișnuiești ; spune, vrei ? și continua să-i vorbească astfel, cu glas mîngîietor, ca și cum l-ar fi invadat teama cumplită de a o pierde, ca și cum ea ar fi fost unica ființă din casă care-i era apropiată, care se bucura de dragostea lui și-i cunoștea gîndurile intime.

Michael privi îndelung capul tatălui său, cu trăsăturile familiare, și simți în el o negrăită uimire, apoi, treptat, sunetul vocii tatălui său îi deveni cu desăvîrșire lipsit de înțeles. Atîta dispreț îi inspira tatăl său, și atîta dezgust, încît avu aproape o senzație de greață. Încercă sentimentul că nu va mai putea niciodată să se apropie de el, sau să-i audă glasul adresîndu-se în felul acela mîngîietor lui însuși, mamei sau surorii lui, sau oricui altcuiva pe lume. Tatăl încă mai stăruia pe lîngă femeia aceea, iar băiatului îi fu atît de silă, încît ieși în fugă afară din casă spre a se regăsi liber și singur, numai cu sora lui. O căută pe Sheila pretutindeni, uitîndu-se

și spre lac, pe urmă rătăci prin grădina cu pomi și o găsi la marginea apei. Orice lucru mărunt pe care-l făcea ea îi amintea de mama lui. Felul cum l-a privit în după-amiaza aceea, în timp ce alerga spre ea, era întocmai ca al mamei lor.

Șezînd acum singur pe marginea patului, după ani de zile, se gîndea din nou ce mult îi semăna Sheila mamei ei, și se întreba cu teamă dacă nu cumva germenele nebuniei nu se afla și în ea. Și în tăcerea ce domnea deplină, ca și cum acea noapte, în casa aceea, cuprindea toată durerea resimțită de ei acolo, toată suferința și tristețea îndurată de mama lui, se simți covîrșit de atîta dragoste pentru Sheila, de o dorință atît de arzătoare s-o ajute, încît gîndi : „Nu e îngrozitor ca femeia asta împreună cu Dave să abată asupra noastră o nouă nenorocire ? Nu e cumplit ca ei s-o lovească pe Sheila în felul ăsta ?“ și pe urmă i se păru că însăși odaia, zgomotul apei, adierea vîntului foșnind prin pomii din livadă, întreaga casă cu tăcerea ei, îi readuceau ura pe care i-o treziseră în suflet totdeauna David și mama lui. Și în timp ce valul de ură creștea în el, încordîndu-i puterile, apoi extenuîndu-l cînd încerca să fie rațional, își zise : „Ea a fost veșnic o femeie rece, vicleană, dură, calculată. Dar e nebună după Dave. Aici e partea ei slabă. De hatîrul lui Dave s-ar comporta fără milă. Mi-ar plăcea să-i văd pe-ăștia doi că nu-și mai găsesc locul de îngrijorare. Lor nu li se întîmplă nimic. Nu știu cum se face că toate ies bine pentru ei. Acum nu mai sînt un copil. N-am să-i las s-o mai chinuiască pe Sheila cu absurditatea asta.“

Fără să aprindă lumina, și tot în pijama și cu picioarele goale, ieși în hol și merse pe întuneric pînă la camera lui Dave. Deschise ușa, se apropie de pat și, cînd ochii i se obișnuiră cu întunericul, văzu că patul era gol, deși cuverturile fuseseră date la o parte, iar pantofii lui Dave se vedeau dedesubt. „Trebuie să fie în casă. Am să-l aștept aici“, își zise, și în timp ce aștepta începu să tremure ; se gîndi că l-a pătruns frigul, de aceea se învîrti puțin prin odaie, pe întuneric. Cînd trecu pe lîngă fereastră, auzi un zgomot la debarcader și, uitîndu-se

pe geam, îl văzu pe Dave stînd într-o barcă alăturată. Afară totul era scăldat în lumină și se putea vedea ușor. Își trăsese un pulover peste pijama și ședea nemișcat, aplecat înainte, uitîndu-se fix peste apă.

Michael coborî tiptil cu picioarele goale, fără un zgomot, și Dave nu-l auzi decît cînd ajunse pe platforma debarcaderului.

— Ce dorești ? întrebă Dave.

— Trebuie să stau de vorbă cu tine.

— Ce vrei ?

— O să discutăm despre cîteva lucruri, Dave.

— N-am poftă să discut. Am ieșit fiindcă nu puteam să dorm. Am să fac un tur cu barca.

În culcușul lui, Dave simțise cum durerea și regretul se împletesc cu dorința lui tenace pentru Sheila, și-l cuprinsese consternarea. De cîte ori căuta să-și facă un plan care să-i arate limpede fetei cît de mult o iubește, și care s-o convingă să-l asculte și să se gîndească la el, parcă o auzea plîngînd convulsiv, și se simțea mai nenorocit și mai dezorientat ca niciodată în viață.

— Stau și eu în barcă cu tine, zise Mike.

— Cum poftești.

Mike urcă în barcă și se așeză în fața lui Dave. Valurile băteau malul cu un clipocit domol. De partea cealaltă a lacului nu se vedeau nici un fel de lumini, era beznă, dar pe cer ieșise puzderie de stele și o fermecătoare claritate se revărsa în mii de licăriri pe apa lacului.

— Uite ce vreau să-ți spun, Dave. Ai vorbit cu Sheila în seara asta, nu-i așa ? Ce i-ai spus ? E zdrobită din cauza asta.

— I-am spus că o iubesc la nebunie, atîta tot. Și ce dacă ?

— Așa i-ai spus, da ? Dar a trebuit să te porți ca un mizerabil și un nemernic, zi că nu-i așa, îi replică Michael.

Se aștepta ca Dave să-și ceară scuze, temător ; în loc de asta, Dave declară cu naturalețe :

— Cred că mi-a fost destul de greu s-o mîhnesc pe Sheila, dar aș comite orice pe lume numai s-o fac să

mă dorească. Vorbea ca și cum ar fi fost unicul sentiment cinstit din viața lui, unica experiență de care nu trebuia să-i fie rușine. Tu nu înțelegi cîtuși de puțin, Mike. Ceea ce simt eu nu înseamnă nici cît o ceapă degerată pentru tine. Doamne Dumnezeule, nu știu ce pretinzi din partea mea ?

— Aș vrea să-i spui că i-ai turnat brașoave, Dave. Asta nu te-ar costa nimic. Spune-i că erai puțin cam beat.

— Asta ar aranja frumos lucrurile, hm ? Doar să spun că sînt nițeluș beat și toți încep să mă-nțeleagă. Sheila nu e o toantă, Mike. Ea știe că niciodată n-am fost mai serios în toată viața mea.

— Îți cer numai să-i spui că ai glumit, s-o lași în pace și să n-o mai tulburi.

— Nu te supăra, Mike, dar aș fi mulțumit dacă ți-ai vedea de treburile tale.

— De ce vorbești așa de tare ? Ce-ai pățit ?

— N-o s-o țin tot așa, în șoaptă.

— Vreau ca toate astea să rămînă între noi.

— Și eu la fel.

— Tot ținutul putea să te-audă cînd te-ai certat cu tata, alaltăseară.

— Atunci să considerăm chestiunea încheiată și să ne întoarcem acasă.

— Nu, vreau să lămurim lucrurile.

— Perfect. Foarte bine, să lămurim, zise Dave, și continuă : Dacă i-aș fi turnat Sheilei minciuni, atunci situația ar fi diferită, nu-i așa ? Atunci ai avea un motiv legitim de nemulțumire împotriva mea și nu m-aș mira că mă cicălești în felul ăsta. Dar cînd cineva s-a ținut morțiș de un sentiment curat timp de ani de zile... Vreau să spun că mi-a fost cu neputință s-o văd plecînd de lîngă mine, chiar cu un băiat destul de bun cum e Ross Hillquist. Nu i-am stat nici o clipă în cale. Doar că n-am pierdut-o din ochi. Pe urmă așa s-a făcut că n-am mai putut rămîne deoparte, ca să asist pasiv cum mă părăsește. Cît timp locuiam împreună în aceeași casă totul era în regulă. Tu nu înțelegi ce simt eu. Nu știu de ce-ți vorbesc așa ție. Tu nu înțelegi o iotă din toate

astea. După ce își pledă cauza cu toată seriozitatea, Dave fu cuprins de sfială, lăsă capul în jos și, ca să spună ceva, zise : Nu vrei să facem un tur cu barca ?

— Vîslesc eu, zise Michael.

— Bine. Acum că am început, e preferabil să vorbesc mai departe. Știi, tu n-ai vrut să-mi oferi niciodată șansa, Mike. Mie îmi ajunge atîta timp cît tu ai înțeles acum că nu doresc să fiu înlăturat ca un vagabond. E cu adevărat prima oară... Dar, ce-i cu tine ? Nu vrei să m-asculți. Tot ce spun eu nu face o para chioară pentru tine, așa-i, Mike ?

În timp ce Michael vîslea fără țintă pe apa liniștită, auzea glasul lui Dave, dar cuvintele nu aveau nici o însemnătate pentru el. Faptul că-l auzea pe Dave susținîndu-și cauza și așteptîndu-se să fie luat în serios nu făcea decît să-i sporească disprețul ; în ciuda cuvintelor lui, i se părea că spune în realitate : „Am făcut-o pe sora ta să sufere, i-am amărît sufletul și-mi pare rău, dar după cît se vede va trebui să repet acest lucru fiindcă așa-mi convine mie". Și începu să priceapă, în timp ce Dave se apleca mai aproape, că această iubire din viața lui Dave, ca și orice speranță pe care o nutrise vreodată, avea un caracter egoist, pervers și inutil, dar el, Mike, trebuie să aibă răbdare, deoarece Dave, asemenea celor doi tineri afaceriști de la hotel, asemenea tuturor tinerilor din provincie care fuseseră cocoliți de părinți dîndu-li-se ocupații bănoase și trîndave, era incapabil de vreun sentiment dezinteresat pentru cineva. Michael vîslea încontinuu, neliniștit în sinea lui, fiindcă reflecta că Dave nu-și va înțelege poate niciodată propriul egoism ; pe urmă îl privi cu o anumită compătimire, așa cum ar fi compătimit orice om total neputincios să lupte cu păcatul îngăduinței față de sine.

— Ceea ce simți în problema asta, Dave, e una, și ceea ce ai să faci e alta, îi spuse el cu calm. Cunoști care sînt sentimentele Sheilei și n-ai s-o mai chinuiești. Îți cer să te duci să-i spui că ai comis un act necugetat.

— Prin urmare asta e tot ce gîndești tu, Mike ?

— Asta e ceea ce ai să faci.

Cînd Dave își smuci capul înapoi cu o mișcare bruscă, pe chipul lui tînăr se citea dispreţul pe care îl resimţea pentru Michael, dar în acelaşi timp îl cuprindea o mare stînjeneală la gîndul că încercase să-şi dezvăluie cu atîta sinceritate năzuinţa lui cea mai ascunsă. Nu-i era teamă de Michael cîtuşi de puţin.

— Şi ce-ai să faci ca să mă forţezi, Mike ? întrebă el.

— O să stăm aici pînă cînd te voi convinge să ai această mică explicaţie cu Sheila.

Dave rîse :

— Splendid. Mînă înainte, şi se rezemă pe spate, lăsîndu-şi degetele să facă o dîră prin apă, apoi avu un rîs molatic, cu o rezonanţă neobişnuit de puternică şi de batjocoritoare deasupra undelor.

— Tot ce-ţi cer, Dave, e să-i spui Sheilei că a fost o eroare. S-o laşi în pace, înţelegi ? căuta Michael să-l înduplece. Dar Dave îşi lăsa doar mîna să atîrne prin apă în timp ce barca înainta spre mijlocul lacului. Din cînd în cînd rîdea în felul acela molatic, zeflemitor, în timp ce Michael încerca sentimentul disperat că nu putea să-i spună nimic, că nu avea nimic altceva de făcut decît să vîslească fără întrerupere kilometri întregi pînă cînd îşi va simţi braţele rupte de oboseală. Poate că pînă atunci se va lumina de ziuă şi amîndoi vor fi prea obosiţi ca să mai stea de vorbă, dar între timp Dave şedea rezemat odihnindu-se şi rîzîndu-şi sieşi.

La un moment dat Dave spuse :

— M-am plictisit. Întoarce barca. Mi-e frig. Ţie-ţi convine. Vîsleşti şi-ţi face plăcere. Dar pe mine m-a luat cu frig.

— Nu întorc barca pînă cînd nu tranşăm chestiunea.

— Ce să tranşăm, idiotule ? Vorbeşti ca un actor de bîlci.

— Nu întorc pînă cînd nu schimbăm macazul, blestematule, răcni Michael la el. Lăsă vîslele în suspensie, tremurînd de pofta de a-l înşfăca şi de a-l bate. Se uită în jurul lui, cu dorinţa de a se afla pe mal. Ajunseseră aproape în mijlocul îngustului lac. Silueta albă a unei cabane demontabile de pe malul celălalt arăta ciudat de luminoasă ; se înălţa singură pe culmea dealului. N-am

putut niciodată să-ți sufăr tupeul, îi spuse el lui Dave. Am urît tot ce-ai simbolizat tu. Am detestat traiul tău pe moale, total inutil. Te-am urît fiindcă ai fost o haimana și ți-a mers, iar eu a trebuit să muncesc. Te-am urît fiindcă n-ai avut în tine nici un dram de mîndrie. Nu ți-am putut înghiți tupeul, pentru că n-ai crezut niciodată în nimic decît în burta și-n boașele tale. Știu tot despre tine. Tipi ca tine se găsesc pretutindeni, debordați de o clasă socială bolnavă. Nu reprezentați decît o duhoare infectă pentru noi, ceilalți.

— Închipuie-ți, tocmai tu să-ți descoperi o conștiință socială !

— N-a fost greu de descoperit o adunătură întreagă de indivizi de teapa ta.

— Nu te supăra dacă mi se pare comic, fiindcă ești tocmai genul de mutră acră, nenorocită, de care fuge toată lumea. Dar ce descopăr eu ?

— Spune, ce descoperi ?

— Că nu mă plac. Sînt încă puțin zăpăcit, fiindcă nu mi-am revenit din surpriză. Închipuie-ți trăsnaie ! Ascultă, e rece, nu întorci ? N-ajungi nicăieri. Nu te-ntorci la mal ?

— Nu, și tu nici atît.

Atunci David se ridică în picioare, rîzînd din nou, și își mișcă brațele în sus și în jos de cîteva ori, ca să se încălzească, pe cînd Michael îl urmărea cu privirea, apoi deodată făcu un plonjon de la capătul bărcii, un plonjon sprinten, fără efort, în apa întunecată, neîncrețită de valuri. Doar o clipă rămase dedesubt, apoi reveni la suprafață călcînd apa și rînjind cu gura pînă la urechi în timp ce-și zvîrlea părul din ochi dîndu-l pe spate, iar undele tot mai largi din jurul lui scînteiau în lumina lunii. Strigă tare :

— Apa e caldă. Vino să te distrezi. Răcorește-te. Vorbește cu stelele. Sînt o mulțime de stele pe cer și ele n-o să fie nici plictisite, nici înfrigurate ; apoi trase adînc aer în piept și începu să înoate cu o mișcare elegantă de craul, răsucindu-și capul pe spate pentru aer.

Dar Michael îi strigă :

— Faci pe dracu, vino-napoi, degeneratule ! și se luă după Dave, trăgînd cu sîrg la rame, iar cînd se apropie, se aplecă peste margine, îl apucă de pulover și încercă să-l urce în barcă. David își făcu vînt cu mîinile. Barca fu cît pe-aci să se răstoarne, dar puloverul se rupse și David, liber, înotă în direcția opusă.

Din nou Michael vîsli după el, dar într-un fel nebunesc, disperat, de astă dată depășindu-l necontenit și tăindu-i de-a curmezișul calea în orice direcție s-ar fi îndreptat. În curînd îl obligă pe Dave să înoate în cerc. La un moment dat se afla foarte aproape de el. Dave călca apa, iar Michael apucă o vîslă și încercă să-l pescuiască, zicîndu-i :

— Hai, abandonează, măi nebunule !

Dar Dave respingea vîsla cu mîinile, și atunci Michael începu să-l împungă și să-l apese în jos cu vîsla, sperînd tot timpul că Dave va renunța și-l va implora, dorind să-i vadă chipul neajutorat întors în sus, rugător, în lumina palidă a nopții. Totuși Dave, de fiecare dată, scăpa de atingerea vîslei. Pe urmă schimbă direcția brusc și, depărtîndu-se înot de barcă, porni rapid spre malul opus ; de astă dată Michael, disperat și istovit, îl lăsă să plece, urmărindu-l cu ochii cum se îndreaptă fără greș spre celălalt mal. Odată strigă după el : „Întoarce-te, Dave". Inima îi bătea atît de puternic și ura mocnea în el atît de aprins, încît rămase acolo înceremenit pînă cînd nu mai zări nimic la suprafața apei.

Nu mai știa nici el de cînd ședea așa, fără să facă o mișcare ; în închipuire parcă auzea pe cineva strigînd. Pe urmă auzi realmente, de peste apă, acel strigăt pe care dorise mai înainte să-l audă, implorînd „ajutor, ajutor !" Se înălța din apa lacului. Ridicîndu-se în picioare în barcă, Michael răcni :

— Înoată, corcitură ! Ai vrut să-noți, acum de ce nu înoți ? Holba ochii în întuneric, incapabil să vadă sau să audă ceva pentru că era ca paralizat și orbit de revărsarea din suflet a întregii uri pe care o avusese pentru Dave, a întregii uri pentru mama lui Dave. Valuri mici băteau în barcă și-o legănau, parcă alimentîndu-i ura pînă cînd crescu în el ca și cum se cerea eliberată.

Mîinile-i erau încleștate pe rame. Pe urmă începu să respire mai regulat, și încet-încet îl birui teama. Apucînd deodată lopețile, vîsli neîntrerupt pînă la locul de unde pornise strigătul, și cînd începu să vîslească în jurul locului ce părea atît de nedefinit pe apa lină, nu departe de celălalt mal, făcînd alte și alte cercuri pe fragmente de apă netedă și neagră, uitîndu-se tot timpul nerăbdător spre mal și văzînd umbre părelnice care se ridicau și cădeau pe marginea lacului, ca și cum cineva s-ar fi tîrît din apă, simți că în viața lui nu s-a supus la o trudă mai însingurată. Se gîndea mereu : „A ajuns cu bine acolo. E un înotător excelent. Numai el e în stare să se prefacă așa că urlă. Numai el e în stare să mă țină aici pe lac, toată noaptea, căutîndu-l. Mă-ntreb dacă mă vede de-acolo."

Și cînd nu-și mai simți brațele de oboseală începu să vîslească încet spre casă. Nu voia să se lase pradă gîndurilor și revăzu cu nesaț micul debarcader. Îl înveseli înfățișarea grădinii de meri sub clarul de lună. Pe cînd lega barca de platforma debarcaderului degetele îi tremurau. Cu picioarele goale traversă fără zgomot peluza. Lumina nopții arunca o pată albă peste pijamaua lui. Intră în casă tiptil pînă sus, în cameră, și se trînti pe pat ascultînd atent, dorind cu disperare să audă un zogomot consolator dinspre apă, care însă nu veni.

CAPITOLUL X

Soarele strălucea luminos în odaie și se auzeau voci venind dinspre lac în clipa cînd Michael se trezi, dimineața. Plin de speranță ascultă cu atenție, auzi glasul tatălui său și sări din pat ca să vadă cu cine vorbea ; îl văzu pe „Windy" Hilliard, zgomotosul și lăudărosul lor vecin care locuia pe malul lacului, stînd în picioare în barca lui cu motor exterior și ținînd la capătul brațului scurt și gras un biban enorm, verzui, pe care îl prinsese

cu undița. Striga că pescuise toată dimineața, iar acum se ducea la stufăriș.

— Pariez pe un dolar că bibanul ăsta cîntărește două kilograme, se făcea el cu glas tare, scoțîndu-și din cap pălăria de panama.

— Cel puțin, îl auzi Michael pe tatăl său cum cînta în strună vecinului lăudăros, care oprise anume ca să-i arate peștele. Apoi omul salută cu mîna și porni motorul, care trepidă mai întîi slab și cu intermitențe, apoi începu să păcăne regulat în timp ce barca descria un arc grațios, îndreptîndu-se în sus spre locul cu trestii.

Michael își văzu tatăl suind alene cărarea cu mîinile în buzunarele pantalonilor gri de flanel ; cămașa de sport, desfăcută la gît, dădea la iveală o piele roșie și sănătoasă, iar chipul lui reflecta buna dispoziție. Arăta ca un gentleman de țară, cu firea îngăduitoare, puțin cam rotofei, și cu mersul încetinit, petrecînd un moment plăcut de vacanță. Ridicînd privirea îl văzu pe Michael și-i strigă :

— L-ai văzut cumva pe Dave aseară, Michael ?

— Mai devreme în cursul serii, da. Dar nu mai tîrziu.

— Nu s-a arătat de dimineață.

— Se îngrijorează cineva ? Ce se crede despre asta ?

— Eu nu cred nimic. A încerca să înțelegi ceva dintr-asta ar fi pură pierdere de vreme. Știu că nu sînt alarmat. De atîta vreme s-ar cădea să știu cîte ceva despre purtarea dezordonată a acestui tînăr. Ai dormit bine ?

— Am dormit neîntors. Cît e ceasul ?

— E zece. Îmbracă-te și vino jos, de ce nu vii ? zise el, și își văzu de drum traversînd peluza și fredonîndu-și singur.

Fredona în timp ce trecea pe sub fereastra lui, iar pe Michael îl iritau atît de mult sunetele acelea, încît îi venea să strige la el : „De ce nu fluieri ? Nu te atinge nimic, nu-i așa ? De fapt tu ești cauza acestui întreg bucluc murdar. Ne-ai adus aici pentru că doreai să te simți tu bine. N-ai înfăptuit nimic altceva în viață decît ai căutat să-ți fie cît mai bine ție însuți". Îi părea de necrezut lui Michael cum putuse să aibă vreo clipă convingerea că tatăl lui descoperise în sfîrșit adevărul, că lucrurile pe care le socotise importante toată viața erau

în realitate mărunte, că în sfîrșit tatăl lui pornise în căutarea a ceea ce era cu adevărat valoros. Indiferent ce va urmări, el nu va fi niciodată dezinteresat, generos, în căutarea lui. Chiar și vorbind adineauri cu vecinul, la debarcader, avusese aerul că e un consilier municipal salutînd călduros, un om de încredere al Camerei de Comerț, consolatorul fabricanților, liniștea și sprijinul celor bogați. El reprezenta pentru Dave sursa micilor comodități și a traiului tihnit. „Toată viața am încercat să fug de tine, iar tu mă aduci aici, și-ți închipui că noi am uitat totul, și lucrurile au să meargă exact așa cum dorești", gîndea Michael, și strigă în urma tatălui său :

— Hei ! dar tatăl său nu auzi, ci își continuă drumul.

Michael simțea atîta furie clocotind în el, stînd acolo și privind spre lac, încît se clătină pe picioare și fu nevoit să se așeze pe pat. Rămase așa, cu capul în mîini, ascultînd fiecare zgomot pe care îl făceau ceilalți în casă. Nu era prea mult de auzit. Mama lui Dave suia și cobora necontenit scara pînă la camera fiului ei și înapoi. La un moment dat strigă :

— Papucii lui nu sînt aici, și coborî în grabă treptele, iar Michael își aminti cît de mult dorise, cu ani în urmă, să-i pricinuiască o durere, s-o facă să sufere.

După ce se îmbrăcă, veni și el jos, cu sfială, iar doamna Aikenhead se apropie de el și-l întrebă cu arzătoare grabă în glas :

— Ai vreo idee unde ar putea fi Dave, Michael ? Cunoști vreun loc unde a putut să se ducă ? Îi vorbea astfel pentru că Michael se arătase prietenos cu o zi în urmă, pentru că era de-o vîrstă cu Dave și putea să-și dea seama unde plecase băiatul ei.

— Sînt toate șansele să apară dintr-un moment într-altul, zise el.

— Așa mă gîndesc și eu tot timpul, zise ea.

— Se va întoarce. Trebuie să se întoarcă, insistă el energic.

— Crezi cu adevărat ?

— Nu se poate altfel, răspunse el.

Dar îi era cumplit de greu să se afle în casă împreună cu ea pe măsură ce orele după-amiezei se scurgeau, iar ea devenea tot mai neliniștită. Treptat încetă de a-i mai întreba, pe soțul ei, pe Jay Hillquist, pe Sheila și Ross, unde a putut pleca Dave. Trecea dintr-o încăpere într-alta, așteptînd. Chipul ei brun, cu trăsături pline, lăsa să transpară îngrijorarea, apoi o mare oboseală. Iar Michael nu putea să nu-i supravegheze expresia figurii. De nenumărate ori ea repetă că Dave dormise în patul lui ; la ora cinei se uită de la unul la altul repetînd același lucru, și era uluită că nimeni nu părea la fel de tulburat ca ea însăși ; numai cînd văzu gravitatea uimită de pe chipul lui Michael îi zîmbi cu recunoștință.

Dar cînd începu să se întunece și ea încă mai ședea la fereastră, tăcută acum, cu mîinile împreunate în poală și cu ziarul de la oraș nedesfăcut pe scaunul de alături, Michael își dădu seama că nu mai putea suporta s-o vadă astfel, și-l întrebă pe tatăl său, care fuma singur pe terasa dinspre lac :

— Unde s-au dus Ross și cu Sheila ?

— S-au dus să facă o plimbare pînă la hotel.

— Situația pare destul de proastă.

— Mie nu mi se pare.

— Ar fi trebuit să ai mai multă judecată și să nu ne aduci pe toți aici, îi spuse Michael cu asprime. Tatăl său își scoase pipa din gură și se uită după el cum iese în șosea.

De îndată ce porni de-a lungul drumului pe întuneric, Michael, cuprins de o neașteptată groază de a fi singur, grăbi pasul într-un fel de trap întins. Avea senzația unei izolări față de mai toate ființele de pe lume. Arbuștii înalți, plantați de-o parte și de alta a drumului, parcă năvăleau peste el cu întunecimea lor la fiecare cotitură. Mai în fund, pe deal, se vedea o fermă cu luminile aprinse, și, în timp ce trecea în pas de gimnastică, se uita mereu la acele lumini, dar știa totodată că-i era frică să vadă vreun om, că singurele ființe a căror prezență și vorbă ar fi suportat-o acum erau cele dragi, și totuși atît de puțini erau cei pe care-i îndrăgea, încît dacă încerca să-i cheme în gînd se simțea singur în ținu-

tul acela ; umbla repede ca să poată fi împreună cu sora lui și cu Ross Hillquist.

Cînd ajunse în sat, intră grăbit în hotel, fără să observe că bărbații așezați la sfat pe verandă îl urmăreau cu ochi curioși ; pe urmă pătrunse în braserie, cercetă sala, și cînd îi văzu pe sora lui și pe medic stînd la o masă din colț ca să bea o bere, fața i se însenină într-un zîmbet plin de căldură și ușurare. Sheila și Ross își vorbeau în șoaptă cu multă seriozitate. Lampa de deasupra arunca o lumină vie peste chipurile lor, în timp ce ei își șopteau în felul lor intim, degajat, lipsit de efort.

Michael observă un nor de tristețe adumbrind pentru o clipă figura surorii lui, în timp ce asculta și înclina capul în semn de asentiment, apoi, în clipa următoare, expresia ei se schimbă vădind o imensă ușurare. Totuși nu se putu împiedica să nu le adreseze un zîmbet larg, cînd ei îl zăriră, ca și cum ar fi avut senzația că a se afla împreună cu ei însemna pentru el un noroc nemaivăzut.

— Ce mai faceți voi ? le spuse și, așezîndu-se la masă, îi ceru proprietarului, Jake Sanderson, care îl urmase : Adu-mi și mie o bere.

— S-a făcut. O bere. Se aude ceva cu băiatul, cu Dave ?

— Nimic nou, de ce ?

— Întreb numai pentru că mama și tatăl lui au venit aici de dimineață ca să întrebe de el. Prietenii lui, tinerii domni, au plecat aseară, tîrziu.

— Crezi că a plecat înapoi la oraș cu mașina lor ? întrebă Ross.

— Am înțeles că era în pijama.

— Cine ți-a spus asta ?

— Știe toată lumea din sat. Nu vreau să credeți că mă amestec unde nu-mi fierbe oala. Îmi pare rău dacă v-am produs impresia asta.

— Vrei să spui că circulă un zvon ?

— Exact, răspunse proprietarul. N-avem prea multe subiecte de conversație pe-aici, și asta mai împlinește golul, atîta tot, și cu un zîmbet îi părăsi.

— Despre ce vorbeați în șoaptă ? întrebă Michael.

— Țineam un mic consiliu de război, zise Ross. Surioara ta îmi spunea pe drum că poate n-ar trebui să ne căsătorim pentru că mama ei a suferit de o ușoară melancolie înainte de a muri. Era destul de preocupată. S-ar fi cuvenit s-o auzi. Dar eu am reușit s-o conving că ne vom căsători. Am dreptate, scumpo ?

— Ai dreptate, zise ea, încuviințînd cu un semn din cap, iar pe față i se citea ușurarea. Cu puțin timp înainte, venind pe șosea împreună cu Ross, încercase să-i dezvăluie teama ei de a avea vreodată un copil. Stăruise cu o surprinzătoare vehemență că, dacă dorea s-o ia de soție, va trebui să consimtă la hotărîrea ei de a nu avea urmași. Destăinuindu-i cu gravitate că el știa de multă vreme despre boala mamei ei, Ross nu-și dădu pe față în nici un fel adînca decepție că ea dorea să rămînă fără copii. Bucuria îi transfigurase Sheilei cu atîta iuțeală trăsăturile, încît el rămăsese surprins, căci îi era cu neputință să-și închipuie profunda ei tristețe, descurajarea și teama că în ea se află sădit ceva care o va situa permanent într-o poziție oarecum aparte față de ceilalți oameni ; ea îi apucase brațul strîns și vorbise despre viața pe care o vor trăi unul pentru altul, în timp ce umblau pe drum în întuneric.

— Eu i-am spus că e stupid să-și facă gînduri negre, zise Michael, și plecîndu-se peste masă adăugă cu pătrundere, ca și cum pe el acest unic fapt îl tulbura : Cred că o obsedează ideea că o țineau pe mama închisă în camera ei și că-i încuiau ușa. Sheila își închipuise, poate, că mama ei era stăpînită de mania sinuciderii, Ross.

— E un caz foarte firesc, zise Ross. Multe femei trec prin stări de melancolie depresivă după naștere, mai ales dacă își pierd copilul. Rămîn așa, apatice, copleșite de tristețe. Există un oarecare pericol ca ele să se sinucidă, dar e puțin probabil să facă vreun rău altuia. Oamenii au idei greșite despre alienația mintală. Orice boală nervoasă care atinge psihicul e numită demență, și atunci devine misterioasă și inspiră teamă. V-ar surprinde dacă ați afla că numeroși dintre cei mai cumsecade cetățeni ai noștri petrec cîteva săptămîni pe an într-o clinică de psihiatrie. Vorbea cu atîta siguranță, încît fratele și sora

ascultau amîndoi cu aviditate, făcîndu-și semn cu capul unul altuia.

— Nu mi-am făcut griji din cauza asta cîtuși de puțin. Nimic de felul ăsta nu mă neliniștește, zise Michael, și le adresă un zîmbet nevinovat.

— L-ai văzut pe Dave aseară ? întrebă Sheila. Michael știa că voia să spună : „I-ai vorbit lui Dave după ce am fost la tine aseară ?“ căci se apleca spre el cercetîndu-l atent.

— Nu l-am văzut deloc pe Dave, răspunse el cu naturalețe.

— Probabil că are vreo prietenă prin împrejurimi, zise Sheila.

— Nu s-ar fi dus s-o viziteze în pijama și cu picioarele goale, ce zici ? spuse Ross.

— De ce nu ? întrebă Michael. De ce ne-am mira de orice ar face băiatul ăsta ? Le puse întrebarea cu o subliniere atît de accentuată, privindu-i în ochi provocator, încît cei doi zîmbiră înălțînd din umeri, iar el, stingherit, se lăsă pe spătarul scaunului ascultîndu-i.

Tînărul medic începu să-și expună planurile de viitor.

— Nu mă aștept să cîștig prea mult în primii doi ani, dar dacă ajung să învăț cum să iau oamenii și cum să-i înțeleg, e destul. Într-un oraș mic reușești să cunoști pe toată lumea.

Doctorul Hillquist avea un fel de concepție colectivistă care îl făcea să respingă vigurosul individualism al tatălui său, ca și toate ideile și sloganurile luate de-a gata ale acestuia despre libertate umană și drepturi personale. Tatăl lui era în mod franc puțin nedumerit de o asemenea opoziție la ideile sale ; își iubea fiul și considera că are o judecată solidă. Cînd începeau să discute serios despre astfel de probleme însă, pur și simplu nu-și înțelegea fiul. S-ar fi zis că tînărul medic reflectase vreme îndelungată asupra libertății de exprimare și de acțiune, și se întrebase necontenit cînd era într-adevăr liber printre semenii săi.

Michael asculta, prea sfios ca să intervină, de teamă să nu le atragă atenția asupra prezenței lui cînd ei aveau o convorbire atît de intimă, dar nu pierdea din ochi ar-

doarea și dragostea care înfloreau pe chipul surorii lui ; pe de altă parte se minuna că un om se putea simți atît de apropiat și de spontan printre oamenii simpli cum părea că se simte Ross, și, în timp ce asculta, copleșit de un sentiment de izolare și dezgust, năzuia din toată inima să fie la fel de deschis și de nestingherit printre făpturile umane cum era Ross. Asculta minunîndu-se sunetul celor două glasuri, singurele la care se putea gîndi că-i vor aduce alinare și-i vor părea dragi în seara aceea. Dar Sheila întrerupse discuția :

— E timpul să mergem, nu-i așa ?

— Nu, nu plecați, sări Michael agitat.

— Dar ce s-a-ntîmplat ?

— Nu mi-am terminat berea.

— Hai, bea-o atunci. Te-așteptăm.

— Aș vrea să continui, Ross, cu cele ce spuneai despre oameni. Aș dori să pătrund mai adînc chestiunea. De ce nu pot simți și eu la fel ?

— Tu, Mike ? Hai, fii serios — tu nu crezi în nimic.

— În ce să cred ?

— În viața de pe pămînt, rîse medicul.

— Eu ? Mă-nțelegi total greșit, zise Michael, plin de zelul de a se apăra și a da explicații că lumea nu-l înțelege. Nu știu de unde ți-a venit ideea asta. Mă cunoști de multă vreme, Ross. N-am să afirm că sînt omul cel mai lesne crezător de pe pămînt. Știu că te-am numit deseori un naiv. Știu că mă consideri bănuitor față de semenii mei. M-ai sfătuit adeseori să mai ofer cîte-o șansă celor din jurul meu. Cunosc adevărul ăsta, dar să nu crezi că eu doresc să fiu un pustnic. Aici mă înțelegi greșit. Mie îmi place să mă aflu împreună cu alții. Îmi place nespus de mult să stau cu voi în seara asta. Îmi sînt simpatici tot felul de oameni. E probabil o întîmplare nefericită că am aerul ăsta bănuitor, dar n-am nici o pică împotriva omenirii. Dau impresia că nu am nici o credință și nu sînt în stare să recit nici un fel de crez, nu mă duc la nici o biserică și par destul de cinic, dar tu știi ce ușor e să mă tragă cineva pe sfoară și să-mi vîndă ceea ce nu-mi trebuie. Asta, pentru că sînt un om încrezător. În plus, sînt destul de impulsiv, și nu poți

avea o fire impulsivă și totodată pe de-a-ntregul cinică. Înfăptuiesc adesea lucruri pe care apoi le regret. Mereu am remușcări. Sufăr pentru că săvîrșesc unele lucruri mărunte.

— Ce-i cu tine, Mike ?

— Absolut nimic. De ce-ai spus asta ?

— Te văd oarecum surescitat.

— Sînt surescitat fiindcă nu pot suferi să fiu luat drept un om răuvoitor. Sînt cea mai gregară ființă pe care ai cunoscut-o vreodată. Nu știu de ce crede lumea că-mi place să stau singur. Nici nu pot suporta să stau singur. Îmi place să ascult oameni simpli vorbind și rîzînd. E adevărat că n-am mulți prieteni, dar asta-i fiindcă nu sînt comunicativ. Mă intimidez. Tot timpul mă gîndesc că n-o să fiu simpatizat. Știu că ar trebui să încetez de-a mă mai gîndi la mine însumi și atunci aș fi simpatic tuturor. Dacă aș descoperi deodată că-mi sînt agreabili foarte mulți oameni, nu m-aș mai simți niciodată jenat în mijlocul altora, e drept ? E curios, dar eu cît mă frămînt mai mult în legătură cu mine, cu atît respingmai categoric întrega lume. Devin posac, melancolic. Mă întreb dacă mai e de fapt și altceva în mine afară de latura asta posomorîtă. E cumplit să ai sentimentul ăsta cînd în realitate ai vrea să fii prietenos cu toți ceilalți. De ce plecați ? Mă lași aici singur, Sheila ?

— Ne duce să închiriem o sală pentru prietenul poporului.

— Ai o idee mai bună despre tine decît credeam eu că ai. Hai, vino să te plimbi împreună cu noi pînă acasă, zise medicul.

Michael se simțea puțin stînjenit, fiindcă știa că sora lui ar fi preferat să rămînă singură cu iubitul ei.

— Sînteți siguri că nu vă incomodez ? rosti el o scuză stîngace. E sigur că nu vreți să fiți numai voi doi ?

— Vino, Mike, zise Sheila.

Îi însoți bucuros, și se plimbară toți trei cu pași lenți, iar cînd ajunseră pe culmea dealului se opriră să contemple luna strălucind peste cîmpuri și pe lacul din vale, care sclipea ca o panglică luminoasă în bezna înconjurătoare. Sheila repeta mereu :

— E splendid aici, nu-i așa că se vede frumos de-aici, de pe deal ? dar Michael nu putea îndura să privească în jos, spre lacul cuprins între dealuri. Glasul tineresc al Shelei răsuna sonor și vioi în noapte, iar Michael își dădea seama că ea și cu medicul ar fi dorit să se așeze jos, la marginea drumului, și să-și arate dragostea pe care și-o purtau unul altuia. Își dădea seama că așteptau că el să zică : „Eu vă las și mă duc repede acasă.“ Se strecurase între ei ciudata tăcere a așteptării. În timp ce căuta în minte să le spună ceva care-i va face să dorească să-l țină lîngă ei, Michael încerca jalnica senzație că nu e în stare să se depărteze, pentru că nu era capabil să suporte singurătatea în camera lui și așteptarea.

CAPITOLUL XI

Văzură cu toții vechiul Ford cum venea legănîndu-se pe drum și cum opri smucit în fața casei, cu o icnire și un tremur. Un răstimp nu coborî nimeni din mașină. Norul de praf care se tîra de-a lungul șoselei se liniști ; automobilul hodorogit parcă s-ar fi aflat de cînd lumea acolo, în lumina soarelui, ca și arborii, ca și albinele care bîzîiau prin trifoiul de la marginea drumului, ca și pășunile verzi de mai departe. În cele din urmă, un polițist de țară, înalt și cu mustăți mari, își bălăbăni picioarele de pe locul din față și se dădu jos, urmat de fermierul Joel Hilton, proprietarul mașinii și al casei de pe malul opus al lacului, îmbrăcat în costumul lui cel mai bun, din serj albastru. Pentru un motiv oarecare își scoaseră amîndoi pălăria și o luară pe cărare spre casă.

Trebuie să fi fost felul cum și-au scos pălăriile care a alarmat-o pe doamna Aikenhead, căci, părăsindu-i pe ceilalți la fereastră, s-a repezit afară din casă, cu părul negru și bogat desfăcîndu-se din coc și săltîndu-i pleoștit pe ceafă, strigîndu-le :

— Ce este ? Unde e ? apoi, cu glas moale și jalnic, o auziră toți spunînd : Ah, știam. Am presimțit asta noaptea trecută și acum două nopți.

Trupul lui Dave fusese găsit în partea cealaltă a lacului, spuse polițistul. După toate aparențele fusese lovit înainte de a se îneca, deoarece se observau contuzii pe umeri, provocate de un instrument greu, iar puloverul și pijamaua erau sfîșiate.

— Ați văzut ? Ați văzut ? Ce ziceți de asta ? spunea doamna Aikenhead. Doamne sfinte, ai milă de mine ! Ce ziceți de asta ? De unde am știut eu ? De ce eram atît de sigură, spuneți-mi ! și îl apucă strîns de braț pe soțul ei, răsucindu-l cu fața spre ea. Arăta îmbătrînit, fiindcă pe față i se așternuse paloarea și o adîncă supărare, în locul obișnuitei lui bune dispoziții și culorilor rumene din obraz.

— Nu știu ce să pricep din toate astea, Martha, zise el.

— Nu știi, hm ? Ei bine, eu știu, făcu ea.

Fermierul și polițistul erau înconjurați de Jay Hillquist, de Ross și de Sheila, care răspundeau la întrebări și la rîndul lor întrebau agitați, și, pentru un motiv sau altul, vorbeau cu glasul scăzut, aproape în șoaptă. Dar Michael rămase unde se găsea, în picioare, la spatele doamnei Aikenhead, care ședea țeapănă într-un fotoliu-balansoar, murmurîndu-și sieși. Uneori își privea lung soțul, drept în față, ori se uita întrebător la mîna pe care el i-o rezemase ușor pe umăr, apoi începea deodată să se legene cu scaunul, înainte și înapoi, monoton, făcînd să scîrțîie înăbușit o scîndură desprinsă din dușumea. De două ori se opri și își fixă din nou soțul, amintindu-și cum insistase el cu două nopți mai înainte, la ora culcării, să nu-l mai țină pe Dave în casă, cu ei. Mișcînd din buze de parcă ar fi vrut să țipe, avu o expresie năucă, apoi oftă și spuse liniștit : „Acum ești liber. Absolut liber."

Michael își auzi tatăl șoptindu-i domol :

— Îmi dau seama ce simți, Marthe, dar nu mai spune lucruri de care-ți va părea rău. Am făcut tot ce s-a putut pe lume pentru Dave. L-am pus înaintea propriului meu băiat, Marthe. L-am pus deasupra fiului meu însuși. Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru el,

din dragoste pentru tine, Marthe. I-am îngăduit să mă tiranizeze, Marthe. Mă temeam să mă port cu el ca un tată sever, pentru ca nu cumva să-ţi închipui că am ceva împotriva lui, Marthe...

Dar ascultînd rugăminţile presante, neliniştite, timide ale tatălui său, se întîmplă astfel că Michael nu le mai auzi vocile şoptite ; îi revenea în minte cum stătuse ţeapăn în barcă, clocotind de ură. Îi răsuna în urechi înspăimîntător de limpede strigătul lui Dave după ajutor, apoi îşi auzea propriul glas strigînd : „Înoată, corcitură !“ şi îşi dădu seama că-l lăsase pe Dave să se înece ; atunci îl invadă ohinul şi deznădejdea vinovăţiei, chiar dacă nu voia s-o accepte. Cînd o văzu pe doamna Aikenhead clătinînd capul cu o mişcare feroce, gîndi : „Ea ştie că el e răspunzător şi, într-un fel, are dreptate. Totul a început cu ani în urmă şi vinovatul este el. Întreaga chestiune de el a fost pusă la cale.“

Pe urmă, Jay Hillquist, care stătea la fereastră, spuse :

— Iată-i că pleacă. Va avea loc o anchetă. Va trebui să fim toţi de faţă. După cîte îşi închipuie ei, s-ar putea să aibă loc peste două zile, vizavi, la Barrie.

— Au şi plecat ? exclamă doamna Aikenhead. N-au de gînd să facă nimic ? şi, repezindu-se la fereastră, chemă peste umărul lui Jay Hillquist. Sergent, vino-ndărăt, întoarce-te un minut, şi îl urmări cum reintră în casă.

Cînd sergentul şi fermierul ajunseră la ea, începu să le ţină un discurs cu toată gravitatea :

— Sînt multe pe care ar trebui să le cunoaşteţi în legătură cu chestiunea asta şi nu ştiu de ce v-aţi grăbit să plecaţi. Nu v-aţi întrebat care a putut fi situaţia băiatului meu aici în casă ? Tocmai asta vreau să vă explic. Nimeni nu-l iubea. Poate că n-ar trebui să mă exprim aşa fiindcă fata, Sheila, s-a împăcat bine cu el întotdeauna şi au crescut împreună, iar Michael, cel de colo, abia dacă se cunoştea cu Dave şi nu şi-au vorbit prea mult în ultimii zece ani. Soţul meu îl cunoştea bine pe Dave. Pînă atunci nu plînsese deloc, dar acum se opri şi făcu un efort pentru ca vorbele ei să aibă toată apa-

renţa unui limbaj raţional, apoi continuă pe un ton grav şi zbuciumat. Soţul meu nu dorea cîtuşi de puţin să-l aibă pe băiat în casă. Ar fi trebuit să-i auziţi cum s-au certat cu două seri în urmă, în prima seară cînd s-au instalat toţi aici. Ar fi trebuit să auziţi felul în care-i vorbea lui Dave, dispreţul şi ura din glasul lui. Nu încape îndoială că se cuvine să cunoaşteţi toate astea. De ce n-aţi pus întrebări în loc să fugiţi aşa cum aţi făcut ?

Poliţistul se simţea stingherit de furia pătimaşă care se ghicea în glasul ei ; fermierul căsca ochii cu o curiozitate simplă, neascunsă, la Andrew Aikenhead, pe care îl ounoştea de cincisprezece ani.

— E foarte răvăşită, zise Andrew Aikenhead. Doamne păzeşte, nu-i de mirare.

— Aţi avut o ceartă cu băiatul, domnule Aikenhead ? întreabă poliţistul.

— Am avut o mică ceartă pentru probleme de bani. Aş putea s-o numesc o ceartă curentă. A ieşit mult fum, fără să fie foc, zise el, adresîndu-i obişnuitul lui surîs înzestrat ou rară forţă persuasivă. Vei avea prilejul să asculţi toate detaliile dacă doreşti.

Dar de îndată ce oamenii părăsiră casa pentru a doua oară, doamna Aikenhead începu să vorbească din nou în felul acela pătimaş, agitat, de parcă s-ar fi aflat singură cu soţul ei.

— De ce ai dorit să vii aici ? întreabă ea. Ce-ai avut în gînd ?

— Venim în fiecare an, zise el cu răbdare.

— A fost ceva diferit anul ăsta, fiindcă ai plănuit venirea aici cu săptămîni înainte şi te-am observat adesea surîzînd ca pentru tine. Mă întrebam ce e în gîndul tău, iar acum ştiu. Andrew, ai dorit ca băiatul ăsta să dispară ; ai dorit să scapi de el ; ai dorit să moară. Ai spus că ar avea mai multă demnitate în el mort decît viu. Îmi amintesc oum mi-ai făgăduit în repetate rînduri că ai să te porţi cu el ca şi cum ar fi propriul tău fiu, şi totuşi ou cît încercai, cu atît îl urai mai mult, pînă cînd ai ajuns să-ţi fie nesuferită prezenţa lui în casă. Trebuia să moară numai pentru că era fiul meu. Asta era unicul motiv : era fiul meu şi tu nu doreai ca eu

să am un fiu. Îmi aduc aminte că n-a fost răsfățat deloc cînd era copil, iar dacă s-a schimbat, banii tăi și felul tău de-a fi l-au stricat, și pe urmă nu l-ai mai putut suferi. Ce i-ai făcut, Andrew ?

— Marthe, liniștește-te.

— Pot să jur după felul cum mă privești că știi ce s-a întîmplat, zise ea. Dave e mort, și n-ar fi murit dacă nu l-aș fi adus în casa ta. N-ar zăcea întins, după ce a fost găsit înecat, dacă n-ai fi fost tu. De luni de zile mocnește păcatul în inima ta, și glasul ei se înalță agresiv. Iar lui Michael, care asculta și o urmărea, devenind el însuși tot mai tulburat, i se păru că ea se apropia de adevăr cu o stranie putere de pătrundere, că fiecare cuvînt pe care îl rostea era absolut adevărat, că era un adevăr superior aceluia ce se afla închis în simplul fapt că el, Michael, îl lăsase pe Dave să se înece ; răzbătea îndărătul acelui fapt, îl cuprindea, trecea dincolo de el. Puhoiul cuvintelor ei se revărsa la întîmplare, ceea ce îi făcea pe toți să-și închipuie că spunea lucruri despre care discutase cu soțul ei de multe ori ; el, în picioare, alături, încerca s-o domolească, dovedind însă limpede prin gesturile lui neputincioase că, oricît ar fi iubit-o altădată, în momentul acela nu avea priză asupra ei. Ea tăcuse ca să-și recapete răsuflarea, cu o privire împăienjenită, sălbatică ; deodată ridică din umeri într-un gest de dispreț care se adresa tuturor și ieși repede din casă.

Michael fu singurul care o urmă, cu sfială, la cîțiva pași înapoia ei, auzind-o cum încă mai bodogănea în surdină. Se duse la debarcader și rămase acolo, sub soarele arzător, privind peste luciul apei. Cu mîna streașină la ochi, privea în depărtare, spre celălalt mal. Michael nu înainta, de teamă să n-o tulbure cu prezența lui, dar inima îi bătea în piept cu putere, și murmură :

— Biata femeie. Ce-o fi vrînd să facă ? urmărindu-i sfios și întrebător silueta imobilă.

Apoi, ea coborî de pe platforma debarcaderului și începu să umble cît putea de repede prin nisipul de pe mal, fără a slăbi din ochi malul opus. Vremea era atît de senină, încît se deslușeau nuanțele lanurilor de ovăz și de grîu, ca și acoperișul de tablă al hambarului de la

fermă. Michael porni după ea prin nisip. Puțin mai departe, plana deasupra apei un pescăruș albastru, bătînd din aripi, rămînînd aproape nemișcat, apoi năpustindu-se brusc la suprafața undelor. Și în timp ce înregistra toate aceste amănunte, Michael avea sentimentul că e dator să-i supravegheze fiecare mișcare stîngace pe care o făcea poticnindu-se prin nisip, obosită, alunecînd și călcînd uneori strîmb peste crengile căzute din copaci ; dar cînd ajunse la un mic golfuleț, unde apa era puțin adîncă și presărată cu bucăți de scoarță de copac și sfărîmături de buturugi putrezite, ea începu să străbată apa cu picioarele. Curînd apa îi urcă pînă la genunchi și poalele rochiei i se umflară plutind deasupra, dar ea păstra aceeași expresie aspră, inflexibilă, bălăcind cu picioarele mai departe.

Atunci Michael nu mai putu să rabde și-i strigă :

— Vă rog, întoarceți-vă, veniți înapoi, vă rog ! Și intră plescăind prin apă după ea. O apucă de braț, dar cu greu o făcu să înțeleagă că se afla lîngă ea, iar cînd o conduse înapoi, spre mal, parcă ar fi dus de mînă un copil, căci ea îl privi cu candoare și se sili să-i surîdă.

— Nu ești mult mai în vîrstă decît băiatul meu, Dave, nu-i așa, Mike ? întrebă ea. Ai fi reușit să ții la Dave dacă l-ai fi cunoscut mai bine. A fost plăcut să vă văd aici împreună.

Se împiedică în apă, udîndu-se pînă peste brîu, iar cînd Michael văzu cum i se scurgea apa din veșminte și cum se rezema de el cu o spaimă cumplită în ochi, simți pentru ea mai multă mîhnire decît simțise vreodată pentru oricare ființă omenească. Încercă s-o ducă în brațe, dar era grea, totuși reuși să păsească pe nisip și s-o culce la umbra unei sălcii. Cu batista udă îi spăla fruntea și căuta să n-o audă spunînd :

— Poate a fost o greșeală. Poate nu era Dave. De unde să știe ei ? ! Numai eu pot să știu sigur. Vreau să-l văd. Vreau să mă uit la fața lui. Of ! Iisuse al meu, era singurul meu copil. Asta n-are importanță pentru tine ? Nu-nseamnă nimic cît de mult îl iubeam ? Dragostea mea pentru el nu era lucrul cel mai important, bunule Iisus ? Singurul meu copil...

Dar Michael, tremurînd, o lăsă acolo și fugi în casă, îi aduse pe ceilalți și, împreună, o purtară pe brațe. Își închipuiau că leșinase, fiindcă ochii îi erau închiși. O duseră înăuntru pe o sofa. Stăteau în jurul ei, în semicerc, urmărind-o cu ochii. Tînărul medic îi lua pulsul. Jay Hillquist, cu un genunchi la pămînt, spunea :

— Lasă, Marthe, nu-i nimic. Ești bine acum. Sîntem toți aici, în jurul tău. Veșmintele ude i se lipeau de trup, și observau cu toții că nu mai avea rotunjimile tari ale tinereții, ci o carnație pufoasă și moleșită. Cînd Jay repetă : „Sîntem toți aici, cu tine, Marthe", ea îi făcu pe toți să tresară spunînd cu calm :

— Nu, nu sînteți toți aici, Jay.

— Uită-te, Marthe, sîntem aici, Marthe, uită-te.

— Soția ta nu e aici, Jay, șopti ea.

— Soția mea ?

— Soția ta n-a venit niciodată aici de cînd sînt eu în casa asta. Și nu m-a invitat niciodată la ea, Jay.

Și în timp ce Michael îi urmărea ochii înnebuniți, speriați, întorcîndu-se de la unul la altul, îndreptîndu-se asupra lui, îl cuprinse mirarea că a putut dori vreodată s-o ohinuie, s-o facă să-și strige nefericirea, căci acum suferința ei și propriul lui sentiment de însingurare erau cu mult mai adînci decît orice dorință va fi avut el de a-i pricinui răul.

CAPITOLUL XII

Către sfîrșitul după-amiezii, mergînd cu mașina în sat ca să ia poșta, Andrew Aikenhead zise :

— Tu ce crezi, Jay, lumea n-are să dea vina pe mine, nu-i așa ?

Vechiul lui prieten, care conducea, răspunse cu glas posac :

— Eu nu m-aș gîndi la asta nici o clipă, dar vorbind privea drept înainte la drumul neasfaltat și uscat și

nu-şi putea ascunde preocuparea în legătură cu prietenul său.

Andrew Aikenhead stărui pe un ton serios :

— Spune-mi, te rog, ce gîndeşti tu, personal ? Sincer vorbind, Jay, nu-ţi închipui că eu ştiu ceva despre chestiunea asta ?

— Sînt convins că nu ai nimic de-a face cu ea.

— Dar nu-ţi vine să rîzi, nici nu consideri că e ridicolă bănuiala asta, aşa e ?

— Nimănui nu-i place să se vorbească despre el cum s-a vorbit despre tine în după-amiaza asta.

— Au fost doar vorbe fără rost, Jay, o groază de vorbe rostite într-aiurea.

— S-a ajuns la concluzia că Dave a fost înecat de un necunoscut şi asta lasă drum deschis ca să se continue investigaţiile. Au fost şi vorbe acuzatoare, vorbele comisionarilor care te-au auzit certîndu-te cu Dave, şi relatarea Marthei aşa cum a transmis-o „sticletele". Toate astea nu vor uşura lucrurile dacă ziarele din oraş preiau chestiunea.

— Crezi într-adevăr că se va vorbi despre asta în oraş ? întrebă Aikenhead cu ochii aţintiţi la ogorul arat de la marginea drumului. Toată după-amiaza, de cînd fuseseră interogaţi la inspectoratul de poliţie, simţise în el pornirea de a opri oamenii, de a da mîna cu ei şi a exclama cordial : „Ce poveşti ridicole se spun despre mine !" ; totuşi, de îndată ce întîlnea pe cineva cunoscut, se pomenea dorind să întrebe cu toată seriozitatea : „Doar nu-ţi închipui că..." În loc să vorbească, întoarse capul, cu o înfăţişare severă şi neprietenoasă.

În sat, toată lumea şedea în umbra verandelor, aşteptînd să apună soarele ; se auzea ciripitul păsărilor prin copaci, sau cîte-un glas, ridicînd tonul o clipă, apoi risipindu-se treptat pe drum. Din şirul uşilor deschise ieşea miros de plăcintă pusă la copt şi de tocană fierbînd încet, înăbuşit. Era deschisă şi uşa căsuţei de piatră din faţa hotelului, iar doamna Riggs Ross, care tocmai se întorsese acasă după ce luase o ceaşcă de ceai cu vreo trei vecine, îl văzu pe Andrew Aikenhead coborînd din maşină şi rămase cu mîinile în şolduri, strigînd către cei

din casă cu o voce atît de distinctă, încît se auzea pînă în drum :

— Uită-te la el, Ned. Maică Precistă, chiar sub nasul nostru.

Bolboroseala bărbaților care ședeau la taifas pe un șir de scaune încetă de îndată ce Andrew Aikenhead traversă drumul. Nimeni nu ridica glasul mai sus de șoaptă. Unul cîte unul, acești vechi cunoscuți îl salutară cu un semn din cap, în timp ce figurile lor, după impresia lui certă, luau un aer aspru, surprins, ostil. Zîmbetul îi pieri de pe față, roși, nu-i mai chemă ca altă dată pe numele fiecăruia, ci, lăsînd capul în jos, intră în hotel.

Îi ceru lui Jake Sanderson corespondența și ziarele din ziua respectivă. Se uita la Jake cum mînuiește scrisorile, oprindu-se din cînd în cînd ca să-și ude gînditor degetul mare.

— E o vreme superbă, Jake, spuse el cu vioiciune. Prima zi de vară, cu adevărat caldă, așa-i ?

— E cald și bine, aici, nimic de zis. Cum era la Barrie ?

— La fel de cald, te asigur.

— Cîțiva băieți de-aici s-au dus să asiste la anchetă.

— Și cum li s-a părut lor c-a mers ?

— Mie mi-e absolut indiferent cum li s-a părut lor c-a mers, domnule Aikenhead. Eu vă știu pe dumneavoastră, și pe copii, și pe prima soție.

Proprietarul hotelului vorbea cu atîta devotament și sinceritate, încît Andrew Aikenhead se simți mișcat și murmură :

— Mulțumesc, Jake, mulțumesc din suflet. Își luă scrisorile și plecă.

Dar nimeni dintre cei de pe verandă nu strigă după el ca odinioară, în timp ce urca în mașină lîngă partenerul său. Întotdeauna socotise ținutul acela de dealuri molcome și cîmpuri cu arături de pămînt brun primăvara, cu păduri, mici lacuri albastre, eleștee și pîraie cu păstrăvi, ca propriul lui ținut. De fiecare dată cînd venea aici avea sentimentul că vine pe meleagurile lui natale. Și gîndindu-se la cuvintele lui Jake Sanderson : „Vă știu pe dumneavoastră, pe copii și pe prima soție", simți cu

toată puterea că partea cea mai intimă a vieții lui se petrecuse în apropierea acestor locuri și acestor oameni, care îl cunoșteau mai bine, reflecta el, decît prietenii lui de afaceri din oraș. Totuși, acum, aceiași oameni își dădeau mîna ca să flecărească despre el ; și fie că erau convinși de acele clevetiri, fie că nu, ele îl izolaseră de ei. Șezînd tăcut în mașina care îl ducea înapoi la casa lui de lîngă lac, se simți copleșit de deznădejde la gîndul barierei ce-l despărțea acum de ținutul iubit.

— Puțin mai repede, Jay, spuse el. Am promis că ne vom întoarce la timp ca să ne luăm rămas-bun de la Ross și de la Michael.

— Ne-așteaptă ei.

— Nu pot s-aștepte dacă vor s-ajungă la oraș înainte de căderea nopții. N-aș vrea să-i scap, stărui el.

De departe îi zăriră pe Ross și pe Michael încărcîndu-și valizele în mașină, iar Sheila se afla cu ei. Lîngă lac era mult mai răcoare decît în sat. O adiere care purta mireasma florilor de măr pînă în casă răsfira părul Sheilei. După ce rînduiră valizele, Michael rămase deoparte cu ochii la sora lui și la Ross, ca un copil care nu-și poate stăpîni curiozitatea, întorcînd capul și ascultînd cînd pe unul, cînd pe celălalt, ca și cum ar fi dorit să nu piardă nici o vorbă.

Apropiindu-se de fiul său, Andrew Aikenhead îi adresă un zîmbet în care se îmbina sfiala cu ardoarea.

— Îmi pare rău că lucrurile au luat întorsătura asta, începu el luîndu-l pe Michael de braț. Dar cînd văzu chipul rece al fiului său și-i simți brațul atîrnînd ca o greutate inertă, își retrase mîna. Oricum, îmi pare bine c-ai venit, rosti el cu stîngăcie. Îngăimînd ceva, Michael dădu din cap și păru nerăbdător să plece. Tatăl ardea de dorința de a-l întreba : „Ce-ai avut în minte, băiatule, cînd ai spus alaltăieri că eu am provocat toată beleaua asta ?“ dar rezerva față de el pe care o simțea în Michael îl răni atît de adînc, încît adăugă doar, într-un fel simplu și demn : Ți-ai luat rămas-bun de la Marthe, băiatule ?

— N-a coborît. Nu știam dacă se simte bine, zise Michael.

— Nu se poate să pleci așa. Puteți întîrzia o clipă ? întrebă el, și-i părăsi cu aerul unui amfitrion amabil grăbindu-se să corecteze vreo măruntă scăpare din vedere din partea sa, care ar putea să ofenseze un invitat de onoare. Intră repede în casă și sui scara pînă la camera soției sale.

— Marthe, îi vorbi el, găsind-o culcată pe o canapea lîngă fereastră, pleacă Michael.

Ochii ei erau umflați de plîns, iar obrajii îi atîrnau ofiliți.

— Zici că pleacă fiul tău ? Vorbea cu o voce ștearsă, lipsită de viață, care îi umplea inima de milă, deși își dădea seama, după felul cum îl privea, că îi devenise străin. Contemplînd-o, i se păru cumplit că, după atîția ani de dragoste neîndoioasă închinați ei, ea nu mai voia să împartă viața cu el. Noaptea, în pat, cu cîțiva ani în urmă, îi căutase chipul, dorindu-i cu înfocare drăgălășeniile languroase pentru care parcă și-ar fi dat și sufletul. Nu era multă vreme nici de cînd se furișa seara în taină, cu un sentiment de vinovăție, ca s-o viziteze în micul ei apartament. Zi după zi devenea tot mai iremediabil conștient de faptul că singura latură a vieții lui care avea căldură și mister era cuprinsă în acele clipe cînd alerga grăbit pe străzile orașului gîndind : „Ce se va întîmpla cu mine ? Ce se va întîmpla cu ea, cu soția mea și cu copiii mei ?“ Ajunsese să nu mai poată suporta singurătatea care punea stăpînire pe el de îndată ce o lăsa în acel apartament strîmt din oraș. Dorul după Marthe îi covîrșea scrupulele, și, atunci cînd soția lui s-a îmbolnăvit, a atras-o pe Marthe cu vorbe ademenitoare să vină să locuiască în casa lui de la țară împreună cu fiul ei. După căsătorie, se bucurase de orice mic succes al ei în societate, șoptindu-i mereu că ea era genul de femeie de care avea absolută nevoie pentru a atrage lume în casă. Toate aceste năzuințe din care își făurise treptat o existență cu totul diferită reînviau în el pe cînd aștepta de la ea un singur cuvînt — că va coborî ca să-și ia rămas-bun de la fiul lui.

— De ce să nu-mi iau rămas-bun de la fiul tău ? Nu am nimic împotriva lui, zise ea.

— Știu asta. Știu că n-ai nimic împotriva nici unuia dintre noi, Marthe. Dave e îngropat acum, iar noi am rămas aici unul cu celălalt.

— Nu e locul meu aici. Nu vreau să mai locuiesc aici. Nu trebuia să vin niciodată. Am dorit să-i ofer lui Dave o șansă de a-și face drum în viață, din cauza asta am venit. Știam că tu puteai să-i oferi o asemenea șansă, dar asta s-a dus și nu mai vreau nimic din ceea ce mi-ai dat vreodată. Aș dori să-ți pot înapoia totul. Aș dori să-ți dau înapoi fiecare mică bucurie pe care am împărțit-o cu tine. Doresc să fiu singură. Nu vreau să mai repet, fiindcă știi despre ce vorbesc, și nu e nevoie să te uiți la mine ca la o isterică, pentru că nu sînt isterică. Sînt sătulă, asta-i tot. Știam cum merg lucrurile între noi și ți-am vorbit despre asta înainte de a veni aici. Se aude motorul pornind? Am să-i strig de la geam, zise ea. Se duse la fereastră și îi salută cu glas nesovăitor: La revedere, Michael. La revedere, Ross. Soțul ei stătea alături, fluturînd cu mîna; păreau uniți, cel puțin în acel gest de salut.

Ross se așezase la volan, cu ușa deschisă, iar Michael o săruta pe Sheila, dar îi salutară amîndoi pe cei de la fereastră. Apoi Michael urcă în mașină, care dispăru pe șosea.

Poate faptul că stătea lîngă Marthe, la fereastră, îl făcu pe Andrew Aikenhead să aibă impresia că Michael, plecînd, îl respingea a doua oară. Îi reveni în minte împrejurarea în care Michael plecase de-acasă, cu mulți ani în urmă, luînd-o și pe Sheila cu el. Sheila îi povestise, la cîteva luni după aceea, cum se petrecuseră faptele.

A doua zi după ce se căsătorise cu Marthe și o adusese în casă prima oară ca soție a lui, Michael ieșise din casă după cină ca s-o caute pe Sheila și o găsise culegînd zmeură în tufișurile de lîngă pădure, ceva mai departe pe malul lacului. Ochii ei se deschiseseră mari de uimire cînd el o chemase furtunos:

— Vino, Sheila. Vino cu mine.

— Unde să vin?

— În sat și mai departe, pe șosea.

— Nu vreau. Uite, abia am cules cîteva boabe de zmeură, și-i arătă pălăria de pai cu fructele culese.

— Trebuie, Sheila. Intră în casă, ia o sacoșă cu ceva de mîncare din cămară, și pune-ți o haină. Îți spun eu de ce, pe drum.

Era obișnuită să facă ceea ce zicea el. Afară de asta se gîndi că va fi nostim să meargă amîndoi așa, pe drum, seara. Îl lăsă să aștepte și intră în casă.

Cînd porniră la drum, el ducînd sacoșa, se lăsa amurgul și fermierii își aduceau vacile de la păscut. Lacul era liniștit și se vedeau formele negre ale cîtorva bărci plecate la pescuit. În timp ce străbăteau drumul de țară spre șosea, încercă să-i dezvăluie cîtă ură purta în suflet pentru tatăl lui și pentru femeia cu care se căsătorise. Sheila începu să plîngă. Se opri în mijlocul drumului plîngînd, iar el fu nevoit s-o tragă de braț, și în timp ce o trăgea îndărătnic, cu o expresie de impetuozitate neînduplecată, fata începu să se contamineze întrucîtva de sentimentele lui. Cuprinsă de entuziasm, cu ochii lucitori, exclamă : „Fugim. Ai dreptate, Michael. Nu le place prezența noastră, nu-i așa ? Merg oriunde spui tu. Va fi splendid, Michael, e tocmai ceea ce trebuie să facem. Unde ne ducem ?“ „M-am gîndit că ne-ar putea lua cineva cu mașina o bucată de drum. Ne-am putea duce pînă la Lakewood și de acolo, pe un cargobot, am ajunge la Chicago.“ Spiritul ei se înălță pe culmi și pășea alături de el cu înflăcărare, cu capul sus, dar el făcea niște pași lungi, cu mult prea repezi pentru ea. Michael ținea capul în piept, aproape bolnav de ură împotriva tatălui său, a soției acestuia și a fiului ei, ca și a tot ce se lega de viața lor.

Cît timp a durat înserarea, fratele și sora n-au făcut autostop, deoarece, avînd încă lumina crepusculară, au preferat să-și continue mersul, și, pe de altă parte, se sfiau să stea la marginea drumului făcînd semne cu cu mîna. Mai tîrziu i-a luat un fermier în mașina lui, pe o distanță de vreo șase kilometri. Un comerciant i-a dus apoi alți douăzeci de kilometri, dar, cînd a văzut că nu vor să-i vorbească, a intrat în panică în fața acelei fete cu chip înflăcărat, extatic, umezindu-și neîntrerupt

buzele, și a băiatului slăbănog și ursuz care fixa cu privirea panglica drumului și nu deschidea gura. Îngrijorat, comerciantul i-a poftit să coboare și a pornit mai departe, întrebîndu-se de unde veneau și încotro se duceau. Umblau de-a lungul șoselei, și automobilele, trecînd pe lîngă ei cu mare viteză, proiectau asupra lor lumina reflectoarelor, aruncau umbre gigantice de-o clipă de-a curmezișul cîmpurilor, apoi se depărtau rapid. Ogoarele deveneau înfricoșător de tăcute. În șanțuri mișunau zgomote nocturne. Sheila îl ținea de mînă pe Michael. Înainta mai încet, iar Michael simțea și el o anumită teamă, dar continuă să calce cu pași apăsați pînă cînd apărură stelele împînzind bolta luminoasă a nopții și se lăsă un frig mai pătrunzător decît își închipuiseră. Își tîrîră astfel picioarele încă vreo cinci kilometri și, treptat, acel splendid entuziasm o părăsi pe Scheila ; deveni o fetiță speriată, ca oricare alta, simțind că o dor tălpile, că picioarele îi sînt îngrozitor de obosite, și, răzbită de răcoarea nopții, înspăimîntată de tăcerea ogoarelor, i se păru că drumul nu mai are capăt. „Michael, Michael", se tînguia întruna, dar el se prefăcea că n-o aude.

— Nu pot să merg mai departe, Michael, zise ea.

— Trebuie, îi răspunse el.

— Mă dor picioarele, Michael, mă dor rău de tot.

— Nu te dor. N-ai curaj, Sheila, asta e.

— Ba da, am, zău că am, se ruga ea, dar el nu voia s-o asculte și continua să meargă, în timp ce ea îl trăgea uneori de braț, căci îi era teamă să rămînă în urmă și totuși se simțea prea obosită ca să țină pasul cu el. Cînd își scutură brațul, dezgustat, ca să-l lase în pace, ea începu să plîngă înăbușit. Nu avea altceva de făcut decît să se tîrască după el cu greu, văitîndu-se încet : „Nu pot să merg mai departe. Șezi jos numai puțin, Michael. Nu mai pot să umblu. Te rog, șezi jos puțin."

În cele din urmă, consimți să se odihnească la marginea șoselei, iar ea se așeză lîngă el, rezemîndu-și capul de umărul lui, suspinînd și tremurînd, în timp ce el privea lung, cu un fel de uimire solemnă, la formele întunecate ale hambarelor de pe cîmp. Tendința de a închide ochii și a adormi o biruia pe Sheila, și atunci

strîngea cu disperare brațul lui Michael cu amîndouă mîinile, ca să n-o poată părăsi, și se rezema de el cu toată greutatea. În curînd adormi profund. Lui nu-i era frică să stea singur treaz, la marginea drumului. Între timp își dăduse seama că nu era în stare să meargă mai departe, și se gîndea la Lakewood, la cargoboturile care transportau cereale spre Chicago. Era foarte bucuros că ajunsese pînă la acel punct. Dar și el se simțea obosit și moțăia. Țipătul singuratic al unei păsări îl înfricoșă puțin, și se sili să-și țină ochii deschiși. În curînd îl fură și pe el somnul. Au fost găsiți dimineața, acolo, pe șosea, la vreo cincizeci de kilometri de casă.

Și Andrew Aikenhead, stînd la fereastră lîngă soția sa, copleșit de amintiri, îl văzu pe Michael întorcînd capul, dar nu spre fereastră, ci spre lac. Băiatul îmbrățișa îndelung cu privirea toată întinderea lacului pînă la malul opus, unde în ziua aceea limpede se distingea fiecare culoare a covorului de arături și lanuri coapte, fiecare pîlc de arbori. Tatăl tremură ca străbătut de o înfiorare, dîndu-și seama de deplinătatea retragerii lui Michael și gîndind : „Ce înseamnă asta ? De ce pleacă ? De ce pleacă și Marthe ? Ce se întîmplă ? Cînd eram la pescuit, în stufăriș, băiatul meu părea că mi-e foarte apropiat. Ce se întîmplă cu mine ?“

CAPITOLUL XIII

În seara cînd Michael reveni în oraș, se uită de jur împrejurul camerei lui cu un fel de dragoste ; toate erau așa cum le lăsase, ibricul de cafea la capătul mașinii de gătit cu gaz, mormanul de cărți pe birou, masa de toaletă din stejar auriu și creanga din fața ferestrei. Aici nu se întîmplase nimic.

Îl strigă cineva :

— Ești acolo, Michael ?

— Cine întreabă ? zise el.

— Huck Farr.

— Intră, Huck, îl pofti el.

Mogîldeața de om, cu ochii vii, albaștri, dar cu un început de cute pufave dedesubt, și cu zîmbetul larg, prietenos, al camaradului tuturor oamenilor, intră, luă loc și spuse :

— Ehei, băiatule, ai petrecut o vacanță de pomină, acolo la țară. Ce-a fost toată chestia aia ?

— Cine ți-a povestit ?

— Crezi că nu citesc ziarele ? zise el.

Michael era bucuros să-l aibă alături, zîmbindu-i, pe acest omuleț cu trăsături delicate și ochi duri, căci avea senzația, privind chipul agreabil și prietenos al lui Huck, că orice faptă va fi săvîrșit pe lume, putea fi sigur că Huck Farr nu-i va aduce nici o acuzație. Huck se situa dincolo de orice lege morală și de orice dezgust. Convingerea lui era că oamenii trebuie să fie camarazi, că li se cade să bea împreună, să se dedea cît mai des păcatului trupesc, să înțeleagă și să accepte că toți oamenii sînt mincinoși și hoți de duzină.

Cu cinci ani în urmă, cînd intrase la facultate, Mike lucrase pe timpul verii împreună cu Huck vînzînd reviste prin toate colțurile provinciei. Pe vremea aceea, Huck, care era șeful echipei, obișnuia să spună că avea o provizie de născociri și momeli mare cît o șură. Pe cînd vindea reviste din casă în casă își formase concepția că nu contează ceea ce vinzi atîta timp cît vinzi femeilor și te ții de ocupația asta așa cum trebuie ; se dădea drept unul și drept altul pînă cînd ajunse și el să oreadă că e un veteran din războiul mondial. Repeta mereu povestea vieții lui de ostaș, cum înaintase cu noroi și sînge pînă la genunchi prin cîmpiile Flandrei, iar dacă femeile care stăteau în ușă își pierdeau răbdarea, le blestema cu toată patima unui fost soldat care își vărsase odinioară sîngele pentru ele, iar acum se vedea respins ; atunci femeile, înspăimîntate, se rugau să le ierte ; doreau să se arate bune cu el fiindcă pe mutrișoara lui drăguță se așternea mînia. Huck nu încerca niciodată să vîndă bărbaților : considera că între bărbați trebuie să existe o înțelegere reciprocă. Cu cît înainta în vîrstă, cu atît consacra mai mult timp falsei sale organizații de veterani, vînzînd calendare la prețuri fanteziste

femeilor bogate care doreau să ajute pe foștii soldați în zilele comemorative ale marilor bătălii purtate în Franța.

I se părea lui Michael că Huck Farr îi putea da camaraderie și căldură cînd nimeni altul nu izbutea, că spiritul de toleranță al lui Huck era atît de cuprinzător, încît reprezenta o nesfîrșită milă față de greșelile oamenilor, de aceea îi zîmbi cordial și-l întrebă :

— Ce mai e nou cu frumoasa Anna ? Ai făcut primii pași ?

— Toți banii de pe-aici în buzunarul meu sînt, nenișorule.

— Vreun progres ?

— Pe toate fronturile. E ceea ce numeau băieții din tranșee un război de uzură. Ce-ai zice să vii cu mine să bem ceva și să-mi povestești despre scamatoria aceea de la țară ?

— Unde să mergem ?

— Oriunde zici tu. Ascultă, Mike, tatăl tău era acela care a venit aici într-o seară ? M-am ciocnit de el în hol și m-a întrebat unde locuiești.

— Se poate. Și ce-i cu asta ?

— Tatăl tău se află într-o încurcătură, ascultă ce-ți spun eu. Fotografia lui e în toate ziarele. Dar n-au găsit nimic concret împotriva lui, așa e ? Au de gînd să i-o pună în spinare ?

— Ce are a face chestiunea aceea cu tatăl meu ? De ce-mi vorbești mereu de el ?

— Fiindcă i-au pus în ziare poza, pentru asta. În curînd o să jure toți că în afacerea asta e amestecat și taică-tău. Dar nu vrei să discutăm, las deoparte chestiunea.

— Nu e nimic de discutat. Cum se poate el împotrivi celor ce scriu ziarele ?

— Asta-i adevărat. Dar să-ți spun ceva. Aș fi putut ghici că e tatăl tău de cînd l-am văzut prima oară în hol. Seamănă mult cu tine la frunte.

— Nimeni n-a mai spus pînă acum că-i semăn.

— Perfect, se poate, dar n-ai să te superi dacă eu îți spun că semeni ?

— Cine zice că mă supăr ? Ce-mi pasă dacă arăt ca tatăl meu ?

— Păreai puţin întristat, atîta tot. Vii să bem ceva ?

— Nu prea am chef de băut. N-am poftă în momentul ăsta, adică, mormăi Michael.

— Am plecat, atunci, zise Huck Farr, iar cînd să iasă adăugă pe un ton serios : Nu e treaba mea, apoi, cu un aer preocupat, plecă.

Iar Michael rămase gîndind : „De ce a trebuit să-nceapă să-mi vorbească despre tata ? Îmi închipui că se vorbeşte în tot oraşul despre el" ; şi îşi aminti de felul cum stătea tatăl lui la fereastră uitîndu-se după el în ziua în care plecase, uitîndu-se după el cu o expresie deconcertată, întrebătoare, pe chipul lui îngrijorat ; şi amintindu-şi, simţi că-l răscoleşte o tristeţe atît de profundă, încît nu mai putu s-o îndure, oftă şi se grăbi să iasă după Huck Farr.

La colţ se opri să cumpere un ziar şi-l ţinea sus, la lumină, ca să citească relatarea anchetei, cînd o văzu pe Anna Prychoda traversînd strada, grăbită, spre a-l întîmpina. Era o seară frumoasă de vară, iar ea purta o rochie uşoară, imprimată. Cînd se apropie de Michael îi apăru pe buze minunatul ei surîs şi întrebă :

— Acum te-ai întors ?

— Am sosit pe la sfîrşitul după-amiezei, răspunse el.

— N-ai stat acolo prea mult, Mike, nu-i aşa ? Îmi pare grozav de bine că te văd. Parc-ai fost plecat o lună de zile, rîse ea.

Îşi manifesta bucuria că-l revede cu atîta lipsă de reţinere, încît se simţi puţin ridicolă. Dar nu-i mersese prea bine în oraşul acela. Din zi în zi arăta tot mai mult ca o fată rătăcită în imensitatea oraşului. Lucrurile se petrecuseră astfel. Pe vremea cînd avea un post de desenatoare de modele i se părea că e în relaţii cu o sumedenie de persoane, locurile unde se putea duce erau numeroase, de aceea oraşul parcă-i aparţinea şi se simţea în el ca acasă ; dar cînd pierdu postul şi găsi altul la raionul de îmbrăcăminte dintr-un magazin universal, cîştiga foarte puţin şi lucra numai cîteva zile pe săptămînă, iar oraşul i se părea mai mic fiindcă rutina zilnică era din

ce în ce mai restrînsă și viața ei mai izolată. Trecuse dintr-o locuință într-alta pînă cînd nu mai cunoștea pe nimeni acolo unde stătea. După ce rămase o vreme fără lucru, situația ei se prezenta astfel încît nu mai avea unde să se ducă, nu exista nimeni de la care să poată împrumuta un ban, și, în cele din urmă, cînd se trezi total despărțită de viața ce-i fusese cunoscută în acel oraș, își dădu seama că e pierdută. Îi mai rămăsese doar rochia aceea de vară și una de mătase neagră, garnisită cu alb. Avea o singură pereche de ciorapi cu un fir fugit și cusut cu grijă, și o pereche de pantofi cu tocurile scîlciate. Cînd plecase de acasă în seara revederii cu Michael, comis-voiajorul de aparate electrice care locuia în apartamentul din față îi spusese soției sale :

— Uită-te la ea, cu aceeași rochie și aceiași pantofi. A-nceput să aibă haz s-o urmărești.

Iar bătrîioara domnișoară Gray, care ținea vinerea un curs de maniere mondene pentru tinere doamne, la ea în apartament, cu douăzeci și cinci de cenți ora, șoptise, strîngîndu-și la pieptul veștejit lihnita distincție :

— Omulețul ăsta care-i pune coșuri cu mîncare la ușă va pune laba pe ea și va transforma casa asta într-un bordel, iar eu n-o să tolerez așa ceva.

Totuși în seara aceea caldă de vară, cînd Anna întinse mîna atingînd brațul lui Michael, zîmbetul ei frumos era plin de entuziasm, iar ea trăia o clipă de mulțumire.

— Te cunosc prea puțin, Mike, zise ea, și totuși de îndată ce te-am văzut mergînd pe stradă și am știut că te-ai întors, mi s-a părut că ne cunoaștem de multă vreme. Dar fiindcă Michael stătea locului ca un naiv, așteptînd ca ea să spună ceva despre tatăl lui, adăugă încurcată : Îmi închipui că ți-am simțit lipsa.

— N-am fost plecat atîta timp ca să se fi schimbat ceva pe-aici, zise el, fără a-i arăta prietenie, ci simplă politețe, deoarece era nerăbdător să-l prindă din urmă pe Huck Farr și să bea împreună cu el.

— Unele lucruri s-au schimbat, zise ea. Femeia scundă cu rochie albastră a dispărut.

— Nu cunosc nici o femeie scundă cu rochie albastră.

— O știi pe micuța aceea îndesată, pe care am urmărit-o din ochi într-o seară. Își luase obiceiul să se plimbe prin scuar și purta mereu aceeași rochie albastră.

— N-am urmărit-o niciodată din ochi. Tu mi-ai povestit despre ea.

— Ai dreptate. Eu mă uitam la ea. O singură dată am văzut-o agățînd un bărbat și asta numai după ce s-a certat cu el vreo zece minute. Poate că a luat-o poliția.

Seara, de la fereastra ei dinspre fațada imobilului, putea să vadă o porțiune din scuar, la lumina lămpilor de stradă. Pe vreme bună șomerii și hoinarii ședeau pe bănci cu un teanc de ziare alături, iar cînd se întindeau pe bancă puneau ziarele sub haină ca să le țină cald. De multe ori cîntau un fel de imn în derîdere, pe urmă făceau haz, iar imnul, ca și rîsul, crea o coeziune între ei, în scuarul acela, dar cînd deveneau prea zgomotoși, polițistul de patrulă venea la fața locului și îi izgonea. De fiecare dată cînd Anna auzea cîntarea aceea, sau hohotul de rîs, sau glasul polițistului ajungînd pînă la fereastra ei, avea impresia unui vaier al celor cu desăvîrșire pierduți, și atunci o cuprindea teama. Totuși, dimineața, era destul să i se adreseze cineva pe un ton afabil, că-și regăsea voioșia și demnitatea ei firească.

— Vii înapoi, acasă ? îl întrebă ea.

— Nu, Anna, mă grăbesc. L-ai văzut cumva pe Huck Farr trecînd pe-aici ?

— L-am văzut la colț.

— În ce parte se ducea ?

— Mergea încet și traversa strada.

— I-am făgăduit să beau un pahar cu el, zise Michael și se depărtă, părînd atît de dispus s-o uite numaidecît, încît ea rămase locului nedumerită, privindu-l lung cum umblă cu pași repezi, și întrebîndu-se dacă o plăcuse vreodată cu adevărat.

El se duse la taverna din colț, unde stătuse de vorbă cu tatăl lui în seara aceea, și prin norii fumului de țigară îl căută din ochi pe Huck Farr. Nici nu-i venea să creadă că, într-o asemenea seară, îl lăsase să plece pe un om prietenos și tolerant ca Huck.

Cineva îl chemă :

— Michael, hei, Mike, vino-aici !

Un tînăr cu fața rotundă, părul în dezordine și ochelari cu lentile groase, avînd aerul unei ființe singuratice, îi făcea semne cu însuflețire. Era un tînăr evreu, Nathaniel Benjamin, care tocmai își prezentase o teză de doctorat în filozofie și aștepta să i se propună o catedră universitară. Locuia peste drum de Michael și era cel mai solitar tînăr din cartier. Ca student, Nathaniel Benjamin urmase cursuri la două universități mai puțin importante, pentru a trece apoi timp de un an la Harvard și a pleca în sfîrșit în Franța, fiindcă-i citise pe poeții simboliști, devenind acolo un discipol al lui T. S. Eliot. Ajunsese în Franța la timp ca să-și anunțe convertirea la catolicism. Era în 1928, și în epoca aceea tinerii intelectuali din America și din Anglia, dar în special din Franța, își anunțau din toate părțile convertirea. Întoarcerea lui în America a însemnat un fel de triumf, iar prietenii lui erau nenorociți, deoarece, în mod vădit, el reprezenta spiritul vremii cu cîțiva pași înaintea lor. Dar în doi, trei ani lucrurile s-au înrăutățit. Întîlneai printre tineri convertiri de dată mai recentă și tot atît de înflăcărate, numai că acum toți își anunțau convertirea la comunism ; iar aceștia îl luau peste picior pe Nathaniel, declarînd că poziția lui intelectuală era tot atît de demodată ca pantalonii pînă la genunchi. Se așteptau să-l vadă devenind un apostat. Dar aici greșeau cu totul ; îl făceau doar nefericit ; el descoperise un lucru care îi alinase sufletul și-i dăruise o bucurie necunoscută înainte, de aceea avea intenția să se bată crunt ca să și-o apere. Necontenit se avînta la atac, căci iubea disputa, dar, din nefericire, nu înțelegea nimic din noua lume intelectuală a economiștilor. Într-o seară petrecută cu Michael, în momentul lichidării de către Dollfuss a socialiștilor din Austria, Nathaniel s-a manifestat în prima parte a serii ca regalist înfocat, apoi, fiind atacat, ca fascist, iar la urmă, cînd inima a început să i se înduioșeze de situația grea a socialiștilor, și cînd aproape a vărsat lacrimi, ca socialist. Prin convingere intelectuală, era însă regalist, de fapt, deși de origine din De-

troit. Toţi prietenii săi îl numeau „regalistul din Detroit". După una dintre aceste lungi dispute arţăgoase, cu Michael sau cu oricare altul, se ducea acasă şi se simţea îngrozitor de singur, mirîndu-se, în timp ce se ruga în genunchi la el în cameră, că nu vine să-l mîngîie mîna Domnului. Se vîra în aşternut şi relua în minte, iarăşi şi iarăşi, întreaga argumentare. Ore în şir rămînea treaz şi, silindu-se să-şi păstreze răbdarea, aştepta să se lumineze de ziuă, ca să se repeadă să-şi strivească adversarul cu un atac intelectual defectuos, dar pregătit cu mai multă grijă. S-ar fi zis, într-adevăr, că nimeni pe lume nu-i dădea prilejul să-şi arate autentica duioşie şi năzuinţă după iubire care se aflau la temelia naturii sale.

Cu o uşoară înclinare îl pofti pe Michael :

— Nu vrei să stai la masa mea ? De la bun început vreau să-ţi spun că nu cred nici o clipă că tatăl tău a avut vreun amestec în moartea acelui băiat.

— Mulţumesc. Nu ştiam că eşti informat în legătură cu tatăl meu.

— Te cunosc de mai multă vreme, totuşi, iar tatăl tău seamănă cu tine în fotografii. Nu cred în poveştile acelea cîtuşi de puţin. Arată ca un om minunat.

— Mulţumesc, mulţumesc, Nathaniel. Aş bea şi eu ceva. Mai iei un pahar cu mine ?

— Sigur. Dar nu făceam o remarcă formală. Acelaşi lucru îl repet tuturor. Vorbea cu acea blîndeţe şi participare pe care Mike le percepea uneori la el cînd discutau şi împărtăşeau entuziasmul pentru acelaşi lucru. Îndărătul ochelarilor, ochii îi străluceau, glasul îi era gingaş şi potolit ca al unei femei, şi nimeni n-ar fi crezut în momentul acela că formularea celei mai mici deosebiri de opinie i-ar fi provocat zbierete de taur furios, cu afte în gît. Ascultînd vorba blajină şi înceată a lui Nathaniel, ca şi murmurul prietenos al vocilor de muncitori din jurul lui, Michael era dornic de consolare, şi spuse :

— Mă apasă îngrozitor felul cum s-au întors lucrurile acolo, la ţară. Era o atmosferă generală de prietenie.

Îţi vorbesc în felul ăsta, Nathaniel, fiindcă pari atît de înţelegător în chestiunea asta. Aşa s-a întîmplat, de parcă nimeni n-a avut nici un amestec.

Dar chiar în timp ce vorbea cu atîta zel, îl cuprinse o disperare pe care cu greu o mai putea îndura, şi tăcu uitîndu-se lung la Nathaniel, cu o pornire împotriva felului cum voia Nathaniel să-l liniştească şi să-i arate simpatie. Şi deodată vorbi pe negîndite :

— Partea proastă cu voi, creştinii, e că nu sînteţi niciodată fericiţi dacă n-aveţi pe cineva de compătimit. Vreţi să fiţi înconjuraţi de nenorociţi ca să vă puteţi etala din plin sensibilitatea naturii voastre şi dragostea pe care vă-nchipuiţi că sînteţi datori s-o aveţi faţă de oameni. N-are nici un rost să exprim ce simt eu despre înecul acela în faţa unui tip ca tine, pentru că n-ai înţelege. Eşti un om care crede în liberul arbitru, în răspunderea proprie a sufletului, în destinul spiritual şi în toată aiureala asta, nu-i aşa ?

Nathaniel se făcu alb la faţă.

— Da, cred, răspunse el politicos. Nu-i trecuse prin minte că va fi pus şi în seara aceea în situaţia de a se ciorovăi, dar se pregăti să se apere aplecîndu-se belicos peste masă. Cred în aceste lucruri, repetă el.

— Bineînţeles. Eşti prada cea mai uşoară pentru orice teolog creştin învechit.

— Dacă ai avea cea mai vagă noţiune despre sensul cuvintelor, n-ai vorbi aşa.

— Sînt dispus să discut. Sînt dispus să ascult tot ce ai de spus. Eşti un vechi logician, hai, dă-i drumul, începe predica. Michael se înveselise pentru că observase buza de jos a lui Nathaniel tremurînd.

— Te întreb pe tine, Nathaniel bătrînule, fiindcă tu cunoşti toate răspunsurile, pe cînd eu nu. Eu sînt doar un inginer.

— A, da, să sune tobele şi trîmbiţele — tata tata taa, tata tata taaaa. Domnilor, vi-l prezint pe domnul Aikenhead, omul modern.

— Exact, asta sînt.

— Omul modern ; nu speră în nimic, nu crede în nimic, e cufundat în materie. Tînărul modern...

— Ia ascultă, ce-ai vrea să fiu ? O antichitate ca tine ? Ceva de pus ca ornament ? Hai, să lăsăm asta. Nu te insult. Vreau numai să știu dacă crezi că există îndeobște un lanț de cauze, mergînd înapoi în timp, care dau naștere celui mai neînsemnat fenomen.

— Nu doresc să discut problema asta cu tine.

— De ce ?

— De vreme ce tu ai început cu insultele, am să-ți spun. N-are nici un rost să vorbim despre asta fiindcă nu m-ai înțelege. Sincer vorbind, te-am considerat întotdeauna drept inferiorul meu intelectual. Punctul tău de vedere științific... Nu mă face să rîd. Tu și cu sacerdoții tăi ai științei ! Vrei să cunoști totul despre viață și pui întrebări unui ins neînsemnat, care și-a petrecut existența cu nasul lipit de o bucată de rocă și a studiat-o, iar el clipește miop în lumina soarelui, îți răspunde, pe urmă se întoarce la eprubetele lui, și toată omenirea țipă sus și tare că știința și-a spus cuvîntul. Nathaniel răsuflă și își luă o înfățișare de parcă ar fi dorit să-l strivească pe Michael cu vorbele lui.

— Eu n-am vrut să mă cert, zise Michael. De ce nu-ți poate vorbi nimeni nici două minute fără să-nceapă o dispută ? Am vrut doar să-ți pun cîteva întrebări pe care le-am socotit de domeniul tău. Vorbeai despre moartea lui Dave Choate și mi-a dat prin minte că a fost probabil accidentală. Asemenea lucruri nu se întîmplă fiindcă vor oamenii să se întîmple. Nu te întrista, te rog. Afirm doar că nu poți să-ți asumi dreptul de a judeca o acțiune dacă nu cunoști împrejurările în care s-a desfășurat. Sîntem toți condiționați, nu-i așa ? Dacă un om are bani și altul nu are, ei nu pot privi lucrurile la fel. Uită-te la Dave care s-a înecat și uită-te la un tip ca mine. El avea o grămadă de bani la dispoziție și petrecea bine, iar eu stau în niște nenorocite de camere mobilate, așteptînd să mi se ofere un prilej de a lucra. Nu facem parte din aceeași ligă. Nu ne întîlnim niciodată. Asta am simțit eu acolo, la țară. Tata și cu Dave aparțin altei lumi decît a mea, avînd problemele lor și înecurile lor, iar mie mi-e greu să-i înțeleg. Și nici nu vreau. Nu mă privește pe mine cîtuși de puțin. Desigur, chestiunea asta nu înseam-

nă același lucru pentru tine. Un tip ca tine poate să stea cu mîinile încrucișate și să emită sentințe despre alte fapturi omenești. Asta vreau să spun. Eu știu că fiecare dintre noi s-a dus acolo cu cele mai bune intenții din lume și uite în ce fel s-au întors lucrurile ; s-a produs un necaz de la sine. Tu vrei să spui că a fost ceva la mijloc în faptul că noi am dorit să mergem acolo ? N-a dorit nimeni să se întîmple nenorocirea. A fost voia Domnului ? Dacă n-a fost vrerea nimănui de ce trebuie s-o acceptăm ? Nimeni n-a dorit o asemenea năpastă de la Dumnezeul tău. Am vrea să i-o dăm înapoi. Nu e un lucru bun. Știi de ce imbecilii ca tine vorbesc despre intenția lui Dumnezeu și liberul arbitru ?... Acum mi-a venit ideea asta și ți-o dau pe gratis. Fiindcă nu ți s-a întîmplat niciodată nimic. De-asta vrei să compătimești pe toată lumea. Simți nevoia să te infiltrezi întrucîtva, dar nu atît de aproape încît să fii lovit.

— De ce-mi vorbești ca și cînd aș fi un nesimțit ? bombăni Nathaniel.

— N-am făcut decît să-ți stabilesc punctul de vedere, și am încercat să-l stabilesc corect.

— N-ai încercat niciodată să-mi înțelegi atitudinea. Eu n-am afirmat niciodată că un om e absolut liber să facă orice alegere. Dacă te copleșesc patimile nu e cu putință să fii liber. Asta ar spune sfîntul Toma din Aquino.

— Prin urmare s-ar zice că nu ești răspunzător de ceea ce săvîrșești cînd ești într-o stare de furie ?

— Poți fi destul de liber ca să ai totuși o mică influență asupra oricărui eveniment. Cred că așa ar vorbi sfîntul Toma.

— Dar eu te întreb ce-ai spune tu ?

— Asta aș spune.

— Nu ești decît o mașină de vorbărie, iar eu trebuie să stau să-ți ascult discurile preferate, Nathan, iubitule.

— O să te-nvăț eu minte. Am plecat. Ești un huligan ignorant și fără educație, cu mutra ta infatuată și numai zîmbete, scufundată în materie. Ești un antisemit și te disprețuiesc.

— De ce sînt antisemit ? Am mai mulți prieteni evrei decît tine.

— Atunci de ce mi-ai zis Nathan ?

— Nu te cheamă așa ?

— Pînă adineauri mi-ai spus Nathaniel. E un mod prefăcut de a-ncerca să fii jignitor.

— „Pui de presuri cîntătoare, Nathan e la vînătoare."

— Nu vreau să te mai văd niciodată. Ține minte. Ești incapabil să sesizezi o singură idee. Ți-e cu neputință să nu te gîndești mereu la tine. Eu nu mai vreau să te-ascult. Și Nathaniel, simțindu-se nefericit, se ridică și-l lasă pe Michael singur la masă.

Zîmbindu-și sieși cu un aer superior, Michael rămase pe loc evocînd chipul alb, străbătut de fiori al lui Nathaniel, amintindu-și cît de jignit păruse, și gîndi cu orgoliu : „Am reușit lovitura. Sîngerează ușor. O să-i facă bine. Dacă e de imaginat așa ceva, un tip ca el, cel mai mare egoist din lume, să-mi spună mie că n-ar trebui să mă gîndesc mereu la mine. Și-a dat seama că l-am făcut praf pe plan intelectual. Aș fi vrut să-i pot spune că adevărata cauză a morții lui Dave se află undeva în trecutul tatălui meu și că eu eram mistuit de porniri vrăjmașe pe motivul mijloacelor materiale. E posibil să fi înțeles asta. Uneori are un spirit pătrunzător." Șezînd acolo la masă se simțea atît de satisfăcut de el însuși, încît fața i se lumină ca a unui participant la o conferință care aplaudă un vorbitor elocvent și persuasiv, și gîndi : „Îmi place azilul ăsta de noapte" ; adresă un zîmbet larg chelnerului și ar fi avut poftă să facă semne cu mîna clienților. O blondă planturoasă, de la masa unui bărbat cu niște mustăți ciudate în formă de ghidon, îi făcu semn din cap, plăcîndu-i figura lui vioaie, zîmbitoare. Fermecat de această dovadă de simpatie, Michael ridică paharul de bere în cinstea ei, ca și cum ar fi repurtat un succes personal.

După ce părăsi taverna, veni pe jos pînă acasă cu sentimentul unui om care e stăpînit de o nestrămutată convingere în propria și modesta lui demnitate. Se așeză pe pat și își scoase pantofii, apoi îi contemplă aliniați

pe podea. Îi făcea plăcere să-și privească așa pantofii în fiecare seară. Cînd se culcă, avu minunata senzație că alunecă ușor în acel somn îndreptățit al omului sfîrșit de oboseală.

Dar începu să viseze, iar somnul îi era superficial, apoi trecu într-o stare între somn și veghe, cînd încerca să nu viseze, și un răstimp i se păru chiar că e treaz, cu o stranie perindare prin minte a unor imagini de locuri necunoscute, și îndărătul fiecărei scene pe care nu reușea s-o recunoască se auzea slab un clipocit de apă, un sunet care creștea mereu cîte puțin, semănînd cu sunetul valurilor mărunte ce lovesc barca pe un lac tot mai agitat, și apoi nu mai era decît întunericul nopții și întinderea nemăsurată a apei. Pe urmă nu se mai vedea nimic altceva decît noaptea, nimic decît noaptea domnind peste ape, apoi doar bezna nopții, și în sfîrșit doar apa întunecoasă. Michael era sigur că visează, dar cînd auzi acel strigăt : „Ajutor, Mike !“ ridicîndu-se drept din apă, „Ajutor, Mike !“, înălțîndu-se și cufundîndu-se în apă, se sculă în capul oaselor pătruns de groază și tremurînd. „Visam“, își zise el, dar sentimentul de spaimă era atît de puternic, încît îi fu cu neputință să se mai întindă în pat ; își lăsă capul să se afunde ușor în pernă, dar rămase chircit, gata să sară dacă auzea vreun strigăt. Și în timp ce stătea treaz de-a binelea, întunericul îi amplifica mai mult teama, tendința de a se lăsa dus de deznădejde îi adîncea mai aprig panica, iar sentimentul de vinovăție i se înrădăcina cu mai multă înverșunare în suflet, încît se sili disperat să-și recheme încrederea în sine care-l stăpînise cu cîteva ore în urmă, la tavernă. Pe urmă avu impresia că vede chipul tatălui său privindu-l, și-i făcea semn din cap, dar atît de trist, încît Michael nu-i mai putu suferi apariția ; de aceea, ca să nu se mai gîndească la nimic, începu să repete cu un fel de hotărîre copilărească : „unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, dorm copiii cînd e noapte. Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte...“ Dar noaptea nu se mai sfîrșea. „Unu, doi, hai cu noi. Trei, patru, hai la teatru“, cele mai ușoare de rostit, cele mai copilăroase, cele mai formidabil de simple lu-

cruri. Binevenit între toate sunetele auzite vreodată i se păru zgomotul făcut de lăptar alergînd pe stradelă, zăngănindu-şi sticlele, apoi trapul mărunt al calului lovindu-şi copitele potcovite de pavaj, căci însemna că mijea de ziuă, calvarul sfîrşise şi în curînd va fi lumină.

CAPITOLUL XIV

Zi după zi, stînd în camera lui dimineaţa şi citind ziarele care nu lăsau provincia să dea uitării nici înecul, nici pe tatăl său, începu să aibă presentimentul că în curînd vor schimba direcţia şi vor căuta pe altcineva. În curînd vor începe poate chiar să şoptească despre el. Dar între timp dobîndise impresia că e foarte ingenios. Refăcea mereu în minte un plan al lui de a părăsi oraşul. Avea vreo sută şi zece dolari economisiţi din munca pe timpul verii în vremuri bune ; îi retrase de la bancă şi îi ascunse în camera lui înăuntrul saltelei, pentru ca să-i aibă totdeauna la îndemînă, ca siguranţă, în cazul cînd ar fi obligat să plece. În timp ce-şi citea ziarele auzea uneori paşi prin faţa uşii, apoi un ciocănit delicat, şi cum el nu răspundea şi nu făcea nici o mişcare, paşii se depărtau. Odată combativul său prieten, Nathaniel Benjamin, se apropie de uşă şi îl chemă cu blîndeţe în glas : „Eşti acolo, Mike ?“ şi pe cînd Michael reflecta: „Dacă intră aici ca să discute iar în contradictoriu cu mine, îl omor“, îi auzi paşii coborînd încet scara.

Cîteodată simţea dorinţa de a se afla în compania foştilor prieteni, dar cînd întîlnea pe stradă băieţi cunoscuţi altădată la universitate, iar ei se opreau şi-i strîngeau mîna călduros, jurînd că vor veni să-l vadă, el era sigur că nu vor veni, deoarece ştiau că n-avea de lucru şi că n-ar fi fost în stare să participe la nici o distracţie pe care şi-ar fi dorit-o ei. Dacă se oprea pe stradă să stea de vorbă cu vreunul dintre aceştia, se simţea încurcat şi începea să bîiguie, năpădit de ruşine, fiindcă i se părea că-i lipseşte orice aer de demnitate.

Pînă la urmă prefera să treacă pe lîngă ei, prefăcîndu-se că nu-i vede.

Hrana mizerabilă cu care se mulțumea ca să nu cheltuiască prea mult din mica lui rezervă de bani, epuizantele gînduri care îl asaltau înainte de a adormi, și visele care erau atît de vii, de precise și de perfect întipărite în memorie, încît adesea continuau să i se strecoare printre gînduri și în stare de veghe, toate astea îl făceau întrucîtva delirant în cursul zilei. Odată, cînd se afla pe stradă și privea un copac din scuar și un bătrîn așezat pe o bancă frecîndu-și genunchiul, îl apucă subit o asemenea stare delirantă, însoțită pe deasupra de un fel de lucire compactă în cîmpul său vizual care făcea ca banca și scuarul să se deplaseze și să tremure nesigur, ca și cum cineva, mișcînd încoace și-ncolo diapozitivul unei lanterne magice, ar fi făcut ca imaginea de pe ecran să apară astfel ; se întreba dacă întreaga lume nu era în felul ăsta, doar ceva în gîndul lui, ca diapozitivul dintr-o lanternă magică. Odată, noaptea, cînd se afla în camera lui, avu din nou unul din acele momente de lucire stranie, și încercă sentimentul că primise un semn al destinului său ; simți că și-ar putea urma cu limpezime mișcările predestinate pe pămînt. Dar se împotrivi cu atîta energie acestei idei, încît strigă tare : „Bineînțeles, îmi dau seama ce mi se pretinde. N-am intenția să las pe nimeni să descopere ceva. O să-ngădui eu ca întregul oraș să știe că port vina morții lui Dave numai pentru că nu-i agream pe el și pe mama lui ? Pe dracu dac-o să-ngădui", se autoironiză el.

Într-una din acele lungi plutiri între vis și viață, avu din nou viziunea lacului. Bărbați și femei se ridicau din apă, și mereu se ridicau alții, iar el îi urmărea neîntrerupt, pînă cînd își recunoștea mama, o mamă cu ochi triști, îndurerată din pricina acelor bărbați și femei care se înălțau ca neamul omenesc în ziua Judecății de apoi ; ea îi primise la sînul ei deplîngîndu-i, și nu mai rămăsese nimic altceva decît apa care clipocea. În cele din urmă, Michael ajunse să zacă în așteptare, pînă cînd i se arăta apa în întunericul nopții. Nu apăreau niciodată stele, sau vreun mal, nu se auzea un singur sunet. Cînd

nu putea dormi și era atît de obosit încît devenea năuc, se ridica din pat și se așeza încordat la masa de scris, reamintindu-și întruna clipa în care tatăl lui intrase în camera aceea pentru prima oară. Pornind de la revenirea tatălui în viața sa, începea să făurească, pînă în cele mai mici detalii, o desfășurare total diferită a evenimentelor care ar fi putut urma acestei reveniri. Revedea scena cînd ei doi își strîngeau mîinile călduros acolo, în cameră, apoi venea numaidecît ziua următoare, și el se îndrepta cu mașina spre casa de la țară împreună cu Ross Hillquist, întocmai cum făcuseră, decît că ziua nu era ploioasă ; la hotelul din sat nici măcar nu se opreau ; nu zărea nici măcar chipul lui Dave la fereastră și treceau prin fața hotelului, prin sat și mai departe pînă acasă ; dimineața mergeau la pescuit.

Șezînd la masa lui de scris, cu zgomotele orașului pătrunzînd pe fereastră, cu sunetele știute ale tălpilor rîcîind treptele scării, din cînd în cînd cu cîte-o bătaie la ușă, începea chiar să audă lungile și frumoasele fraze pe care le-ar fi putut adresa tatălui său, iar lungile răspunsuri ale tatălui îi produceau o imensă plăcere. Atît de vii și de intense erau scenele plăsmuite în mintea lui, și atît de limpezi cuvintele pe care își închipuia că le aude, încît, în marea lui năzuință, începea să creadă că așa se petrecuseră într-adevăr lucrurile. Îl mistuia o dorință atît de arzătoare după aceste fapte care s-ar fi putut întîmpla cu atîta ușurință, încît rămase acolo, sleit de puteri, dar neclintit, fără să audă sau să simtă ceva în jurul lui și refuzînd să trăiască în afara acelor scene închipuite. Apoi se ridică de la masă și murmură : „Așa ar fi trebuit să fie. O, de ce nu s-a-ntîmplat așa, cînd totul a-nceput atît de bine ? Bunăvoința din mine n-a însemnat nimic ?“ Uitîndu-se afară pe geam simți în suflet atîta amărăciune, încît se lamentă cu glas tare :

— Întotdeauna mi-a mers rău. N-am avut decît ghinion în viață. Am dorit să prosper prin munca mea. Oare nu mi se va oferi niciodată un prilej ? Am făcut pe chelnerul la colegiu. Foarte bine, nimic de zis. Sînt mulțumit că mă-ntrețin singur, dar după aceea nu reu-

șesc să obțin un post. Mă pregătesc timp de patru ani și pe urmă e cu neputință să găsesc de lucru. Dacă aș fi avut o situație nu m-aș fi dus niciodată acolo. N-aș fi acceptat niciodată ca tata să facă ceva pentru mine. Cine naiba i-a cerut să vină la mine? Nu i-am cerut un ban. Ce l-a-ndemnat atunci să mă caute? El poartă întreaga vină. Acuzați-l pe el, și gîndul care l-a împins să vină aici, nu mă acuzați pe mine. Eu n-am vrut să fac nici un rău nimănui, m-auziți? Lăsați-mă-n pace, lăsați-mă liniștit! Dumnezeule mare, lasă-mă liniștit!

Își lipi tare obrazul de geam, ca și cum s-ar fi tînguit față de tot acel cartier aglomerat al orașului, în seara aceea de primăvară. Cu respirația tăiată și sufletul înveninat, se întreba cui își adresa plîngerea. Ascultă, și auzi o frîntură de cîntec obscen venind dinspre banca din scuar, unde cîțiva oameni se așezaseră ca să-și petreacă o bună parte din noapte, vremea fiind deosebit de blîndă, și atunci deschise larg fereastra și strigă: „Pentru numele Domnului, tăceți din gură! Nu puteți lăsa oamenii să doarmă? Plecați de-acolo! Lăsați-mă-n pace!" Glasul lui răsuna slab, neajutorat, înnebunit, în comparație cu vuietul orașului. Își striga protestul numai împotriva dezordinii și lipsei de sens a existenței, dar îl irita viața oricărui alt om.

Apoi ascultă, căci cineva bătuse în ușă; ascultă cu acea luminozitate febrilă, primejdioasă, în minte. Inima îi palpita ca și cum ar fi fost lihnit de foame sau sleit de puteri. Cu o imensă bucurie își dădu seama că persoana, oricine va fi fost, se depărtase.

În seara următoare, cînd se simțea foarte obosit și dorea să se culce devreme, auzi din nou o bătaie ușoară în ușă. Întîi rămase tăcut, iar inima îi bătea de emoție; pe urmă strigă cu glas tăios:

— Intră!

Anna Prychoda, pe care nu-și amintea s-o mai fi văzut de multe zile, stătea în ușă, cu o expresie sfioasă, șovăitoare, pe chip. În loc să intre se uită la el cu îndoială, un lung răstimp. Îmbrăcase singura ei rochie bună, o rochie neagră cu un guler alb de saten lucios care dădea părului ei blond o uimitoare nuanță aurie. Locatarii din

imobil o pîndeau acum pe Anna Prychoda cu o curiozitate din ce în ce mai înfrigurată. S-ar fi zis că făcuseră cerc în jurul ei, îngenuncheați, cu chipuri surescitate, urmărind-o atent cum se tîrăște ca o gînganie spre un loc apărat, dar mereu poticnindu-se și bătînd în retragere. Domnișoara Gray, conferențiara, zicea : „Îl ațiță cu bună știință pe prichindelul acela. Cunosc eu fetele de soiul ei. E exact ca o capcană de șoareci, gata să-l prindă. Ar trebui să fie dată afară din casa asta".

— Datorează chiria pe două luni, dar pariez cu oricine pe doi dolari că Huck Farr nu pune mîna pe ea, zise portarul.

— Pariez pe doi dolari că e cu Huck într-o săptămînă, zise electricianul.

— N-are s-o cucerească niciodată. Dacă ar fi fost în stare, ar fi reușit pînă acum, își dădu părerea soția lui.

— Pariez pe cinci contra trei că într-o săptămînă sînt împreună.

— Am să reclam proprietarului ce se petrece aici.

— Țin prinsoarea la sumă egală.

— Nici măcar nu vorbește cu tipul acela.

— N-are importanță. Se-apropie unul de altul progresiv.

O urmăreau în felul acesta și uneori se gîndeau la ea și în timp ce-și vedeau de ocupațiile lor. Ea aștepta acum la ușa lui Michael, analizînd cuvintele pe care avea de gînd să le folosească, uitîndu-se atentă la el tot timpul, în felul acela reticent și nedumerit. În cele din urmă rosti :

— Hello, Mike !

— Hello, Ana, zise el. Unde ai fost ?

— Am fost aici. Te-am căutat, dar nu te-am văzut. De vreo două ori am bătut la ușă, dar erai plecat, probabil, sau dormeai. Dormi ziua ?

— Nu, plec de-acasă. Vrei să știi unde mă duc ?

— Nu acum. Am vrut să te întreb ceva.

— De ce nu mă-ntrebi, Anna ? De ce ești așa rezervată ?

— Nu știu. Nu mai pari același, Mike.

— Deci nu mai par același, zici. Și cu ce m-am schimbat atît de mult ? întrebă el contrariat.

— Arăți agitat.

— Nu sînt agitat absolut deloc. Vrei să spui că ai bătut la ușa mea numai ca să-mi spui că arăt agitat. În realitate sînt plictisit, Anna. Plictisit în cel mai înalt grad și într-un mod stupid. Ce-ai vrut să mă întrebi ?

— Am vrut să te întreb despre domnul Farr.

— Pot să-ți spun totul despre el. Un tînăr cinstit, harnic, conștiincios, care reușește întotdeauna s-o scoată la capăt în lumea asta fără să-l calce nimeni pe bătătură. Nu se vîră niciodată în treburile altora. Ce pot spune mai mult ?

Felul pe jumătate ironic în care îi răspundea el o dezamăgi, și, întorcînd capul, privi în jos la covorașul verde, uzat, apoi, cu vîrful pantofului ei tocit, de culoare maro, începu să traseze un mic desen pe covor, revenind mereu pe linia aceluiași desen, în timp ce el o urmărea absorbit, ca și cum ea ar fi schițat un semn pe podea care avea să dureze în veci. În seara aceea gîtul ei arăta deosebit de grațios, pentru că își ondulase vîrfurile părului ei blond adunîndu-le într-un mănunchi de bucle mici. Cînd ridică privirea de pe covor îl imploră cu ochii să-și dea seama ce e în gîndul ei. Apoi spuse :

— Nu știam prea multe despre domnul Farr. M-a invitat să ies cu el în seara asta. Nu știam ce să fac, pentru că nu-l cunosc prea bine la drept vorbind, și are ceva care nu-mi place. Răsuflînd adînc, îl privi lung cu acea seriozitate reticentă, apoi vorbi sacadat : M-am gîndit să te întreb pe tine dacă Huck Farr e un băiat bun. Tu ești singurul pe care mă pot bizui, pentru că-l cunoști, mă cunoști și pe mine și am fost prieteni. O speranță izvorîtă din curajul disperării i se așternu pe față, luminînd-o în timp ce aștepta și își dădea seama că el ezită.

Apoi el spuse :

— E un băiat grozav. Huck e un tip sigur ca „stînca veșniciei", căci își amintea cît de mult dorise consolarea în compania lui Huck, cu cîteva seri în urmă, la tavernă ; în timp ce din ochii Annei dispărea ultima licărire de

nădejde, el făcea în minte un raționament uluitor de simplist în privința relațiilor cu semenii : Huck și el însuși erau doi bărbați uniți printr-o camaraderie, iar Anna era o femeie. Rosti, așadar, în felul oricărui bărbat ajutînd pe altul care își încearcă norocul cu o femeie : Huck e un băiat destul de bun, Anna.

— Dacă el ar dori să fiu iubita lui...

— Sigur că dorește. Toată lumea știe asta.

— Ai ieși cu el în locul meu ?

— Da, aș ieși cu el. E un om de prima clasă în ochii mei.

— Am vrut doar să te-ntreb, atîta tot, zise ea, dar nu plecă, ci rămase un lung răstimp cu privirea ațintită la desenul pe care-l trasase pe covor cu vîrful pantofului, îndemnîndu-l prin stăruința ei să privească și el acolo, ca și cum ar fi nădăjduit ca, prin concentrarea lor asupra aceluiași lucru, să-l facă să simtă ce era în sufletul ei. Dar el se întreba numai ce anume își dădea ea silința să-i ascundă. Atunci, fără nici o tragere de inimă, ea se ridică să plece, întorcîndu-și capul blond la ușă, cu un chip de pe care pierise orice elan, ca să rostească fără vlagă : Mulțumesc, Mike, și se duse.

Cu sentimentul unui bărbat obișnuit care l-a ajutat pe alt bărbat ca oricare, Michael intră în apartamentul lui Huck, unde acesta, în fața oglinzii de la masa de toaletă, își înnoda o cravată elegantă, în dungi.

— Huck, eu sînt bunul tău amic, îi spuse.

— Perfect, amicule. Pe unde-ai fost zilele astea ?

— Am stat pe-acasă și am reflectat. E nemaipomenit ce senzații îți dă o asemenea ocupație. Stai așa și nu-ți mai vezi prietenii. Cine crezi că a trecut pe la mine adineauri ? Micuța ta Anna.

— Ce voia cu tine ? Mi se pare că eu sînt cel care plasează miza pentru ea.

— Dorea cîteva informații elementare asupra ta. Știi ce i-am spus ? I-am spus că tu ești „stînca veșniciei“ și n-are de făcut altceva decît să se țină scai de tine.

— Trebuia să-i spui că ea e „stînca veșniciei“ mele, fiindcă are precis o poartă deschisă pentru mine, zise

Huck întinzîndu-și mîinile mici și frumoase ca să-și contemple unghiile bine îngrijite. Zîmbea fără oprire ; în orice parte se întorcea, nu-l părăsea rînjetul lui cu subînțelesuri. Scoase o sticlă de bere și o puse în fața lui Michael spunînd : Bea-o în timp ce eu continui să mă-mbrac.

Cum ședea în fața oglinzii semăna puțin cu un corist dintr-o comedie muzicală, fiindcă-i plăceau hainele de calitate bună, dar bătătoare la ochi, și arăta într-adevăr frumușel după ce dormise și avea trăsăturile odihnite.

— O fată ca Anna are ceva că-ți vine greu să-ți ții mîinile la distanță, zise el. Îmi plac fetele cînd sînt dulci în felul ăsta. Vreau să spun vioaie, hotărîte și energice la suprafață, cu mult curaj, dar avînd sub aparența exterioară ceva foarte fragil care te face să te iei după ele pe stradă, dorind să le seduci. Pe legea mea, cînd arată astfel n-au șansa să-mi scape...

— Categoric, treci la acțiune și plasează o lovitură rapidă, cum facem toți. Nu te costă nimic dacă faci o încercare.

— Eu pornesc de la start de fiecare dată. Și de fiecare dată le îmblînzesc la țanc. Dar trebuie să aibă aptitudini ca să intre-n joc cu mine. Am să-ți spun ceva, și nu-i vorbă de șagă, Mike. Oricine poate pune mîna pe ele. Doar că e nevoie să le iei cu binișorul. Să dai dovadă de cîte-o mică gentilețe. Vreau să spun, cînd traversezi strada cu ele să le iei de braț ca și cum ai avea o grijă grozavă, pe urmă să le-ajuți să urce în tramvai, înțelegi ? Și odată ce le-ai îmblînzit, sînt ușor de sedus.

— Te-am văzut purtîndu-te la fel cu niște fetișcane deochiate, înfiorătoare.

— De ce să ratezi orice ocazie ? N-aș refuza nici o șerpoaică dacă i-ar ține cineva șoldurile, zise Huck.

Vorbiră despre femei și amîndoi doreau același lucru ; se simpatizau reciproc ; iar Michael începu să-și reamintească, rînd pe rînd, numele tuturor fetelor de stradă pe care le cunoscuse, nume care-i evocau acum ceva plăcut, cald și atrăgător — Margaret, Irma, Mary, Frankie, și fata aceea înaltă și bălaie, Estelle, care-și tăia

mereu vinele și dorea să moară ; rîvnea să-și piardă din nou identitatea în moravurile lor facile, pătimașe. Chipul i se învioră, glasul îi era moale și leneș fiindcă îl domina desfătarea acestui sentiment de camaraderie, dar cînd își îndreptă privirea spre Huck, gata îmbrăcat acum, avu senzația că se uită cum mănîncă altul un măr minunat, roșu și lucios, în timp ce el așteaptă sîmburii. Nu-i plăcu senzația aceasta cîtuși de puțin și spuse stingherit :

— Mulțumesc pentru bere, Huck, eu plec.

— Vino mîine dimineață să-ți povestesc cum a mers, zise el.

După ce își regăsi singurătatea, lui Michael îi reveni în minte cum se uitase Anna înapoi, spre el, cu ochi rugători și bolborosi :

— Îmi este cu totul indiferentă. Nu înțeleg de ce-i închin măcar un gînd, totuși umbla încolo și încoace prin odaie, ascultînd cu atenția încordată dacă se aude sunetul pașilor ei pe trepte, sau zgomotul făcut de Huck ieșindu-i în întîmpinare. În sfîrșit auzi pașii lui Huck, mai întîi pe sală, apoi oprindu-se să aștepte în capul scării, pe urmă pașii ei ușori, lenți și măsurați venind în lungul sălii, și apoi cadența în contratimp a celor doi care coborau treptele.

Repezindu-se la fereastră, Michael așteptă să-i vadă mergînd pe trotuarul din fața scuarului. Iată-i, trecînd pe sub lumina lămpii de stradă, Huck legănîndu-și umerii, nu mai înalt decît Anna, și cu capul îndesat pe gîtul scurt. Îi susținea brațul cu un aer protector, întorcîndu-și mereu fața către ea, și într-o clipă magică trupurile lor trecură ca-ntr-un balans întîi sub conul de lumină și apoi în umbră, iar lumina atinse glezna fetei și după aceea dispărură amîndoi. „Mă întreb unde o duce", gîndi Michael, amintindu-și cît de străină îi apăruse cînd intrase în camera lui, o străină la mare ananghie, iar el îi spusese să plece, să străbată scuarul, o ființă omenească prea istovită ca să mai reziste. Trecea pe lîngă băncile unde atîția oameni ședeau într-o așteptare fără nădejde. „Mi-e indiferentă", își repeta el, iritat de tris-

tetea care îl invada. Deodată, înșfăcîndu-și pălăria, coborî grăbit în stradă.

După ce traversă scuarul, nu reuși să-i descopere și începu să alerge, și la fiecare pas răsunînd pe pavaj se auzea spunînd : „Du-te cu Huck. E un băiat bun", de parcă avea să audă aceste vorbe în vecii vecilor. Cuvintele, ca și zgomotul pașilor săi, îi răsunau pînă în fundul inimii, totuși, chiar alergînd, își tot zicea : „Am destule motive de zbucium. De ce nu m-a lăsat în pace ? Nu vreau să mă amestec în nici un fel."

La cafeneaua Oakley îi ajunse din urmă și rămase afară lipindu-și fața de vitrină, urmărind-o pe Anna cum ridică privirea din cînd în cînd spre Huck, parcă nedumerită de prodigioasa lui politețe. Chelnerul adusese o porție de ouă cu șuncă și pîine prăjită pentru ea, în timp ce Huck luă numai un sandviș.

Intră în restaurant și se așeză solemn lîngă ei, iar Huck, puțin surprins că-l vede, zise :

— Hello, vrei să mănînci ceva ? în felul lui vesel și totodată aspru. Anna ridică ochii o singură dată, deschise gura uluită, apoi întoarse capul supărată.

— Nu vreau să mănînc nimic. Nu mă simt bine, zise Michael, și le zîmbi ca un copil nevinovat, fericit că se află acolo și teribil de curios să audă orice vor spune. Curiozitatea lui copilărească era atît de persistentă, încît îi venea greu lui Huck să-și permită vreun gest intim față de Anna, căci dacă-i șoptea sau îi mîngîia mîna, Michael se apleca înainte, cu un profund interes, așteptînd să audă cea mai mică șoaptă.

În cele din urmă, Huck i se adresă agresiv :

— De ce nu te duci acasă, Mike ? Ce tot ne dai tîrcoale ? Avem treburile noastre !

— Doream să nu fiu singur, atîta tot, zise Mike.

Chipul Annei arăta ursuz, și de fiecare dată cînd se uita la el surîdea oarecum batjocoritor, iar el își dădea seama că fata devenise una cu Huck Farr în atitudinea de dispreț. Dacă Michael îi arunca o privire candidă, ea îl privea sever și fix, iar la un moment dat s-a aplecat spre el și i-a spus cu mult calm :

— De ce nu pleci ? De ce stai aici cu privirea ațintită la noi ? Nu-ți doresc prezența în preajma noastră. Era sigură că el încerca s-o umilească ; chipul ei arăta copleșit de rușine, dar ochii ei albaștri se înăspreau de ură față de el. Nu înțelegi ce-ți spunem ? Pleacă, șopti ea.

— Ce s-a-ntîmplat cu el, Anna ? întrebă Huck.

— Ce știu eu despre el ? E prietenul tău.

— Asta-i adevărat. Hei, Mike, mă calci pe nervi, zise Huck, și cînd își aplecă pieptul spre Mike, figura lui frumușică era aspră, gura moale, senzuală i se răsucise într-o parte, iar în ochi îi juca o privire ageră, fără astîmpăr. Așa cum își agita capul convulsiv dintr-o parte într-alta, parcă era prichindelul care se pregătește să se apropie de voinic și să-i tragă una peste falcă. Nu mă scoate din pepeni, Mike, zise el. Știi cum fac dacă mă scoate cineva din pepeni. Ce încerci să faci, să mă trimiți la plimbare ?

— N-am mai văzut în viața mea așa oameni. Mă așez lîngă voi fiindcă simt nevoia de tovărășie și tu...

— Ești o tovărășie neplăcută, Mike.

— Încă nu mi-am arătat talentele. După cîte știu, am o muzicuță în buzunar și s-ar putea să mă pricep, iar voi v-ați învîrti pe-aici printre scaune...

— Închide mîna repede, Mike. Acum deschide-o. Uite-o, o ai acum. Pune pălăria deasupra și ia-o acasă.

— Ce am ?

— Pasărea pe care ai vrut să ne-o dai [1], zise Huck.

Michael intuia animozitatea posacă a Annei din felul cum îl privea, ca pe un om fără rușine, iar cînd fata se întoarse spre Huck, zîmbindu-i, își dădu seama că-l pune pe el în inferioritate, și totuși rămase acolo mai departe, îndurînd această umilință, deși în realitate ar fi dorit să plece.

După scurt timp, Huck făcu un semn din cap Annei și-i spuse să se ridice. Ei îi venea să intre în pămînt de rușine cînd o luă cu hotărîre de braț, conducînd-o afară din

[1] Joc de cuvinte pe baza expresiei engleze *„to hand the bird"* — a înmîna pasărea, la propriu ; a trimite la plimbare, în sens figurat.

cafenea. Michael, rămas singur, gîndea : „Nu mă prosteso ei pe mine. Ştiu unde o duce. Au intrat probabil la Brunswick Arms ca să bea ceva. Caută s-o ameţească puţin" ; apoi ieşi şi el în stradă. Cînd se află în mijlocul mulţimii de pe trotuar, unde sute de bărbaţi şi femei cu feţe pline şi bronzate hoinăreau alene în seara caldă de vară, unde sub felinare băieţii şi fetele stăteau înghesuiţi, făcîndu-şi semne cu cotul şi uneori rîzînd încet, îşi spuse în gînd : „Doream atît de mult să mă ridic şi să-i las, şi totuşi rămîneam pe loc, neputincios. Era un lucru cumplit să stau lîngă ei. Aşa se făcea că nu izbuteam să mă mişc. Parcă muream acolo." Se grăbi spre Brunswick Arms, ocolindu-i pe cei care se plimbau în grup, tînjind să ştie de ce se lăsase umilit, întrebîndu-se cum va putea suporta să se afle din nou alături de ei, totuşi dîndu-şi seama, după bătăile inimii că, dacă nu-i regăsea în taverna aceea, se va simţi ca vlăguit din pricina decepţiei.

Şedeau împreună la o masă din colţul acelei taverne decorate cu un gust ţipător, unde majoritatea prostituatelor din cartier îşi găseau un bărbat pentru seara respectivă, iar Huck se rezema de Anna, care arăta frumoasă, dar slabă, lipsită de orice forţă de a se împotrivi ; el îi şoptea ca şi cum ar fi dorit numai să întindă mîna şi să-şi afunde vîrfurile degetelor în carnea ei, doar atît, şi apoi să se retragă mulţumit.

Îl priviră, şi chipurile lor nu aveau viaţă privindu-l, dar el le zîmbi, se aşeză şi comandă o băutură, deoarece nu-i mai păsa dacă ei doreau să stea acolo sau nu. Bău pe nerăsuflate trei pahare cu bere, unul după altul. Iar Huck, care simţea că-i vine nebunie, se aplecă spre el şi-i şopti :

— Nu vezi că am treabă ? Trebuie să te car după mine ca pe-o amuletă ? Şoaptele îi erau puţin tremurătoare, fiindcă dorinţa de a o avea pe Anna îl chinuia tot mai mult, de aceea continuă : Ce fel de gogoman te arăţi a fi, că-mi tot pui beţe-n roate ? Eşti tare de cap, Mike, tîmpitule ? Vezi-ţi de-ale tale şi fă-ţi o păpuşă de hîrtie.

— Aveam impresia că mă placi. N-ai nici o influență asupra omului tău, Anna ? Nu vrei să stau și eu cu voi ? zise Mike.

— Am impresia că te-ai scrîntit la cap, zise ea. Tăria care o condusese din camera lui Michael pînă la Farr, în stradă și în acea tavernă, acea tărie anumită care crescuse în ea pe măsură ce disperarea, foamea și singurătatea deveneau zi după zi mai intense, n-o puteau susține mai departe, și spunînd acele cuvinte dădu să se ridice cu ochii înnebuniți, dar clătină doar din cap, și amîndoi bărbații crezură că va izbucni în plîns. În timp ce Huck o reținea de braț, Michael se înspăimîntă și spuse :

— Bine, dacă nu mă vreți, m-am dus, și-i părăsi căutînd din ochi un loc de unde să-i poată urmări.

Lîngă ușă îl văzu pe vechiul său prieten, William Johnson, singur la o masă, contemplînd o sticlă goală de bere, și, bucuros, Michael se duse să se așeze la masa prietenului său.

William Johnson, care lucrase ca dentist, era înalt și subțiratic, cu o bogată mustață blondă. La un moment dat, Michael îl socotise cel mai spiritual om pe care îl cunoscuse vreodată, dar în ultimii ani, mai ales după ce se însurase cu o fată care avea concepții foarte stricte, devenise așezat și studios, renunțase la stomatologie consacrîndu-se economiei marxiste, iar acum dorea să se ocupe de gazetărie. El și cu soția lui discutau numai despre politică, și de fiecare dată cînd susținea altă părere decît a ei îl amenința că-l părăsește.

Cu o săptămînă în urmă, înainte de a se duce la țară, Michael avusese chiar în taverna aceea o discuție despre lupta de clasă cu soții Johnson, și amîndoi, aplecîndu-se cu înflăcărare peste masă, îi puseseră în repetate rînduri întrebarea de importanță capitală :

— Ești cu noi ? Ai o diplomă de inginer. Va fi de lucru pentru tine. Ne ești necesar. Ești dispus să muncești pentru o societate fără clase ? Dacă nu, spune-o pe față, și du-te naibii.

Și așezîndu-se la masa lui William Johnson, Michael își aminti cum acesta și cu soția lui manifestară atunci

o preocupare fierbinte ca să se facă dreptate celor săraci și exploatați, își aminti de grija lor pentru fericirea celor simpli și năpăstuiți ; chipul i se însenină și rosti cu căldură :

— Ești tocmai omul pe care doream să-l văd în seara asta, Bill. Dar William Johnson salută din cap fără elan și nu zise nimic.

— Ce s-a-ntîmplat, Bill, nu vrei să stau cu tine ?

— Nu în mod special, Mike. Știm ce păreri avem fiecare după discuția de săptămîna trecută.

— Cred că nu te mai gîndești la controversa aceea ! A fost doar o glumă, Bill. Glumeam despre ceea ce considerăm eu ca niște excese ale voastre. Îți poți permite să te ții de ghidușii într-o seară, nu ? Oricare dintre noi poate avea o latură comică, așa e ? Dar nici nu eram în dezacord cu tine. Mi s-a părut amuzant cînd soția ta a afirmat că Stravinsky nu e decît o ilustrare a decăderii spiritului burghez și că nu vor mai fi cîntece triste după revoluție. La asta am zis „aiurea !". Mi s-a părut exagerat cînd voi amîndoi ați susținut că oamenii vor începe atunci să gîndească la fel. Doar puțin cam excesiv. Dar nu rîdeam de tine și de soția ta. Nu știu ce te-a făcut să crezi una ca asta.

— Foarte bine, Mike. Nu-ți reproșez nimic decît că ești un individualist și ai idei îngrozitor de învechite.

— Dar eu nu-ți luam în derîdere ideile tale, Bill.

— De ce să mai discutăm ? Eu sînt pentru delimitările precise și clare.

— Ce delimitări ?

— Tu ești un individualist ; ești cufundat în problemele tale meschine, și ai să fii un fascist social.

— Nu sînt nimic de felul acesta. Sînt o ființă umană obișnuită, insistă Michael, aproape pledînd pe lîngă prietenul său, ridicînd glasul. Un lung răstimp își privi prietenul pînă cînd începu să vadă mai mult decît fața lui suptă cu priviri pline de neastîmpăr ; începu să-și considere prietenul ca pe un om care izbutise să imprime ordine și demnitate propriei sale vieții. Percepea un val puternic de viață nouă în prietenul său, și nu era vorba

numai de forța din cuvintele lui pătimașe, energice, sau de vigoarea teoriei economice care-i schimbase existența ; i se părea lui Michael că istoria întregii omeniri, prin convingerea unor oameni ca William Johnson, dobîndea în sfîrșit o semnificație măreață, că acum, chiar în epoca lor, asemenea oameni conduceau omenirea către un țel. Indivizii dezorientați, ca el însuși, reflecta Michael, descopereau doar neghiobie și confuzie în existențele lor, dar iată, era unul ca William Johnson care proclama că o ființă omenească își putea găsi demnitatea ducînd lupta tuturor umiliților ce trăiesc pe pămînt. Era în Johnson o credință atît de vie, o conștiință atît de acută a curentului vremii, cugeta Michael, încît el, personal, se simțea smerit și năzuia să se elibereze de propria suferință contopindu-se cu speranța dezinteresată a prietenului său pentru sărmanii acestei lumi.

Aruncă o privire furișă spre Anna, care ședea acolo, solemnă și nedumerită, în rochia ei negru cu alb, și pe fața lui apăru un surîs plin de însuflețire ; pe urmă rătăci cu gîndul la oamenii din scuar, ale căror glasuri ajungeau pînă la el seara ; ar putea porni înainte în front unit, s-ar putea pune în mișcare împreună cu William Johnson către răsplata celor deposedați — fructele pămîntului. Și mai gîndea : „Moartea lui Dave Choate ar însemna doar o chestiune economică pentru Bill Johnson. Îmi displăcea viața parazitară, fără rost, a lui Dave, dar orice antipatie sau înverșunare aveam unul față de altul nu era decît o pornire individuală, neînsemnată. Singurul lucru cu adevărat important este ca noi toți cei din încăperea asta, și oamenii asemenea nouă de pretutindeni, să fim uniți și să obținem un mod de trai mai bun."

Michael stăruia pe lîngă prietenul său :

— De ce să ne certăm, Bill ? Eu n-am de lucru și nici ție nu-ți merge prea bine. M-am simțit groaznic zilele astea. Ar trebui să ne aliem unul cu altul, indiferent de ceea ce gîndim. Înțelegi unde vreau să ajung, Bill ?

Bill se frămînta, pentru că nu-i dădea pace gîndul la ardoarea intelectuală a tinerei sale soții, și în cele din urmă spuse :

— Degeaba, Mike. Ești dușmanul meu politic. E greu de rostit asemenea cuvinte pentru că nu ești băiat rău. Dar vor fi lucruri încă și mai grele de săvîrșit. Și fiindcă avea o fire caldă și prietenoasă adăugă :

— Te rog, să nu reducem problema la o chestiune de amiciții personale.

Încercînd un chinuitor sentiment de dezamăgire, Michael se uita de departe la Anna, de pe chipul căreia se desprindea acum o dorință tenace de a-i părea atrăgătoare lui Huck.

— O vezi pe fata de colo cu rochie neagră și guler alb ? îi spuse Michael lui Bill.

— Vorbești de blonda aceea ?

— Exact. Îl vezi pe prichindel. Caută s-o convingă.

— Același lucru fac zece alți băieți cu zece alte fete de-aici.

— Dar fata aceea, Anna — numele ei e Anna Prychoda — îi îngăduie tipului s-o seducă numai fiindcă n-are o lescaie și fiindcă e ca amețită după ce au dat-o afară de peste tot în orașul ăsta al nostru. E la strîmtoare și n-are altceva de făcut decît să i se dea acelui tip pentru că are ceva bani ca s-o hrănească. Destul de obișnuit, dar destul de trist, nu-i așa ?

— Încîntătoare clientă. Are niște ochi epatanți. Și e bine făcută, în plus.

— Dar cum vezi acest caz ?

— E simplu. Reprezintă un exemplu tipic de necesitate economică din punctul ei de vedere. Asta se întîmplă pretutindeni. Totul s-ar putea aranja prin corectarea mecanismului economic. Vezi, Mike, e tocmai o ilustrare a celor ce încercam să-ți explic ?

— Dar ce zici de fată ? Nu te preocupă ?

— E doar un individ. Ce i se-ntîmplă ei poate fi tragic. Nu neg asta, deși pînă și concepția noastră despre tragedie s-ar putea să se schimbe. Fata e o ilustrare a unei probleme mai vaste și nu ne putem opri să ne frămîntăm din pricina ei.

— Ascultă-mă, Bill.

— Ei, zi !

— Nu eşti un impostor, dar eşti rece, lipsit de sensibilitate. Ţie-a capul atît de plin de abstracţii şi de necesităţi logice, încît nu te poate mişca nimic din ceea ce i se întîmplă unei fiinţe umane simple.

— E-n ordine şi n-am nimic de zis, Mike, dacă asta gîndeşti tu, rîse Bill.

— Dacă eşti în halul ăsta de împietrit, atunci sînt al dracului de mîndru să-ţi fiu adversar politic, zise Michael, şi ridicîndu-se furios, dar plin de simpatie pentru Anna, traversă sala şi se aşeză lîngă ea, atît de închis în mutism, încît nici ea, nici Huck Farr, nu ştiau ce să-i spună.

Buclele fetei începeau să se desfacă, iar în ochii ei apăruse o privire îndîrjită care denota rafinament şi dibăcie. În timp ce Huck îi şuşotea la ureche şi o strîngea, se silise să-i arate şi ea o parte din căldura şi elanul pe care ştia că le aşteaptă. Era dispusă să-i acorde tot ceea ce dorea, numai că de fiecare dată cînd se uita prin sala tavernei privirea ei reflecta un sentiment de părăsire uimită, ca şi cum ar fi gîndit : „N-are importanţă ce se întîmplă cu mine. Nimic nu mi se poate întîmpla. Nimic. Nimic." Şi era în ea atîta întuneric, încît ochii ei păreau uneori închişi ; de-abia mai vedea chipurile, de-abia mai auzea vocile bărbaţilor şi femeilor din jur.

În tot cursul serii, în timp ce Michael se situase singur într-o postură ridicolă făcînd lucruri pe care nu dorea să le facă, se înfiripase în el un adînc interes pentru Anna, pe care nu-l putea resimţi puternic deoarece se compătimea prea mult pe el însuşi, dar acum, pe de-o parte disperarea ce se desprindea atît de clar din trăsăturile ei, pe de alta cuvintele lui William Johnson, îl zguduiseră. Se afla acolo, lîngă el, o fată care trăise doar douăzeci şi trei de ani pe acest pămînt, şi cu puţin noroc avea să mai trăiască poate alţi patruzeci, şi de pe acum îi striveau umanitatea din ea ; şi rumegînd aceste gînduri în minte, urmărind-o cum încerca să se dăruiască pe deplin lui Huck Farr, interesul lui crescu în sfîrşit pînă la dimensiunile unui val de iubire.

Huck rînji spre el batjocoritor.

— Te-ai întors, haimana ? zise el.

— Da, m-am întors, zise Michael.

Din felul cum zîmbea, Huck îi intui disprețul, și atunci fața lui drăguță, trandafirie și imberbă se înăspri și deveni țeapănă sub impulsul unei furii ranchiunoase, netemătoare. Buzele îi arătau de parcă ar fi fost frecate și umflate, iar ochii lui albaștri, duri, aveau o privire dement îndrăzneață. Era greu de crezut că o fețișoară mică și netedă ca a lui poate exprima o patimă atît de violentă.

— Te-am avertizat odată, Aikenhead, zise el, scuturîndu-și degetul ca o namilă de bărbat care ar face pe șeful autoritar. A doua oară nu te mai avertizez.

Michael se juca cu paharul de bere al Annei în timp ce el și cu Huck se măsurau din ochi, și deodată ridică paharul, îl ținu în lumină, și pe neașteptate își roti brațul într-un arc, iar berea se vărsă împroșcînd capul și cămașa lui Huck. Acesta sări în sus și scoase un țipăt ascuțit, făcîndu-i pe toți clienții tavernei să se scoale de pe scaune.

— Îți dau un picior de-ți scot mațele din tine, Aikenhead, urlă el, turbat de furie, în timp ce încerca să-și șteargă berea de pe cămașă.

Cu un aer mirat și căutîndu-și stîngaci cuvintele, Michael spuse :

— Nu știu de ce am făcut asta. N-am vărsat niciodată un pahar în felul ăsta. Nici nu m-am gîndit să te ating. Nu-nțeleg ce s-a-ntîmplat.

Cei de la mesele vecine și doi chelneri stăteau în jurul lor și ascultau. Unul dintre chelneri se aplecă să șteargă berea vărsată pe jos.

— De ce nu recunoști că ai făcut-o cu intenție, ticălos și laș ce ești, și-atunci am să-ți sparg o sticlă-n cap ? zise Huck.

— Nu sînt laș. Știi că ești o mogîldeață de om care nu poate fi lovită și de aceea mă faci laș.

— N-ai atîta curaj ca să recunoști c-ai vrut, răcni Huck, apoi începu să toarne cuvinte scabroase, colorate, izbitoare. Dac-o vrei pe cățeaua asta, de ce nu spui așa ? Oricum, tot i s-au scurs ochii după tine toată seara. Hai, prinde momentul și dă-o gata ! și, luîndu-și pălăria, dădu

buzna printre chelneri și plecă fără să mai arunce o privire înapoi.

Cum toți o priveau pe Anna, o rușine pe care n-o mai putea îndura i se așternu pe față și, cu capul în jos, ieși grăbită pe ușă, cu Michael la o mică distanță în urma ei.

Pe stradă Michael încercă s-o apuce de braț, dar Anna îl împinse în lături ; astfel că el încetini puțin pasul în timp ce ea zorea înainte. Apoi o ajunse iarăși din urmă și-i luă brațul ; ea îl împinse din nou fără a-i adresa o vorbă. Aproape alergase, și acum era obosită, și cu toate că nu-l lăsa s-o atingă, era forțată să-i îngăduie să meargă alături de ea. Era o seară frumoasă și liniștită de primăvară, și s-ar fi putut afla la plimbare într-o asemenea seară, umblînd în tăcere și gîndindu-se unul la celălalt, neluînd în seamă pe nimeni, căci impresia aceasta i-o dădea lui Michael sentimentul de ușurare ce i se strecura în vine ; îl umplea de bucurie, indiferent ce-ar fi rostit ea, iar el nu dorea decît să-i poată vedea profilul, sau să întindă mîna și să-i atingă brațul în timp ce parcurgeau străzile orașului, cu zgomotul circulației și pulsația vieții citadine din jurul lor, în care strigăte țîșneau și se topeau în aerul plăcut și proaspăt al serii. Era greu ca să meargă astfel, uneori grăbind pasul, înapoi spre scuar, fără să fie conștientă de tandrețea din inima lui, totuși cînd el încercă s-o oprească la lumina unui felinar și să-i vorbească, ea îi spuse supărată :

— De ce mă urmărești ? Poate ți-ai ieșit din minți ; e cazul să mă lași în pace.

— Te superi dacă merg alături de tine, da ? întrebă el.

— Poți să mergi unde vrei, numai să nu te-atingi de mine, îl bruftui ea.

— Ne întoarcem acasă împreună, în orice caz, zise el.

Încerca s-o domolească vorbindu-i cu blîndețe, și să-i înfrîngă resentimentul posac.

— A fost cumplit pentru mine să te văd plecînd cu un tip ca Huck, continuă el. De ce nu-ți alegi pe cineva care să-ți ofere o șansă de viață ? În unele privințe parcă n-ai avea deloc judecată. Ești ca o fetiță. El încercă să rîdă, dar ea nu voia să-l privească.

În timp ce urcau scara interioară a imobilului lor, ea înainte și el în urma ei, nu întoarse capul să-i arunce măcar o privire pînă cînd ajunse la ultimul etaj, și atunci, cu o mînă pe șold, îi spuse :

— Vrei să fii amabil să nu te mai ții după mine ca un cîine ? A durat destul toată seara povestea asta, acum sînt obosită. Dar el stătea lîngă ușă în timp ce ea deschidea și în clipa aceea făcu repede un pas înăuntru.

— Mai bine ai ieși afară și-ai înceta cu bufoneria. Vreau să mă culc, spuse ea. Ședea pe marginea patului, istovită, fixîndu-l cu privirea și așteptînd, iar el îi intuia disprețul și dorința de a-l insulta, însă zîmbi doar, și apoi oftă cînd ea spuse : Îți dau două minute ca să ieși.

— N-aveai cum să înțelegi la ce-ar fi dus pînă la urmă situația de a fi prietena lui Huck, zise el.

— Ești un bărbat stupid, stupid cum nu s-a mai văzut, n-ai nici un dram de sensibilitate. Huck, în orice caz, mă dorea cu adevărat. Asta însemna ceva. Însemna ceva, înțelegi ? Îi sînt recunoscătoare pentru asta. Atîta vreme cît cineva mă dorea, simțeam că trăiesc. Simțeam că sînt o ființă omenească.

— Ah, te fălești, deci.

— Mi-ar fi dat orice i-ar fi stat în putință, iar eu aș fi avut unde să locuiesc și ce să mănînc.

— Așa îți închipui ? Ai fi surprinsă dacă ți-aș spune că totul a fost pentru că Huck vedea că ești o pradă facilă.

— Cum adică ?

— O fată pe care o poate avea oricine. O fată cu care să-ți petreci o noapte.

— Foarte bine. Asta a fost, zise ea cu glas ursuz. Ce-ai de zis ?

— Toată lumea din blocul ăsta știa, continuă el cu calm. Toți pariau împotriva ta. Electricianul de jos și doamna aceea acră care ține cursuri și chiar și portarul, care e un băiat destul de cumsecade, toți pariau în favoarea lui Huck. Eu eram singurul, bagă de seamă, singurul care te susțineam. De ce m-ai dezamăgit ?

— S-ar zice că sînt un cal de curse. Vă faceţi un joc din mine. Toţi sînteţi la fel. Pe urmă, cum el şovăia, îi spuse în şoaptă : Dacă nu ieşi repede de-aici, deschid uşa şi strig. Nu mai pot sta aşa să te-ascult. Nu mai suport. Nu mai suport, înţelege-mă.

— Doar o clipă. Ai răbdare numai o clipă, insistă el. Te-am urmărit traversînd scuarul. Am ieşit şi-am alergat după tine. Vezi cîtă importanţă am dat eu acestui lucru ? şi pe chipul lui era o tristeţe atît de copleşitoare, încît ea începu să creadă că într-adevăr ţinea la ea.

Consolarea pe care o afla în puţinele lui cuvinte îi aducea un val de duioşie în suflet. Îşi aminti de micile lor conversaţii prietenoase din hol şi de pe stradă, seara. Dar murmură bănuitoare :

— Nu te cred.

— De ce vorbeşti în şoaptă ?

— Pentru că nu vreau să ne-audă nimeni.

— Dar nu fac nici un zgomot. M-am luat doar după tine. Te-am urmat ca un cîine. De ce-ţi închipui că am fost atît de îngrijorat ?

— Ce te-a făcut să te-ngrijorezi ? întrebă ea, vădind o oarecare curiozitate.

— Ştiam că nu-ţi dai seama ce culegi în persoana lui Huck. E un băiat grozav în multe privinţe, trebuie să recunosc, dar pentru femei e ca o mică lighioană infectată, şi ai mai multe şanse cu el decît cu oricare altul să iei tot ce se găseşte prin vecinătate.

— Să iau ce anume ?

— Ce micuţă naivă eşti ! Dacă e ceva de care te poţi molipsi făcînd rondul tuturor paţachinelor din cartier, fii sigură că Huck a şi luat boala, n-a păţit nimic el personal şi e gata s-o treacă mai departe. E o mică lighioană molipsitoare, îţi spun. Îmi aduc aminte cînd eram puşti, rîvneam toţi să punem mîna pe o fată de stradă, dar la toţi ne era frică. Şi uită-te la dumnealui. Nici un fel de teamă. M-aş fi putut duce la Huck să-l întreb dacă are gust să meargă prin cartier în momentul ăsta şi, după toate probabilităţile, ar fi căzut de acord la iuţeală. Spun după toate probabilităţile. Pentru numele lui Dumnezeu,

fată dragă, ai datoria să fii atentă cu cine te-nsoțești. Nu-nțelegi ? Presupun că în imaginația ta e ca și cum ai face o răceală, nimic mai mult.

— Nu știu nimic despre lucrurile astea.

— Nu te-au preocupat cîtuși de puțin, nu-i așa ?

— Cunosc cuvintele, dar nu înseamnă mare lucru pentru mine.

— Doamne, Dumnezeule ! de ce crezi că orașul e plin de clinici și clinicile pline de pacienți, iar pacienții urmează tot felul de tratamente neplăcute, pînă rămîn storși de vlagă !

— Fetele nu se gîndesc prea mult la asta, zise ea, și începu să plîngă încet.

— Vrei să-ți explic eu ca să fii mai prudentă data următoare ?

— Nu, te rog nu, e prea oribil. Am fost nebună.

— E o anumită slăbiciune în tine, Anna. E o trăsătură frumoasă, dar slabă — faptul că vrei întotdeauna să dăruiești ceva oamenilor. Nu e posibil să te uiți la toți semenii tăi ca și cum ai vrea să-i strîngi la piept, fără să fii tu însăți îmbrățișată și apoi lovită. Bărbații simt acel lucru care e atrăgător și slab în ființa ta. Îl descoperă de îndată ce dau cu ochii de tine.

— De ce nu m-ai prevenit cînd te-am întrebat de el ?

— Mi-a mers destul de rău în ultima vreme. Viața mea e învălmășită. Îmi vin gînduri cînd e prea tîrziu.

— Sînt o nătîngă, probabil, spuse ea cu modestie, și-i era recunoscătoare pentru că-l vedea grav și preocupat.

— Îți pregăteai fără doar și poate o frumoasă surpriză. Din cauza asta n-am putut suporta să te văd cum dispari din ochii mei.

— Nu știam că te uitai după mine, șopti ea. Asta m-a îndemnat... Raza de bucurie care o atinsese doar în grabă în timp ce îi vorbea el, acum îi scălda tot sufletul. O, Mike, n-am știut că tu aveai sentimentele astea. N-am știut că-ți produc o dezamăgire.

— Am trăit ca-ntr-un învălmășag în ultimele zile. Intuiam tot ce faci, dar nu mă puteam gîndi la asta, zise el.

Îi arăta că o respectă prin felul cum o atingea ; întinse un braţ în jurul umerilor ei în timp ce ea plîngea uşor, cu trupul tremurînd. Dar şi în timp ce o săruta, continua s-o privească trist. „E încîntătoare. Ce gingaşă şi albă şi deznădăjduită arată cînd plînge", gîndi el. Încercă să-i ridice capul şi cînd nu reuşi, murmură :

— E teribil să vezi o fată frumoasă ca tine chinuită în felul ăsta.

Ridicînd ochii spre el, întrebă :

— Ai fost mîhnit, Mike, cînd m-ai văzut cu el ?

— M-am simţit îngrozitor de nefericit cînd te-am văzut plecînd cu el pe stradă.

— M-aş fi simţit cu totul alta dacă aş fi ştiut că mă urmăreai de la fereastră şi că erai puţin îngrijorat. Săptămîna trecută am bătut de două ori la uşa ta, zise ea. În ardoarea uimirii ei cuvintele i se revărsau fără stavilă, iar uneori mintea îi era ca zăpăcită, şi alteori, cînd el o încuraja, un val de speranţă îi invada sufletul. Nu căutam să te provoc. Nu voiam să fiu răutăcioasă şi să te necăjesc, zise ea. Nu-ţi cunoşteam sentimentele, de aceea te rog să mă ierţi. N-am vrut să te supăr. Pur şi simplu nu-mi mai păsa de nimic. Mă ierţi ? stărui ea.

Şedeau aşa, îmbrăţişaţi, ca două făpturi omeneşti cărora le-ar fi fost teamă să se piardă una de alta. Ochii ei erau închişi, şi se vedea o umbră pe gîtul ei rotund, alb, graţios. El o privi îndelung, apoi îi descheie la umăr rochia neagră care se desfăcu uşor, dezvelind albeaţa pielii ; îi mîngîie pielea moale şi netedă şi-i sărută sînul. Apoi îşi rezemă fruntea de ea, dar era atît de stînjenit, încît închise ochii. S-ar fi zis că fiecare dintre ei simţea o impetuoasă nevoie de dragostea celuilalt. Îşi rezema fruntea de pieptul ei, şi era tăcere, doar paşii unui trecător se auzeau pe stradă, o uşă se închise la parter, şi la un moment dat storul ferestrei foşni, dar în timp ce şedeau acolo în tăcere, el începu să-i audă bătăile inimii şi în curînd nu mai auzi nimic altceva decît bătăile inimii ei, care se făcură mai puternice, şi parcă din ce în ce mai sonore.

CAPITOLUL XV

Dar dimineața, pe cînd se afla la restaurantul din colț înaintea unei cești cu cafea, îl văzu pe Huck Farr privindu-l obraznic, cu un aer superior. Își dădu seama atunci că Huck îl disprețuia ca om și camarad. Își dădu seama că ajunsese să depășească pînă și nesfîrșita toleranță a lui Huck Farr.

„N-aveam nici un drept să mă pun de-a curmezișul lui Huck, gîndi el. Încercam să i-l descriu Annei, dar să presupunem că ar fi avut el posibilitatea să mă descrie pe mine. E liber să facă orice vrea. Eu nu sînt liber. E o harababură totală în capul meu", și trecu pe lîngă Huck fără să-i arunce o singură privire. Afară, parcurgînd strada, se simți atît de dezgustat de el însuși, încît nu putea suferi nici măcar să-și aducă aminte de cuvintele pe care le folosise ca să-i facă morală Annei. Nu dădu pe-acasă toată ziua ca să n-o întîlnească.

Pe la începutul serii bătu cineva la ușa lui; cînd deschise, era Anna, așteptînd cu candoare, ca și cum venise să i se înfățișeze. Lui îi displăcu faptul că nu părea să aibă nici o sfială. Micile bucle blonde erau strînse la ceafă și purta aceeași rochie negru cu alb.

— Te-am căutat și mai devreme, Mike, zise ea, dar nu te-am găsit. Îi zîmbi cu o minunată bucurie, entuziastă, dezinvoltă, care îl făcu să-și întoarcă fața de la ea. Nu te-ai simțit bine azi dimineață? întrebă ea cu îndoială. Felul cum îi vorbise în seara precedentă, dragostea pe care i se păruse că o întîlnise la el, îi dăduseră în sfîrșit un sentiment de siguranță. Dar în timp ce ea aștepta, redevenind oarecum sfioasă, lui îi răsunau în minte vorbele ridicole rostite cu o seară înainte, iar acum îi apăreau nu numai stupide, dar batjocoritoare și ipocrite.

— Aș vrea să mă ierți pentru felul cum ți-am vorbit aseară, se pomeni el spunînd. N-aveam nici un drept să-ți vorbesc astfel.

— Pentru ce e nevoie să te iert? Ai simțit dorința să vorbești așa și poate că trebuiau spuse acele cuvinte fiindcă erau cumplit de adevărate.

— Dar n-am simțit dorința să le spun. Nu-nțelegi ? N-am avut intenția să-ți fac morală și să mă amestec în viața ta. Nu știu cum am început.

— Mi-a plăcut enorm cum ai spus totul. Aș prefera să nu-ți ceri scuze.

— De ce n-ai început să rîzi de mine, și-atunci aș fi încetat ? M-am comportat ridicol, bolborosi el. Trebuia să mă oprești.

— Îmi venea mai mult să plîng decît să rîd, zise ea înaintînd în mijlocul camerei. Pe urmă chipul i se lumină de veselie și, dintr-un impuls spontan, își aruncă brațele în jurul gîtului lui, lipindu-și nasul de obrazul lui. Aseară eram atît de nefericită. Astă-seară sînt fericită. Nu-nțelegi asta ? întrebă ea.

— Anna, Anna, nu trebuie să mă înțelegi greșit. Îți cer scuze. N-am avut intenția să determin în tine starea asta. Vorbeam ca un actor, ca un cabotin, doar de dragul de a vorbi, ca să nu trebuiască să mă gîndesc la nimic.

— Prin urmare nu era nimic serios în ceea ce exprimai ?

— Nici nu știu de fapt ce-am spus. Dumnezeu știe ce lucruri am spus de care s-ar cuveni să mă rușinez. Știu doar că era neadevărat și că doream să te impresionez, iar acum îți cer scuze fiindcă te respect.

— Nu mă certai ? Nu erai dezamăgit de mine ?

— Nu, de ce să fiu dezamăgit de tine, Anna ? Tu singură îți dai seama că ascultai parcă pe un predicator de la școala duminicală, și-acum într-adevăr îți rîzi de mine. Pariez că pui vîrful limbii în obraz [1], zise el încercînd să fie glumeț și vesel.

— Vrei să spui că totul a fost o glumă ?

— E de mirare că nu m-ai luat de ureche ca să mă dai afară. Îmi pare extrem de rău, Anna. E-n ordine acum ? întrebă el.

Ea luă o înfățișare ca și cum i-ar fi lipsit mijloacele să-și exprime toată ura față de el, dar se simțea atît de umilită, încît îi era cu neputință să se clintească din loc.

---

1 Gest ascuns care implică ironie, batjocură.

— Nu trebuia să mai vin aici, vorbi ea în șoaptă. Apoi își strigă indignarea : Șmecher nenorocit ce ești ! și, părăsind camera, coborî scările în goană.

Cuprins de panică alergă după ea bîiguind :

— Unui băiat i se poate întîmpla să vorbească așa. Începi să turui și pe urmă te amețește sunetul cuvintelor și nu te mai poți opri. Dar ea intrase în camera ei și ușa era încuiată. Pot să-ți explic, Anna, zise el. Am fost fără minte vorbindu-ți astfel, iar acum e îngrozitor să trebuiască să-ți spun că a fost o necugetare din partea mea. Dar e mai bine să fii sincer, nu-i așa ? Sînt sincer fiindcă te respect.

Dar nu se auzea nici un sunet dinăuntru, și rămase acolo, conștient că nu va uita niciodată felul cum pierise de pe chipul ei strălucirea vieții și speranța.

Ieși în stradă, dar oriunde se ducea nu-și putea alunga din gînd disperarea care se întipărise pe chipul ei, iar cînd începu să înțeleagă că n-o va mai vedea niciodată, își dădu seama ce durere profundă își pricinuise lui însuși.

Cînd traversă scuarul spre casă, la o oră tîrzie, se vedeau doar cîteva ferestre luminate în imobilul cu camere de închiriat. Pășea curajos, căci între timp ajunsese la concluzia că e dator să-i explice pe deplin de ce o insultase, indiferent ce se va întîmpla cu el. Urcă în grabă scara și bătu la ușa ei, și cînd văzu că nu răspunde, bătu cu pumnii mai insistent, apoi umblă în sus și în jos pe sală cu pași mărunți, încercînd sentimentul că, dacă n-o va vedea, va trebui să-i strige tare numele.

Atunci ușa se întredeschise prudent, doar cu cîteva degete, ca și cum ea și-ar fi dat seama că el e îndărătul ușii după ciocănitul impulsiv, astfel că îi zări numai gura, nasul și ochii furioși.

— Nu închide ușa. Te rog, Anna, trebuie să m-asculți. Nu știu ce-am făcut... Dar mai mult nu avu prilejul să spună, fiindcă ea trînti ușa și zgomotul nu-i îngădui să prindă decît frînturi din cuvintele ei : „...dezgustător... niciodată... în ochii mei." Stătea acolo pe sală, uitîndu-se lung la ușa solidă, de culoare brună. Ca să se poată gîndi la ceva zdrobitor de persuasiv, își întoarse privirea de

la ușă aținting-o asupra covorului verde de pe sală care mergea pînă în pragul ușii. Nu-i despărțea decît ușa aceea, și ascultînd atent i se păru că și ea ascultă, de partea cealaltă, cu o poftă nebună să-l bată. Începu atunci să murmure : Anna, te rog, deschide ușa, Anna. Dacă deschizi ușa numai două minute nu intru. Ascultă-mă doar, și plec fără să fac gălăgie. Mă gîndesc la tine tot timpul, Anna. În momentul ăsta sînt conștient de ceea ce vorbesc. M-ai auzit ? Mă gîndesc la tine tot timpul. Te rog, te rog, te rog — iartă-mă. Tot ceea ce-ți cer e să-mi spui că mă ierți pentru că te-am insultat. Văd foarte limpede cum s-au întors lucrurile seara trecută, dar trebuie să înțelegi, Anna, că eu n-am dorit așa.

— Te rog, du-te. E tîrziu, o auzi rostind nedeslușit.

Fiind sigur acum că-l ascultă, îi vorbi pe un ton presant :

— Trebuie să-mi cer scuze chiar de n-aș mai trăi o clipă pe lumea asta. Nu vezi ce ridicol sînt ? De m-ai putea ierta și-ai vedea că am fost un caraghios, un caraghios de ultima speță. Atunci ai rîde. M-am mirat că n-ai rîs de mine, fiindcă aproape tot timpul sînt vrednic de luat în rîs. Uneori n-am intenția să fiu neserios, dar e preferabil să admitem că doresc să fiu comic pentru că pînă la urmă tot un caraghioslîc iese. Ții minte că aseară m-ai făcut bufon, Anna. Ai spus : „Încetează cu bufoneria".

Iar Anna, de cealaltă parte a ușii, va fi simțit probabil disperarea care-l mistuia, deoarece lui Michael îi era cu neputință să mai articuleze clar și pentru o clipă tăcu. Atunci ea întredeschise ușa din nou. Era înspăimîntată de cuvintele lui nebunești. Avea impresia că alte persoane ar putea ieși pe sală, ascultîndu-l.

De îndată ce o văzu își regăsi respirația și continuă cu glas monoton, aproape cuminte.

— Nu numai pentru că sînt ridicol ar trebui să rîzi de mine, Anna. E mai mult decît atît. Trebuie să știi că nimic din tot ce-am făcut în ultima vreme, în săptămîni și luni de zile, poate în toată viața mea, n-are vreun sens, prin urmare chiar dacă te-am insultat, asta n-a

însemnat nimic, înțelegi ? Nimic din ceea ce fac nu-nseamnă ceva, și e teribil, e cumplit să continui așa, ești nevoit să te prefaci. Din cauza asta ți-am spus că aseară jucam teatru și e foarte adevărat. Îmi dau seama ce îngrozitor te-ai simțit aseară, dar mi s-a părut ridicol. Mi-e cu neputință să nu mi se pară ridicol.

Cu mîinile lipite de ușă, încercînd s-o împingă, se gîndea că, fără doar și poate, ea îi aude bătăile inimii. Ca să-l oprească, ea întinse mîna, dar era înfricoșată. O milă atît de profundă încolțise în sufletul ei, încît nici nu putea vorbi.

— Te rog să mă ierți, Anna, zise el. Atît vreau să-nțelegi — că-n viața mea se produc contorsionările astea ridicole. Pentru numele lui Dumnezeu, iartă-mă.

O implora cu atîta disperare, încît ea uită de propria ei durere și uită, de asemenea, cum o jignise. Pe fața ei reapăru acea încîntătoare și caldă gingășie, în timp ce întindea mîna ca să-i atingă brațul cu un gest compătimitor, și îi șopti :

— Nu mai vorbi așa, Mike, te rog. N-are nici o importanță.

— Nu mai vorbesc așa, zise el, și-i adresă un zîmbet ca și cum ar fi încercat să-și redobîndească demnitatea de om atîta cît va fi avut-o altădată ; dar era tulburat în așa măsură, încît, după ce zîmbetul i se stinse, doar se uita la ea cu ochi pierduți. Covîrșită de milă, ea încercă să-l ia de braț și să-l conducă înăuntru, dar el îi îndepărtă brusc mîna și izbucni cu glas frenetic : Nu mă atinge. Lasă-mă-n pace. Îți spun că sînt un caraghios. Îi întoarse spatele și începu să coboare în fugă treptele.

Anna îl chemă încetișor :

— Mike, Mike, vino-ncoace.

El se opri la un moment dat și privi în sus spre ea, pe urmă avu un rîs scurt și-i strigă :

— Sînt un caraghios. Cel puțin am înțeles cît valorez în viață. Sînt un măscărici. De ce nu rîzi de mine ? Ar trebui să rîdeți toți de mine.

Se opri în stradă privind spre scuar. O ploaie mărunță de vară tocmai începuse să cadă într-o cernere do-

moală. Simți pe frunte mîngîierea ploii, blîndă, plăcută, picurînd fără zgomot în noapte, deasupra orașului. Dar trupul îi era înfierbîntat și își răsuci în sus gulerul de la haină, scuturat de frisoane, în timp ce parcurgea strada cu capul aplecat în jos. Apa i se prelingea de pe păr, șiroindu-i de-a lungul obrajilor. Continua să meargă fără să știe unde. Nu mai știa cum a ajuns înapoi acasă. Își dădea seama doar că e foarte tîrziu și că se află în bîrlogul lui, că era prea obosit ca să se mai dezbrace și că se prăbușise pe pat cu trupul ars de fierbințeală ; și gîndea : „De multe ori mă-mbolnăvesc așa de gripă. Cînd eram mic, o luam în fiecare an. Dacă aș avea puțină chinină, totul ar fi bine."

CAPITOLUL XVI

Pe la începutul acelei după-amieze, cînd Michael se trezi clipind din ochi în lumina puternică a soarelui, o văzu pe Anna Prychoda stînd în picioare în fața micii mașini de gătit. Un lung răstimp îi privi stăruitor gleznele subțiri, talia și buclele blonde de la ceafă, nedumerit, neștiind ce să creadă, și după ce se încredință că într-adevăr ea era acolo, se ridică în capul oaselor aplecîndu-se înainte, abia îndrăznind să respire de teamă să nu-l audă. În timp ce el îi urmărea atît de solemn mișcările, ea se întoarse și, cînd văzu că era treaz, îi spuse cu simplitate :

— Prin urmare ești mai bine. Mult mai bine. Nu e splendid, Mike ?

— De cîtă vreme ești aici ?

— Am intrat și am ieșit mereu în ultimele două zile.

— Atunci de ce nu te-am mai văzut ? M-am sculat din pat de vreo două ori și n-am văzut pe nimeni aici.

— Intram doar ca să văd cum îți merge. M-am străduit să te însănătoșesc puțin, Mike. Și ca și cum în aceste zile ar fi dobîndit un anumit ascendent asupra lui, care-i dădea încredere în ea și siguranță, veni lîngă pat, îi puse mîna pe frunte și-i cercetă ochii ca să vadă dacă sînt

limpezi. El n-o pierdea din ochi, cu un sentiment de stinghereală temătoare, amintindu-și, și așteptînd să-și amintească și ea, de noaptea cînd bătuse cu pumnii în ușa ei. Întinse mîna și-i atinse rochia, temîndu-se că are să plece, apoi își trecu degetele încet, în sus și-n jos, peste pînza îmbrăcămintii ei, în timp ce ea se întreba ce se petrecea în gîndul lui.

— Îmi pare rău pentru seara aceea. Îmi pare foarte, foarte rău. Oare ai să uiți toate astea ? o întrebă el.

— Am și uitat, Mike. Nu m-am mai gîndit deloc la toate acele lucruri, zise ea. Am impresia că ești vindecat acum. Fruntea ți-e răcorită. Dar ai avut febră mare noaptea trecută. Acum ești bine. A fost ca o gripă. Erai cînd fierbinte, cînd rece, și vorbeai mereu prin somn. Apoi începu să rîdă. Nu e minunat că te simți bine acum ? zise ea. Rîsul ei era atît de spontan și de fericit și semăna atît de mult cu rîsul unei fetițe, încît stinghereala, sfiala și teama că ea ar putea pleca îl părăsiră ; zîmbi și începu s-o examineze cu mai multă curiozitate. Purta un fel de halat alb în locul rochiei negru cu alb pe care o îmbrăcase atîta vreme ; părul îi era pieptănat fără vreo atenție specială, iar buzele îi erau prea roșii, dar era în ea altceva, de care nu-și dăduse seama pînă acum ; și oricare va fi fost acel lucru s-ar fi zis că el încercase să-l descopere în seara cînd bătuse cu pumnii în ușa ei, în seara de la tavernă, în tot cursul acelei seri cînd plecase s-o caute, iar acum îl descoperea pentru prima oară cu adevărat ; o vedea pe Anna pur și simplu prin prisma individualității ei, în strălucirea ei firească, și încîntarea lui era atît de intensă, încît îi spuse :

— N-am crezut niciodată că pot să încerc o senzație atît de plăcută doar uitîndu-mă la cineva.

— Ai vrea să plec acum ?

— Te rog, te implor să nu pleci.

— Oricum va trebui să plec în curînd.

— Dar nu acum, totuși, stărui el, căci în timp ce ea se apleca asupra lui, i se părea că nu fusese niciodată mai dezinteresată. Cu toate astea, chiar privind-o cu venerație, se gîndea : „N-ar trebui să-i cer să rămînă aici, cu mine, deși doresc nespus de mult să mai stea."

— Ce griji îți faci, Mike ? întrebă ea.

— Mi se pare insuportabil să te-aud că trebuie să pleci.

— Dar de ce mă privești așa ?

— Parcă-ți descopăr toate tainele numai privindu-te, de unde vii, unde te duci, ca și cum ne-am fi cunoscut de multă vreme.

— Ce drăguț ! Spune-mi, te rog, unde mă duc ?

— Știu de ce ai venit aici să mă-ngrijești.

— Ia te uită, ce de lucruri știi tu astăzi ! Dar n-o să-mi spui nimic. Ai să-mi faci doar semn din cap și ai să fii cuminte.

— N-are importanță pentru tine cît rău îți pricinuiește altul ; de îndată ce simți că acel altul suferă, vrei să te dăruiești cu totul ca să-l ajuți. În timp ce vorbea cu glas domol și zîmbea, începea să i se pară un lucru ciudat faptul că fata aceasta, care căzuse pradă disperării cu cîteva seri în urmă, fără bani de chirie și abia avînd ce să îmbrace, cu trăsături posomorîte, cu priviri perspicace și rafinate pe cînd ședea alături de Huck Farr la tavernă, se transfigurase parcă de fericire, numai pentru că se afla acolo ca să-l îngrijească la boală. Părea un lucru cumplit ca sărăcia, grija și amărăciunea să-i fi întunecat vreodată strălucirea firească.

— Ești o fată nemaipomenit de bună, Anna, șopti el.

Dar ea se simțea intimidată de recentul sentiment de stimă profundă pe care-l intuia la el, și-i spuse :

— Nu sînt așa, Mike. Te simți răvășit de felul cum s-au desfășurat lucrurile pentru tine și asta te face să mă vezi mult mai bună decît sînt. Știu ce se-ntîmplă cu tine.

— Știi ?

— Sigur că da. Ești preocupat din cauza tatălui tău. N-am citit în ziare, dar Mac, portarul, mi-a povestit. Ce îngrozitor ! Ce păcat ! Te așteptai să petreci atît de bine cînd ai plecat acolo !

— Ți-a mai spus și altceva, Mac ?

— Doar că lucrurile merg prost pentru tatăl tău, dar n-a fost arestat. Eu n-am crezut într-o asemenea absurditate.

— Nu poți ști nimic din ce-a fost, spuse el neliniștit.

— L-am văzut aici, la tine, în seara aceea, și părea atît de plin de entuziasm, arăta atît de prietenos !

— Nu poți ghici prea multe după chipul unui om, zise el. Eu n-am știut niciodată ce avea în minte tatăl meu, dar de îndată ce pricepu că vorbea din vechea dorință de a-și stigmatiza răzbunător tatăl, se simți copleșit de rușine, căci își dădea seama că ea era uimită, de aceea spuse încurcat : Dacă l-ar lăsa în pace ziarele și lumea l-ar uita, totul ar fi în ordine pentru el.

— Îmi dau seama ce simți. Îmi dau seama cum trebuie să se simtă tatăl tău și cît te-a zbuciumat asta pe tine. Bietul om, zise ea, și faptul că descoperise la Mike această suferință lăuntrică îi accentua rîvna de a-și manifesta duioșia. Sentimentele de compasiune și caritate, pe care Michael le intuia la ea, generau în el dorința de a-și pierde identitatea într-o dragoste închinată ei. Dar cum rămăsese tăcut, ea avu senzația că prezența ei e o intruziune, și, cu un surîs luminos, se duse la bucătărioară prefăcîndu-se ocupată.

În timp ce se afla acolo, știa că el o urmărește cu privirea, și, poate dîndu-și seama că își vorbeau pentru prima oară de cînd el o respinsese cu cîteva seri în urmă, deveni mai rezervată. Cu toate că sîngele îi năvălise în obraji, și se ocupa cu rîvnă de cine știe ce treabă mărunță, nu voia să-și îngăduie nici măcar o privire peste umăr înspre el. Apoi ceva cu mult mai puternic decît reticența și bănuiala o atrase către Michael ; întorcîndu-se, îl privi dintr-o parte, puțin cam timid, pîndind vreun gest nerăbdător sau impulsiv din partea lui, care ar putea s-o jignească. Văzu doar un dor nostalgic și o imobilitate totală pe chipul lui palid, slăbit, frămîntat de întrebări.

— Cum ai avut ce să mănînci, Anna ?

— Am luat niște bani, ai putea spune că i-am furat.

— De la cine i-ai furat ?

— I-am scos din buzunarul tău, zise ea. Ridică în sus pantalonii lui pe care îi împăturise cu grijă și-i atîrnase peste speteaza scaunului. I-am scos dintr-un buzunar de-aici, zise ea.

Pentru prima oară observă că toate erau rînduite în cameră la locul lor ; hainele erau puse în cuierul de pe spatele uşii, cărţile erau aranjate frumos pe birou, iar pantofii lui maro se găseau pe covoraşul de lîngă pat. Cu un zîmbet sardonic îi spuse :

— N-ai găsit prea mult în buzunarul acela.

— Am reuşit să mă hrănesc, totuşi, şi încă a mai rămas ceva în buzunar.

— Cînd mai mîncăm ceva ?

— Chiar acum, domnule Aikenhead, dar toate cutiile de conserve sînt goale. Nu e nimic de mîncare.

— Poate că e momentul ca Anna să dea o fugă pînă la magazin pentru cumpărăturile familiei.

— Asta-i adevărat. Aş fi făcut-o mai înainte, dar doream foarte mult să te trezeşti ca să putem lua masa împreună. Luă pantalonii şi cu un aer serios vîrî mîna în buzunar, iar el îi vedea prin stofă degetele cum se mişcă.

— Cine m-a dezbrăcat, Anna ?

— Ce întrebare neroadă ! Eu. Cine altcineva şi-ar fi dat osteneala să dezbrace un băiat voinic ca tine ?

— Adevărat. Şi-ai face bine să-mi porţi de grijă în continuare. Mai bine te-ai grăbi să te duci la magazin. De săptămîni de zile nu mi-a mai fost aşa de foame.

— Chiar vrei să te dai jos din pat, Mike ?

— Mă-mbrac pînă te-ntorci, zise el.

Cu cîteva monede de argint strînse în pumn, se duse repede la masa de toaletă din stejar auriu şi, aplecîndu-se spre oglindă, îşi aranjă puţin părul. Apoi îşi scoase halatul alb, îl agăţă după uşă şi, trimiţîndu-i lui Michael o sărutare, se repezi afară, lăsîndu-l singur în aceeaşi stare de nerăbdătoare fericire.

Dar de îndată ce înţelese că nu mai e lîngă el, îl cuprinse îngrijorarea şi sări la fereastră ca s-o urmărească cum merge pe stradă. Iat-o, chiar pe trotuarul de sub fereastră, fără pălărie, făcînd paşi repezi de parcă ar fi fost gata s-o rupă la fugă. Soarele începutului de după-amiază îi lumina părul blond, şi uneori fata dispărea pentru o clipă în forfota din miezul zilei. O urmărea cu înfrigurare, ca şi cum realmente ar fi pierdut-o, şi izbutea

să-i întrezărească părul în treacăt. Îi veni în gînd că o deosebea ceva de toți acei oameni plecînd la lucru sau venind acasă, întîlnindu-se ori despărțindu-se, și pornind spre un viitor nesigur. Se distingea între toți acei orășeni pentru că sentimentul de siguranță din sufletul ei era atît de infim, și totuși pe chipul ei se citea o speranță fără margini. Și cînd nu-i mai putu urmări silueta, își dădu seama că-i dorea nespus de mult prezența, acolo în cameră, lîngă el. Chiar și în timp ce murmura : „Nu trebuie s-o las să rămînă aici, cu mine. Cînd se va întoarce îi voi spune să mă lase singur. Mai tîrziu sau mai devreme va da de necaz împărtășindu-mi viața. Ceva mi se va-ntîmpla, mai tîrziu sau mai devreme, care mă va distruge și care o va atinge și pe ea", știa cît de necesară îi era întoarcerea ei, prezența ei lîngă el. Dacă i-ar alunga din suflet nădejdea și fărîma de siguranță pe care o aflase, era conștient cîtă durere i-ar pricinui, și nu mai putea suporta s-o facă din nou să sufere. Ședea pe pat, iar teama, mîhnirea, ca și proaspăta, minunata lui preocupare pentru ea, îl mențineau într-o asemenea stare de confuzie lăuntrică, încît se simțea dezorientat, și unicul lucru ce-i apărea ca sigur era faptul că aștepta nerăbdător sunetul pașilor ei pe scară.

Cînd intră cu pachetele în brațe și cu obrajii îmbujorați de alergătură, el sări de pe pat și-i spuse :

— Ai lipsit teribil de multă vreme.

— N-au fost nici zece minute. M-am grăbit așa de tare că m-am lovit de oamenii de pe stradă și au crezut că nu sînt zdravănă la cap.

— Am avut o presimțire că nu te mai întorci. De-asta mi s-a părut că a trecut așa de mult.

— O, Mike, ce copil ești ! Unde m-aș fi putut duce ?

— Oriunde te vei putea duce cînd vei spune că e momentul să pleci de-aici.

— Deci nu vrei să rămîn ?

— Nu e cu putință, zise el, părînd extrem de preocupat.

Dar ea înțelegea că se frămîntă din pricina ei și începu să rîdă.

— Am stat aici, oricum, aproape toată noaptea trecută, zise ea. Aseară a trebuit să-mi părăsesc camera. Portarul a fost destul de cumsecade în privința asta. I s-a spus de multă vreme să mă dea afară și totuși m-a lăsat să mai stau. M-ar mai fi lăsat, dar proprietarul a reușit să închirieze deunăzi camera.

— N-ai nicăieri un cămin, Anna ?

— Sigur că am.

— Atunci de ce nu te duci acolo ?

— Ai mei locuiesc la Detroit, zise ea. E orașul în care m-am născut. Acolo au ajuns, probabil, tata și mama la capătul pribegiei lor.

— Și de ce nu te ajută ?

— Pînă acum opt luni încercam eu să-i ajut. Am trei surori și un frate, toți mai mici decît mine, și în momentul de criză prin care trece astăzi lumea, cînd tata n-are de lucru, îmi închipui că abia au ce să mănînce. Hotărît, n-am să le aduc și eu griji în plus. Nu te-aș deranja, Mike. Pot să stau în colțișorul acela și să te îngrijesc, Mike.

— Vom vedea, răspunse el cam șovăitor.

În timp ce ea desfăcea pachetele pe masă, mîinile începură să-i tremure.

— N-am reușit niciodată să pricep tocmai limpede care-ți sînt sentimentele față de mine, Mike, zise ea.

— N-am avut niciodată pentru altcineva un sentiment mai frumos, zise el, și se exprima cu o convingere atît de gravă, încît ea începu să rîdă.

— Spui minciuni, Mike, știi bine. De ce mă minți ? O, Mike !

Repetîndu-i numele, glasul ei urcă plin de vioiciune cu cîteva note, ca și cum l-ar fi chemat, pe jumătate rîzînd. Emoționat, el stărui :

— Cînd urmărești pe cineva mereu și te frămînți din cauza acelei ființe, cînd te pierzi în gînduri asupra ei și ai vrea s-o ajuți, nu înseamnă că ești îndrăgostit ? În seara cînd te-am urmărit cum ai plecat pe stradă împreună cu Huck Farr și n-am mai răbdat gîndul că s-ar putea să te mai revăd, nu însemna că te iubeso ?

— Poate, spuse ea cu îndoială. Mi-a fost greu să înțeleg. Dar n-are nici un rost să mai vorbim despre asta acum, Mike. Vom aștepta să vedem ce se mai întîmplă, ce zici, Mike ?

Cu o minunată atitudine de încredere în sine, nestingherită, ca și cum, în sfîrșit, s-ar fi aflat în propriul ei cămin, începu să se miște sprintenă prin odaie, și în timp ce el îi urmărea gesturile îndemînatice ale mîinilor, și discreta legănare regulată a șoldurilor cînd făcea cîțiva pași, înțelegea că, într-adevăr, nu-i mai inspira nici o constrîngere acum faptul că se găsea în acea cameră împreună cu el. Era el însuși invadat de atîta bucurie și de un sentiment atît de nou de siguranță, încît începu să-i urmeze pașii prin încăpere, cerîndu-și scuze printr-un surîs ori de cîte ori ea se oprea și se încrunta la el.

Îl obligă să se culce devreme, iar ea se așeză lîngă patul lui și descoperi, lucru de necrezut, o mulțime de nimicuri interesante pe care să i le povestească. El asculta cu nesaț, dar ea nu știa că de fiecare dată cînd se termina o frază de-a ei, el încerca să ia hotărîrea să-i spună că e mai bine să-l părăsească. Ea nu avea cum să-i ghicească gîndul, fiindcă el îi punea mereu întrebări despre ea însăși, care duceau la răspunsuri tot mai lungi. Îi vorbi despre familia ei și despre orașul în care se născuse.

Părinții ei veniseră în America la începutul primului război mondial și se stabiliseră la Detroit. Tatăl ei fusese tîmplar în țara lui, dar la Detroit obținuse un post bine salarizat într-o fabrică de automobile. Anna era primul lor copil născut în America. La picnicurile pe care cetățenii de origine ucraineană obișnuiau să le organizeze în afara orașului pe timpul verii, tatăl ei cînta din gură cîntecele lor populare, iar ea învățase încă de mică să cînte la mandolină și să-l acompanieze. Tatăl ei era un susținător al noii Rusii, și cînd cei din neamul lor care erau religioși au început să se adune la picnicuri separate, el și-a luat obiceiul să-i ducă pe Anna și pe cei doi băieți ai săi la niște grupuri de studiu muncitorești duminica după-amiaza. Anna nu era prea încîntată să meargă la clasa de copii unde se preda economia, pentru

că o știa pe mama ei acasă, tînjind după picnicurile unde copiii dansau jocuri naționale și unde toți beau și se veseleau cîntînd.

Cînd învăța la liceu, și era îndrăgostită, și-i plăcea să danzeze, tatăl ei o ruga să poarte cel puțin de Întîi Mai cocarda roșie, revoluționară ; uneori, doar ca să-i facă plăcere, ședea să-l asculte seara discutînd probleme economice. Nu izbutise să trezească în cei doi băieți un interes pentru mișcarea muncitorească ; ei doreau să devină jucători profesioniști de baseball. Dezamăgirea prilejuită de fiii săi îl îndemna s-o iubească pe Anna cu atît mai mult, și după ce-și termină liceul, el îi dădu bani ca să meargă la New York și să studieze desenul de modele pentru îmbrăcămintea feminină.

— Aveai talent ? o întrebă Mike.

— Îmi plăcea grozav. Mă încînta moda vestimentară. Am lucrat în domeniul ăsta pentru un magazin universal de aici timp de doi ani, dar cînd afacerile au început să meargă prost m-au concediat. Mai bine zis mi-au dat un alt serviciu, la fabrică.

— Acolo nu era așa de bine ?

— Poate eu nu eram așa de pricepută.

— De ce nu te-ai întors acasă ?

— Am început să le scriu scrisori optimiste acum vreo doi ani pentru că, pe vremea aceea, mă simțeam realmente transportată de bucurie că lucrez la ceva care-mi place și descopăr dintr-o dată atîtea lucruri frumoase în jurul meu. Am continuat să le scriu scrisori tonice și tot așa le-am scris pînă la sfîrșit, fiindcă tata primea ajutor de la municipiu și aveau destule necazuri pe capul lor.

— N-ai avut nici un iubit care să-ți poarte de grijă ?

— Am avut doi. Unul dintre ei era gata să-nceapă să practice avocatura, iar celălalt lucra în biroul unui misit.

— Nu se poate să te fi iubit prea mult.

— Ba m-au iubit, Mike. Erau nebuni după mine, dar tînărul avocat n-avea unde să lucreze, timpurile erau grele și atunci mama lui a cumpărat jumătate dintr-un

birou de avocatură afară din oraș ; iar băiatul din biroul misitului... ei bine, n-a fost vina lui dacă au lichidat casa comercială. Doar știi cum s-au petrecut lucrurile, Mike.

De fiecare dată cînd ea răspundea la o întrebare, el își arăta marea satisfacție printr-un zîmbet larg, ca și cum viața lui era îmbogățită prin aceste fărîme de informație pe care le căpăta de la ea. Și dacă se făcea o tăcere cînd parcă nu mai era nimic de întrebat, el se neliniștea, și altă întrebare venea repede.

— O, Mike, eu n-am apucat să-ți pun o singură întrebare, rîdea ea.

— E ca și cum aș primi în dar tot mai mult cîte ceva din ființa ta, zise el. Parcă fiecare amănunt te face mai frumoasă. Mă umple de bucurie numai să te-ascult povestindu-mi despre tine însuși. Nu știu ce să spun. N-aș vrea să pleci. Vorbește mai departe, indiferent ce. Știu cît de bună ești, știu că ești o fată excepțional de bună, Anna.

Apoi tăcură amîndoi. Și clipa aceea, în întunericul și liniștea încăperii, le apăru nepreținută între toate. Ea se ghemuise într-un colț al patului. Prin fereastra deschisă toate zgomotele orașului contopite într-un zumzet intrau ca însuși necontenitul murmur al vieții, și cîte-o bruscă licărire de reflectoare sau reclame proiectate pe cer inunda camera de lumină. El întinse mîna și-i atinse cu sfială sînii, apoi o cuprinse cu brațele și o ținu strîns lipită de el, o reținu cu disperare, iar ea se înfricoșă puțin pentru că-și dădu seama, cînd el nu mai ridică fruntea de la pieptul ei, că plînge în sinea lui.

— S-ar cuveni într-adevăr să pleci, Anna, bîigui el, dar nu mă lăsa pe mine să-ți spun asta.

Și pe urmă tortura sufletească, atît de nedespărțită de senzația de ușurare, se risipi și nu mai rămase în el decît un val de bucurie. Cînd vocea ei, moale și blîndă, veni din întuneric spunînd :

— Eu nu vreau să plec. Ce te face să crezi că vreau să plec ? a fost sunetul cel mai apropiat de el și mai mîngîietor pe care îl auzise vreodată. Ea îi repeta întruna

că trebuie să doarmă, și el începu într-adevăr să dormiteze, adunat lîngă ea, fără nici o redeșteptare bruscă a imenselor îndoieli, deoarece în odaia lor domnea o minunată liniște, adînca și alinătoarea liniște a căminului familial.

CAPITOLUL XVII

Faptul că soția lui îl părăsise însemna pentru Andrew Aikenhead o mare durere, și totuși înțelegea că, din punctul ei de vedere, era o necesitate disperată. Convenise să-i plătească o pensie de întreținere lunară ; trecuse pe numele ei jumătate din averea sa, constînd îndeosebi din rente de stat, și își păstrase pentru sine casa de la țară și locuința de la oraș, amîndouă ipotecate de mai mulți ani, întrucît el nu fusese niciodată ceea ce se cheamă un om bogat. Afacerile sale erau de așa natură, încît avea obligația să ducă un trai ostentativ îmbelșugat, care-i transforma căminul și viața socială într-o costisitoare vitrină pentru întreprinderea sa de publicitate. Marthe nu-i pretinsese această reglementare a divorțului, dar în fața stăruințelor lui, își descoperi o dorință febrilă de a se elibera de locurile unde muncise, nădăjduise și eșuase. Se stabili la Chicago. Ultima oară cînd auzise despre fosta sa soție, aflase că se găsea la New York, cu intenția de a face o călătorie în Europa.

Zi după zi jurnalele din oraș publicau fotografia lui Andrew Aikenhead și, fără a o spune fățiș, insuflau multora ideea că se făcuse realmente vinovat de moartea lui Dave Choate.

Într-o zi, pe cînd ședea în biroul său, bătînd ușor cu vîrful degetelor sale trandafirii în cristalul de pe biroul său masiv, începu să se întrebe dacă Michael va mai veni să-l vadă. Părea că trecuse foarte puțină vreme de cînd se dusese să-l caute, și-i rămăsese viu întipărită în minte prima lor revedere. În ziua cînd merseseră împreună la pescuit, chipul lui Michael exprimase o binevoitoare și caldă prietenie. Pentru amîndoi fusese unicul

moment cînd luase ființă o recunoaștere imediată a intimității care ar fi putut să existe între ei ; reprezentase tocmai acel lucru pe care el îl așteptase de multă vreme, iar acum, în ceea ce-l privea pe Michael, nu mai avea nici o însemnătate reîntîlnirea lor de atunci, întrucît continua să păstreze distanța.

Jay Hillquist, care suferea de o infecție instalată în organism de pe urma unor abcese dentare, după cum spuneau medicii, venea la birou numai de trei ori pe săptămînă. Una după alta se succedau consfătuirile furtunoase în acele zile cînd toți complotau cum să rețină conturile publicitare care le scăpau din mîini. Deși suferind și tracasat, Jay Hillquist, plin de energie, striga la toți pînă cînd i se înroșeau ca focul obrajii scofîlciți — la Aikenhead, la redactorii de reclame, la directorul artistic și la Henry Huston, omul de legătură, care-și tampona chelia cu batista și se silea să arate, prin expresia nenorocită a figurii sale, că interesul pe care-l purta el firmei era mai mare chiar decît al șefului. Întocmeau un program care avea să se prezinte într-o lumină atît de atrăgătoare în ochii lui Roebuck, fabricantul de brînză din Middle West, încît acesta nu va ezita nici o clipă să sporească subsidiile destinate reclamei. Hillquist tocmai isprăvise cu zbieratul și toți tăceau, privindu-l cu aviditate pe Aikenhead și rîvnind să-i audă cuvintele blînde, tămăduitoare, inspirînd încredere. Așteptau să echilibreze elocvența gălăgioasă, enervantă, a partenerului său cu un sfat rostit curgător.

Dar el ședea în mijlocul lor, privind pe larga fereastră a biroului, cumpănindu-și în minte gîndurile tainice, cu ochii lui albastri, candizi și frămîntați de întrebări. Uneori se apleca înainte, ca și cum ar fi încercat să privească dincolo de uriașele intervale dintre suprafețele suitoare ale zgîrie-norilor și să prindă o întrezărire de cer albastru.

Atunci Henry Huston își limpezi gîtlejul și zise :

— Dumneavoastră ce părere aveți, domnule Aikenhead ?

Andrew Aikenhead îi cîntări pe toți cu o privire fină și pătrunzătoare pentru o clipă, apoi le adresă un surîs larg.

— Toată discuția asta e o mare pierdere de vreme, zise el. Știți cu toții ca și mine cum am obținut contul lui Roebuck prima oară. Sincer vorbind nu l-ați obținut niciodată făcîndu-l să accepte un plan. Există cel puțin zece agenții în oraș care pot egala sau întrece orice servicii i-am oferi noi lui Roebuck. Omul trebuie vrăjit ca să dorească ceea ce-i putem da noi. Domnilor, vă propun să-l lăsați ca și pînă acum pe mîna mea. Îl voi vedea astă-seară și voi aranja chestiunea. Zîmbi cu un aer atît de subtil, încît toți răsuflară ușurați.

— Asta reglează problema. Slavă domnului, măcar pentru atît, zise Jay Hillquist, dar era nemulțumit de partenerul său. Ore întregi așteptase să-l audă vorbind astfel ; îl pîndise cu tenacitate și observase cît de detașat părea de ei ; ar fi vrut să răcnească la el : „Nu-nseamnă nimic pentru tine felul cum lîncezesc afacerile ? Cît timp crezi că putem tolera atitudinea asta ? Se-nchid agențiile peste tot în oraș, iar tu stai și visezi zile în șir. Nu ne-ai fost de nici un ajutor timp de săptămîni întregi. Cu mutra asta faci lumea să clevetească mai mult.“ Și ieși ca vîntul din birou, ca să înțeleagă toți că pierduseră o grămadă de vreme.

După consfătuire, Henry Huston, omul de legătură, veni la Aikenhead în birou. Era un bărbat înalt, cu dinții din față lați și ieșiți în afară, și care rînjea tot timpul cu un aer excesiv de prietenos, proiectîndu-și mîna brusc, cu o vigoare ce nu lăsa pe nimeni neimpresionat. Henry Huston era mîndru că nu cunoaște absolut nimic despre problemele publicitare și se fălea pe față cu acest lucru, explicînd apoi cu tot atîta mîndrie că, în schimb, cunoștea pe toți oamenii de afaceri importanți din oraș. Într-un sens semăna cu un cîine prepelicar al agenției, care o lua la picior înainte, apoi se oprea adulmecînd, făcîndu-i pe ceilalți să stea atenți la pîndă, în timp ce el arăta grațios direcția prăzii și aștepta ca Aikenhead și Hillquist să vină în grabă și să vîre în tolbă vînatul. În după-amiaza aceea i se adresă lui Aikenhead :

— Am vrut doar să vă spun, domnule director, că prin oraș circulă zvonuri destul de aiurite. Știți cum vorbește lumea după ce a citit ceva în ziar. Vreau să vă

spun numai că eu nu cred un cuvînt din toate astea. Îmi dau seama că n-ați avut absolut nici un amestec în tot acest bucluc. Asta e tot, domnule Aikenhead. Stătea drept și țeapăn, cu un fel de loialitate militărească.

— Umblă multe zvonuri, Huston, și-mi pare bine că ai pomenit despre asta. Mă bucur că nu le dai crezare.

— Nici un cuvînt, domnule director.

— Auzi într-adevăr chiar atîtea vorbe ? întrebă Aikenhead cu oarecare anxietate.

— Ici și colo. Bineînțeles, nimeni nu mi-ar spune ceva direct, pentru că-mi cunosc admirația pe care v-o port.

— Îți mulțumesc, Huston, îți mulțumesc, zise Aikenhead, și, adînc mișcat, dădea mereu din cap în sus și-n jos. Părea atît de bucuros, încît Huston, costelivul prepelicar, se simți stingherit și, cu o scurtă înclinare, ieși din birou.

Aprins la față, Andrew Aikenhead ședea pe gînduri. „Nu există lucru important de care se șușotește prin cluburi să nu-l audă Huston. Înseamnă că-l întreabă despre mine la gustarea de prînz, sau în sala de gimnastică unde-și fac toți exercițiile, sau chiar seara, cînd iese în oraș. Parcă-i și aud bîrfind în șoaptă." Dacă Huston ajunsese să-i vorbească astfel, însemna că în oraș se răspîndea tot mai mult convingerea că poliția ar trebui să-l pună cel puțin în stare de arest. „Poate ăsta-i motivul pentru care Jay se uită încontinuu la mine, iar cînd îi zîmbesc întoarce privirea în altă parte. De ce să nu zîmbesc ?" se întreba el.

Își luă haina și pălăria și ieși grăbit, ca și cum pentru prima oară ar fi primit o înștiințare că toate aceste șușoteli l-ar putea distruge, și, parcurgînd bulevardul, umblînd prin mulțimea de la ora prînzului sub razele calde, strălucitoare, ale soarelui, în costumul său gri deschis la două rînduri, cu un boboc de trandafir roșu la butonieră, cu mustața sură tunsă cu îngrijire și părul alb ca neaua sub borul melonului negru, gîndea : „Am să deschid ochii bine și-am să ascult puțin și eu, ca să descopăr singur cum stau lucrurile." Era atît de tulburat, încît traversă bulevardul pe sens interzis, dar cînd ajunse la intrarea vechiului club Richmond, unde bărbați vîrstnici, îmbră-

cați elegant, descindeau din mașini și urcau treptele cu impresionantă demnitate, pătrunse și el înăuntru cu aceeași încredere în sine ca oricare dintre ei.

Încă din hol, unde mulți dintre membri luau un pahar de sherry înainte de masă și unde lumina era slabă, iar mobilierul greoi, sumbru și de un confort strivitor, observă cîteva capete lunecînd în sus și arătîndu-și proeminența peste spatele fotoliilor de piele, capete cărunte, sure și pleșuve, înălțîndu-se din profunzimile fotoliilor masive, comode, pentru a se îndrepta către el și a se răsuci apoi discret în altă parte. La ora prînzului, timp de cel puțin două ore, aceste capete importante și influente se odihneau, pe cînd proprietarii lor meditau asupra structurii de bază a națiunii în domeniul afacerilor, dar în ziua aceea cîteva dintre acele capete, lucru surprinzător, se înclinară de la pozițiile lor separate, reunindu-se, și rămaseră așa alăturate în timp ce, Andrew Aikenhead era sigur, avea loc o mică bîrfeală răutăcioasă. Avusese intenția să se ducă în mijlocul lor, zîmbind în felul lui degajat, și să-l invite pe unul dintre ei să ia masa cu el. În loc de aceasta, o neobișnuită sfială îl făcu să-și schimbe direcția, și, oftînd, intră singur în sala de mese. Cînd se întorsese de la țară, îl întrebaseră despre înecul lui Dave Choate și-i arătaseră chiar o anumită simpatie, dar acum nu-i mai pomeneau niciodată despre acel fapt. Luînd masa singur, nu zîmbi nici măcar o singură dată, căci gîndea : „N-am să mai vin pe-aici o vreme. Oricum, e un aer îmbîcsit aici după soarele luminos de-afară".

După ce ieși din nou în stradă, avînd o senzație de libertate și bucurîndu-se de ea după întunecata solemnitate a clubului, simți cum crește în el un resentiment împotriva neputinței lui. „De ce nu mă arestează și atunci poate că toată lumea va răsufla ușurată, iar eu voi avea prilejul să spun ceva ? Nu pot să spun nimic dacă nu sînt acuzat pe față", gîndi el. „E îngrozitor. Nu mai pot continua în felul ăsta. Situația se înrăutățește mereu, iar eu consideram că lucrurile se vor stinge de la sine." Începu să umble mai repede, și cînd ajunse înapoi la birou avea obrajii roșii, un aer furios și pufnea pe nări de indignare.

În seara aceea se duse la Buckingham Hotel, ca să aibă o conversație persuasivă cu Stewart Roebuck, fabricantul de brînzeturi, care se afla din nou în oraș. Din clipa cînd păși în vestibul, începu să mediteze la toate argumentele pe care va trebui, poate, să le folosească pentru a-l convinge pe Roebuck să-și dubleze contul la agenția lor, dar cînd se găsi în ascensor își dădu seama dintr-o dată că, îndărătul acelor argumente pe care și le nota în minte, mijea un alt plan, urzit cu și mai mult zel : încerca să născocească ce lucru ar putea săvîrși, ce gest simplu, sincer, pe care toată lumea din oraș l-ar înțelege și care ar pune capăt bîrfelilor odată pentru totdeauna.

Ochii lui Stewart Roebuck sclipeau înseninați în dosul sticlelor de ochelari, deoarece era încîntat la culme că Aikenhead venise singur să stea de vorbă cu el. Agenția Hillquist insistase ca el să ocupe, în calitate de invitat al întreprinderii, cel mai costisitor apartament de la Buckingham Hotel pe timpul șederii sale în oraș și, aflîndu-se în seara aceea într-o suită de încăperi ce l-ar fi satisfăcut pe prințul de Wales sau pe răposatul Rudolf Valentino, se bucura ca un copil să primească vizita lui Aikenhead neînsoțit de altcineva. În ultima lună, Roebuck pictase tablouri cu înfocare, și, în realitate, făcuse lungul drum de la Chicago pentru că știa că nimeni pe lume, nici chiar soția sa, nici amploaiații de la fabrică, nici vreunul din vechii săi prieteni, nu-i va contempla picturile cu atîta înțelegere ca Aikenhead.

Dar Aikenhead intră posomorît și se așeză cu pălăria în mînă, aproape uitînd pentru ce venise. În timp ce Roebuck îi zîmbea, frecîndu-și palmele și spunînd cu însuflețire : „Te-am așteptat ca să-ți arăt ceva", Aikenhead schița un vag surîs răbdător.

— Ți-aduci aminte că, acum o lună, m-ai dus la galeria de artă de-aici ? continuă el. Îți amintești ce mult am vorbit despre pictură în ziua aceea ?

— Îmi amintesc perfect.

— Nimeni n-ar crede că un fabricant de brînzeturi se poate pasiona după ceva de genul ăsta, și mai ales în maniera modernă, n-am dreptate ? Vreau să spun că în epoca

asta de criză nu te-ai aștepta să-mi pierd vremea cu așa ceva, cînd toată lumea e atît de preocupată. Cu voi se schimbă socoteala fiindcă lucrați tot timpul cu artiști comerciali, dar în cazul meu, eh...

— În cazul tău, Stewart ?...

— Uită-te puțin aici, zise Roebuck cu sfială. Dintr-o mapă de piele scoase trei bucăți de carton rigid care deveniseră trei picturi în ulei, fiecare o natură statică, mere lîngă o carafă, mere și o tolbă, mere și o pălărie veche, și toate aveau un caracter de candoare, ca și cum autorul lor nu fusese niciodată în viață mai fericit, decît cînd își petrecuse după-amiezele de duminică cu cutia lui de vopsele. De cum m-am întors acasă, data trecută, am și început să pictez, și de-abia așteptam să vin iar aici ca să-ți arăt tablourile mele. Doream să le vezi tu mai întîi, și dacă-ți plac, atunci le arăt și altora. Ce părere ai ?

Plin de curaj străbătu cu pași mari încăperea și rezemă cele trei bucăți de carton de picioarele scaunelor, deplasîndu-le puțin la dreapta ori la stînga, ca să obțină iluminarea cea mai potrivită de la plafonieră. Parcă dansa în jurul lor, întorcîndu-se necontenit spre Andrew Aikenhead și zîmbind cu gura pînă la urechi, ca un copil de școală.

Andrew Aikenhead se aplecă mașinal înainte, conștient de ceea ce i se cerea să spună, căci întregul cont Roebuck de la agenție fusese construit în jurul melancolicului dor de a picta al fabricantului de brînzeturi ; de-aici primise el o duioasă încurajare, o înțelegere a nostalgicei sale aspirații pe care n-o putea întîlni la nici o altă agenție, iar acum Aikenhead urma să exclame : „Pe legea mea, aici e un talent real, un talent viguros, primitiv, plin de ingeniozitate“, sau alte cuvinte de genul acesta, pentru care Roebuck întreprinsese lunga călătorie de la Chicago. Dar după ce rosti „Frumos, foarte frumos“, Aikenhead își bătu ușor creștetul capului cu neastîmpăr și chipul său înfloritor luă acea expresie detașată, pe care la birou ajunseseră să i-o cunoască toți atît de bine. Gîndurile lui nu erau la Roebuck, nici la pictură, nici cîtuși de puțin la afaceri. Și în timp ce Roebuck aștepta, Aikenhead spuse :

— Ai auzit probabil o mulțime de zvonuri despre mine de cînd ne-am văzut ultima oară, așa e ?

— Știu că ai avut necazuri și-mi pare rău, dar n-am dat nici o atenție zvonurilor pe care le-am auzit. Păreau cît se poate de absurde, de aceea n-aveam de gînd nici măcar să fac vreo aluzie la ele.

— Ești sigur că nu le-ai crezut ?

— Doar ți-am spus adineauri că n-am pus nici un temei pe ele.

— Prin urmare realmente nu crezi că am avut vreun amestec ?

Roebuck păru enervat, întrucît nu înțelegea de ce Aikenhead își pleda pe lîngă el cauza inocenței sale. În mod sincer el nu-l bănuise nici o clipă, și flecărelile auzite le socotise vorbe de clacă, iar acum își pierdea răbdarea văzînd că Aikenhead lua lucrurile în serios.

— Eu nu dau doi bani pe zvonuri, vorbi el cu o anumită nervozitate. Apoi se întoarse hotărît la picturile lui, potrivind una din ele lîngă scaun, privind în sus la lumina electrică și clătinînd din cap cu aerul unui om de meserie.

Încă detașat și anxios, Aikenhead îl urmărea, și cînd îl auzi pe Roebuck întrebînd cu glas domol : „Care e părerea ta sinceră ?“ i se păru cumplit să fie obligat să-și abandoneze propria durere pentru a se scufunda în speranțele lui Roebuck lăudîndu-i mîzgăleala ; i se păru vrednic de dispreț ca un contract de afaceri să se bazeze pe astfel de relații și spuse pe un ton cam iritat :

— Nu înțeleg mare lucru.

— Atunci nu-ți place, asta vrei să spui ?

— Spun doar că nu prea înțeleg pictura asta, zise Aikenhead. Dar de îndată ce rosti cuvintele, intră în panică și, în dorința de a da dovadă de acel fals entuziasm de care se lăsa antrenat atît de ușor, începu să bolborosească : E remarcabil cum perseverezi. E fără doar și poate remarcabil. Trebuie să-i rog pe cîțiva dintre pictorii noștri locali să-ți vadă lucrările.

Pe chipul lui Roebuck se așternuse însă o expresie învinsă, de rău augur, în timp ce-și aduna tablourile ca

un vînzător respins. Andrew Aikenhead era conştient că agenţia pierdea în momentul acela contul brînzeturilor Roebuck. Îl apucă pe fabricant de braţ, continuînd să peroreze cu însufleţire, dar Roebuck doar clipea din ochi. Ştia că în toată peroraţia pe care o auzea nu se ascundea un entuziasm veritabil ; avea sentimentul că, în ceea ce-l privea pe Aikenhead, ar fi putut la fel de bine să nu-i arate picturile deloc.

Continuară să stea de vorbă, băură împreună, ba chiar făcură cîteva glume cam silite, zîmbind puţin, dar Aikenhead intuia tot mai clar că Roebuck devenise rece şi îşi pierduse orice încredere în el. La un moment dat încercă să discute afaceri, dar Roebuck nu făcu decît să-l cerceteze cu o curiozitate copilărească. Văzîndu-l pe Roebuck că-l cîntăreşte astfel din ochi, Aikenhead îşi pierdu orice încredere în sine.

Acasă, în seara aceea, se apucă să mediteze asupra celor ce i se întîmplau. Îşi puse cu curaj întrebarea dacă nu cumva săvîrşise într-adevăr ceva pentru care se cuvenea să fie acuzat. Îmbrăcat în halatul său de casă negru cu alb, se duse la el în dormitor cu o sticlă de whisky scoţian şi un sifon şi, sorbind cîte un strop de băutură, reflecta şi lăsa orele să treacă. Auzind-o pe Sheila că s-a întors, o chemă :

— Sheila, vino să te-ntreb ceva.

Nu se desprindea nici o veselie de pe chipul Sheilei Aikenhead în ultima vreme, dar nu se vedea nici suferinţă, deoarece începuse să fie mai stăpînită şi mai distantă în lume decît înainte, ba chiar să afişeze un anumit aer de superioritate. Nimeni dintre cunoscuţii ei nu se aştepta ca ea să recunoască în vreun fel că existase vreo publicitate dezonorantă pentru familia Aikenhead. Sentimentele îi rămîneau ascunse în fundul inimii.

— Ce vrei să mă-ntrebi ?

— Îmi puneam întrebarea dacă l-ai mai văzut pe Michael zilele astea.

— Nu l-am văzut deloc.

— Dar Ross l-a văzut ?

— Nu, după cîte ştiu.

— Ciudat, foarte ciudat.

— Ce e ciudat într-asta ?

— Nimic, nimic la drept vorbind. Vorbeam cu mine însumi, răspunse el în pripă.

Ea tocmai voia să plece, dar se întoarse și îl certă neîngăduitoare :

— De ce stai așa și veghezi seară după seară ? Ce s-a-ntîmplat cu tine ? De ce nu te culci ?

— Stăteam și mă gîndeam.

— N-ar trebui să te mai gîndești. Stai și rumegi gînduri și bei pahar după pahar pînă cînd cazi de somn. E stupid.

— Mă culc acum, îi spuse el, doritor s-o îmbuneze cu orice chip. Își dădea seama că, dacă începea să discute cu ea, o indignare mînioasă ar fi răzbătut în glasul și pe chipul fiicei lui, și se temea de cuvintele care le-ar fi putut ieși din gură.

Dar rămase mai departe să-și bea cu sorbituri mici paharul de whisky și în curînd o uită cu desăvîrșire pe Sheila, dîndu-și toată silința să prindă semnificația respingerii lui de către Michael. Cu cît cugeta mai intens, cu atît devenea mai agitat. Îi tremura puțin mîna cînd ridică paharul, căci acum i se părea cu putință ca și Michael să-l creadă vinovat. Gîndurile îi rătăceau înapoi la seara cînd plecase să-l caute pe Michael și, revenind acasă, îl întîlnise pe Dave Choate în hol. Amintindu-și de senzația că-l îndepărta pe Dave din viața lui și de bucuria că putea înfăptui acel lucru atît de ușor, îl năpădi o dureroasă remușcare, deoarece își dădea seama că, de fapt, în seara aceea sălășluise în el voința de a scăpa de Dave. Poate că mama lui Dave fusese conștientă de gîndurile lui cînd îl privise, atunci ; fusese, probabil, conștientă, căci de aceea îl implorase ea fierbinte să nu tulbure cu nimic viața lor comună. Ascultînd-o, simțise în el o tainică vină. Iar acum plecase și ea.

Fața i se congestionase și mișca mereu din cap, iar paharul și-l ținea cu greu în echilibru, dar conștiința vinovăției lui ascunse creștea în el atît de repede, încît ajunsese acum ca un val cotropitor care îl nimicea ; se prelingea pînă-n trecut și scotea la iveală necredința față de prima lui soție ; atingea întreaga neliniște și îndoială

care-i însoțiseră dragostea față de cea de-a doua ; dar se oprea cu tărie mai ales asupra dorinței pe care o simțise într-o anumită clipă să se descotorosească de Dave.

În surescitarea sa, se ridică în picioare umblînd cu pași nesiguri ; totuși primea cu bucurie această limpezire a culpabilității ce-i incumba, pentru că-i oferea, în sfîrșit, măcar ceva ce putea înțelege, îi explica într-un fel ceea ce se întîmplase cu el și-l făcea să i se pară aproape drept acest lucru. „Întotdeauna am izbutit să fac ceea ce am dorit", gîndi el. „Nimeni nu mi-a rezistat, serios vorbind. Trebuiau să se plieze ceilalți după mine. Dave n-ar fi mort dacă n-ar fi fost la mijloc intervenția mea. Sînt sigur de asta." Se rezemă de fereastră și, dînd la o parte perdelele, privi în jos strada pașnică. Mintea îi era năucă. Ar fi dorit să poată vedea pînă în partea cealaltă, mai zgomotoasă, a orașului, și se întreba unde se afla Michael și ce făcea acum.

CAPITOLUL XVIII

Jay Hillquist asculta cu răbdare tot ce avea de spus soția sa, încuviința din cap și uneori își lua chiar un aer nefericit, totuși repeta întruna : „Afacerile sînt afaceri. Nu au nici o legătură cu prietenia. Are să înțeleagă și el".

— Ești sigur că trebuie să procedezi așa ?

— Imposibil să-l mai fac să se intereseze de afaceri. Uite numai cum a condus chestiunea Roebuck ! Am pierdut acest cont numai și numai fiindcă nu și-a dat suficient interesul ca să-l păstreze. Asta n-am s-o rabd.

— N-o poți rupe altfel după cincisprezece ani de cînd lucrați împreună, zise ea.

— Dumnezeu mi-e martor că n-aș vrea, dar mă gîndesc la tine și la Ross, la căminul nostru și la puținul pe care-l avem. N-am avut posibilitatea să facem cine știe ce economii și nu putem rezista unei depresiuni economice cum nu s-a mai văzut. Uneori am impresia că tre-

buie să cheltuiești mai mulți bani ca să creezi o legătură de afaceri decît scoți din afacerea respectivă. Activitatea noastră a scăzut la un sfert din ceea ce făceam cu vreo doi ani în urmă. Nu acoperim în întregime nici cheltuielile de regie, ridică el glasul aproape pînă la vociferare.

Îl sîcîia faptul că soția lui nu-l slăbea din ochi, în timp ce el se învîrtea neliniștit prin cameră, deoarece știa că-i privea critic obrajii scofîlciți și felul cum hainele îi atîrnau lăbărțate pe trup. Îl urmărea neîntrerupt cu tristețea aceea pe care el n-o mai putea suporta. Era o femeie liniștită, cu părul încărunțit, care, pe vremuri, cu ani în urmă, îl sprijinise în tot ce-și dorise el ; pe cînd era sărac și lucra la biroul de publicitate al ziarului, ea avusese ceva bani ai ei ; cînd fusese vehement și fanfaron în societate, ea se comportase ca o femeie bine crescută și calmă. Pe vremea aceea visa s-o facă să-l iubească, s-o invite în sala de dans de cristal a unui hotel luxos la un dineu care să-l coste scump, și la sfîrșitul căruia s-o privească plin de satisfacție, rezemîndu-se pe spate și aprinzînd o havană de cincisprezece cenți. Dar cu trecerea anilor o părăsise de multe ori pentru alte femei. Îl puteai vedea în fiecare seară la club. Uneori s-ar fi zis că-și considera clubul drept adevăratul său cămin. Într-un sens, el și soția lui nu mai aveau o viață comună decît în momentele cînd era apăsat de griji, sau tulburat profund, ori cînd socotea că i-a trădat cineva interesele ; atunci se întorcea la ea și amîndoi regăseau sentimentul că fuseseră totdeauna apropiați.

— E mai mult o chestiune de pură fidelitate, nu ești de părere ? îl întrebă ea. Tu și cu Andrew sînteți prieteni de cînd erați săraci. Nu zic că acum sînteți bogați, s-ar putea chiar să dați faliment, dar dacă puneți capăt asociației voastre acum, cînd el are necazuri, e ca și cum l-ai trăda. În felul ei răbdător și domol, spunea exact ceea ce el însuși simțea în forul lui interior. Dumnezeu ne e martor că nu avem nici un gînd împotriva lui, continuă ea. Tu, personal, ai tot atîta încredere în integritatea lui ca și altădată. Jay, dragă, nu-ți dai seama că el face parte din cea mai bună epocă a vieții noastre împreună ? Împărtășim și azi aceeași afecțiune pentru el. Măcar atît

ne-a mai rămas din viața noastră și din speranțele de la început, din ceea ce ne era mai drag odinioară. Era tot timpul în casa noastră. Chiar și cînd s-a căsătorit a doua oară și știa că nu doream s-o cunosc pe Marthe a lui, n-a îngăduit ca faptul acesta să ne despartă. Cînd ne gîndim la trecut, viața noastră pare să fi închis în ea multe despărțiri, vreau să spun despărțiri de lucruri și ființe iubite, atașamente sfărîmate unul după altul, despărțiri pe care credeam că nu le vom putea îndura, iar astăzi aproape le-am uitat. Mereu se întîmplă ceva care ne smulge de lîngă ceea ce iubim. Toată lumea știe asta. Andrew, și el, trebuie să fi înțeles acest lucru cînd continua să vină singur la noi în casă, totuși nu înceta să vină. Uneori aveam impresia că găsea un cămin mai degrabă la noi decît în propria lui locuință.

— Asta-i adevărat, e-adevărat, dar de ce trebuie să luăm în discuție asemenea lucruri ? Eu nu spun altceva decît că nu mai are un interes viu pentru afaceri.

— Motivul e că se vorbește despre el așa cum se vorbește.

— Și dacă-l arestează ?

— Dacă l-ar fi putut aresta, ar fi făcut-o demult.

— Poate că sînt în expectativă.

— Așa se plăsmuiesc minciunile. Știi și tu că nu-i decît o aiureală fără noimă, nu-i așa, Jay ?

— Întotdeauna deviem spre alte aspecte, Alice, cînd discutăm problema asta. Îți împărtășesc gîndurile și sînt de acord cu tine. Dar dacă nu pun capăt acestei asociații, ajungem la faliment sigur. Nu putem rămîne prieteni fără să fiu legat de el în afaceri ?

— Nu prea văd cum s-ar putea în momentul de față.

— O, Doamne ! punctul ăsta de vedere mă scoate din minți. Niciodată în viață n-am amestecat afacerile cu prietenia și n-am s-o fac nici acum. Andrew Aikenhead are să ne coste mii de dolari. În orice caz eu nu-i pot înțelege atitudinea. De ce nu părăsește el singur combinația ? Nu face nimic decît să-și clocească deprimarea în birou, zi după zi. Se simte persecutat. Se așteaptă să vorbească lumea despre el, cînd oamenii nici nu știu că există. Dar mai mult decît atît. Nu vrea să se mai ocupe

de afaceri : asta mă frige pe mine. El ne trădează ; nu eu îl trădez pe el. Jay Hillquist începuse să zbiere, fiindcă-i displăcea expresia mîhnită de pe chipul soției sale. Ședea așa, gata să plîngă, cu mîinile împreunate în poală. Cu toate că Jay îi privea cu neplăcere mîhnirea, în realitate era și mai pornit împotriva propriilor lui sentimente, și de nimic nu era mai sigur decît de slăbiciunea inimii lui. În timp ce bodogănea : Dacă se poate închipui să-ngădui eu ca relațiile personale să-mi stînjenească afacerile, se simțea tulburat, îl copleșea o rușine pe care o păstra în ascuns. Dar, printr-un efort de voință, nu reacționa la îndemnurile ce-i veneau din zonele mai adînci ale firii sale, deoarece avea sentimentul că ar fi însemnat o trădare a principiilor susținute în viața lui zilnică.

În timp ce îndruga șovăitor ca pentru sine, soția lui nu-și putea abate gîndurile de la vremea cînd el și cu Aikenhead erau tineri și, în serile cînd făceau lungi plimbări împreună, își făureau planuri arzătoare cum să cîștige bani ; își amintea de vremea cînd Ross, Sheila și Michael erau copii, și de micile invidii între cele două familii pentru cine știe ce manifestare precoce a vreunuia dintre băieți. După a doua căsătorie Aikenhead nu încetase să-i viziteze, și uneori rămînea pînă tîrziu, petrecînd seara cu ei, fără să vorbească mult, dar gîndind împreună cu ei la lucrurile de odinioară, iar ei nu-l întrebau niciodată ce anume îl frămîntă, ci se comportau prietenos și firesc. Iar acum Sheila și Ross urmau să se căsătorească.

— Oare ce legătură au chestiunile astea cu niște simple raporturi comerciale ? vorbi Jay înăbușindu-și gîndurile. Judecata mea ca om de afaceri, așa cum mi-am format-o în decurs de ani de zile, îmi spune că nu rămîne de făcut decît un singur lucru. Dacă e om cu scaun la cap și are mintea întreagă, are să fie de acord cu mine. La drept vorbind mi-ar fi și rușine de Andrew Aikenhead dacă ar încerca să transforme problema asta într-una de relații sentimentale. Aș paria pe tot ceaiul din China că nu va face o asemenea greșeală.

— Prin urmare insişti să te duci la el astă-seară ?

— Mă duc chiar acum, cît am totul proaspăt în minte.

Se uitară unul la altul cu chipuri îngrijorate şi tăcură, ca doi soţi care înaintau în vîrstă şi se temeau de cele ce se întîmplau în jurul lor.

Pe urmă Jay Hillquist îşi luă pălăria şi haina, se duse să-şi ia maşina şi străbătu străzile pînă la locuinţa prietenului său. Abia după ce opri maşina în faţa casei şi ridică privirea spre intrare şi spre ferestrele neluminate avu o ezitare. Aplecat deasupra volanului, fără să facă un gest pentru a coborî, i se părea că aude, în seara aceea de vară, glasuri vesele răsunînd pe treptele din faţa casei. „Noapte bună, noapte bună, draga mea, am petrecut grozav de bine. A fost minunat să fim împreună. Vă rog reveniţi curînd.“ Auzea de asemenea glasurile mai groase şi mai răguşite ale bărbaţilor, zgomotoşi şi exuberanţi după băutură, în momentul cînd părăseau casa după petrecere, şi apoi vocea primei doamne Aikenhead strigîndu-l din capul scării pînă la bordura trotuarului : „Jay, ai uitat să ne spui la ce oră vii la masă“, şi soţul ei chemînd-o din uşă : „Să nu răceşti, scumpa mea, vino-năuntru“. Rîsul ei răsunase extraordinar de limpede în aerul geros, înviorător, al nopţii de iarnă. Iar Jay, care acum se simţea cam bolnav, anemiat şi suferind, se pomeni tînjind după acele vremuri. Pe urmă, îşi smuci trupul afară din maşină, dispreţuindu-şi slăbiciunea, şi îşi spuse în sinea lui : „Ce legătură au toate astea cu problema noastră ? E o-ntreagă confuzie în capul meu“. Trecu în grabă peste aleea pavată şi ciocăni în uşă cu un aer sever.

Andrew Aikenhead veni el însuşi să deschidă, şi se arătă încîntat să-şi vadă partenerul ; punîndu-i mîna pe umăr, îl conduse în salon şi spuse :

— Ce plăcere, dragul meu Jay, n-ai mai dat pe-aici de-o bună bucată de vreme. Era singur în toată casa. Citise pînă atunci şi avea ochii obosiţi. Dar revederea cu vechiul său prieten îi producea o emoţie atît de caldă, încît, întinzîndu-i o tabacheră, mîna îi tremura puţin.

După ce se aşezară, Jay vorbi încurcat :

— Mă tem că e vorba doar de o vizită de afaceri, Andy.

— N-are importanță, Jay. Sînt teribil de bucuros, oricum, c-ai venit la mine.

— Știu, știu, dar astă-seară am să trec direct la fapte concrete. Te-ai gîndit la felul cum merge agenția ?

— Bineînțeles m-am gîndit de nenumărate ori, vorbi Aikenhead cu convingere. Situația nu e tocmai bună, dar e oare mai rea la noi decît la celelalte agenții din oraș ? Cred c-ai să constați că nu scoatem beneficii mai mici decît oricare alții.

Era un fel de reticență rugătoare în felul cum vorbea, ca și cum ar fi putut continua și dezvolta explicația lui referitoare la prăbușirea altor agenții ale orașului, dar îl reținea mîndria. Zîmbetul jenat care îi apăru încet pe buze îl făcu pe Jay să-și dea seama brusc că partenerul său cunoștea dinainte, în mod intuitiv, tot ce urmau să-și spună unul altuia. Iar acel zîmbet era atît de răbdător și de prietenos, și însemna atît de limpede o invocare a fidelității reciproce, încît Jay își pierdu răbdarea și rosti cu asprime :

— Nu știu dacă ideea ți-a trecut cumva prin minte, dar eu socot că nu mai putem continua în felul ăsta. Cu cheltuielile de regie care se impun, nu e loc suficient pentru amîndoi. Pentru tine, vezi, dau cărțile pe față. Tu ai probabil propria ta opinie, dar eu știu că nu mă dau bătut, pentru nimic în lume. Mi-ar plăcea să mătur puntea, să mă pregătesc de luptă și să mă lansez în plină acțiune.

— Vrei să spui că ți-ar plăcea să pui capăt asociației ?

— N-am spus că mi-ar plăcea. Cred că va trebui.

— Ai sentimentul că așa se cuvine să faci ?

— Vreau să fac ceea ce e înțelept.

— Și ăsta ți se pare lucrul cel mai înțelept ?

— Există două sau trei motive pentru care îți vorbesc astfel, și principalul motiv e că de multă vreme mi-e cu neputință să înțeleg ce atitudine ai tu față de întreprinderea noastră. De un lung răstimp s-ar zice că ți-e lehamite. Ai intrat pe nu știu ce pantă nouă, și, indiferent despre ce e vorba, nu gust filozofia asta. După cîte-mi

dau seama, s-ar putea să fi căzut în plasa tîmpeniilor cu prăbușirea capitalismului, cum e cazul cu Ross. Nu spun că neapărat așa e. Am spus : s-ar putea. Cînd începi să judeci în felul ăsta despre lumea afacerilor și să te întrebi dacă sistemul profitului e just, e preferabil să-ți dai demisia. De zece mii de ani oamenii se luptă unii cu alții ca să cîștige ceva bani și numai cînd li se sleiesc puterile cad la pămînt și încep să peroreze că ar trebui să se hrănească unii pe alții și nu să-și vadă fiecare de nevoile lui. Criza asta economică, mie nu-mi pasă de ea nici cît negru sub unghie. Consider că o putem învinge așa cum am învins și alte momente de depresiune, dar cînd un om care a plasat o miză în colectivitate are chef să ridice mîinile în sus și să iasă din joc, asta înseamnă trădare a dreptului sacru de a deține o proprietate particulară, și-atunci ori e istovit, ori e puțin nebun. I-am spus lucrurile astea lui Ross, dar el rîde, fiindcă n-a trebuit niciodată să muncească pentru a-și face o situație, cum am muncit noi, și acum ți le spun ție numai ca să ți le reamintesc.

Jay era în mod sincer indignat, pentru că nu-și putea imagina o societate omenească în care să nu existe o luptă necruțătoare pentru beneficii, în care omul să nu se mențină singur și să nu aibă dreptul consacrat de a pretinde să fie lăsat în pace să-și conducă treburile după pofta inimii.

— De ce-mi vorbești așa în seara asta, Jay ?

— Pentru că m-am gîndit la soția mea și la căminul meu, și nu numai la mine însumi. Dar Andrew Aikenhead asculta cu o gravitate atît de politicoasă, încît Jay era silit să depună toate eforturile spre a găsi exact cuvintele pe care dorea să le folosească. Ca să mă exprim eufemistic, nu mai pari atît de interesat ca odinioară. Într-un sens, te-ai întors împotriva afacerilor. Îți dai seama ce vreau să spun. Noi trebuie să ne amintim în fiecare clipă că sîntem oameni de afaceri. Sîntem datori să fim conștienți. Iată, ți-am dat ideea în palmă. Nu poți să disprețuiești o organizare și în același timp s-o servești. Trebuie să-ți trăiești viața de fiecare zi în termenii acelei orînduiri care e a ta, sau altfel o trădezi zilnic...

Jay începuse să vorbească în stilul de hărțuială și bruftuială ce-i era familiar și în care se simțea cel mai spontan, cînd își dădu seama că vechiul său prieten asculta fără să rostească un cuvînt, și-l observă cu o gravitate teribilă, din care mirarea era absentă. Iscusita elocuție a lui Jay se frînse, tonul aspru, cu intenția de a brusca, îi dispăru din glas, și încheie încetinindu-și îngrijorat debitul verbal : Vreau să spun că, după părerea mea, ar fi cazul să desfacem asociația, Andrew. Dumnezeule, mi-e tare neplăcut s-o fac, dar cred că așa trebuie.

Cei doi vechi prieteni așteptau fiecare să vorbească celălalt, și se lăsase între ei tăcerea. Ședeau aplecați unul spre altul în felul cel mai intim. Atunci Andrew Aikenhead, frecîndu-și bărbia cu degetele, vorbi cu glas blajin :

— Ești sigur, Jay, că nu ți-e gîndul, în realitate, la zvonurile acelea despre mine și Dave și la faptul că ele ar putea duce firma noastră la ruină ?

— Îmi dau seama ce dăunătoare sînt. N-aș zice că nu. E o publicitate groaznică. Dar afară de asta, nu-ți mai împărtășesc punctele de vedere, de-o vreme, în nici o privință. Au fost capricioase și ne-au costat o grămadă de bani.

— Spune-mi un singur lucru, Jay.

— Ei, întreabă-mă.

— Tu crezi că eu am avut vreun amestec în moartea băiatului acela ?

— Aș jura pe orice că n-ai avut, zise Jay și se ridică în picioare, atît de bucuros că problema agenției fusese lichidată în modul cel mai simplu, încît îi reveni încrederea în sine, iar chipul îi exprima întreaga convingere entuziastă. Acum că despărțirea de vechiul său prieten se efectuase, era în măsură să-și dea un asentiment deplin la o întrebare atît de ușoară. Zvonurile care au circulat prin oraș au fost cît se poate de ridicole, dar lumea a început să uite. Pe soția mea o face să rîdă ideea asta. Singurul lucru care nu ne place e felul cum ai luat-o tu. Te-a doborît, te-a biruit. Uneori ți se citește acest lucru în privire. Uită totul, și Jay nădăjduia că va avea posibilitatea să-și continue încurajările, iar după aceea să pă-

răsească locuința prietenului său fără a-și da pe față sentimentul de jenă.

Aikenhead spuse doar atît :

— Mulțumesc, Jay. Hai să bem ceva pe chestia asta, dacă n-ai nimic împotrivă. Se duse la tava așezată pe măsuța de lîngă cămin și turnă două pahare concentrate de whisky scoțian, oferindu-i unul lui Jay. Pe urmă bătu din călcîie, în poziție de drepți, cum făceau cînd erau tineri și se duceau toamna la vînătoare de rațe sălbatice, apoi se întorceau la cabană, pătrunși de frig după ore întregi petrecute pe apă, ascunși între trestii, și spuse : Tot ce-ți dorești pe lume, Jay. Zile ferice.

— Zile ferice, repetă Jay mașinal. În sănătatea ta !

— Toarnă-l pe gîtlej !

— Pînă la fund, completă Jay.

În timp ce Aikenhead rămăsese cu paharul gol în mînă, Jay se simțea stingherit cum nu i se mai întîmplase niciodată în viață. Rîvnea să știe ce avusese de fapt în gînd vechiul său prieten cînd reînviase închinarea paharului din vremea tinereții lor.

Dar Aikenhead se gîndea numai că, pînă atunci, căminul lui Jay și al soției sale însemnase o verigă de legătură cu acea parte a vieții lui care ținea de prima căsătorie, de mama lui Michael și a Sheilei ; și mai cugeta că, de fiecare dată cînd se dusese acasă la Jay după cea de-a doua căsătorie, păstrase acel început al vieții proaspăt și viu în inima lui. Reflecta doar că era puțin probabil ca el să mai intre de multe ori în casa Hillquist.

CAPITOLUL XIX

Adeseori Annei i se părea cel mai uluitor lucru faptul că se putea întoarce mereu seara în casa celui iubit. După ce făcea cumpărături în cartierul evreiesc, unde alimentele erau mai ieftine, parcurgea bulevardul aglomerat cu pachetele în brațe, și avea tot timpul siguranța, trecînd prin fața magazinelor luminate, a brutăriilor cu ușile deschise

de unde venea mirosul de pîine coaptă, a băcăniilor înțesate de fete și de tineri flecărind și gesticulînd în seara aceea de vară, că Michael o așteaptă ca s-o întîmpine cu bucurie și că va născoci un fel nou de a-și arăta admirația față de ea. Umblînd încet, cu chipul radios, nici nu vedea trecătorii care se ciocneau de ea îmbulzindu-se pe trotuar ; se gîndea că Michael se află în îngrijirea ei pe de-a-ntregul ; știa cît de recunoscător îi este pentru dragostea ei. Atîta bucurie îi revărsa în suflet gîndul că preocupările lui se concentrau de cele mai dese ori numai asupra ei, încît începu să zîmbească, și, întrezărind figura unei fete încruntate, care trecea împreună cu iubitul ei prin gloata ce se perinda pe sub luminile străzii, începu să cugete că ea știa ce șoptea tînărul ; spunea : „Tu și cu mine sîntem împreună în seara asta, ne plimbăm împreună și ar trebui să fim cu mult mai aproape unul de altul. Te rog, rămîi cu mine. Vino, te rog, cu mine" ; apoi i se păru că aude șoaptele a mii de îndrăgostiți pe străzile orașului, la barurile expres, sau venind dinapoia acelor ferestre întunecate ; tinerii se rugau cu glas molatic, iar fetele, din ce în ce mai neliniștite, aveau un aer bănuitor, și totuși ascultau. I se părea de necrezut Annei că, doar cu puțin timp în urmă, parcursese aceleași străzi, privind în sus la ferestrele luminate, tînjind să fie iubită, rîvnind să fie atrasă spre viață în acele case, indiferent cum, pentru bucurie, pentru plîns sau pentru așteptare îngrijorată, deoarece simțise cumplit povara singurătății într-o lume unde fiecare era legat de o altă ființă. Dar în seara aceea, în timp ce adierea vîntului o învăluia și-i aducea mirosuri savuroase dinspre restaurante, nu exista nimic omenesc desfășurîndu-se în acel cvartal de case pe care ea să nu-l înțeleagă — plînsetul unei fete părăsite, bucuria unei femei cunoscînd pentru prima oară ce înseamnă dragostea, gemetele unei femei bolnave, cuprinsă de disperare, tînărul bătut sălbatic în camera de deasupra tripoului din colț, bătrînul libidinos ademenind o fetișcană inocentă să i se așeze pe genunchi ; presimțea tălăzuirea acelei vieți complicate pe care nu putea s-o vadă, întocmai cum auzea zgomotele de pe stradă, sau mirosea gazele și uleiul de la mașini, și apoi

ridica ochii într-un elan de bucurie spre cupola întunecată a văzduhului. Inima îi bătea mai repede ; grăbea pasul ; iubirea îi umplea pieptul pe măsură ce mersul îi era mai zorit ; avea impresia că, dacă nu ajungea mai repede la Michael, va zîmbi atît de vizibil, încît lumea o va opri pe stradă ca s-o întrebe.

La intrarea imobilului lor, Mac, portarul, cu ochii lui mici și vioi și cu capul ca un ou, avînd un singur rinichi și suferind de tulburări cardiace, îi deschise ușa. Mac ar fi dorit să stea de vorbă, căci prin firea lui era prietenul tuturor, dar Anna spuse doar :

— E cea mai frumoasă seară, Mac, și strîngîndu-și pachetele în brațe se repezi pe scară.

Mike ședea la birou, lîngă fereastră, și făcea calcule pe un blocnotes ; cînd intră Anna, zîmbi în felul acela blînd și preocupat pe care ea ajunsese să-l adore. Era palid și slăbit la față, dar avea în el o liniște ca niciodată pînă acum. Lăsîndu-și pachetele pe o margine a biroului, ea i se adresă cu însuflețire :

— Fii sincer, Mike. Spune-mi exact la ce te gîndeai acum zece minute.

— Făceam adunări și scăderi, zise el.

— Eu aveam siguranța că te gîndeai la mine. Nu știu de ce, dar așa simțeam. Am fost sigură că ai să-mi spui că da.

— Gîndul la tine îmi încurcă aritmetica, zise el. Uite ce mi-ai făcut : n-am reușit să calculez nimic.

— Ce adunai aici ?

— Ne-au mai rămas treizeci și patru de dolari, zise el.

— Dar ne-am plătit de curînd chiria.

— Asta e-adevărat, însă datorăm nota de băcănie pe-o lună, la magazinul din colț.

— Le putem da un acont de șapte dolari și ne vor livra articole de băcănie încă o lună.

— Foarte bine. Rămîn douăzeci și șapte de dolari, iar tu ai nevoie să-ți iei o rochie.

— Pot să-mi iau o rochie de la subsolul unui magazin pentru patru dolari și-am s-o fac să arate pe mine ca una care a costat douăzeci și patru, stărui ea.

— Asta ar fi straşnic, şi ne rămîn douăzeci şi trei de dolari de vîrît seara sub căpătîiul meu.

— E minunat, Mike. Habar n-aveam c-o să reuşim s-o ducem aşa de bine cu bani atît de puţini. M-am şi îngrăşat chiar, Mike. Nu e curios că eram sigură că te gîndeai la mine ?

— O, numai un minut, o tachină el. M-am oprit o singură dată cu creionul în gură, şi m-am întrebat pe unde ai putea fi în clipa aceea.

— Am ştiut, zise ea. Asta mi-a produs o emoţie teribilă.

— Micuţa mea Anna se emoţionează uşor de cîtva timp.

— Ba nu. Dar veneam pe stradă cu ochii la ferestrele luminate şi deodată m-am simţit grozav de îndrăgostită. M-a luat aşa, ca un val, şi-a trebuit să alerg acasă.

Din zi în zi, felul lui grav îi sporea atitudinea tandră faţă de ea, iar acum era atît de mişcat de cele ce spusese, încît de-abia putea vorbi. Cînd ea se apropie şi îşi rezemă capul de gîtul lui, el o ţinu strîns şi începu s-o mîngîie cu delicată reţinere.

— Crezi că întotdeauna ai să te-ntorci acasă aşa, Anna ?

— Am să mă grăbesc şi mai mult, zise ea.

— Orice s-ar întîmpla ai să-ţi păstrezi acelaşi elan ?

— O să facem în aşa fel ca să nu se întîmple nimic.

Capetele lor erau încă apropiate, iar el continua să-i vorbească în şoaptă, cînd auziră o bătaie în uşă. Rămaseră amîndoi nemişcaţi. El nici măcar nu-şi dezlipi capul de al ei, ci-i suflă la ureche :

— Cine crezi că este ?

— Nu ştiu.

— Nu poate fi Huck Farr. Încă nu e chiar atît de prietenos.

— Mă duc să deschid. De ce mă ţii ?

— Nu vreau să văd pe nimeni.

— Ar fi bine, totuşi, să vedem cine e, zise ea.

Deschise uşa şi dădu peste Nathaniel Benjamin, tînărul profesor creştin, care, radiind de bună dispoziţie, intră în cameră valsînd vesel şi, înălţîndu-şi braţele, îi anunţă :

— Dați-mi onorul. Am un post. Azi am primit o telegramă. O să predau metafizica într-un colegiu de domnișoare, lîngă Boston. Se învîrtea prin cameră și își arăta fericirea cu atîta candoare, că era cu neputință să nu-l simpatizezi.

— Asta-i grozav, Nathaniel, zise Mike. Dar uite ce-nseamnă. Înseamnă că ne părăsești.

— Am să plec, dar n-am să vă părăsesc niciodată. Locul meu e aici, printre voi, zise el. Apoi se întoarse către Anna. Ce-ai dori, flori, bomboane, vin, muzică? Orice dorești, cere-mi acum. Nu-nțelegi? Îți vorbește Benjamin, prietenul vostru bogat, Benjamin. Privindu-i pe amîndoi ca și cum avea să-i iubească toată viața, răsuflă adînc cu satisfacție și se așeză lîngă Mike.

Anna luă filtrul de cafea, aprinse gazul și începu să pregătească pentru ei cafea, deoarece știa că Mike și Nathaniel vor sta ore întregi de vorbă, pînă după miezul nopții, bînd cafele și discutînd cu înfocare. În asemenea seri, Mike se arăta atît de afectuos față de Nathaniel, încît chipul acestuia era de-a dreptul strălucitor. Anna nu putea înțelege cum stăteau cei doi să discute atîtea ore despre concepte și idei; nu putea înțelege cum le plăcea să vorbească cu glas scăzut, minunîndu-se întruna cum se înflăcărau amîndoi, pe măsură ce timpul înainta, ca să-și exprime entuziasmul și bucuria. Mai demult Mike îl ironiza și-l necăjea pe Nathaniel pînă cînd îl făcea să răcnească și să plece năpustindu-se afară pe ușă, iar acum Nathaniel era mulțumit să rămînă acolo ore în șir, fără a se mai gîndi să plece acasă, fiindu-i drag felul cum îl asculta Mike. Anna, auzind fiecare cuvînt pe care-l rosteau ei în timp ce sta deoparte și pregătea sandvișuri, se simțea tulburată, căci nu putea pricepe schimbarea care se petrecuse în iubitul ei. Deși îi plăcea felul cum delicatețea lui Michael răscolea duioșia naturii lui Nathaniel și-i îngăduia acestuia să se simtă fericit și cu inima deschisă în acel unic loc de pe lume, era deconcertată de modestia lui Mike. Îi permitea lui Nathaniel să-i spună lucruri care, în trecut, l-ar fi făcut ironic și plin de haz. O irita și mai mult faptul că fericirea vehementă, vorbăreață, înflăcărată și copleșită de uimire a lui Nathaniel

nu se extindea niciodată pînă la ea ca s-o includă în conversație.

Cafeaua trecea prin filtru, iar ea așezase trei cești pe masă, cînd îl auzi deodată pe tînărul profesor vorbind despre femei și castitate. De pe figura lui lătăreață se desprindea un entuziasm naiv pentru viața spiritualizată pe care o ducea el, și perora pe un ton degajat :

— Femeile nu-mi sînt la drept vorbind necesare. Pot simți o dorință pentru ele și, slavă Domnului, le găsesc atrăgătoare, dar am puterea de voință să le las în pace. Păcatul cărnii e moartea spiritului, doar știi. Parcă T. S. Eliot vorbește despre atitudinea modernă, simple împerecheri animalice ?

Cuvintele se strecurară printre propriile gînduri ale Annei, și ea își aminti de clipa cînd Michael o întrebase cu multă seriozitate : „Tu ești de părere că ar trebui să te iau în căsătorie, Anna ?“ iar ea răspunsese sincer : „M-am gîndit și eu la asta, Mike“, și el stăruia : „N-ai fi mult mai fericită ?“ iar ea, cu candoarea ei caracteristică, răspunsese : „Numai dacă asta ți-ar lua ție o piatră de pe suflet“. Acum, rezemîndu-și coatele pe masă și ascultîndu-l pe Nathaniel, evoca în gînd glasul lui Mike din clipele precedente ; năzuința ei de a fi sigură de el căpătă un sens acut, și se simți răscolită de o poftă lacomă uitîndu-se lung la fața lui slabă, liniștită. „Adineauri după ce am venit acasă, cînd își ținea capul lipit de pieptul meu, îl doream. N-am încetat să-l doresc nici după aceea. Chiar în clipa asta nu mai știu de nimic altceva decît de senzația că-l doresc, și e atît de vie, încît mi se pare ciudat că nu ajunge pînă la el, că nu-l atinge“, gîndea ea. Dar Mike îl asculta mereu pe Nathaniel cu un zîmbet entuziast pe buze, ca și cum conversația aprinsă a prietenului său îi producea o plăcere nespusă. În dezamăgirea ei, Anna gîndea : „De ce nu-i spui să se ducă acasă la el, Mike ? Eu îți simt încă atingerea mîinilor, Mike. Îți simt încă fața aproape de a mea. Nu e nevoie să mă iei de soție, Mike, decît dacă vrei tu cu-adevărat. Dar eu te doresc atît de mult, Mike ! Am să aștept un timp îndelungat și atunci poate c-ai să dorești să-ți fiu mereu alături. De ce nu-i spui să plece ?“

Tînărul profesor, în convingerea lui pătimașă, ridicase puțin glasul, fiindcă Mike își exprimase un moderat dezacord.

— Dacă ești sincer, știi tu însuți că un poem sau un tablou îți procură o emoție superioară celei pe care o încerci într-un act sexual. Apoi se întoarse și, văzînd că Anna roșise, zîmbi cerîndu-și scuze. Ea rămase liniștită, cu toată aversiunea pe care i-o inspira, așteptînd ca Mike să rîdă de el, și totuși Mike spuse doar atît :

— Mi se pare că, pe tema femeilor, ești puțin cam excentric, Nathaniel.

— Am impresia că, în realitate, ești un frigid, i-o spuse tăios Anna.

— Eu, frigid ? Eu, Benjamin, frigid ? Ah, doamnă, nu vă dați seama că mă ponegriți pe nedrept, pe mine și pe toate femeile care m-au iubit, rîse el. Mă rugau să fac dragoste cu ele.

— Ești foc de artificii, de acord, zise Anna. Te aprinzi ca o vîlvătaie pînă-n tavan, dar toată emoția îți este-n cap și nu în inimă.

Anna nu-și dădu seama cît de adînc îi jignise sentimentele lui Nathaniel exprimînd părerea că la el exista o deosebire între lucrurile pe care le gîndea și cele pe care le simțea. Asta presupunea un dualism în propria sa natură care îl înspăimînta ; o privi cu un aer nenorocit, apoi dădu o lovitură directă.

— Tu ești femeie, Anna, și prin urmare nu-ți poți închipui o pasiune care să nu fie pur fizică. Ai să crezi ce-ți spun acum ? Ai să crezi, reluă el cu vehemență, cînd îți voi spune că, acum șase sute de ani, existau călugări în Europa care-și jupuiau reciproc pielea de pe spinare cu cleștele, numai de dragul unei idei ? Tu nu poți să-nțelegi, așa e ?

— Știu că nu pot să-nțeleg. Dar mai știu și că asta ți-ar plăcea să faci. Atunci ai fi într-adevăr fericit.

— La ce bun ? zise el înălțînd din umeri. Ești femeie și n-ai încotro. Ești constrînsă să simți în felul ăsta. Eu vorbesc de o anumită bucurie și pasiune cu totul diferită de ceea ce ți-este ție cunoscut. Există un poet francez, Max Jacob, care se scoală dis-de-dimineață, se duce

la biserică și umblă pe drum cîntînd în gura mare, și-atunci toți micii burghezi sînt scandalizați. Ce-ai gîndi tu despre genul lui de bucurie ?

— Aș zice că face paradă ieftină și vrea să epateze pe toată lumea.

— Am să-i scriu ca să-i spun și-o să se-mbolnăvească de zbucium, o zeflemisi el.

Astfel, Anna nu mai spuse nimic ; doar asculta cu chipul posomorît, minunîndu-se că Michael era în stare să găsească plăcută conversația lui Nathaniel, întrebîndu-se ce anume avea în ea care îl încînta uneori atît de mult. Se liniștea spunîndu-și că prezenta numai un interes intelectual, și că de aceea n-o înțelegea ea, și totuși se năștea în ea o teamă, deoarece își dădea seama că Michael gusta în compania lui Nathaniel o plăcere pe care ea nu i-o putea oferi. În timp ce Michael îi zîmbea lui Nathaniel, ca și cum era sigur că descoperise în sfîrșit unica latură cu adevărat luminoasă și bună a naturii prietenului său, Anna se simțea din ce în ce mai despărțită de ei. O cumplită nemulțumire punea stăpînire pe ea ; ar fi dorit să fi avut parte de studii superioare ; ar fi dorit să se poată bucura și ea de o asemenea conversație între intelectuali ; rîvnea să fie în stare să se delecteze la rîndul ei cu idei frumoase și nu să se limiteze doar la ceea ce simte și ceea ce vede, și atunci n-ar mai fi nevoie ca Mike s-o neglijeze pentru altcineva în căutarea unei satisfacții pe care ea nu i-o putea dărui. De aceea asculta, aplecată înainte, cu bărbia în afară, și în timp ce se minuna de Michael și-l detesta pe tînărul profesor, pe care abia dacă-l putea urmări, avea senzația că ea însăși e o ființă lipsită de orice însemnătate.

După plecarea lui Nathaniel, îi spuse lui Mike :

— De ce-l placi atît de mult ? Altădată îl întărîtai.

— Îmi place entuziasmul lui. E simplu, lipsit de afectare, e minunat. Era foarte fericit în seara asta. Mă face să mă simt bine cînd îl văd atît de fericit. Pe toți îi face să se simtă bine.

— Nu mi se pare simplu. E un om care se aruncă de gîtul tuturor. E ca o fată de stradă. Ar vrea parcă să se

culce cu toată lumea. Altădată îl necăjeai pînă cînd îl scoteai din sărite.

— Știu. Asta fiindcă făcea pe exaltatul, pe urmă se grozăvea, și tentația de a-i trage o chelfăneală era teribilă.

În timp ce stăteau la fereastră, auziră un glas viguros cîntînd jos în stradă, și uitîndu-se amîndoi îl văzură pe Nathaniel Benjamin traversînd scuarul ; cînd trecu pe sub felinar, observară că-și vîrîse mîinile în buzunare ; îl auziră cîntînd cît îl ținea gura. Era puțin cam neașteptat să-l auzi cîntînd așa, de unul singur, în scuarul public. Cînta *Adeste Fideles.* [1]

— Vezi, nu ți-am spus ? E un tip prefăcut, zise Anna. Cîntă așa ca să fie sigur că-l auzim. Știe că sîntem la fereastră. Cîntă așa ca să ne facă să credem că e la fel ca poetul francez de care vorbea.

— Poate că așa simte.

— Dacă ar vedea un membru al Armatei Salvării cîntînd duminica în drum spre biserică s-ar strîmba de rîs.

— Fleacuri. Omul se simte bine.

— O să facă din tine un călugăr cu ideile lui scrîntite, zise ea cu furie.

— Nu sînt deloc de aceeași părere cu tine în ceea ce-l privește. Știu că are darul să stîrnească oamenii împotriva lui. Cînd nu-l cunoști bine, sau îl vezi prima oară, observi numai lucrurile care-l despart de tine și de oricare altul. E cel mai ușor să le vezi, dar nu înseamnă că-i pătrunzi fondul lui real, pentru că în adîncul lui e blînd și delicat, și e teribil de nefericit cînd nu are prilejul să fie gentil. Dacă-l vezi numai ca pe un mînios al Domnului și îți închipui că e un refractar gălăgios și nervos, nu înțelegi ceea ce-l conturează ca individ. Și cînd îl vezi așa, e foarte probabil că tocmai partea din tine care vrea să se deosebească de ceilalți îl vede ; nu-l vezi cu întreaga ta personalitate, îl...

— E greu de înțeles unde vrei s-ajungi, Mike.

— Poate m-aș exprima mai bine spunînd că oamenii îl văd în general cu mintea lor, și nicidecum cu inima.

---

[1] Înfățișați-vă la judecată, credincioși (lat.).

În clipa de față nu mai am încredere în mintea mea. Nu mai vreau să fiu conștient de lucrurile care mă despart de alte ființe omenești. Pe urmă zîmbi și tăcu.

Ea încerca plină de zel să-i înțeleagă cuvintele, dar nu-i erau limpezi, și se simțea înjosită ; își dădea seama doar că, într-un fel oarecare, cineva o îndepărta de el.

— Nu cred că-l înțelegi cîtuși de puțin pe Nathaniel, din cauza asta avem păreri așa de diferite, spunea Mike. E atîta luptă și haos înăuntrul lui, încît asta-l face să se simtă de multe ori nenorocit. Aroganța lui ebraică și umilința lui creștină se înfruntă într-un conflict atît de puternic în el, încît, în cea mai mare parte a timpului, e mistuit de nervozitate. N-ai văzut ce chinuit arăta cînd i-ai spus că una e ce se petrece în inima lui și alta ceea ce i se desfășoară în minte ? Dar e un băiat admirabil cu condiția să fie lăsat în pace. Toate aspirațiile lui sînt, de fapt, către prietenie, bunăvoință și armonie.

Cînd isprăvi, ea era supărată. Pe urmă o înfricoșă sentimentul acela de a fi despărțită de el care se înfiripa în ea. Începu să se întrebe ce fapt anumit intervenise care îl făcuse să devină mult mai răbdător, parcă puțin timid, care-i dădea uneori o înfățișare rezervată, speriată, și care generase în el o vastă înclinație de a-și manifesta caritatea aproape față de oricine. Și cu toate că sentimentul, știa bine, era frumos, i se păruse adeseori că provenea dintr-o mîhnire tainică pe care o ținea ascunsă față de ea.

— Ce fapt s-a petrecut care te-a făcut să-ți schimbi atitudinea ? întrebă ea deodată.

— Nu știu ce vrei să spui.

— Ți-ai schimbat atitudinea în multe privințe, spuse ea agitată. Uneori nici nu mai arăți același și ești atît de retras !

— Nu e absolut nimic schimbat în mine, zise el.

Atunci ea își dădu seama cît de considerabilă și de rapidă putea fi detașarea de el, nemulțumirea posacă o părăsi, și în ochii ei mari, albaștri, se citea sentimentul neajutorării în fața celor ce se întîmplau.

El era tulburat, trebui să-și întoarcă fața, dar cum nici unul, nici altul nu vorbea, se simți atras către ea, și-i spuse cu glas mîngîietor.

— Arătai strașnic de bine cînd ai venit astă-seară cu pachetele, Anna. Ce se întîmplase ?

Cînd ea îi răspunse : „Nu se întîmplase de fapt nimic. Mergeam pe stradă, în drum spre casă", el simți cum întreaga ei ființă îi trimitea ca o undă de vrajă.

— Pe cînd mergeam am avut deodată impresia că fiecare lucru care se petrece în orașul ăsta e legat de noi doi astă-seară, zise ea. A fost doar ceva...

— Ce-a fost, Anna ?

— Speram să te găsesc la înapoiere șezînd cu bărbia în palmă, să te întorci spre mine și să mă privești ca și cum m-ai fi plăcut de multă vreme. Cîteodată mă doare sufletul cînd te uiți așa la mine. Mă doare cum nu-ți închipui, dar într-un fel e totuși agreabil, și mi-aș dori să am senzația asta multă vreme de-aici înainte.

— Poți s-o ai toată ziua și toată noaptea, și pe urmă ne așteaptă întreaga eternitate, rusoaică mică.

— Eternitatea își poate permite s-aștepte, Mike, dar noi o să ne grăbim să ne bucurăm acum. Și oricum, nu sînt rusoaică.

— Lituaniancă mică, atunci.

— Ești un ignorant. Nu sînt lituaniancă.

— Poloneză micuță, cu obraji rotunzi.

— Ha ! în țara tatălui meu nu erau tocmai iubiți polonezii. Ia ascultă, domnule Mike. Asta e țara mea tot atît cît e și a ta.

El rîse puțin, întinse mîna și o împinse ușor în joacă, iar ei îi plăcu, deși știa că în inima lui nu e o veselie reală. Sub ușurătatea vorbelor se afla întunericul pe care ea nu-l putea atinge, și care sălășluia în el de cînd fusese bolnav.

Dar cînd se culcară, cînd o luă în brațe și o sărută, și trupurile lor rămaseră înlănțuite, iar el o ținu strîns, îi cuprinse un extaz care o făcu să plîngă întretăiat sub vălul întunericului. Totuși ea simțea că chiar în clipele de dragoste, chiar cînd o ținea strîns, era în el o grabă apăsată de griji, ca și cum ar fi știut că fără

acel elan febril totul ar fi pierdut. Şi după ce rămaseră liniştiţi, ea nu adormi încă, întrebîndu-se ce zăcea ascuns sub tandreţea şi delicateţea cu care o mîngîia.

Se trezi la un moment dat şi descoperi că Michael îi apucase braţul. Îl ţinea atît de strîns, încît o durea, şi totuşi el continua să doarmă, să viseze şi să respire cu o profundă şi teribilă regularitate. Se înfricoşă, cum şedea aşa, întrebîndu-se ce se petrece în visurile lui, şi îşi simţea braţul aproape amorţit, dar îi venea să strige de bucurie văzîndu-i teama de a o pierde. Se gîndi că nu are altceva de făcut decît să-şi păstreze răbdarea, şi, cu trecerea zilelor, el va înţelege marea ei dragoste pentru el, sentimentul de siguranţă îi va spori, va rîde mai mult şi nu va mai fi niciodată trist cînd se vor afla împreună.

CAPITOLUL XX

Lui Michael nu i se părea nedrept ca el să fie liber, iar tatăl său să poarte vina pentru moartea lui Dave Choate. Creştea în el, cu fiecare zi, o dorinţă arzătoare să descopere că poate exista dreptate printre fiinţele omeneşti ale acestui pămînt. Cînd cutreiera străzile printre indivizi cu chipuri întunecate de nemulţumire, sau trecea pe lîngă lungile cozi din faţa cantinelor care distribuiau supă, ori vedea evacuarea familiilor de şomeri, cînd citea despre crime brutale şi penalizări incorecte, avea impresia că viaţa oraşului era ca un dezmăţ clocotitor în care nu se putea impune niciodată ordinea sau justiţia, în care trebuia să strîngi cu putere orice mic lucru iubit ca să nu-ţi fie smuls. Adesea îl chinuia o sete grozavă să simtă că face o comparaţie dreaptă între viaţa tatălui său şi a lui însuşi.

Totuşi, în adîncul inimii ştia că nu se încumetă să-şi compătimească tatăl, de teamă să nu săvîrşească ceva care ar duce la o despărţire de Anna. Adesea cînd ridica în sus fereastra înainte de culcare şi auzea tumultul ora-

șului, îi venea greu să creadă că o descoperise pe Anna, și bunătatea și dragostea ei, în lupta fără sens a vieții lui, și în moartea și corupția care-l înconjurau ; i se părea că dragostea lor era un lucru atît de precar, încît trebuiau să trăiască discret, să caute să fie singuri.

Obținuse ceva de lucru la departamentul de cercetări al Companiei Lake City de lumină, căldură și electricitate. Această societate, care furniza energie electrică orașului, încerca să învingă depresiunea industrială încurajînd publicul să folosească electricitate în noi moduri în cadrul gospodăriilor, și înființaseră un departament de cercetări unde inginerii elaborau planuri pentru echiparea locuințelor cu radiatoare electrice. Ceea ce făcea Michael nu reprezenta mai mult decît o muncă de birou, dar și el și Anna erau cît se poate de bucuroși. Îi încuraja gîndul că, într-o zi, compania i-ar putea oferi lui Michael un serviciu stabil.

În seara cînd încasă salariul pe prima săptămînă, o seară de început de toamnă cu toate vitrinele și felinarele luminate, făcu un lucru necugetat. Înainte de a se duce acasă, se opri, cu cei treizeci și doi de dolari în buzunar, în fața vitrinei unui mic magazin de confecții de damă, unde el și cu Anna se opriseră adeseori cînd ieșeau seara să se plimbe. Privi îndelung o rochie neagră de crêpe-de-Chine, cu mîneci largi, bufante și un cordon simplu, verde, în talie. Rochia fusese expusă în vitrină toată săptămîna. Era o rochie de o simplitate atît de grațioasă, încît părea sofisticată, și avea o croială de mare distincție mondenă. Seară după seară, cînd priviseră rochia, el nici nu observase că era pusă pe un manechin cu cap argintiu, dar acum, fiind singur, observă manechinul, și parcă se uita la rochia Annei îmbrăcată de altcineva, iar manechinul, înalt și cu păr argintiu, avea o înfățișare rece, fără viață. Se uita necontenit la rochie și o închipuia pe corpul Annei, și atunci își pierdu capul, intră grăbit în magazin, cu un surîs larg și înclinîndu-se ușor în fața vînzătoarei, plăti doisprezece dolari și cincizeci de cenți pentru rochie și rugă insistent să fie ambalată într-o cutie frumoasă. Apoi ieși zorit, plin de înflăcărare, și străbătu străzile în pas rapid prin șuvoiul tre-

cătorilor, în timp ce aerul plăcut și răcoros al serii de toamnă timpurie îi aţîţa dragostea.

Începuse să urce scările imobilului, cînd îl auzi pe Mac Mackenzie chemîndu-l : „Domnule Aikenhead, domnule Aikenhead !“, și se opri pe trepte ţinînd cutia cu amîndouă mîinile.

La picioarele scării se arătă capul chel al portarului, cu faţa roșie ca sfecla și ochi albaștri ; răsufla greu și trăgea adînc aer în piept, fiindcă tocmai fugise în grabă pînă la colţul străzii cu cîteva pariuri pentru cursele de cai la prietenul lui tutungiul, care ţinea un mic registru de *bookmaker*. Abia avusese timp să ia o sorbitură de whisky și i se păruse că a auzit paşii lui Michael pe scară. În seara aceea portarul părea necăjit și jenat, lucru vrednic de luat în seamă, pentru că era un om atît de simpatic și lipsit de grandomanie în viaţa lui de toate zilele, încît găsea în el resurse de blîndeţe răbdătoare aproape pentru toată lumea.

— Am ceva să vă spun, domnule Aikenhead, ceva destul de greu de spus, vorbi el.

— Ţi-a fost greu vreodată să-mi spui mie ceva, Mac ?

— Dumnezeule sfinte ! nu mi-am dat seama pînă acum că există pe lume atîtea momîi care-și vîră nasul unde nu le fierbe oala. N-am înţeles niciodată de ce le place oamenilor să se amestece în treburile altora.

Lui Michael îi trecu prin minte că se plînsese cineva proprietarului de răsuflarea lui Mac, care mirosea a whisky tot timpul, de aceea rîse și-l întrebă :

— Te-a mai călcat cineva pe bătătură ?

— Nu pe mine mă doare bătătura de astă dată. O cunoaşteţi pe domnișoara Gray, care ţine cursuri ?

— S-ar cădea s-o cunosc. Mi-a spus odată că nu sînt un gentleman fiindcă nu mă opresc să-i adresez cuvîntul cu zîmbetul pe buze de cîte ori o văd.

— Se plînge că domnișoara Prychoda locuiește în apartamentul dumneavoastră.

— N-are nici un motiv să se plîngă de locuinţa noastră, Mac, începu Michael cu teamă. E un colţ plăcut și liniștit. Nu chemăm musafiri și nu facem niciodată zgomot. Ce i s-a năzărit ?

— Înțelegeți, domnule Aikenhead, pentru mine e absolut în regulă. Știu că sînteți oameni de treabă. Dar dacă femeia asta nu-i țicnită n-am mai văzut femeie țicnită în viața mea. Și-a păstrat în ea țăcăneala ani de zile, dar acum e la vîrsta cînd se uită cruciș la orice, și mai ales cînd e vorba de tineret. Are ceva nebunesc în privire. Abia dacă împușcă un ban cu conferințele ei. Am încercat să discut cu ea și era cît pe-aci să țipe la mine.

— Spune-mi ce-a zis, Mac.

— Ce rost are să repet ? A zis că imobilul s-a transformat într-un bordel și că ori plecați dumneavoastră cu fata, ori pleacă ea. Zice că toată lumea știe ce se petrece în locuința dumneavoastră, cu o fată necăsătorită. Zice că trebuie să reclam eu proprietarului, sau dacă nu, reclamă ea. M-am gîndit să vă destăinui dumneavoastră.

— A zis ceva despre Anna ?

— Păi, tocmai atunci am crezut c-o să țipe la mine, pentru că i-am rîs în nas și i-am spus : „Doamnă, vorbiți ca o carte, și ca una învechită încă", fiindcă nu mai termina că e o fată de stradă, sau o fată veselă, și-atunci i-am spus fără să-mi clintesc un mușchi de pe față : „Vreți să spuneți că e o tîrfă, doamnă ?" și-am crezut că-i sar ochii din cap de zguduită ce era, dar n-a mai zis decît că imobilul a devenit un bordel și pe urmă a întins-o. Și deoarece se simțea îngrozitor de jenat că trebuise să-i povestească o asemenea scenă lui Michael, pe care îl simpatiza și îl respecta, încercă s-o persifleze adăugînd : Asta înseamnă că eu sînt portar de bordel, cum s-ar zice, nu-i așa ?

Dar Michael îl întrebă doar atît :

— A mai avut vreo altă persoană ceva de zis ? A spus ceva Huck Farr ?

— Hm, cum o să spună ? făcu Mac, și scuturîndu-și arătătorul lui lung vorbi cu seriozitate : Băiatul ăsta e un om la locul lui. N-ai să-l prinzi niciodată că se amestecă în treburile altora.

— Am impresia că n-avem altceva de făcut decît să ne mutăm, zise Michael. Îți mulțumesc că mi-ai spus, Mac.

Şi urcînd treptele nu-şi mai amintea din tot ce i se transmisese decît că Anna nu era măritată cu el. Începu să i se pară un lucru teribil faptul că o expunea bîrfelilor înveninate şi fără sens ale femeilor de genul domnişoarei Gray. Paşii lui răsunau sonori pe scară, şi, cu fiecare treaptă pe care o suia, dragostea lui faţă de Anna se făcea parcă mai intensă, şi îşi spunea în gînd : „E cumplit. De ce n-o iau de soţie ? Cum poate ea să creadă că o iubesc ? Ea doreşte extraordinar de mult să ne căsătorim.“ Şi totuşi, odată cu dorinţa fierbinte de a o lua în căsătorie, simţi aceeaşi teamă ca în prima dimineaţă cînd o găsise îngrijindu-l în camera lui şi îşi dăduse limpede seama că nu trebuie s-o ţină încătuşată de el. Dar un glas lăuntric îi striga : „Grăbeşte-te, du-te repede să-i vorbeşti, fă ceea ce se cuvine pentru ea şi dăruieşte-i o ocrotire“, şi totodată din străfundul fiinţei lui, din teama care-i şedea atît de aproape de inimă, auzea alt glas : „Se cade s-o laşi neîncătuşată. Doar egoismul tău căută s-o lege de tine. Vrei s-o tîrăşti alături de tine şi pe ea“, şi atunci îşi încetinea paşii, ca şi cum n-ar fi dorit s-ajungă niciodată în capul scării.

Cînd deschise uşa, o văzu pe Anna în bucătărioară cu un şorţ albastru de plastic dinainte. Dar ea, întorcînd ochii spre el, observă numai cutia de sub braţ şi-l întrebă :

— Ce ai acolo în cutie, Mike ?

— Azi a fost zi de plată, răspunse el.

— Dar seamănă a ceva de îmbrăcat, Mike.

— E pentru tine, Anna, răspunse el sobru, şi puse cutia pe masă.

Ea se aplecă deasupra cutiei, scoase rochia neagră de crêpe-de-Chine cu cordon verde şi lăsă mătasea să-i lunece uşor printre degete, fără un cuvînt. Dar cînd înălţă capul, i se citea pe faţă o impresionantă solemnitate.

— E rochia la care ne uitam amîndoi. E splendidă, însă nu ne dă mîna s-o cumpărăm, iubitule. Şi era comic s-o vezi deodată încreţindu-şi faţa şi ştergîndu-şi uşor colţul ochilor, şi pe urmă, nici după o clipă, să-i vezi creţurile, cu totul altele, ale rîsului, în timp ce mai avea încă lacrimi în ochi.

— De ce plîngi, Anna ? Ce s-a-ntîmplat ? Nu vreau să te văd așa. Te rog, fii fericită pentru asta, scumpa mea, o dezmierda el, iar glasul lui era atît de calin, încît ei îi venea și mai greu să fie rezonabilă.

— Sînt un copil prost, Mike. Nu s-a-ntîmplat nimic. Nu pot să plîng dacă așa am chef ?

— Dar am dorit să te văd bucurîndu-te.

— Nu pot să-mi arăt bucuria în felul ăsta dacă așa vreau ? zise ea.

Apoi luă rochia, își trase șorțul de pe ea și se repezi la oglindă. Își scoase rochia veche, își aranjă părul, își dădu cu ruj pe buze, apoi îmbrăcă rochia cea nouă. Radia de emoție cînd se întoarse și făcu cîțiva pași prin odaie.

— Cum mă placi, domnule Mike ? zise ea șăgalnic, fiindcă își dădea seama că știa să poarte rochii frumoase mai bine ca oricine. Iar el, cînd îi văzu bucuria nevinovată, și cum pășea prin încăpere ca o ființă mîndră și liberă, avu sentimentul că nu mai întîlnise pe nimeni care să posede o demnitate atît de firească și de plină de grație. Și în timp ce o privea, dorindu-și ca ea să rămînă mereu aceeași, îl răscolea gîndul că vecinii o ponegreau cu vorbe urîte. Chipul lui palid și solemn se trudea să-i împărtășească bucuria, dar nici un cuvînt nu-i ieși din gură.

Ea îi observă preocuparea și avu impresia că începuse să se frămînte fiindcă cheltuise mai mulți bani decît își puteau permite. Se apropie de el și își lipi fruntea de umărul lui spunînd :

— A fost meschin din partea mea să-ți strecor ideea că-mi doream neapărat rochia asta. Și am fost o egoistă să-mi arăt o bucurie așa de lacomă îmbrăcînd-o. Îmi pierd capul cînd văd un lucru frumos, parcă-mi saltă inima în piept de dorința de a-l avea, și devin egoistă. Dar n-am nevoie de rochia asta, Mike, scumpul meu. O s-o dau înapoi. Tu nu ți-ai cumpărat un costum nou de cîțiva ani. Nu sînt Anna ta cea bună ; sînt egoistă pe de-a-ntregul din instinct.

— Nu mă gîndeam cîtuși de puțin la rochie, zise el. Arătai minunat, și-ai s-o păstrezi. Mă gîndeam numai că trebuie să ne mutăm.

— Nu sîntem obligați. N-am rămas decît cu o lună în urmă cu chiria.

— Ăsta e unul din motivele pentru care ne vor lăsa să plecăm. Tocmai vorbeam cu portarul. Domnișoara Gray se plînge că locuim aici împreună.

— Și de ce o nemulțumește acest lucru ? N-am adus nici o supărare nimănui, sîntem liniștiți și corecți. Nu văd nimic reprobabil. Nu înțeleg de ce ar dori cineva să ne sîcîie cînd noi sîntem niște oameni la locul nostru și vrem să fim singuri. Ea ce-a spus ?

— A spus că am transformat imobilul într-un bordel.

— Și de mine ce-a spus ?

— Nimic special despre tine, numai chestiunea asta cu bordelul. Măgărița ! Pariez că nu poate dormi noaptea gîndindu-se la noi doi, aici, deasupra apartamentului ei, iubindu-ne și fiind mulțumiți. Bine. Trebuie să ne mutăm.

— Așadar sînt o fată de bordel ? se revoltă Anna, cu sîngele în obraji, plină de o curajoasă încredere în sine. Mă duc să stau de vorbă cu femeia asta, zise ea. O fac să-și ceară scuze. Am s-o fac să se rușineze. Pariez că n-are să aibă îndrăzneala să mă privească drept în ochi. Se repezi afară, iar el o auzi coborînd treptele în fugă.

În timp ce aștepta, ascultînd cu teamă, și se gîndea la ochii femeii uscătive sfîșiind-o nebunește pe Anna, parcă le și vedea înfruntîndu-se, și atunci propria lui indignare atinse o asemenea intensitate, încît sări de pe scaun și deschise ușa ; dar nici nu lăsase din mînă butonul ușii, cînd o văzu pe Anna venind pe sală. Era albă la față și îmblînzită.

— N-am găsit-o, atît spuse. Nu era acasă.

El nu știa ce să-i spună, pentru că ea se arăta ca o făptură abandonată și închisă în sine, iar cînd reveniră în micul lor apartament, nici nu se uita la el ; ținea capul într-o parte, mîinile împreunate în poală, și se încrunta descumpănită.

Apoi vorbi cu sfială :

— Ai impresia că eu arăt ca o tîrfă, Mike ?

Îl copleșise un atît de dureros sentiment de neputință, păstra atît de vie în minte imaginea ei, așa cum arătase

cu cîteva clipe mai înainte în timp ce prezenta rochia ca un manechin, încît rămase mut. Clătină doar din cap.

— Probabil numai fiindcă sîntem săraci îşi închipuie toţi că vreau să prefac casa asta într-un bordel.

— Ăsta ne e şi ghinionul, fiindcă sîntem atît de săraci, încît trebuie să fim la culme de respectabili.

— Ai văzut vreodată o fată dintr-un bordel care să-mi semene cît de cît, Mike ?

— N-am să văd nici una pe lumea asta, prostuţă mică, dar poate, cine ştie, în viaţa viitoare, zise el, încercînd să glumească.

Apoi, în timp ce se uitau unul la altul cu nevinovăţie, el aştepta ca ea să înceapă să-i facă reproşuri : „Dacă te-ai fi însurat cu mine, toate astea n-ar mai fi necesare. Spui mereu că mă iubeşti şi că nu vrei să te mai desparţi de mine ; atunci de ce nu mă iei de soţie ?“ Chipul ei exprima tulburarea, şi cu toate că ea tăcea, el intuia că aveau amîndoi aceleaşi gînduri, după cum auzeau aceleaşi sunete din stradă pe fereastra deschisă, zgomotele frînelor scrîşnind, copiii jucîndu-se şi ţipînd ; pe urmă, cînd întoarseră amîndoi capetele ca să privească perdeaua care se umfla de boarea nopţii, el avu senzaţia certă că recentul incident însemna cu adevărat începutul unei anumite înjosiri a ei.

Dar cum ea nu-i făcu nici un reproş, el rosti sacadat : „Eu n-am dorit să se schimbe ceva. Doream să rămînă lucrurile pentru noi exact cum sînt, ca să nu ni se întîmple nimic.“

— Nu s-a întîmplat mare lucru, Mike. Nimic care să ne atingă, de fapt. Am observat de multe ori cum holba ochii la mine biata fată bătrînă.

— N-are nici un rost să-ncerci să perseverezi cu ceva în viaţă, zise el. Totul se sfărîmă în acelaşi mod stupid, lipsit de orice noimă. Oricine ar putea conduce acest blestemat univers mai bine decît e condus. Oricît de mult ai dori un lucru, n-are importanţă. Tot aşa ţi se dă cu piciorul. Nu există nici o ordine în tot ce e omenesc. Tot ce ţi-e drag, tot ce e simplu ca zgomotele de-afară, din stradă, sau adierea de vînt prin fereastră, razele soa-

relui într-o zi caldă, totul e accidental. Ne iubim unul pe altul și încercăm să păstrăm acest lucru, dar și acesta e întîmplător. Știi la ce mă gîndesc, Anna? Știi cum aș putea dovedi că e un lucru important, și nu întîmplător, faptul că ne iubim și că vrem să fim mereu împreună? Dacă aș muri eu, sau dacă am muri amîndoi, atunci i-am conferi acestui lucru importanță. Asta ar fi dovada absolut concludentă, iar acel lucru n-ar mai suferi nici o modificare, ba mai mult, ar dobîndi importanță fiindcă ai murit pentru el. Nimeni nu ți-ar mai putea contesta afirmația în sensul însemnătății acelui lucru. Dar mie mi-e frică de moarte. Mă înspăimîntă. Moartea ne ajunge oriunde; e pe stradă, sau în gîndul nostru, și e forța care distruge tot ce sperăm sau încercăm să păstrăm. Mi-am reprezentat ideea asta, și singura cale de a o birui și-a o spulbera este aceea de a muri, dar eu nu vreau ca noi doi să murim. Mă sperie moartea. Vreau să putem rămîne împreună.

Vorbea din sentimentul de teamă care-l năpădise atîtea nopți în șir. Vorbea cu o amărăciune atît de plină de resentiment, încît ea tăcu uimită. Vorbea dinăuntrul acelor visuri confuze. În ultima lună îi fusese cu putință să doarmă și uneori se bucura de o liniște aproape deplină, dar teama se trezea în adîncul ființei lui atunci cînd se simțeau mai fericiți, ca și cum fericirea lor ar fi fost atît de fragilă, încît nu trebuia supusă unui extaz prea puternic, unei speranțe prea aprige, nici chinuită de deznădejdi.

Iar Anna era îngrijorată de teama pe care o presimțea în el, căci își amintea de seara cînd bătuse cu pumnii în ușa ei și fugise apoi pe scară.

— E un fleac, îl liniștea ea. Ce ne pasă unde locuim? Ți se pare de disprețuit faptul că putem economisi chiria pe o lună? Părăsim apartamentul la cerere și nu mai plătim chiria. Nu e grozav? A venit la momentul potrivit.

— Te-ai putea interesa tu mîine?

— Am să caut o cameră mîine după masă, zise ea. Părea încîntată. Știi ce am pregătit pentru cină?

— Ghicesc după miros.

— Nu știi ce e. Mama ne făcea acasă și nouă ni se părea un deliciu. Cartofi cu brînză înveliți într-un aluat. Așteaptă numai să guști !

Privind-o cum se mișca sprintenă prin odaie, în timp ce trăsăturile ei se luminau de o vivacitate entuziastă, începu să exulte la gîndul că va avea un nou cămin cu ea. Ea se mișca și mai repede acum ; ridică de pe cratiță capacul și aburul îi învălui fața ; era în întregime absorbită de gustatul unei bucățele la capătul furculiței.

El se minuna de talentul ei de a se dărui cu toată ființa fiecărei clipe ; pentru ea exista ceva veșnic, care-i solicita întreaga viață, în fiecare moment. Din cînd în cînd vorbea despre noua lor locuință, iar el o urmărea cu privirea, o asculta, și începea să se pătrundă de sentimentul că ar putea fi ceva înalt, ba poate chiar nemuritor, în dragostea pe care și-o purtau unul altuia.

CAPITOLUL XXI

În tot cursul acelei toamne, locuiră într-o modestă încăpere de mansardă dintr-o clădire de modă veche, lîngă grădina botanică. Din zidurile imobilului s-ar fi zis că nu vor dispărea niciodată mirosurile de bucătărie. Scîndurile desfundate ale dușumelelor și treptele scării fuseseră tocite și lustruite de bărbați și femei care munciseră, se hrăniseră, asudaseră și se duseseră demult dintre cei vii. Camera lor, cu tavan înclinat și o lungă fereastră la fațadă, reținuse căldura nopților încinse de vară, de aceea ei știau că va fi rece în timpul iernii. Împărțeau singura baie de la acel etaj cu un fost ostaș orb și soția lui, care aveau o pensie, și cu doi tineri nord-americani cu maniere alese și glasuri molatice, care studiau la facultate, purtau baston și ghetre și erau întreținuți de mamele lor, în așteptarea carierelor corespunzătoare pe care aveau să le înceapă.

În această nouă locuință, unde nimeni nu-i cunoștea, Anna și Michael se simțea ca doi îndrăgostiți care se aflau împreună după un foarte scurt răstimp de con-

vieţuire şi doreau să rămînă ascunşi de ochii lumii. Anna administra totul cu zgîrcenie, făcea economie şi se tocmea cu înverşunare pentru puţinii bani pe care-i avea de cheltuială, şi-i convingea pe băcani să le dea pe credit, astfel că nu flămînzeau niciodată. Mîncau carne tocată, cîrnaţi, cartofi în cantitate mare, iar în sezonul cînd legumele proaspete, ca varza, pătlăgelele roşii şi mazărea, erau ieftine, Anna se ducea în fiecare dimineaţă după tîrguieli ca o gospodină încercată.

În după-amiezele de duminică, dacă vremea era însorită, se duceau în parcurile din jurul universităţii, se aşezau la umbra arborilor şi hrăneau porumbeii cu firimituri de pîine. Acesta era doar începutul micii lor vacanţe duminicale. În loc să se înapoieze acasă, se duceau la un restaurant chinezesc unde puteai lua o masă completă cu cincisprezece cenţi, se îndopau pînă cînd abia mai suflau, fiindcă alimentele erau grele, şi se întorceau în pas de plimbare la ei acasă ; se întindeau pe pat, tăcuţi şi atenţi, pentru că ajunseseră la ultima parte a programului şi nu doreau s-o piardă.

În camera de alături, cei doi tineri puseseră discul lor favorit, *The Black and Tan Blues* [1], la patefon, şi în scurt timp soseau la ei cunoscuţi cu care se întreţineau în limba franceză. Toţi erau prieteni ai Franţei. Nici unul dintre ei nu fusese vreodată în Franţa, dar iubeau tradiţia franceză şi ceea ce numeau ei „problematica franceză", şi în asemenea seri nimeni nu îndrăznea să rostească un cuvînt în engleză. Era agreabil pentru Anna şi Michael să se odihnească ascultînd accentele bizare şi frazele întretăiate, ezitante. Noaptea era caldă şi auzeau zgomotele familiare ale străzii îmbinîndu-se cu ciudatele şi stîngacele accente din camera alăturată. În cele din urmă se producea o frămîntare teribilă. Sosea un profesor de la catedra de franceză a universităţii, şi el un mare prieten al Franţei, pe care o vizitase odată, fiind, mai mult încă, un adept al regalităţii franceze

[1] *Black and Tans* era denumirea neoficială dată forţelor semimilitare engleze trimise în Irlanda, în 1920, pentru a combate activitatea partidului revoluţionar Sinn Fein, luptînd pentru independenţă.

din convingere intelectuală ; le vorbea celorlalți despre mișcările de stradă din Paris și le spunea ce prilej minunat se oferea pentru o restaurare a monarhiei în Franța.

Deși făceau adeseori haz ascultîndu-i pe acești prieteni ai Franței cum se distrează, li se părea de necrezut lui Michael și Annei că se pot duce discuții atît de elevate și dezinteresate, că poate manifesta cineva un entuziasm atît de pasionat pentru cauze din alte țări, cînd preocuparea lor se reducea la ceea ce vor pune pe masă, și cînd pe Mike îl neliniștea în mod special dacă se va mai simți vreodată liber și clocotind de viață.

În ziua cînd ostașul orb, vecin cu ei, se îmbolnăvi de erizipel, Anna primi o scrisoare de la părinții ei. Telefonase după un medic din partea soției orbului, iar cînd medicul veni și constată că omul avea o amorțire progresivă a brațelor și a limbii, emise părerea că putea fi vorba de o meningită cerebro-spinală. În timp ce așteptau să vină specialistul, Anna o ascultase pe soția bolnavului frămîntîndu-se în șoaptă ; după sosirea specialistului, revenise în propria lor cameră, și acolo o aștepta Mike cu scrisoarea de la părinți.

Nu era o scrisoare lungă, ci un bilet scurt, în termeni neșlefuiți, din partea tatălui ei, anunțînd că soseau în seara aceea cu un tren de excursie de la Detroit și că vor rămîne peste noapte. Adăuga că erau îngrijorați pentru faptul că ea nu avea un serviciu și se întrebau din ce trăiește.

— Nu e posibil să vină aici, Mike. Ce facem ? întrebă Anna.

— Ba pot veni foarte bine. De ce nu ?

— Nu se poate să vadă că locuiești cu mine, Mike.

— Nu e nevoie să locuiesc aici în seara asta. Îmi găsesc o cămăruță într-un hotel ieftin de clasa treia.

— Dar prezența ta e evidentă în toată camera, dragule. Au să te simtă aici.

— N-au să mă simtă mai mult ca pe toți codoșii, colportorii și micii funcționari care au trăit aici cu plozii

lor ; de ce să mă simtă ? N-am lăsat o amprentă în atmosfera acestei spelunci.

— Oricine poate vedea că locuiește aici un bărbat.

— Pune-mi toate lucrurile în dulapul din perete și încuie ușa. Am să trec să te văd, cînd vor fi ei aici, ca un prieten în vizită la prietena lui.

— Nu mi-ar ierta asta niciodată, Mike, zise ea, apăsată de o mare neliniște. Apoi începu să rîdă și intră într-o stare de agitație. Haide, zise ea. O să scăpăm curînd de prezența ta aici.

Luară pantofii, papucii, haina de iarnă, pijamalele, tot ce era în sertarul lui din birou, pipa, cele cîteva cărți, și le îndesară în dulapul din perete. O clipă Anna rămase cu mîna pe ușă, uitîndu-se la acea grămadă de obiecte personale care reprezenta tot ce poseda Mike ; pe față i se citea uimirea, și arăta speriată de parcă era pe cale de a pierde ceva ; pe urmă rîse, trînti ușa, o încuie și-i dădu lui cheia.

Cinară împreună făcînd mare haz de toate, ca și cum urmau să se despartă și era ultima lor masă, apoi coborîră la stație, și el se duse la un cinematograf de după-amiază cu cincisprezece cenți biletul. Își luase obiceiul să meargă după-amiaza la aceste cinematografe, cu toată voința lui de a economisi bani ; putea să șadă acolo, în întuneric, fixînd cu ochi indiferenți ecranul, cu activitatea simțurilor încetinită, uitînd că trăia, uitînd că va ieși afară ca să umble pe străzi. Anna îl cunoștea întotdeauna după înfățișarea lui jenată cînd intra pe ușă că fusese la un film.

La ora nouă, în seara aceea, pe cînd se întorcea acasă, simțea în el o însuflețire, și ceva din sfiala băiatului care vine pentru prima oară la părinții iubitei lui. Dar după ce urcă treptele și bătu la propria sa ușă, auzind-o pe Anna că vine începu să zîmbească și se temu să nu rîdă cu hohote, însă cînd ea îi deschise ușa larg și-l chemă : „Vino, Mike", intră timid și rămase în picioare, gata să facă o plecăciune rapidă către oricine i-ar fi adresat cuvîntul.

Mama Annei, o femeie durdulie cu fața veștejită încrețindu-se în surîsuri, ședea pe pat, și cînd Mike o privi,

își căută stîngaci gulerul rochiei albastre. Tatăl, un muncitor scund și vînjos, fumînd lulea, ședea alături. Chipul, lătăreț, părea impenetrabil, dar în privire i se ghicea aceeași înverșunare pe care o exprimau ochii Annei cînd era mînioasă. Înainte de sosirea lui Mike șezuseră cu toții la taifas. Tatăl o ținuse pe Anna de umeri, examinînd-o lung de la distanță, ca și cum ar fi văzut că între timp se transformase în femeie. Mama, emoționată, sporovăise fără încetare.

Dar acum, după ce Anna spusese : „Vino, Mike. Vi-l prezint pe Mike. Aș vrea să-l simpatizați și voi ca și mine", părinții se sculaseră amîndoi în picioare, înclinîndu-se stingheriți. Rîsul și agitația veselă dispărură de pe figura mamei, și rămase cu ochii la Michael, care stătea în picioare încurcat, aproape neîndrăznind să se miște. Îl privi cu agerime un lung răstimp, apoi făcu o mică reverență de politețe respectuoasă. Soțul ei nu văzu cu ochi buni gestul și, fulgerînd-o cu privirea de parcă ar fi vrut s-o bată, mormăi ursuz. Fiindcă tăceau și-l cîntăreau atenți din ochi, Michael își dădu seama că presimțeau apropierea lui de Anna ; intuiau că există între ei o legătură intimă și că, într-un anumit fel, el o depărta pe Anna de ei. Nedîndu-și seama de această ciudată ostilitate, ea le zîmbea radioasă, înglobîndu-i pe toți în dragostea ei. Era sigură că se comporta ca orice fată care își aduce îndrăgostitul în casă, și totuși, prin felul posesiv cu care îl lua de braț pe Mike, sau prin felul cum întorcea capul spre el întrebînd repede, „da, Mike ?" ca și cum avea nevoie de aprobarea lui, și prin toate celelalte mici gesturi acaparatoare, făcînd parte acum din viața ei, le comunica fără putință de tăgadă sentimentul că, în realitate, Mike era iubitul ei și poate chiar locuiau împreună.

În acel unic moment lung de tăcere, tatăl și mama încercau parcă să înțeleagă tot ce i se întîmplase Annei de cînd n-o mai văzuseră. Apoi mama, zîmbindu-i lui Mike ca pentru a-și cere scuze, spuse cu simplitate :

— Iertați-ne, vă rog. N-am văzut-o pe Anna a noastră de multă vreme. Nu știm prea multe despre ea.

— Şezi jos, domnule, zise tatăl.

— Anna mi-a povestit multe despre dumneavoastră, zise Michael. Dar tatăl şi mama schimbară o privire ca şi cum s-ar fi întrebat miraţi ce i-a putut spune Anna despre ei unui tînăr care se deosebea de lumea lor, şi nu i-ar înţelege, iar tăcerea lor şi felul cum se uitaseră unul la altul îl făceau pe Mike să simtă că nu era unul dintr-ai lor ; îşi dădea seama că o iubeau pe Anna, că le era teamă de el, şi că aşteptau ca el să spună ceva care i-ar îndreptăţi să-l dispreţuiască.

Anna, stingherită la rîndul ei, fiindcă vedea că Mike făcea apel la ea, spuse în felul ei direct :

— Nu-l placi, tată ?

— Nu cred că am fi de acord în multe privinţe, spuse tatăl ei fără menajamente.

— Eu sînt sigur că am fi, domnule Prychoda, vorbi Michael plin de zel.

— Ei, tată, e un băiat cumsecade, îţi dai seama şi dumneata, spuse doamna Prychoda.

Anna îi zîmbi călduros maică-si, fiindu-i recunoscătoare, iar mama, mulţumită de ea însăşi, i se adresă lui Michael :

— Tatăl Annei se frămîntă pentru ea. Dar nu trebuie să-ţi faci necazuri din pricina lui, fiule. Nimeni nu ştie ce gîndeşte. Eu însămi n-am ştiut niciodată.

— Nu-i adevărat. Eu spun ceea ce vreau să spun. Nu caut să fac plăcere, zise tatăl.

— Vi se pare că e ceva în neregulă la mine, domnule Prychoda ? întrebă Michael.

— Nimic.

— Vom fi buni prieteni atunci, nu-i aşa ?

— Poate. N-aş putea spune acum.

— Nu-nţelegi, Mike, interveni Anna. Tata stă şi se gîndeşte dacă nu eşti un duşman al clasei muncitoare.

— Eşti comunist ? întrebă tatăl.

— Nu chiar comunist, zise Michael. Mi s-a părut greu să mă decid pentru o anumită afiliere politică. Sînt inginer, dar nu lucrez.

— Toţi sînteţi la fel, zise tatăl Annei dispreţuitor. Îşi scoase luleaua din gură, întinse mîna în care o ţinea şi

declară cu fermitate : Mi-ar plăcea ca Anna să fie iubită de un bărbat cu o concepție solidă despre clasele sociale. Ședea acolo, morocănos și încăpățînat, cu o privire nesovăitoare în ochii lui albaștri. La Detroit lucra numai trei zile pe săptămînă. În ultimele două întreprinderi unde lucrase mai înainte, salariații făcuseră grevă și greva eșuase, iar el își pierduse serviciul și devenise foarte pornit împotriva stării de lucruri. Eu sînt altfel de om decît dumneata, zise el. Știu ce simți, dar dumneata nu poți înțelege ce simt eu. Pe dumneata nu te-a atins situația asta, dar pe mine da, și nu-mi place s-o văd pe Anna că nu prea-i pasă.

— Ba da, îmi pasă, îmi pasă ! Ne-a atins și pe noi, strigă Anna, iar tatăl ei o privi cu un zîmbet larg.

Mama Annei îl ascultase cu toată gravitatea pe soțul ei, iar cînd Anna scoase acel strigăt, și tatăl începu din nou să-i vorbească plin de însuflețire lui Michael, care asculta nedumerit, mama rîse pe înfundate, deoarece vedea că soțul ei stă de vorbă bucuros cu Michael, chiar dacă își revărsa amărăciunea. De aceea răsuflă ușurată și-i spuse Annei :

— Vino la bucătărie să ne faci cîte o ceașcă de cafea, și lasă-ți prietenul și tatăl să discute puțin.

În timp ce Michael ședea precaut cu tatăl Annei, constatînd că era greu să plaseze măcar o remarcă prietenoasă, inofensivă, le auzea pe Anna și pe mama ei vorbind în bucătărie în așa fel, încît s-ar fi zis că nu vor avea niciodată destul timp sau destule cuvinte ca să exprime tot ce gîndiseră și doriseră să-și spună una alteia. Anna punea întrebări după întrebări, abia întrerupîndu-se ca să aștepte un răspuns, totuși ascultînd cu aviditate, pentru ca apoi să spună : „Stai mamă, să-ți spun...“ Cuvintele ei veneau puhoi, cuvinte despre întîmplări mărunte, lucruri în care sperase și multe din lucrurile pe care le văzuse. Prin ușa deschisă a bucătăriei, Michael putea s-o vadă rezemîndu-se de bufet ; îi vedea profilul și partea de jos a rochiei negre. Iar cînd înflăcărarea glasului ei crescu și mai mult, se întrebă cum se făcea că lui nu-i vorbise niciodată cu atîta lipsă de supraveghere ; îi venea greu să înțeleagă de ce se simțea atît de nere-

ținută la vorbă numai pentru că se afla împreună cu ai săi.

Atunci Michael observă că tatăl Annei, care tăcea, îl fixa atent cu privirea, ca și cum ar fi vrut să-i descopere, în vreo ușoară schimbare a expresiei de pe chipul său, gîndurile cele mai tainice. Și în timp ce nu-l slăbea din ochi, propriul chip impasibil, cu pomeți înalți, al tatălui fu tulburat de o șovăire. În cele din urmă rosti cu dificultate :

— Dumneata și cu fata mea, vă e drag unul de altul, da ?

— Eu o iubesc foarte mult, spuse Michael cu simplitate.

— Întotdeauna a făcut după capul ei. Întotdeauna și-a croit singură drumul, spuse el și zîmbi arătîndu-și dinții albi, frumoși, puternici. Apoi îi reapăru expresia neliniștită, dibuitoare, și spuse : Nouă ne e dragă fata. Vezi și dumneata. Ascultă-le acolo, în bucătărie.

Dar Michael își dădu seama că tatăl tot nu îndrăznise să exprime ceea ce avea pe suflet ; spera cu aviditate ca Michael să se dea singur de gol spunînd ceva care ar putea să dezvăluie cît de apropiat era de Anna ; și uneori, cînd îl urmărea pe Michael din ochi rămînînd tăcut, parcă-l ruga să-i spună amănuntele pe care voia să le cunoască ; parcă ghicise după micile gesturi intime ale Annei, și după dezinvoltura, grația și plenitudinea vădi-tului ei sentiment pentru Michael că i se dăruise. Dar cuvintele delicate care ar fi putut să dea grai gîndurilor sale erau prea greu de găsit pentru tatăl Annei, de aceea își smuci spre spate capul cu părul sur, tuns scurt, încercînd să vadă prin ușa bucătăriei, și spuse, cu o înfățișare măcinată de griji :

— Sîntem oameni săraci. Anna n-a fost deprinsă să aibă prea mult cînd era cu noi. Dar e învățată cu un anumit fel de trai, care nu e al dumitale, și nu cred că va fi al dumitale niciodată.

A fost singurul moment cînd a încercat să-i sugereze lui Michael că e mai bine s-o lase pe Anna în pace. După aceea șezu acolo în tăcere, de parcă încerca să înțeleagă

tot ce i se întîmplase Annei de cînd îl cunoscuse pe iubitul ei.

Michael era atît de mișcat de dragostea acestor doi oameni pentru fiica lor, încît zîmbi cu căldură și spuse :

— Ne vom înțelege admirabil, dumneata și cu mine. Nu-ți face nici un fel de griji.

— Se prea poate. Dumneata ești inginer. Ăsta-i un lucru bun. Nu ești avocat, sau samsar, sau altceva de felul ăsta. O să avem nevoie de ingineri. Poate c-ai să lucrezi din nou și-ai să construiești lucruri frumoase.

— Ține minte, nu sînt împotriva voastră.

— Trebuie să fii cu noi, fiule.

Apoi, se auzi dinspre bucătărie glasul mamei stăruind pe lîngă Anna :

— Nu-ți mai bate capul să fierbi ouă. Păstrează ouăle. Nu luăm decît cafea. Lui taică-tău nu-i e foame.

— N-avem altceva pentru sandvișuri afară de ouă și vreau să le fierb, zise Anna.

— Nu e bine, Anna. Nu e bine ce faci. N-ar trebui, zise mama.

— Nu vorbea așa în vremurile bune. Astăzi trebuie să fim cu ochii în patru la orice risipă acasă la noi, îi spuse lui Michael tatăl Annei, pe un ton de scuză.

Michael se simți stingherit, căci se gîndea la casa tatălui său, la prietenii acestuia și la viața lor îmbelșugată ; parcă nu trăiau deloc în aceeași țară. Începu să se simtă foarte apropiat de acest om taciturn, neînfrînt. Îi aprecia curajul și speranțele.

— O să avem multe de discutat împreună. Sînt bucuros că v-am cunoscut, zise el.

— De acord să mai discutăm, zise tatăl. Sper c-ai să găsești de lucru, fiule.

Nu le-a trebuit mai mult decît timpul cît și-au luat cafeaua și sandvișurile ca să se obișnuiască unii cu alții. Fie că își vorbeau cu o repeziciune familiară, fie că tăceau, ori că rîdeau împreună, se simțeau apropiați cu toții.

Cînd Michael se ridică să plece, îl însoțiră toți pînă la ușă, dar Anna îl luă de braț și ieși cu el pe sală, pe

jumătate închizînd ușa în urma lor. Se sărutară îmbrățișîndu-se, iar ea îi șopti :

— Te superi, dragule ?

— Mi se pare amuzant, răspunse el.

— Ei te plac. Nu e grozav ?

— Și mie îmi sînt foarte simpatici.

— Li se părea firesc să ies aici pe sală, ca să-mi iau rămas bun de la prietenul meu, îi șopti ea. Va trebui într-un fel să punem la loc acest dolar și jumătate pentru camera ta.

Traversînd micul parc de lîngă grădina botanică, Michael întoarse ochii spre imobilul cu camere de închiriat. Era lumină la prietenii Franței. Era, probabil, lumină și în odaia unde orbul suferea de erizipel. În timp ce străbătea parcul nu-și putea stăpîni sentimentul că-i înșelase pe părinții Annei, din cauza atitudinii prietenoase și calde pe care o avuseseră față de el. Se simțea apropiat de ei ; îi insuflaseră nădejde.

CAPITOLUL XXII

În perioada dinainte de nunta Sheilei cu Ross Hillquist, Andrew Aikenhead trăia atît de retras în oraș, încît prietenii săi de afaceri din cartierul comercial nici nu-l vedeau. Nu se mai dusese la club din ziua cînd observase că membrii confrați îl fixaseră stînjeniți cu privirea, deoarece îi venea greu, în ultima vreme, să se mai simtă la largul lui chiar într-un grup de doi sau trei cunoscuți ; se afla întotdeauna printre ei cîte unul care, după impresia lui, îl credea vinovat de o crimă îngrozitoare și era nemulțumit de faptul că nu și-a primit pedeapsa.

Din participarea lui la întreprinderea de publicitate obținuse o sumă de bani pe care o depusese la bancă, pentru ca Marthe să aibă mereu un venit cît timp avea să trăiască. Nu era o sumă prea mare, pentru că o agenție de publicitate are un activ destul de redus, iar o agenție în declin nu mai posedă mare lucru de lichidat

decît bunăvoința. Dar se hotărîse să vîndă casa de la oraș, să-și ia partea rămasă după plata creditorilor, să vîndă și casa de la țară, în cazul cînd găsea un cumpărător, și să-și achiziționeze un mic apartament într-un cartier liniștit, unde să poată locui singur după ce Sheila, căsătorindu-se, avea să-l părăsească.

Dimineţile, cînd se trezea, îi venea greu să se convingă că nu-l mai așteptau colegii în centru, la serviciu. Trebuia să-și repete de cîteva ori că însuși Jay nu mai avea nevoie de el, și atunci se ridica din pat și se îmbrăca bodogănind pentru sine : „Doar nu sînt bătrîn. Am să m-apuc de altceva", însă nu-i venea în minte nici una dintre activitățile omenești care să-l intereseze cîtuși de puțin. Era sezonul recitalurilor muzicale. Fusese o vreme, nu demult, cînd el și cu soția lui luau parte la toate concertele, și melomanii se obișnuiseră să-l vadă prin sală îndreptîndu-se spre locul lui, dar acum nu mai simțea nici cea mai vagă dorință de a asculta muzică. Nu-l mai atrăgea prea mult nici paharul de whisky cu sifon de după-amiaza, sau lectura meditațiilor lui Marc Aureliu, în timpul căreia altădată dădea din cap aprobator, gîndind : „Ce treaptă înaltă de civilizație !"

Totuși nu se putea stăpîni să nu se plimbe pe străzi în primele ore ale după-amiezii, iar uneori trecea prin fața birourilor agenției și se uita în sus cum strălucea soarele peste ferestrele largi. Cînd se depărta, ar fi dorit să pășească mîndru și să se încline ceremonios, dar devenise dintr-o dată un om modest, și, dacă vedea cumva figuri cunoscute, cobora privirea, sau poate le arunca o căutătură furișă, lăturalnică. Începuse să fie neglijent în ținuta vestimentară, pantalonii necălcați stăteau ca burlanele, pantofii erau uzați și nelustruiți, iar părul alb îi crescuse cam lung.

Dar în seara dinaintea nunții fiicei lui, pe cînd ședea jos, la parter, singur, privindu-și paharul gol de whisky fără a-l vedea în mod conștient, își dădu seama că fiica lui se afla sus, la etaj, și că toată săptămîna fusese cuprinsă de o fericire febrilă, plină de neastîmpăr. Iar bucuria pe care ea o aștepta cu atît nerăbdare începu să-l cucerească, în parte, și pe el, pe măsură ce reflecta la

aceste lucruri, pentru că o iubea și o simțea aproape de sufletul lui ; și dorința arzătoare de a-i împărtăși fericirea crescu atît de năvalnic în el, încît îi fu cu neputință să mai stea așa, singur ; se ridică și urcă grabnic scara, în halatul de casă, cu părul alb ciufulit. Rămase pe loc în hol, în fața ușii ei, ascultînd, fiind sigur că e trează. Nu se auzea nici un sunet în cameră, totuși avea siguranța că aude respirația Sheilei, și-l pătrunse o atît de miraculoasă bucurie, încît chiar zîmbi, deoarece se duse cu gîndul la tînărul doctor Hillquist care, în partea cealaltă a orașului, ședea treaz în camera lui, pierdut în reverii destul de asemănătoare cu ale Sheilei. Își reaminti de noaptea dinaintea propriei lui căsătorii, cînd avea vîrsta lui Ross Hillquist ; nu închisese ochii aproape toată noaptea, căutînd să se deprindă cu ideea că nu va mai suferi de dorul fetei iubite, că ea va fi mereu lîngă el, ca s-o iubească, mereu caldă și apropiată în culcușul lui, în timp ce pînă atunci fusese întotdeauna singur.

Pe urmă coborî din nou în living, dar după ce șezu acolo o vreme, gîndindu-se cu plăcută nerăbdare că a doua zi o va conduce la altar pe Sheila, făcîndu-și planuri cum se va îmbrăca, cum își va întîmpina vechii prieteni și vor împărtăși cu toții aceeași fericire, o auzi pe Sheila intrînd în încăpere.

Părul negru și lucios îi cădea pe umeri, periat spre spate de pe căpșorul ei mic, și îmbrăcase un capot larg și lung. Cînd tatăl ei o privi, fata avea pe chip întreaga căldură sufletească pe care dorea să i-o exprime.

— Am vrut să mă culc, dar n-am putut s-adorm, spuse ea cu gingășie în glas. Mă gîndeam că nu voi mai dormi aici. Parcă toată viața mea se învîrtește în jurul acestei unice nopți. Te-am auzit mișcînd pe-aici, și mi-am zis că poate și tu gîndești același lucru.

— Ședeam și mă gîndeam ce fericită ai să fii.

— Vreau să fiu nemaipomenit de fericită. Vreau să ne pierdem amîndoi în fericirea noastră. Asta se cheamă egoism ? întrebă ea.

Adînca ei sinceritate îl luă prin surprindere ; îi spuse :

— Ai dreptate, Sheila. Pune fericirea ta cu Ross deasupra oricăror altor lucruri din lume, și dacă vei desco-

peri că vatra căminului tău și fericirea ta sînt împreună cu el, atunci ele îți vor fi grădina vieții și cel mai frumos loc de pe pămînt. Trebuie să fii fericită, Sheila. Ai să fii, știu asta, dar adu-ți aminte cît de mult am dorit eu să fii fericită. Tu și copiii tăi...

— Nu vreau să am copii, tată, zise ea. Renunțăm la orice de dragul fericirii noastre. Am să fac totul pentru el. Am să trăiesc pentru el. Știu că seamănă a egoism, dar vreau să punem stavilă în jurul nostru la orice ne-ar putea răpi dragostea unuia față de celălalt.

— Lui Ross s-ar putea să nu-i placă ideea asta. Majoritatea bărbaților doresc copii.

— Dar eu i-am explicat ce păreri am. I-am spus că nu înțeleg cum pot oamenii să aducă pe lume copii așa, pe negîndite. N-au nici un simț al răspunderii ? Ce poți face pentru copii drept compensație ca să justifici aducerea lor pe lume ?

Vorbea cu o patimă atît de vehementă, încît el nu știa ce să răspundă. De la moartea mamei se simțise foarte apropiată de el, și-i vorbise adeseori la fel de intim ca și propriei mame.

Dar el se simțea tulburat auzind-o că vorbește astfel și-i spuse :

— Nu trebuie nici măcar să te gîndești la asemenea lucruri în ajunul nunții tale. Aï să încerci alte sentimente după ce vei pleca de-aici.

— Da, în curînd vom pleca la Lakewood. E un orășel neînsemnat, unde nu cunoaștem pe nimeni, iar Ross va munci și va fi fericit.

— Îmi vine așa de greu să cred că într-adevăr pleci !

— Tu ai să rămîi aici, atît spuse ea, dar îl privi de parcă ar fi vrut să-l mîngîie cu gîndurile ei.

— Am să rămîn aici, deși nici eu nu știu de ce, spuse el cu un oftat. Apoi adăugă : Du-te și te culcă, Sheila. Vom fi împreună cu toții mîine, și e începutul unei mari fericiri pentru tine.

— Mă duc să mă culc, dar n-am să pot dormi.

— Nici eu n-am putut să dorm înainte de ziua nunții mele.

— Noapte bună, tată.

— Noapte bună, Sheila, zise el.

A doua zi, pe la începutul după-amiezii, Andrew Aikenhead o conducea pe Sheila la biserica Sfîntul Bartholomeu. Parcurgînd drumul în mașina de piață, Sheila era încîntată de însuflețirea și buna dispoziție care se citeau pe chipul tatălui ei, și de felul cum se îmbrăcase cu acel prilej. De luni de zile era prima oară cînd încerca să arate încrezător, plin de zel și energie. Nunta urma să aibă un caracter intim, neprotocolar, de aceea Sheila purta un costum taior de voiaj, din tweed. Pe cînd ședeau alături în taxi, își comunicau unul altuia acea senzație de entuziasm, ca și cum amîndoi ar fi simțit că se află în pragul fericirii. Singura împrejurare în care scoaseră o vorbă se ivi cînd Sheila, întorcînd capul, vorbi cu grai domol :

— S-ar părea că are să plouă. Luă mîna tatălui ei și i-o ținu tot restul drumului.

De vreme ce nunta avea să se petreacă în cerc intim, urmau să se întîlnească toți în sacristia bisericii ; cînd sosiră acolo Sheila și tatăl ei, îl găsiră pe doctorul în teologie Albert Tucker stînd de vorbă cu mirele, cu părinții acestuia și cu Michael.

Doctorul Tucker era unul dintre pastorii care se bucurau de cel mai mare prestigiu în oraș, dar cînd îl vedeai ca acum, strîngînd într-o mînă cartea de rugăciuni, și fluturînd-o pe cealaltă într-un îndemn general la jovialitate, dădea o impresie deconcertantă, căci, deși manierele lui vădeau cordialitatea și dorința de a încuraja, avea cei mai pătrunzători și subtili ochi albaștri din tot orașul. Pe jumătate închiși, erau ochi prudenți, aspri, materialiști, și rareori își schimbau expresia, chiar cînd îi consola pe bolnavi, sau cînd bea în sănătatea vreunui oaspete important al orașului. Dar cunoștea de ani de zile familiile Aikenhead și Hillquist, o botezase pe Sheila și acum o cununa, iar în momentul acela, cînd Andrew Aikenhead intra în sacristie, tocmai rostea cuvintele :

— Și am să fiu de față și la moartea voastră, a tuturor.

Doctorul Tucker îi întinse o mînă păroasă și pistruiată lui Andrew Aikenhead spunînd :

— Ce mai faci vechiul meu prieten ? și căutînd să arate printr-o mică demonstrație de entuziasm suplimen-

tar în salutul său că, în ceea ce îl privea, nu-şi asumase dreptul de a-şi judeca prietenul. Partea neplăcută era că doctorul Tucker afişa exact acelaşi spirit larg şi acelaşi entuziasm consolator cînd vizita închisori sau aziluri, de aceea îi venea greu lui Aikenhead, deşi îl cunoştea bine, să priceapă ce gîndea în realitate.

Rămaseră în sacristie doar cîteva momente, dar în acest răstimp Andrew Aikenhead se arătă aproape voios, atît era de plin de bunăvoinţă. Se apropie de Jay Hillquist şi-l bătu pe umăr, parcă uitînd că nu se mai văzuseră de multă vreme. Numai cînd observă expresia enervată de pe chipul lui Jay, se simţi oarecum stînjenit. Jay era supărat că se hotărîse o nuntă atît de modestă, de neceremonioasă, şi, bineînţeles, îl învinuia pe Andrew pentru acest fapt ; mai mult, îl stingherea salutul afabil, expansiv, al vechiului său prieten. Fervoarea amiciţiei şi rîsetele pline de căldură i se păreau că aparţin unei alte epoci ; acum nu ştia ce să spună şi se uita neajutorat spre soţia sa, care, compătimindu-l, începu o conversaţe cu Andrew Aikenhead într-un fel simplu, prietenos.

— Cum merge treaba, Jay ? întrebă Aikenhead.

— Merge şnur, răspunse Jay.

— S-au mai înteţit afacerile ?

— În orice caz, situaţa nu s-a înrăutăţit, iar de-aci înainte să fiu al dracului dacă n-o să se amelioreze. Jay arăta vizibil îmbătrînit ; gîtul îi era roşu, plin de creţuri şi cu venele aparente. Declară cu încăpăţînare : Se va îmbunătăţi chiar dacă voi fi nevoit să dau afară pînă la ultimul om din birouri.

— Chiar asta vei face, probabil, zise Aikenhead şi, în acel unic moment, cînd zîmbi, pronunţînd cuvintele cu o tărăgănare elegantă, îşi regăsi tonul calm şi superior de altădată.

Apoi Michael se apropie de tatăl lui şi-i întinse mîna zîmbind cu o anumită sfială. Michael arăta tuns proaspăt şi cu hainele bine călcate. Venise plin de însufleţire să asiste la ceremonia nupţială, prinzînd cu bucurie acest prilej de legături fireşti cu ai lui, iar cînd auzi glasul tatălui său şi îl văzu zîmbind, îşi spuse în sinea lui :

„Totul e așa cum trebuie. Nu s-a întîmplat nimic nimănui. Va fi minunat. Ne vom bucura aici cu toții", și imensa lui bunăvoință de a fi la unison cu ei toți îl făcea să pară agitat, emoționat.

— Ce faci, tată? Cum ți-a mers în ultima vreme? îi spuse el, strîngîndu-i mîna.

Tatăl său fu atît de mișcat de acel simplu gest de prietenie, încît îi lăsă repede pe soții Hillquist și, întorcîndu-se spre Michael, îi spuse :

— Sînt încîntat că-i văd căsătorindu-se. E ceea ce ne-am dorit dintotdeauna pentru ei doi. Vor fi foarte fericiți. Îmi pare nespus de bine că te văd. Povestește-mi puțin ce-ai mai făcut.

Bucuria îi lumina chipul, și dorința de a sta la taifas cu fiul său despre lucruri neînsemnate, dar intime, era atît de mare, încît îi împrumuta o inocență copilărească. Michael începu să-i spună de una și de alta. Îi vorbea încet și stîngaci ; pe urmă însă, își dădu seama cum chipul tatălui său se subțiase și rumeneala îi pierise din obraji, cum în locul încrederii în sine apăruse această candidă însetare după un semn de prietenie. În atitudinea plină de zel a tatălui său era ceva care începea să-l înspăimînte. Înțelegea ce se petrecuse cu tatăl său, și deodată resimți suferința și dezorientarea tatălui ca o lovitură îndreptată împotriva lui însuși, pe care o primi cu ranchiună, și, cu un aer nervos, voi să se depărteze.

— Mai ai o clipă, Michael ?

— Mi s-a părut că sînt gata să intre în biserică.

— Ah, ai dreptate. Ce păcat ! Vino să mă vezi.

— Am să vin, răspunse Michael, și, părăsindu-și tatăl, se duse să schimbe cîteva cuvinte cu Ross Hillquist, doctorul Tucker și cu Sheila.

Pentru prima oară în după-amiaza aceea Andrew Aikenhead se simți rănit în sentimentele sale, privi în jurul său cu nervozitate, apoi, regăsindu-și echilibrul, își limpezi glasul și se alătură din nou soților Hillquist.

Nunta se desfășură rapid și cu simplitate. Andrew Aikenhead intră, cu Sheila la braț, prin intrarea principală a bisericii, călcînd solemn printre rîndurile de

bănci, în pas cu Sheila, plin de mîndria și demnitatea de-a o avea alături, pentru că fata lui era frumoasă și tînără. Puținele persoane care se aflau în biserică, și care rămăseseră pe băncile din fund, își lungeau gîtul ca s-o privească. Ross și cu Michael așteptau în partea din față a bisericii, lîngă strana corului.

Sheila și Ross stăteau unul lîngă altul, iar doctorul Tucker citea și se ruga ; la un moment dat îl auziră șoptind : „Ai inelul, doctore ?“ iar Ross păru neliniștit, ca și cum s-ar fi putut să-l uite, pe urmă se lumină la față și înmînă pastorului inelul. În clipa cînd Ross scotocea prin buzunar, Andrew Aikenhead începu să-și umezească buzele uscate și se aplecă înainte cu încordare, de parcă s-ar fi temut să nu vocifereze cineva stricînd toată ceremonia ; dar cînd văzu că totul se termină cu bine, nu-și mai putu stăpîni zîmbetul ; ofta și zîmbea, și își muta greutatea de pe un picior pe altul, zîmbind întruna și repetînd : „Minunat, minunat, minunat.“

Sheila și soțul ei urmau să plece numaidecît. Își luau rămas-bun la intrarea bisericii. Michael avea să-i însoțească la gară.

— La revedere, drum bun, la revedere ! strigau toți tinerei perechi care se urca într-un taxi. Cu obrajii aprinși de înflăcărare, Sheila părea și mai frumoasă, ochii îi erau umezi, rîdea și parcă plîngea în același timp de emoție și de fericire. Își ținea soțul de braț în vreme ce acesta, aplecat peste portieră, adresa în fugă un cuvînt tatălui său. Se sărutară cu toții, se auzea : „La revedere, draga mea ; la revedere, băiatule ; la revedere, copila mea iubită ; la revedere, tată drag“ ; apoi își trimiseră sărutări din vîrful degetelor.

Soții Hillquist și Andrew Aikenhead rămaseră în picioare pe trotuarul din fața bisericii, în peticul de lumină rece al soarelui de toamnă tîrzie. Toți trei, în grup, se uitau după taxiul care se depărta, în timp ce vîntul spulbera frunzele de-a lungul străzii. La un moment dat Sheila flutură mîna pe fereastra mașinii și cei trei vîrstnici făcură vioi cîțiva pași înainte agitînd brațele în semn de răspuns. Pe urmă veni o pală rece de vînt, un nou foșnet de frunze, iar doamna Hillquist își protejă gîtul cu mîna.

— Cu asta s-a încheiat o bună parte din viața noastră, zise ea.

— Au plecat, repeta Andrew Aikenhead, au plecat.

— Ei, dragă prietene, iată-ne ajunși unde-am dorit, zise oftînd doamna Hillquist.

— Și-atunci, Alice ?

— Nu înseamnă chiar un sfîrșit pentru noi, nu-i așa ?

— Vor fi foarte fericiți împreună, de asta sînt sigur.

— A fost o absurditate să fugă în felul ăsta, zise Jay. S-ar fi cuvenit să luăm măcar o masă de nuntă cu toții împreună. Atunci de ce-au vrut să mai facă nunta ? De altfel trebuia să aibă loc o ceremonie pompoasă, nu ceva atît de grăbit cum a fost, bombăni el nemulțumit.

— Numai la asta te-ai gîndit tot timpul, Jay, exclamă doamna Hillquist pierzîndu-și răbdarea.

Jay își răsucea nervos nasturii de la haină, apoi răsuflă adînc și zgomotos, deoarece dorea să restabilească apropierea de altădată dintre ei și Andrew Aikenhead.

— Ce-ai zice să vii să iei masa cu noi, Andy ? propuse el cu glas morocănos.

— Mulțumesc, mulțumesc, Jay. Din păcate am o întîlnire peste o oră, răspunse Aikenhead. Era în mod sincer recunoscător. Făcu doamnei Hillquist una din acele plecăciuni galante cum obișnuia deseori în trecut. Dar părea în același timp puțin speriat, ca și cum prietenii lui i-ar fi arătat limpede că-l priveau ca pe o ființă slabă, care trebuie ocrotită.

În timp ce soții Hillquist așteptau gravi ca el să-și ia rămas-bun, un bărbat cu șapcă veni alergînd cu un aparat fotografic de ziarist la piept, și cînd se află la o distanță de vreo doi metri de Aikenhead își lăsă capul în jos în fața aparatului, punîndu-și o mînă pavăză la ochi. Dar Andrew Aikenhead rămase locului zîmbind spre reporter, în timp ce gîndea : „Pretextul e că-mi vor fotografia fiindcă sînt un tată care și-a căsătorit fiica. Nu mi-au mai luat o poză demult. Oamenii nu trebuie lăsați să mă uite. E absolut fără nici un sens. Dar astăzi am fost fericit. E prima oară după luni de zile cînd mi-am simțit inima scăldată în fericire. N-am să le-ngădui să mi-o strice. Nici s-o facă lipsită de sens", și, scoțîndu-și pă-

lăria, zîmbi larg, cu capul în sus ca să aibă o lumină bună.

— E bine așa ? îl întrebă pe reporter, ca și cum ar fi fost un tată fericit ca oricare altul, nerăbdător să-și vadă imaginea la pagina mondenă. Gata ? Mulțumesc, spuse, și se depărtă călcînd aproape cu dezinvoltură, păstrîndu-și fericirea zilei.

În timp ce aștepta la colț să se schimbe lumina roșie, i se păru că vede taxiul galben care-i ducea pe Sheila și Ross, blocat printre alte mașini la intersecție. Începu să fluture mîna, încercînd să se facă văzut de ei, dar tocmai atunci stopul trecu pe lumina verde, și toate automobilele se puseră încet în mișcare traversînd bulevardul, iar taxiul galben depăși pe partea cealaltă a șirului și se pierdu în depărtare.

Sheila și Michael se duceau tot mai departe și mai departe. Se uită după ei, și în timp ce dispăreau din raza lui vizuală își aminti de momentul cînd Michael și Sheila plecaseră de-acasă cu mulți ani în urmă, de drumul străbătut de ei în ziua cînd o adusese pe Marthe în căminul lor, și se întrebă cu gravitate ce se întîmplase, de fapt, în ziua aceea, rămasă undeva în trecut, bolborosind ca pentru el :

— Dar acum au plecat cu adevărat. Au plecat de-a binelea.

CAPITOLUL XXIII

Michael își revăzu tatăl pe la începutul iernii, într-o zi cînd se afla la barul expres Hilton. Căzuse o lapoviță timpurie, iar el ședea lîngă geamul imens al fațadei, urmărind fulgii groși de zăpadă care pluteau încet peste treptele primăriei orașului ce se înălța de partea cealaltă a străzii. De cum se așternea pe trotuar, zăpada, strivită sub pașii trecătorilor, se prefăcea într-o zloată neagră. Bărbații care intrau în restaurant își scoteau pălăriile și le

scuturau înainte de a se apropia de galantarele cu alimente.

Pe vreme rece, de iarnă, scaunele restaurantului Hilton erau întotdeauna pline de pierde-vară, escroci mărunți, proxeneți, aventurieri, precum și de o sumedenie de tineri care nu aveau alt loc unde să se ducă. Tinerii care nu aveau de lucru ședeau pe scaune de-a lungul unui perete, fixînd dușumeaua cu ochi lipsiți de expresie. Uneori, niște detectivi irlandezi, voinici și roșii la față, purtînd pălării tari, intrau în sală, se așezau și inspectau din ochi clienții, și toți holbau ochii la ei, știind precis că erau detectivi irlandezi, voinici și roșii la față, și întrebîndu-se pe cine vor avea norocul să înhațe în ziua aceea. Podeaua era în ultimul hal de murdară din cauza ghetelor ude, și un picolo venea mereu s-o șteargă cu o cîrpă mare, muiată în apă fierbinte și săpunită care umplea aerul de un miros dulceag, grețos, în timp ce un om tocmit special, cu haină albă și maxilare solide, aduna ceștile de cafea și încerca să dea afară din local pe toți cei ce ședeau acolo de o jumătate de oră.

Michael era uimit cum se făcea că omul tocmit știa cu atîta siguranță că pînă și bărbații îmbrăcați decent își pierduseră încrederea în sine și, cînd le poruncea el să plece, se ridicau supunîndu-se cu umilință. Tocmai se îndrepta spre el, și atunci își vîrî capul nervos în pagina de sport a ziarului. După ce trecu, Michael ridică privirea, și-l văzu pe Bill Johnson intrînd.

— Hei, Bill, îl strigă el energic.

Bill veni la el zîmbindu-i larg, cu acel aer de afabilitate spontană pe care nu și-l putea învinge. În ziua aceea semăna mai mult ca oricînd cu un băiețandru chipeș, deși avea un plasture lipit deasupra ochiului drept și o contuzie în falcă. Împreună cu cîțiva prieteni se încurcase într-o răzmeriță iscată cu prilejul unei evacuări ; încercaseră să-l împiedice pe portărel să scoată ușile de la o casă și să tragă cu forța mașina de gătit. Cînd zîmbetul i se stinse, arăta palid și circumspect.

— Te-a lovit vreo dubă a poliției ? întrebă Michael. Nu s-ar zice că merge prea bine revoluția.

— Lasă, Mike. Şi tu arăţi ca şi cum te-ar fi încolţit cineva, numai că te-a încolţit într-altfel şi n-ai avut nici măcar satisfacţia de a trage o chelfăneală şi de-a încasa o bătaie la rîndul tău. Eşti cam pămîntiu la faţă.

— Mă simt perfect. Ce ţi s-a năzărit ? Aş zice „daţi-i înainte" şi tăiaţi în dreapta şi-n stînga dacă aş socoti că o s-ajungeţi undeva. Dar ştii bine că nu, Bill. Îţi dai seama că n-o să fie nici o revoluţie în America. N-aveţi nici o şansă. Ei au poliţia şi armata.

— Sfinte Hristoase ! ce-ai vrea să fac ? Să depun pe loc armele ? Nu ştiam că eşti o autoritate atît de grozavă în tehnica revoluţiei.

— Sigur că sînt. Întreabă-mă ce poftești. Ţi-am spus ce gîndesc. Crezi realmente că aveţi vreo şansă, Bill ?

— Nu sînt un imbecil, Mike. Nu mă aştept să fie revoluţie mîine. S-ar putea să fie nevoie de ani de zile. S-ar putea să fie nevoie de toată viaţa mea şi de încă o sută de ani, dar tot va veni revoluţia şi merită să trudeşti pentru ea, iar eu ştiu că fiecare fărîmă de efort pe care-l depun acum şi toate greutăţile prin care trecem, ca şi toate înfrîngerile pe care le suferim cînd şi cînd, toate se adună şi grăbesc sfîrşitul, iar neamul omenesc păşeşte înainte. În înfrigurarea lui, Bill îi şopti lui Michael, trăgîndu-l de braţ. Ce naiba, ştii şi tu că te-ai simţi mult mai bine tu însuţi, dacă ai avea un ideal pentru care să trăieşti.

— Sînt absolut de acord, Bill. Ascultă-mă, doar nu crezi că urăşti starea de lucruri de azi mai mult decît mine ? Condu partida ta învingătoare înainte şi mă urc şi eu în căruţa voastră. Merg cu defilarea pînă la tribuna cea mare. Dar am învăţat şi altceva. Ştiu că va însemna un cîştig considerabil curăţirea ţării şi că va fi mai uşor de trăit, dar nu e asta totul. Problemele personale vor începe să se ivească şi atunci. Tu îţi închipui, am impresia, că e suficient să faci o curăţătorie pe plan economic şi vom obţine cu toţii dreptatea. Nici unul dintre noi nu va obţine dreptatea, dreptatea lui personală, şi vom începe să flămînzim iarăşi după ea.

— Tu doreşti să-ţi ofere universul mica ta satisfacţie personală.

— Exact.

— De ce nu încerci rugăciunea ? Tu şi cu micul tău prieten, Nathaniel Benjamin, ar trebui să vă aliaţi.

— N-am nici credinţa lui, nici a ta.

— Încearcă să le vorbeşti despre justiţie băieţilor ăstora de-aici şi vezi dacă grăiesc pe limba ta, zise Bill.

Michael se uită în jurul lui la şirul de oameni cu chipuri palide, nemulţumite, la bătrînul cu mustaţă albă care tocmai aţipise într-un somn de-o clipă, la polonezul cu priviri furişe ce şedea singur lîngă geam, la cei doi mărunţei cu pălării mototolite care vorbeau agitat, în şoaptă, la micul vînzător de ziare evreu din colţ, care tocmai intrase şi încerca să vîndă imagini pornografice satirizîndu-l pe Hitler. Toţi aveau chipuri de făpturi umane ; toţi fuseseră meniţi să reprezinte oameni.

— Să nu-mi spui nici că ţi-ar înţelege graiul tău, Bill. Vorbeşti de multă vreme despre justiţie socială unor băieţi ca ăştia şi nu i-ai făcut nici măcar să se sucească din loc. Pentru ei, problema e personală. Ar dori o întorsătură bruscă a lucrurilor, ar dori dreptate, dar nu se aşteaptă s-o obţină.

— Şi-atunci stau aşa cu mîinile în sîn ca tine, fără să intervină cu nimic, aşteptînd să le pice din cer dreptatea.

— Întocmai. Stau şi aşteaptă.

— Aşteaptă să moştenească pămîntul.

— Întocmai.

— Nu-şi înţeleg propria condiţie socială şi despre ce este vorba. Chiar dacă ar înţelege, n-ar avea tăria să înfăptuiască ceva, zise Bill.

Apoi se lăsară amîndoi pe spătarul scaunului, ridicîndu-şi în sus picioarele, deoarece micul picolo dăduse un şfichi peste scaunele lor cu cîrpa lui îmbibată în apă, şi în timp ce-şi ţineau picioarele în sus, tăcuţi, Michael îşi văzu tatăl care intra, cu gulerul de la haină ridicat şi cu o coroniţă albă de zăpadă peste pălăria tare. Se apropie de casă şi îşi cumpără un sandviş cu ochiuri la capac şi cafea ; se aşeză şi îşi picură pe sandviş sos tomat picant. Pe urmă îşi bău cana de cafea şi, după ce isprăvi, oftă, împinse cana în lături şi privi în jurul lui cu ochi blajini. Avea aceeaşi expresie dureroasă, lipsită

de apărare, ca și atîția alții care își petreceau în restaurant după-amiaza ; arăta la fel de neîngrijit, și nici el nu avea un loc anume unde să se poată duce.

Atunci Michael își dădu seama că tatăl lui se uita înspre el. Inima începu să-i bată neregulat, nu era în stare să facă nici cea mai mică mișcare, își simțea obrajii înțepeniți, și în cele din urmă lăsă capul în jos, murmurînd : „De ce nu pleacă ? Dacă-i vorbesc, tot ce-am clădit se va prăbuși în bucăți. Va veni la mine și va distruge totul. Dumnezeule, ce groaznic arată ! Nu doresc decît să-mi păstrez ceea ce mi-e aproape de suflet și altceva nimic. Nu mă vede. Nu știe că sînt aici.“ Își ținea capul plecat, în timp ce inima îi bătea în piept atît de rar și cu atîta putere, încît era sigur că Bill Johnson îi aude bătăile.

În timp ce aștepta ca un om nenorocit, cu capul în jos, avea senzația că și tatăl lui așteaptă ; ajunse să nu mai poată îndura situația, simțind privirea tatălui îndreptată spre el, și fu nevoit să ridice ochii absent, dispreţuindu-se pentru figura de piatră, nevăzătoare, pe care și-o luase.

Dar tatăl lui se ridica, răsucindu-și gulerul în sus, în jurul gîtului, și ochii lui albaștri rătăceau șovăitor prin local, fără să-l vadă pe Michael. Trecu prin spațiul dintre mese. Ieși în stradă, se opri o clipă în fața geamului mare de la fațadă, uitîndu-se îngîndurat la orologiul primăriei, ca și cum ar fi fost nemaipomenit de important să înregistreze ora exactă. Zăpada se topea peste fața lui trasă, frămîntată de gînduri, pe urmă își continuă drumul.

— Nu era tatăl tău cel care a ieșit ? întrebă Bill.

— Nu l-am văzut pe tata.

— Mi s-a părut că te uitai la el. Am avut impresia că venea încoace, spre noi.

Bill îi aruncă lui Michael o privire rapidă, mirată, pe urmă exclamă : „Sfinte Hristoase !“ și înălță din umeri ; era ușor de văzut că Michael îi inspira numai dispreț, deoarece își închipuia că se lepădase de tatăl lui pentru motivul că tot orașul îl ponegrise și pentru că arăta acum ca un om părăsit.

De aceea Michael zise :

— Noroc, Bill. Trebuie să plec, și, ieșind grabnic, se uită în lungul străzii. Își văzu tatăl ceva mai departe, în fața magazinului universal, cu umerii puțin gîrboviți și cu mîinile în buzunare, umblînd înainte fără nici o țintă. Și cu toate că în sinea lui își repeta stăruitor : „Nu m-a văzut. Ce mă face să fiu atît de sigur că m-a văzut ?“ Michael se simțea năpădit de o rușine atît de nemîngîiată, de o milă atît de puternică față de tatăl lui, încît se luă după el pe stradă. Era prima oară cînd punea stăpînire pe el o asemenea rușine. La nuntă își privise tatăl și, deodată, se speriase. Asta fusese totul. Acum îl urmărea prin ninsoarea care se așternea ușor, cuprins de milă și de rușine și gîndind numai la felul cum ochii aceia albaștri își deplasaseră privirea de la el în clipa cînd își cufundase capul în ziar.

Dar după ce merseră așa o bucată de drum și silueta tatălui se pierdu prin mulțimea din fața magazinului universal, simți brusc dorința de a se afla acasă, lîngă Anna. „Știu ce sentimente îl frămîntă. Știu tot ce i s-a întîmplat. Arăta atît de zdrobit ; dar eu ce pot face ?“ medita el, și pe cînd stătea în cumpănă acolo, în stradă, se temu să nu săvîrșească un lucru pe care avea să-l regrete mai tîrziu. Singura cale ce-i stătea la îndemînă pentru a rezista acestei temeri era să cedeze dorinței de a se întoarce repede acasă, la Anna, să nu se mai gîndească la nimic altceva decît la Anna, la bunătatea, pacea și siguranța pe care i le oferea ea, pentru a-și izgoni rușinea din suflet.

Cînd se apropie de locuința sa auzi un glas de bărbat, ascultă și intră în panică pînă se deschidă ușa, dar, cînd glasul se auzi mai tare, îl recunoscu pe Ross Hillquist și intră vesel, zîmbind ușurat.

Tînărul medic ședea cu Anna la masa pliantă, plină de pachete și conserve de carne gătită, deoarece medicul ieșise cu Anna prin cartier ca s-o trateze. Așa făcea de fiecare dată cînd venea la oraș. El și cu Anna își și tăiaseră niște felii de pîine de secară pe care le mîncau cu salam și murături cu mărar. Chipul brunet și sănătos al medicului radia de bucuria de a se afla împreună cu ei.

— N-am mai putut aștepta, Mike, băiatule. Cuconiței tale îi era foame.

— Am avut de gînd să te aşteptăm, zise Anna, cu o mutră foarte jenată. A mea e toată vina. Ross a vrut s-aştepte, dar eu pur şi simplu n-am fost în stare. Mă uitam la bunătăţile astea şi mi-a fost cu neputinţă să mai aştept. Nu ştiu ce-i cu mine.

— Ea e mica vinovată, ce e drept, zise medicul. Am intrat în magazin şi am lăsat-o să ţină cîteva pungi, iar cînd am ieşit mînca o brînzoaică.

— Ştiu. Mi-e ruşine. Nu ştiu de ce am făcut asta. Dar dacă nu ieşeai mai repede cred că aş fi mîncat toată punga.

— Ross are să creadă că nu mănînci după pofta inimii, zise Mike.

— Am mîncat ca un purceluş în ultimele zile.

— Ce mai face Sheila, Ross ?

— Se simte destul de bine, dar e prea retrasă. Zice că-i place viaţa în oraşelul acela, dar eu am impresia că o detestă, şi îşi creează un mic univers al ei personal, o lume de budoar. E mai elegantă şi mai frumoasă ca niciodată, zise el. Apoi tăcu, preocupat, dar cînd se uită la Anna şi la faţa suptă a lui Michael, le zîmbi cu căldură, fiindcă avea senzaţia că e ceva disperat în dragostea, în sărăcia lor, în dorinţa lor fierbinte de a fi prietenoşi, pe lîngă care preocuparea lui personală apărea cu totul neînsemnată. Acum era într-adevăr convins că adeseori flămînzeau, şi în timp ce continua să le spună : Sheila a intrat în relaţii amicale cu directoarea liceului şi cu soţia reprezentantului unei firme care a locuit la un moment dat la New York ; au după-amiezile lor de cocteil ; îmi vorbeşte mereu de vremea cînd ne vom instala la New York şi îmi dă sentimentul că sîntem fericiţi într-un mod intangibil, încîntător, perseverent, într-o lume de budoar, se întreba în ce fel putea să-i ajute pe Mike şi pe Anna.

— Ce-ai vrea să facă ?

— Aş vrea să fie cu oameni ca tine şi ca Anna, zise deodată medicul. Apoi, cu faţa luminată de un gînd, spuse cu însufleţire : De-asta am venit aici. Vreau să veniţi amîndoi pentru o săptămînă. Ar fi o schimbare pentru voi, iar Sheilei i-ar face un bine imens.

— Vrei să venim amîndoi ? întrebă Anna stingherită.

— Amîndoi. Tu în mod special.

— Poate că soţia ta nu doreşte să vin acolo cu Michael.

— Doreşte la nebunie să te cunoască. I-am vorbit mereu despre tine.

— Iarna cred că e un anotimp infernal pe meleagurile de-acolo, zise Mike.

— Să-ţi spun ce-am să fac. Îţi ofer ceva senzaţional. Cînd sfîrşeşte dezgheţul din ianuarie aranjez să mergem la o vînătoare de lupi.

— Lupi prin părţile acelea ?

— Trebuie să ne depărtăm la vreo treizeci de kilometri, în regiunea de dealuri şi tufărişuri. A fost o iarnă săracă şi lupii urmează prada oriunde se duce ; anul ăsta căprioarele au coborît destul de aproape de aşezările omeneşti, şi oriunde se duc căprioarele, lupii vin după ele.

Michael i se adresă Annei cu înfrigurare :

— Trebuie să mergem, draga mea. Aş face orice numai să ies de-aici puţin. M-aş bucura teribil. Sheila are să te iubească, şi cuvintele de entuziasm îi ieşeau ca un torent din gură, încît Anna şi medicul începură să rîdă de el.

În timp ce mîncau, beau bere şi rîdeau, aveau impresia că fac planuri pentru o călătorie într-o ţară a făgăduinţei, unde se vor simţi fericiţi cu toţii de îndată ce vor pune piciorul acolo. Anna încercă să-l momească pe Ross să rămînă la ei în seara aceea, dar el le răspunse că trebuia să prindă trenul care pleca peste o oră.

— Îi poţi auzi pe amicii Franţei dacă rămîi, zise Michael.

— Trebuie să fie nostim, dar mi-e cu neputinţă, Mike.

— E tot ce putem oferi în materie de relaxare comică.

— Ţi-ai mai văzut tatăl, Mike ?

— Nu, nu l-am mai văzut.

— Ia lucrurile destul de greu, mi se pare. Sheila îşi face griji din pricina lui. Mă înţelegeam cu el de minune. Ultima oară cînd am avut o convorbire mai lungă a fost cu vreun an în urmă. Am avut o discuţie despre Nietzsche, dar el nu concepea deloc ideea de supraom. Zicea că tata

e singurul supraom pe care-l cunoaște. Ross își punea haina.

După ce plecă, Anna și Michael rămaseră tăcuți uitîndu-se unul la altul ; amîndoi se simțeau puțin triști ; pe urmă își zîmbiră. În sfîrșit Anna se ridică și scoase un bilet din punga ei de bani, rostind cu calm :

— Mi-a spus să nu ți-l arăt decît după ce pleacă, Mike.

Uitîndu-se la bilet, Mike văzu că era o chitanță de la proprietăreasă pentru o restanță de chirie pe timp de două luni. Ridică privirea spre Anna și ochii i se umplură de lacrimi, și cînd fu nevoit să și le șteargă nu mai fu în stare să rostească nici un cuvînt de rușine.

În cele din urmă spuse :

— Am uitat să-i spun că l-am văzut totuși pe tata. L-am întîlnit pe stradă. Nu știu de ce nu i-am spus, Anna.

— Ce-i cu tine, Mike ?

— Nimic.

— Ce-ai vrut să spui ?

— Doar atît. Nu e nimic. Mi-am amintit acum, zise el. Cînd ea continuă să-l privească, încreținд fruntea, mirată și șovăitoare, el se înspăimîntă, fără să poată înțelege motivul pentru care pomenise despre tatăl lui.

CAPITOLUL XXIV

Cînd doctorul Hillquist își conducea mașina în nopțile de iarnă de-a lungul străzilor din Lakewood, sau afară din oraș pe tăcutele drumuri de țară, unde copacii de pe cîmp se profilau despuiați pe linia orizontului, îi răsunau adesea în urechi sunetele, glasurile, strigătele vieții care clocotea în oraș sau în locuințele fermelor ; parcă tot mai auzea schimbul mînios de cuvinte pe care îl avusese cu J. V. Holden, acționar la șantierul naval al orașului, apoi glasul lui Holden se stingea și în locul lui se auzeau amestecate țipetele băiatului căruia îi cususe un ochi smuls, laolaltă cu șoapta sufocată a tînărului care adormise în grajd, beat turtă, și murise lovit de copitele

cailor înspăimîntaţi. În timp ce Ross conducea maşina, şi cîmpurile învelite în zăpadă străluceau în lumina slabă a nopţii, şi toate sunetele acelea scoase de oameni vii şi morţi se învălmăşeau în mintea lui, îşi amintea brusc că soţia lui, Sheila, îl aştepta trează, oricît de tîrziu ar fi venit. Atunci viaţa lui particulară îi apărea depărtată de viaţa oraşului, neatinsă de truda şi de suferinţa celor de-acolo. Îl năpădi sentimentul că el şi cu Sheila nu făceau decît să ciugulească delicat din tandreţea lor reciprocă, că i se dăruia o dulce şi reticentă prospeţime, cînd el dorea o patimă trupească. Simţea cu mai mare acuitate acest lucru de fiecare dată cînd vedea, scăldate în soare, chipurile copiilor care se întorceau de la şcoală, la ora prînzului.

Cargoboturi venind de la Chicago şi Cleveland încărcau odinioară cereale la Lakewood, iar oraşul poseda un doc de uscat ; acum însă veneau prea puţine cargouri de cereale, iar docul uscat era mai tot timpul gol. De fiecare dată cînd Ross trecea cu maşina pe lîngă gardul înalt, de scînduri, din jurul şantierului naval, se uita în sus la păienjenişul structurii de oţel şi se întreba cît va trece pînă cînd locuitorii vor auzi din nou ciocănitul nituitorilor şi zăngănitul oţelului peste oţel. Pe urmă rămînea cu privirea la scînteierea slabă de pe linia apei reci şi întunecate. La început i se păruse că dobîndea un oarecare succes în munca lui de medic cu bolnavii oraşului. Dar J. V. Holden începuse să-l ia de sus, cu un aer compătimitor, cînd discutau despre ajutoare în bani pentru constructorii navali care şomau. Fondatorii oraşului, ca deţinători de proprietate funciară, se arătau de asemenea foarte sceptici în privinţa celor ce avea de spus Ross. Chiar cînd se adresase, plin de zel, fermierilor care aveau pămînt nefolosit pe foarte mari întinderi, şi încercase să-i convingă să îngăduie familiilor de la oraş care nu aveau de lucru să cultive mici loturi de subzistenţă, nu întîmpinase decît suspiciune şi codire din partea acelor fermieri. Afară de asta, cînd le vorbea familiilor sărace din oraş care aproape mureau de foame, trăind dintr-o fărîmă de ajutor comunal, constata că nu manifestau nici un entuziasm pentru munca cîmpului. Erau orăşeni, afir-

mau ei, și aveau dreptul să muncească la oraș. Totuși Ross reuși să determine cincizeci de familii să declare că erau gata să lucreze pămîntul nefolosit pe care fermierii l-ar ceda în acest scop. „Nu pot să realizez nimic singur", își spunea Ross cînd se simțea foarte deprimat. „Am învățat măcar atîta lucru. Entuziasmul nu e de-ajuns. Nu pot realiza nimic de unul singur".

Într-o după-amiază din ultima săptămînă a dezghețului din ianuarie, medicul se duse la gară ca să-i întîmpine pe Michael și pe Anna. Stratul gros de zăpadă așternut pe străzi, pe acoperișuri și pe cîmp se topea sub razele puternice ale soarelui, și crusta înmuiată a omătului reflecta mii de sclipiri. Țurțuri lungi, grei și ascuțiți atîrnau de acoperișul gării și picurau pe peron, formînd mici băltoace care apăreau ca niște petice negre pe albul zăpezii. O locomotivă, manevrînd în sus și în jos pe liniile ferate, arunca aburi în înaltul văzduhului de iarnă. De departe, de dincolo de curba pe care o făceau liniile ferate lîngă parcul comunal, se auzi sirena singuratică a trenului dinspre oraș, și atunci cîteva persoane de pe stradă se grăbiră să traverseze cîmpul pe o potecă ce străbătea zăpada adîncă, zorind pasul ca să se afle pe peron și să se uite la tren cum oprește și cum pleacă apoi către orașul vecin. Fermieri, avînd caschete greoaie de blană cu apărătoare de urechi și mustăți lungi, umede, și pături vechi, decolorate pe spinarea cailor, iar pe genunchii lor cuverturi groase de blană, ședeau în sănii, sau în niște rable de automobile care, fiind lăsate afară noaptea, erau pline de nămeți. Unul dintre țurțurii enormi care atîrnau de la streașina gării se dezlipi pocnind și sfărîmîndu-se cu zgomot pe peron. Toți ridicară capetele.

În timp ce aștepta, încovoiat deasupra volanului mașinii sale, Ross se neliniștea la gîndul tinerei femei care venise la consultație împreună cu un băiat din oraș, cu o seară înainte. Tînăra, care era gavidă de cîteva săptămîni, îl rugase să efectueze o operație destul de simplă spre a-i provoca un avort. Tinerii aveau de gînd să se căsătorească peste doi ani. Motivul nu era că nu-și doreau copii, dar tînărul voia mai întîi să studieze contabilitatea doi ani de zile și după aceea s-o ia pe fată în căsătorie.

Amîndoi îl imploraseră cu disperare să-i înțeleagă că nu erau niște egoiști și că doreau din inimă să aibă copii, dar dacă ar fi obligați să se căsătorească acum, situația lor materială ar fi dintre cele mai grele, iar el n-ar găsi poate nimic de lucru. Dar Ross, frămîntat de scrupule, refuzase să le dea ascultare, oricît se rugaseră ei. Ba chiar se supărase puțin la ideea că e cu putință să nu-și dorească cineva, în orice împrejurare, un copil. Acum, însă, stînd în mașină în fața gării, bolborosea ca pentru sine : „Poate că am greșit. Poate că era de datoria mea să-i ajut. Cine sînt eu ca să dau sentințe cum să-și făurească viața altii ?“ Apoi se auzi fluieratul trenului și cînd privi spre peron îi văzu pe Michael și pe Anna rămași pe loc, Michael înalt și grav, ținînd-o pe Anna de braț, iar Anna uitîndu-se în jurul ei cu o curiozitate vie, ca și cum n-ar mai fi văzut în viața ei un loc asemănător. Îi spuse ceva lui Michael și amîndoi izbucniră într-un rîs sonor, astfel că cei doi băieți care pierdeau vremea pe peron rămaseră cu ochii căscați la obrajii ei roșii, la silueta ei frumoasă și la șuvițele de păr blond care luceau în lumina scînteietoare a după-amiezei.

— Mike, Mike ! strigă medicul.

— Hei, Ross ! Nu mai coborî. Venim noi, și traversară peronul alergînd, iar cînd ajunseră la mașină, Anna se întinse spre el să-l sărute.

— Va trebui s-o ții pe genunchi, Mike, zise Ross, deschizîndu-le portiera.

— Mi s-a părut sublim cînd m-am dat jos din tren, zise ea. Nu știam că lacul e acolo. Se vede gheața de-a lungul malului și apa e nemaipomenit de albastră. E minunat, nu-i așa ?

— Ne uitam la pescărușii de deasupra lacului, spuse Mike.

— Să mergem, îi pofti doctorul.

Cu Anna pe genunchii lui Michael, mașina se depărta de gară, și toți trei flecăreau cu vioiciune, fără a-și mai da osteneala să asculte ce spunea celălalt, căci fiecare voia să-și exprime bucuria de a fi împreună.

Ajunși acasă — o casă albă, demontabilă, cu obloane verzi — atît Michael cît și medicul se ținură deoparte,

tăcuți, nerăbdători să vadă cum o va primi Sheila pe Anna. Sheila, care părea și mai zveltă în rochia ei neagră de după-amiază, se juca neatent cu mărgelele de la gît, petrecîndu-le printre degetele ei fine, în timp ce-i întindea cealaltă mînă Annei, modest îmbrăcată, înfășurată în haina ei ponosită, dar radiind, aproape explodînd de dorința entuziastă de a se arăta prietenoasă. Zîmbea cu acel uluitor zîmbet larg, înflăcărat, care-i lumina chipul și-i împrumuta atîta farmec. Medicul observă că Sheila o cercetează cu agerime pe fata îndrăgostită de fratele ei, pe această fată care nu avusese parte de aceeași educație ca ea, care fusese mai totdeauna săracă, care nici măcar nu se aștepta ca Michael s-o ia de soție, și totuși era mulțumită. Și în timp ce Anna continua să zîmbească cu sfială, dar cu o dorință arzătoare de a se împrieteni, și fără nici un fel de complexe, medicul își dădu seama că soția sa era cuprinsă de o oarecare uimire, și zîmbi cînd o văzu pe Sheila luînd-o pe Anna de braț și conducînd-o la etaj, vorbind între timp cu însuflețire, deși încă mirată.

— O să se împace bine una cu alta, zise Michael.

— Sheila n-a mai cunoscut pe nimeni în felul Annei pînă acum, zise Ross. Primul lucru pe care-l vom face va fi să bem ceva, și dacă vă e foame, chem fata să vă aducă imediat o gustare.

— Aveți o locuință strașnică, zise Michael. Camera asta e toată după gustul Sheilei, tapetul de pe pereți, reproducerile după pictori francezi. Pariez că pot spune cum arată și pereții dormitorului.

— Totul e ales de Sheila, zise medicul, bucuros pentru că Michael rîdea cu poftă ca un copil, uitîndu-se în jurul lui ca și cum se afla pentru prima oară de luni de zile într-o locuință care avea aerul intim al unui cămin. În timp ce ei beau cîte un whisky cu sifon, fetele coborîră, iar Sheila arăta deosebit de elegantă în rochia ei de ceai pe lîngă Anna, îmbrăcată la întîmplare într-o rochie cafenie de lînă, și trebuind să-și dea mereu pe spate părul des și blond.

Medicul era conștient de sfiala și perplexitatea care sporeau între cele două tinere femei pe măsură ce se înfiri-

pau între ele mici frînturi de conversație. Anna dorea să privească întruna cu ochi mari încăperea caldă ; dorea să arunce sfios cîte o privire către Sheila, să-i examineze veșmintele, mîinile, tenul delicat, și să se minuneze de felul ei de-a fi, degajat și totuși reținut. După una din acele priviri cu ochi mari, Anna nu se putu opri să nu spună :

— Trebuie să fiți foarte fericiți aici. De cum am intrat am avut un sentiment de siguranță. Probabil că nu știi ce vreau să spun. Că aici totul va rezista timpului. Trebuie să fie minunat. Apoi avu un surîs atît de plin de căldură, încît toți își dădură seama că voia să spună, totodată, că știa bine cît se iubeau doctorul și cu Sheila, că percepea sentimentul de siguranță de care se bucurau ei și înțelegea cît poate fi de plăcut, mai ales cînd își amintea de propria ei locuință din marele oraș, de lipsa de bani și de îngrozitoarea nesiguranță care plana asupra vieții și iubirii ei.

Medicul, cu o expresie gravă pe chip, bînd whisky și ascultîndu-l numai cu o ureche pe Michael, se bucura că soția lui fusese tulburată de fata aceasta îndrăzneață, plină de căldură umană și de elan, cuprinsă de un sentiment proaspăt de uimire. Știa că Sheila nu putea să înțeleagă cum era cu putință ca o fată să posede atîta entuziasm și dorință de a rîde spontan, ca o asemenea fată să-și însenineze chipul aidoma unui copil încîntat din pricina celor mai simple și nevinovate lucruri intervenind într-o conversație formală, cînd propria ei viață era atît de monotonă și plină de un nesfîrșit lanț de speranțe neîmplinite, fără sorți de izbîndă. Apoi o auzi pe soția lui spunînd :

— E destul de greu de realizat ceva într-un orășel ca acesta, știi, dar cel puțin am ajuns să avem un mic cerc restrîns. Partea rea e că aproape nimeni nu pare să-și dea seama că drumurile duc și afară din oraș, nu numai înăuntrul lui.

În timp ce o asculta, Ross știa că, de fapt, soția lui gîndea : „Anna nu se simte deloc intimidată. Mă întreb dacă nu are o intuiție specială a situațiilor. Viața ei zilnică trebuie să fie nespus de grea, de vreme ce Michael n-are nici măcar de lucru. Oare știe ceva despre tatăl meu ?“

Un surîs atît de larg se așternu pe chipul medicului, încît Michael, care-i pusese o sumedenie de întrebări despre vînătoarea de lupi proiectată, rămase nedumerit, și se uită la cele două fete, apoi la Ross, dar acesta nu se oferi să-i explice taina amuzamentului său. Michael continuă să se intereseze de costumul pe care avea să-l poarte, și de rachetele de umblat pe zăpadă, iar chipul lui exprima curiozitatea aprinsă în el în ultima săptămînă.

Sheila și Anna stăteau în picioare la fereastră, uitîndu-se în jos la strada lungă, cu case împrejmuite, care ducea afară din oraș spre terenurile fermelor, pe cline de deal învelite în omăt, scînteietoare sub cerul albastru. Cu un rîs nepăsător Sheila spunea :

— S-ar zice că Ross a înfiat întregul oraș. Cînd ești soție de medic îți formezi o imagine a vieții cam sumbră. Viața ți se înfățișează ca un lung șir de epave care șchioapătă, de femei gravide și bătrîni suferinzi. Și mai toate femeile care nu sînt bolnave vor să aibă nu știu ce maladie personală pe care nimeni pe lume n-o va înțelege decît Ross. Toate femeile din oraș care așteaptă un copil bat drumul pînă la ușa noastră. Ross ia toate astea ca un lucru de la sine înțeles.

— El iubește în mod firesc oamenii, în general, de aceea e cu neputință ca oamenii să nu-l iubească.

— Nu știu dacă explicația e într-adevăr pentru că-i iubește. Vede enorm de multă confuzie și dezorganizare în jurul lui și își închipuie că-i revine lui datoria să îndrepte lucrurile. Fapt bizar, nu e deloc un om ordonat și precis în propria lui viață. Habar nu are cine-l plătește și cine nu.

— Exact așa mi l-am închipuit și eu.

— E destul de inteligent ca să-și dea seama cît de rea e situația în oraș, cînd o jumătate din populație trăiește luînd la spălat rufele celeilalte jumătăți. Dar asta nu-l descurajează. Parcă-i e și mai drag să stea aici. Uneori îmi vine să țip la el. Nu ești de aceeași părere ?

— Nu m-am gîndit niciodată la viață în felul ăsta.

— O duci așa de azi pe mîine.

— Așa ceva, spuse Anna pe un ton de scuză.

— Îmi vine să țip la femeile care vin aici, dau din umeri și se plîng că le e teamă ca nu cumva să aibă un copil, al șaselea sau al șaptelea, sau chiar al unsprezecelea. Sărmanele de ele, nu sînt conștiente de nimic din ceea ce se petrece în jurul lor. Uneori am impresia că nu mai poți nici să respiri dacă nu-ți creezi o mică insulă a ta. Mă întreb, dacă ar sta și s-ar gîndi o clipă cît de nedrept e să aduci pe lume copii în felul ăsta, tot așa ar mai veni pe-aici ?

Dar pe chipul Annei se vedea o oarecare dezamăgire, și spuse cu sfială :

— Nu-ți place orășelul deloc, Sheila ?

— Ba da, într-un fel îmi place. Mi-e drag că mă aflu aici cu Ross. E ca o mică insulă pentru noi înșine, unde ne putem consacra unul altuia, zise Sheila.

Medicul, neauzind nimic din cele ce vorbea Michael, își plecă pieptul înainte, tulburat, pentru că își dăduse seama de intensitatea glasului scăzut al Sheilei, iar acum vedea o însuflețire a trăsăturilor ei inteligente, și reflecta : „Oricît de apropiat aș fi de bolnavii din oraș, orice aș înfăptui aici, în locurile astea, n-o pot face niciodată pe Sheila să simtă în ea ardoarea entuziasmului, să uite de ea însăși, să se dăruiască unei acțiuni".

Apoi Sheila trebui să se ducă să supravegheze pregătirea cinei, și atunci Michael avu prilejul să-i șoptească Annei :

— Cum îți place Sheila ?

— E frumoasă și stăpînă pe ea. Mi se pare adorabilă. Mă face să mă simt cam gălăgioasă. Spune, iubitule, sînt gălăgioasă ?

— Ea te place.

— Dar Ross pare diferit aici, șopti ea. Ceva îl frămîntă. Uneori arată trist și resemnat.

Sheila reveni în cameră și se duse lîngă Anna, care se uita din nou pe fereastră. Un răstimp rămaseră tăcute. Apoi Sheila spuse :

— Un lucru pot să afirm. Natura nu e urîtă pe-aici, nu-i așa ?

— Ah, Sheila, am ascultat tot ce mi-ai spus adineauri. Înțeleg ce vrei să spui, dar mie nu mi s-ar părea neplăcut

să stau aici în nici un caz. Uite ce drăguță e strada în partea aceea unde lucesc în soare troienele înalte de zăpadă. Pe deal la fel, joacă niște reflexe încîntătoare, și n-am văzut de cînd sînt un lac atît de albastru. Anotimpul iernii, zăpada albă și cerul limpede îi dau albastrul ăsta intens. Mie și lui Mike ne-a plăcut la nebunie de cum am coborît din tren. O, e o localitate frumoasă, Sheila, și gîndește-te, Mike și cu mine nu știam de ea. Trebuie să fie și alte asemenea locuri prin toată țara, zise Anna. Numai să poți trăi mult și te-ai putea duce dintr-un loc într-altul, sau ai putea rămîne toată viața într-un oraș ca ăsta.

CAPITOLUL XXV

Vîntul își schimbă direcția, și dinspre nord, peste apă, veni un ger mușcător; noaptea, zloata înghețată bocnă; o crustă subțire, lunecoasă și tare se prinse deasupra zăpezii înmuiate.

Michael și Ross se duceau cu mașina la magazinul alimentar de pe strada principală, unde urmau să se întîlnească cu Jo Jamison, indianul care îi însoțea la vînătoarea de lupi. Puseseră rachete de mers pe zăpadă și o lădiță de conserve pe locurile din spate.

Michael arăta ca un muncitor forestier slăbănog cu cizmele lui înalte, cu mantaua de cauciuc roșu cu negru și cu pălăria de piele.

La amiază, soarele scînteia pe suprafața strălucitoare a crustei de zăpadă. Copii venind de la școală se dădeau pe gheață și țipau, cu fețele luminate de soare, cînd Ross coborî din mașină la magazinul alimentar. Ross îmbrăcase o haină de tip franco-canadian, lungă pînă la genunchi, din lînă albă, cu dungi late orizontale, roșii și negre. Cu fața lui rotundă și rumenă, părea aproape bondoc cînd intră cu un aer măreț în magazin. Cei trei bătrîni care ședeau pe sacii cu grăunțe pentru pui de lîngă pereți își făcură cu ochiul unul altuia și încetară să-și

mai mestece tutunul cînd intră Ross în costumul lui viu colorat, dar lui Ross îi făcu plăcere să vadă că rînjeau la el cu gura pînă la urechi ca și cum ar fi fost un personaj comic.

Unul dintre bătrîni i se adresă :

— Salut, domnule doctor. Jo e acolo, în fund. Așteaptă de-o bucată de vreme.

— Am întîrziat, dar n-am fost liber, zise Ross.

Din umbra de la capătul tejghelei apăru un indian lat în spete, purtînd un vindiac de piele brună peste un pulover gros, cenușiu și uzat.

— Nu face nimic, zise el. Fața îi era rotundă ca o minge și pielea lui tare, arămie, era toată încrețită în zîmbete, de parcă n-ar fi făcut altceva timp de ani de zile decît să rîdă pe înfundate ; totuși, de îndată ce nu mai zîmbi, chipul lui deveni solemn și încremenit ca al unui indian mort.

— Îți prezint pe Mike Aikenhead, Jo. E un vînător de soi.

— Păi, dar cum ! zise Jo. Toți sîntem vînători de soi.

— E prima oară că dau mîna cu un mare vînător de lupi, zise Mike.

— Doi în tot anul trecut, rînji Jo. O să petrecem bine oricum. Căprioarele au coborît la mlaștină și dacă lupii nu sînt acolo, atunci nu există lupi pe-aici. Poate prindem un iepure și-l mîncăm. Și cînd ieșiră afară în lumina soarelui Jo se veselea ca și cum o vînătoare de lupi în partea aceea a ținutului nu era mai mult decît o glumă.

Se înghesuiră cu toții pe locurile din față și porniră, traversînd mai întîi liniile ferate, apoi ieșiră în șosea și cotiră la sud de dealuri, lăsînd lacul în urmă și îndreptîndu-se către regiunea mlaștinilor cu sodă brută, la vreo patruzeci de kilometri mai spre sud. Era bine cum stăteau așa, toți trei îngrămădiți unul într-altul pe locurile din față, în timp ce mașina lua ușor pantele dealurilor, iar Jo povestea despre vremurile războiului mondial, cînd ajunsese pînă la Londra, în Anglia, se rătăcise și dorise cu înfocare să se întoarcă la sălbătăcia lui.

Șoseaua urca neîntrerupt din zona de cîmpie, iar la un moment dat, cînd ajunseră pe culmea dealului cel mai înalt, opriră mașina. Se găseau lîngă gardul unei biserici din cărămidă roșie aparentă, un gard unde înflorea primăvara măcești galben. Se uitară îndărăt la panorama colinelor împădurite, a văilor umbroase, a ridicăturilor întunecate care nu erau altceva decît creste stîncoase de munte și la unduitoarea desfășurare a cîmpurilor înzăpezite, presărate cu garduri în zigzag și ulmi despuiați, întregul ținut coborînd în pantă pînă la linia cețoasă a lacului. În răstimpuri, cînd soarele strălucea puternic, cîmpurile luceau ca sticla. Mike gîndi : „Parcă ne-am afla într-o lume diferită. Viața mea e alta aici. N-ar trebui să ne întoarcem niciodată în metropolă. E din ce în ce mai interesant".

Ajunși în vale, cotiră pe o șosea laterală. Pe cîmpuri, de-o parte și de alta a drumului, se vedeau stînci mari, golașe, acoperite cu omăt, înălțîndu-se din pămînt. Întregul ținut era stîncos, dar aici crestele încununate cu zăpadă apăreau în lanțuri mai numeroase.

Șoseaua se termina la poarta unei ferme ; acolo coborîră, se așezară pe scara mașinii și își legară rachetele de zăpadă. Apoi își azvîrliră păturile pe umeri, iar Jo se încărcă cu proviziile și începură să traverseze terenul fermierului. Pojghița de gheață se spărgea lesne sub greutatea pașilor lor, dar nu se afundau decît cu vreo cinci centimetri în zăpada moale de dedesubt.

Era ușoară coborîrea pantei. Trecură peste garduri în zigzag. În curînd zăriră în fața lor mlaștina cu sodă brută, cu desișul de molizi și cedri, și cu noi creste stîncoase și albii de torente.

Jo arătă cu degetul spunînd :

— Sînt căprioare multe acolo.

— Numai căprioare ?

— Nu. Am prins și un linx. Dar o să vedeți îndată potecile căprioarelor. Ele iernează în partea aia. V-arăt eu, zise Jo.

Liziera ținutului mlăștinos nu părea rece pînă în clipa cînd ieșiră din lumina soarelui și se apropiară de desișul încîlcit ; acolo domnea singurătatea. Dincolo de una dintre creste, lîngă lizieră, și lîngă o întindere plată de ză-

padă care, pe timp de vară, era o baltă mare, se afla vechea baracă pe care o folosea Jo pentru a pune capcane în locurile acelea.

Aproape amurgise cînd ajunseră la baracă și priviră înapoi urmele lăsate în zăpadă. Cum lumina nu mai licărea pe cristalele omătului, frigul părea intens. Jo ieși din baracă aducînd două topoare și spuse :

— Trebuie să tăiem lemne. Trebuie să aprindem focul.

În timp ce tăiau lemne la marginea desișului de nepătruns, Mike rămase singur, și cînd asculta, nu auzea decît sunetul celuilalt topor, undeva, de cealaltă parte a colibei, iar cînd nu mai răsuna toporul și el asculta încă, se simțea cuprins de înfiorătoarea tăcere și răceală a desișului la ceasul înserării. Avea senzația că într-o asemenea tăcere și într-un asemenea loc, în frigul pătrunzător și la apropierea nopții, toate speranțele lui, ca și teama cumplită pe care o resimțea uneori în marea metropolă, nu mai însemnau nimic. Și din nou ascultă, și din nou vastitatea ținutului, neclintirea desișului și întunericul începură să-l afecteze, și gîndi : „Dacă aș rămîne aici, aș vieții întocmai ca vulpea, căprioara, lupul sau iepurele. Aș fi un organism, o parte din făpturile vii de pe-aici ; n-ar mai fi în mine nimic distinctiv ; n-ar mai subzista decît suferința trupului, dar în sufletul meu n-ar mai dăinui chinul. N-aș mai putea să mă simt despărțit de lucruri, aici. Pe meleagurile astea eul meu, sufletul meu s-ar pierde, dar s-ar regăsi fiindcă aș trăi actul simplu al existenței. Aș fi o părticică din tot ce mă-nconjoară. Aș auzi chemarea unei păsări de iarnă, aș ridica ochii cu inocență și i-aș spune : «Frate». Mi-aș duce traiul zi după zi ca arborii. Mintea mi s-ar ascuți tot stînd la pîndă, ochii mi s-ar face ca de șoim".

Sunetul toporului veni din partea cealaltă a colibei, apoi Jo strigă. În scurt timp ardea focul în soba mare de fontă, și în timp ce Jo desfăcea cutiile cu fasole, doctorul turna whisky în cești de cositor.

— Noroc, băieți. Sîntem gata pentru prietenul nostru lupul.

— Avem noroc dacă vedem vreun lup, zise Jo rînjind. Nu vin niciodată aproape de mine. Nu mă iubesc.

— Atunci de ce ne mai pierdem vremea pe-aici căutîndu-i ? întrebă Mike.

— Cîteodată mai împuști cîte unul. Aleargă ca un ghemotoc de fum pe o zi cu vînt. Sau îi prinzi în capcane.

— Vreau să am pușca la îndemînă dacă-i văd, oricum.

— Poate că fug de dumneata. Lupii sînt de treabă. Auzi o grămadă de povestiri urîte despre lupi. Dar sînt la fel ca dumneata și ca mine.

— Nu crezi că sînt cele mai rele ființe de pe lume ?

— Cînd le e foame, ucid, cum faci și dumneata, cum fac și eu. Le e frică de oameni.

— Am auzit de oameni aruncați la lupi. Poate vrei să spui că lupii s-au înspăimîntat și au luat-o la fugă.

— Nu știu. Eu n-am auzit niciodată de vreun om aruncat la lupi, răspunse Jo, cu un zîmbet larg și luminos.

— Dacă nu sare în ochi că lupul e un animal mîrșav, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, care dintre viețuitoare e mîrșavă ? întrebă Mike.

— Nu știu, răspunse Jo cu simplitate.

— Mă gîndesc la lupi, la numele lor, așa cum au gîndit întotdeauna oamenii despre ei, lupi ucigînd, sfîșiind și înhățînd orice pradă mai slabă. Lupii vînînd căprioare și umblînd în haite. Pentru numele Domnului, să nu devenim sentimentali cînd e vorba de lupi.

— Poate că ai dreptate, zise indianul, înălțînd din umeri. Lupii de prin locurile astea mici. Departe, la nord, dai de lupii pădurilor înalte. Sînt foarte mari. Au aproape trei metri. Odată vînam cu capcane prin desiș. M-am pierdut. Deasupra mea un cer nesfîrșit, cenușiu ca plumbul. N-aveam cum să mă-ndrept după soare. Noaptea am stat lîngă foc cu trei cîini de-ai mei. Cînd s-a întunecat bine au venit lupii și-au început să ne dea roată. Le vedeam ochii sticlind, cîinii mei urlau, iar ei au dat ocol focului toată noaptea. Dar nu s-au apropiat de mine, de foc și de cîinii mei. A doua zi, cîinele meu cel mai bun s-a pierdut. Era și cel mai bun luptător. Dobora oricare alți doi cîini. Mai tîrziu l-am găsit sfîșiat de lupi. Poate le era foame. L-au mîncat.

— Lupul are o proastă reputație, nici vorbă că da, zise medicul. Dar poate că nu e o reputație meritată.

— Dar nu vezi, Ross ! Lupul e un individualist, exclamă Mike. Omoară din simpla poftă de a ucide, fără nici o noimă. Atît medicul cît și indianul se uitau la Mike uimiți de vehemența lui. Își smucea brațul în sus și în jos căutînd să pună un accent special pe fiecare argument pe care îl susținea, iar de pe chipul lui se desprindea o aprinsă indignare. Dacă vrei să exprimi limpede că un om e necruțător, că e un dușman al societății, îl numești lup, așa e ? continuă el. Pe orice vrăjmaș al neamului omenesc îl numești lup, fiindcă nu cunoaște nici o lege morală, și de aceea nu poți organiza societatea, pentru că e plină de lupi, iar ei nu cunosc justiția și n-o doresc. Bandiții marii finanțe, exploatatorii muncii, profitorii de război și rechinii din Wall Street, ca și toți cei care încearcă să se ridice într-o lume a profitului particular, ce sînt ? Lupi, vă spun eu.

În timp ce Mike vorbea astfel, în realitate își striga indignarea împotriva confuziei fără sens a tot ce cunoscuse el din viață, împotriva dezechilibrului în care se găsea străduința lui de a-și afla liniștea, și dorea mai presus de orice, fără măcar să-și dea seama cît de mult dorește aceasta, să-și justifice apărarea fărîmei lui de fericire, a existenței lui.

Dar medicul și indianul se uitară doar unul la altul înălțînd din umeri. Continuau să mănînce. După ce isprăviră și începură toți să fumeze, medicul spuse cu o anumită iritare în glas :

— În definitiv, tu nu cunoști prea mult lucrurile astea, Mike. Ce știi tu despre lupi ? S-ar putea să fie ceea ce spui tu, niște prădători care nu aduc nici un folos. Dar eu te credeam un om cu formație științifică, un om impregnat de spiritul cercetării științifice.

— Ceea ce-mi ceri tu e să le dau lupilor o șansă, da ? îl luă în zeflemea Mike.

— Spun doar că nu înțelegi nimic din toată treaba asta.

— Pot totuși să intuiesc lucrurile destul de profund, răspunse Mike. În timp ce indianul fuma, ascultînd și privind impasibil, Mike și doctorul se enervau tot mai

mult unul din pricina celuilalt. Mike avea impresia că medicul dorea să fie răbdător și înțelegător într-o problemă care nu cerea prea multă înțelegere, și în timp ce ședeau așa, fumînd, în baraca de la marginea pădurii, iar întunericul mistuia cu încetul pînă și întinderea de zăpadă ce se zărea pe fereastră, încerca sentimentul că el și cu Ross nu se vor înțelege niciodată cu adevărat, cît vor trăi, pentru că medicul nu trecuse niciodată prin experiența acelei forțe brutale, crude, inflexibile, de care făceau uz oamenii ca să supraviețuiască. Ross era un om fericit, bucurîndu-se de liniște și unitate spirituală, un om care nu fusese niciodată maltratat și împins pînă aproape de pragul morții în tumultul luptei pentru existență. Era un om simplu și dorea din toată inima să creadă că lupul nu vrea altceva decît să trăiască. De aceea Mike vorbi cu patimă, deși își menținu glasul scăzut.

— Înțeleg lupul mai bine decît îți închipui. Ascultă-mă puțin. Acum cîtăva vreme, pe cînd despicam lemne, am simțit că aș putea rămîne aici, topindu-mi personalitatea, devenind una cu tăcerea pădurilor și cu viața firii din locurile astea. Era o senzație plăcută și doream s-o mai păstrez în mine fiindcă îmi dăruia liniște, dar de îndată ce încep să vorbesc cu altă ființă omenească, cu tine de pildă, îmi dau seama cît de diferiți sîntem și cum nu ne putem înțelege niciodată pe de-a-ntregul, și că purtăm fiecare o altă lume înlăuntrul nostru.

— Asta numai pentru că nu sîntem de aceeași părere. Să presupunem că am fi de acord ?

— Nu e vorba numai de lupi. E ceva cu mult mai profund, zise Mike cu nerăbdare.

— Partea rea la tine, Mike, e că te-ai înnămolit într-o serie de idei din secolul al nouăsprezecelea despre știință, care au fost demult aruncate la rebut.

— Eu sînt cu știința accesibilă maselor, vrei să spui ?

— Concepția ta despre pregătirea științifică a fost întotdeauna un motiv de furie pentru mine, zise medicul. Uneori nu pot să nu gîndesc că oamenii de știință habar nu au de nimic. Toți își cultivă mica lor grădină, toți își sapă peticul de pămînt. Se specializează. Refuză să ia în considerare pînă și legătura unui domeniu cu altul.

Dacă le ceri așa ceva, se scuză și spun : „Îmi pare rău, dar nu e specialitatea mea". Totuși întreaga lume îi divinizează. Eu respect știința care pornește de la observația nemijlocită, după cum ți-aș respecta observațiile despre viața lupilor dacă ar avea cea mai mică valoare, dar n-au.

— Ce trebuie să spun despre ei ?

— N-am nici o idee.

— Știi ce părere am avut despre tine, Ross. Te-am socotit întotdeauna un tip de prima clasă, care simte totul așa cum trebuie, dar care are idei absolut greșite în toate privințele.

— Și știind că ai părerea asta nu m-a deranjat acest fapt cîtuși de puțin, așa e ?

Dar tocmai atunci Jo zise :

— Ascultați !

Și cum ședeau acolo, împresurați de tăcerea nopții, auziră un urlet jalnic, singuratic. Ridicîndu-se, ieșiră afară ; se uitară peste întinderea plată a bălții înghețate și acoperite cu zăpadă, și dincolo de ea, spre cea dintîi creastă, și mai departe, spre albia unui torent și o a doua creastă, mai înaltă. Acolo umbrele erau mai adînci, iar întunericul care se lăsa învăluia totul într-o negură în care nu se mai deslușea zăpada de bolta cerului.

— Se mișcă ceva pe creasta aceea. Uitați-vă într-acolo, le spuse Jo arătînd cu mîna. Doar trei pete mici mișcîndu-se în cerc, trei picățele, zise Jo. Și uitîndu-se în direcția aceea, Mike fu sigur că vede cele trei pete minuscule mișcîndu-se, rotindu-se ca într-un dans, după care stătură locului, ca și cum ar fi știut că sînt observate, și apoi dispărură, fără ca nimeni să poată vedea cum pieriseră din vedere.

— Poate că nu ajungem mai aproape de ei decît atîta, zise Jo.

— Ești sigur că erau lupi ?

— Destul de sigur.

Dar rămaseră acolo, afară, uitîndu-se pînă cînd se făcu întuneric beznă, iar desișul părea că se deschide și-i cuprinde, și pe cer apărură stele.

— Mă tot gîndesc că lupii se apropie ca noaptea, zise Mike. Urmărind umbrele nopții pînă la baracă.

Traseră zăvorul, stinseră lumina și, întinzîndu-se pe pături, încercară să adormă. Dar erau toți treji de-a binelea și ascultau în întuneric, iar Mike nu-și lua ochii de la văpaia pîlpîitoare a focului din sobă. Nu era frig în baracă.

Apoi îl auzi pe Ross spunîndu-i foarte încet :

— Mike, ești treaz ?

— Da.

— Cum ți s-a părut că arată Sheila ?

— Cam la fel ca totdeauna.

— Dar ți s-a părut că e aceeași ? N-ai observat cum s-a schimbat, cum în străfundul ei s-a petrecut parcă o transformare ?

— E puțin cinică într-un fel blazat și poate că s-a făcut puțin mai afectată.

— Mi-e teamă că o pîndește nevroza, șopti medicul. Îi e frică de viață, nu vrea nici s-o atingă viața. Toată dorința ei e să se protejeze. Ar vrea ca amîndoi să fim guvernați numai de fluxul și refluxul pasiunii noastre și să nu cunoaștem altceva decît dragostea noastră în vecii vecilor ; nimic decît autoprotecție.

— Știi ce se întîmplă cu ea ?

— Sigur că știu. Are convingerea că mama ei a fost dementă și că ea însăși nu trebuie să aibă niciodată copii. Și în plus s-a zbuciumat pe tema celor ce gîndește lumea despre tatăl ei.

— Nu mi-a spus nimic despre asta.

— Nu-mi vorbește nici mie despre chestiunea asta. Mai bine ar face-o. Închide totul în ea însăși, zise Ross.

Rămaseră așa, în tăcere, și peste puțin Ross îi șopti :

— M-am gîndit să te întreb dacă ai observat ceva la ea, atîta tot. Noapte bună, Mike.

— Noapte bună, Ross.

Stînd așa culcat, fără să poată închide ochii și frămîntîndu-se, Mike auzi din nou urletul lupului, de astă dată mai aproape, și începu să tremure. În oricare altă noapte, simțindu-se sănătos și printre prieteni, urletul lupului l-ar fi făcut să se cuibărească în pătura lui, să se bucure de căldura colibei și să zîmbească în siguranță, dar acum era cuprins de teamă, și nu teama de lup, ci

teama de a fi în viață și singur. Nu se vedea decît slaba lumină care venea prin fereastra îngustă și atingea podeaua. Pe cînd aștepta să audă iarăși urletul, încercă sentimentul că așteaptă un strigăt din partea unei ființe vii ca și el, dar care era solitară și dușmănoasă. Momentul acela de teroare în timp ce aștepta păru că-i îmbrățișează întreaga viață. Licăriri rapide ale memoriei se aglomerară într-o singură clipă, lungă cît o veșnicie, pînă cînd tristețea disperării îl copleși, îl făcu să stăruie asupra nebuniei mamei, a mîhnirii surorii, asupra imaginii tatălui umblînd prin ninsoare, gîrbov și îmbătrînit, uitîndu-se în jurul lui cu un chip speriat, și asupra propriei lui torturi sufletești cînd îl privea cum se depărtează ; viața și moartea îi lua cu asalt pe toți fără preget, viața îi brutaliza și-i strivea, iar la capăt îi aștepta moartea, și ei erau suflete vii prinse între viață și moarte, și se împotriveau, și tînjeau după dreptate ; toți deveneau ca unul singur în suferința lor comună. Cît de infim era cuibul lui din marea metropolă ! Acolo în micul lor cămin își păstrau dragostea, și asta era tot ce puteau opune vieții și morții.

— Anna, Anna, Anna ! începu el să murmure.

Dacă s-ar fi putut ca iubirea lor să se reverse în afară și să atingă lumea ! Dar iubirea lor nu putea atinge pe nimeni decît pe ei înșiși ; nu putea decît să-și sporească intensitatea, devenind durere ; și totuși cît de norocos, ce uluitor de norocos fusese el să descopere acel sentiment și să reziste datorită lui, să poată nega, cu voioșie în suflet, că o asemenea iubire poate pieri de pe pămînt. Apoi se auzi iar, mereu mai depărtat, geamătul amenințător al lupului, venind din noapte și din lințoliul zăpezii, și încă mai din adînc, din miezul lumii potrivnice.

Dimineața, cînd Michael și medicul se treziră, erau singuri, și uitîndu-se pe fereastră îl văzură pe Jo șezînd afară pe un buștean și fumînd, în fața întinderii albe a zăpezii strălucitoare. Jo se sculase dis-de-dimineață, aprinsese focul și încălzise micul dejun, dar era prea cuviincios din fire ca să-i trezească.

După ce se ospătară, își încălțară rachetele, își luară puștile și începură să traverseze balta înghețată sub stratul de zăpadă, îndreptîndu-se spre creasta unde zăriseră

petele întunecate în seara precedentă. Pojghița de omăt întărit era subțire, dar foarte dură, pe alocuri fiind ca gheața, în alte părți însă cedînd ușor sub apăsarea rachetelor. Creasta se afla cu mult mai departe decît li se păruse cu o seară în urmă. Jo mergea puțin înaintea lor, grăbindu-se, plecînd capul, în timp ce medicul și Mike gîfîiau. Mike se uită la Ross și rîse, fiindcă medicului îi curgea puțin nasul, iar gerul formase mici țurțuri pe mustața lui udă.

Jo se încovoia mereu cercetînd cu ochii ceea ce lui Mike i se părea o crustă de zăpadă fără nici un fel de urme, iar cînd ajunseră pe culme, se învîrti în cerc, cu chipul încordat și cu ochii lui căprui pe jumătate închiși în lumina soarelui care făcea să sclipească cristalele de zăpadă și obosea vederea.

— Uitați-vă, le atrase el atenția. Doi sau trei, poate chiar patru, pe-aici.

— Nu văd nimic, zise Mike.

— Nu e nimic aici, încuviință și medicul.

— Mici zgîrieturi, atîta tot, zise Jo. Nici o spărtură pe suprafață. Au pernițe mari. Dar mici zgîrieturi tot se văd.

Scrijeliturile de pe gheață mergeau în cerc, apoi dispăreau în lungul crestei. Medicul și Mike îl urmară pe Jo, încordați și vigilenți, deoarece nu mai aveau nici o îndoială că se aflau în apropierea lupilor. Erau locuri unde zăpada se adunase în grămezi, spulberată de vînt spre peretele crestei muntoase, și dacă se poticneau, intrau adînc în stratul gros. Pătrunseseră în liziera desișului, ieșiseră iar, apoi trecuseră pe o altă creastă. În sfîrșit Jo își azvîrli brațele în sus cu un zîmbet.

— Nu mergem mai departe, zise el. Nu mai sînt urme.

— Trebuie să fi intrat în desiș.

— Greu de spus. Sînt ca vălătucii de fum. Acum au pierit. Vînează de-a lungul lizierei ; pe urmă dispar. Azi nu mai vedem lupi.

Pe drumul de întoarcere către baracă, Jo îi călăuzi pe o scurtătură tăind culmi și albii de torente, și cînd ajunseră la un platou acoperit cu zăpadă, care pe timp de vară era o fîșie de teren mlăștinos, cu un făgaș de

ape la un capăt și cuprins între pereți stîncoși, Jo le spuse :

— Uitați-vă, un loc de iernat al căprioarelor. Uitați-vă la urme, ca niște cărări.

Se vedeau urme ieșind din lizieră și mergînd pînă la făgașul apelor, iar zăpada de pe acele cărări era bătută de copitele căprioarelor.

— E ceva acolo, zise Jo arătînd spre o movilă înălțîndu-se peste crusta omătului, ceva mai departe de urmele de copite. Să vedem ce este.

Traversară pîrtiile ciutelor umblînd pe crusta dură și, după ce făcură cîțiva pași, observară că movila era în realitate leșul unei căprioare. Mai erau multe alte leșuri, urme de sînge prin zăpada vînturată, și toate acele stîrvuri erau înfipte în pojghița tare a zăpezii ; copitele ascuțite, străpungînd gheața, împlîntaseră căprioarele în zăpada întărită. O căprioară înfiptă în zăpadă e ca și moartă ; nimic n-o mai poate salva. Leșurile erau ciopîrțite la gît sau la bot, iar carnea mușchiului fraged de-a lungul spinării era smulsă la fiecare hoit, nimic altceva decît sucul entul mușchi fraged al spinării, restul hoitului fiind lăsat să sîngereze și să înghețe în omăt.

— Pe-aici au trecut lupii, se vede bine, zise Jo. Și nu mai demult decît acum vreo două zile, de cînd a încetat dezghețul și s-a făcut pojghiță peste zăpadă.

— Dumnezeule, n-am mai văzut măcel dezmățat ca ăsta de cînd sînt, exclamă Mike. Uitați-vă cum au smuls doar mușchiul fraged și nu și-au bătut capul cu restul.

— Lupii vînează la lizieră și pîndesc țarcul de căprioare de-aici, zise Jo. Căprioarele nu pățesc nimic dacă se țin de cărările lor. Lupii așteaptă să se întărească pojghița zăpezii după dezgheț, și atunci alungă ciutele de pe potecile lor. Ele încearcă să scape fugind peste pojghița subțire și tare. Dar copitele lor ascuțite o străpung ca pe-o gheață subțire. Lupii sînt mai norocoși. Ei au labe cu pernuțe late și aleargă repede peste pojghița de gheață, cum am văzut, lăsînd doar zgîrieturi poate, pe cînd ciutele înfipte în zăpadă nu-și pot urni picioarele, rămîn înțepenite în loc. Uitați-vă. Stratul de omăt e de un metru aici. Lupii sînt înși și le apucă de bot sau le sfîrtecă beregata, ați văzut, zise el, arătînd spre un hoit.

— Și nu sfîșie decît mușchiul fraged al spinării, zise Ross. Nici măcar nu se opresc ca să înfulece restul. Nu le trebuie hrană, doar puțin mușchi fraged. De ce fac asta, Jo ?

— Poate că le place mușchiul fraged, rînji Jo.

— Iată o mostră de justiție naturală pentru tine, Ross, vorbi Mike înveninat. Se uită lung la zăpada care sclipea jucîndu-i pete albăstrii prin fața ochilor, privi singurătatea sălbatică a molizilor și a cedrilor, infinitul cerului senin cu nori voluminoși rostogolindu-se, contopindu-se și amenințînd să șteargă impersonala strălucire a soarelui, apoi se uită din nou în jos la căprioarele masacrate, înțepenite în zăpadă, și izbucni : Ce afurisit de inutil masacru ! Un măcel fără folos, fără rost, absurd. Aveai îndrăzneala, Ross, să-mi vorbești aseară despre sens și ordine în viață, despre dreptate și Dumnezeu mai știe ce. Uită-te la asta. Vîră-ți nasul și miroase. Istoria naturală a justiției naturale. Îți place ca titlu de tablou ? Sau preferi : „În căutarea gloriei“ ?

— Nu știu ce explicație să dau, zise medicul, arătînd foarte tulburat.

— E un exemplu de pur masacru fără nici un sens. Măcelărire de hatîrul măcelăririi.

— Ce vrei să insinuezi ?

— Că așa merg lucrurile pe pămînt. Căprioarele erau vii. Și noi sîntem ființe vii. Și asta e întorsătura pe care o iau lucrurile, încheie el, arătînd spre stîrvuri. Căprioarele, îmi închipui, nu pot nădăjdui, nu pot avea dorințe, și ca psalmistul, se jeluiesc Stăpînului din cer, ceea ce e totuna.

Medicul era descurajat, rîcîia întruna cu piciorul în crusta zăpezii și holba ochii la sîngele scurs în omăt.

— E destul de greu de explicat, zise el. Dar asta nu înseamnă că sînt obligat să văd lucrurile în felul tău.

— Nu cred că are prea mare importanță cum vedem lucrurile. Faptul există, zise Mike.

— Tu ce zici de asta, Jo ?

— V-ați întristat amarnic, începu Jo. Tocmai își aprinsese luleaua și norișorul de fum albăstrui se făcea repede nevăzut în vîntul care sufla. Apoi se întoarse arătînd

cu degetul spre creasta stîncoasă și spre desiș. Acolo se află o lupoaică și niște pui de curînd fătați. Da, chiar acolo, ascunsă poate sub niște buturugi și într-o văgăună stîncoasă, e bătrîna lupoaică. În curînd zăpada o să înceapă să se topească. Primăvara, zăpada se topește repede. E greu de prins căprioare cînd se duce zăpada. Lupii nu le mai pot vîna cînd piere omătul. Atunci ce-are să se-ntîmple cu bătrîna lupoaică și cu puii ei ? Au să flămînzească rău fără hrană, fiindcă e primăvară, iar ea trebuie să stea acolo cu lupanii ei. Dar poate că și lupii au prevedere, ca dumneata și ca mine. Omoară căprioare aici, și le lasă pe loc fiindcă nu e departe de vizuina puilor și a lupoaicei. Ar fi ca păstrare la rece, așa-i ? Au ce să mănînce cînd se topește zăpada. Poate că așa nu mor de foame lupii cei mici. Așa, lupoaica stă și-și îngrijește puii.

— Mike, ai auzit ? zise medicul, scuturîndu-l pe Mike de umăr. Ai auzit ? Asta n-are nici un înțeles pentru tine ? și medicul, profilîndu-și haina multicoloră, pe albul zăpezii, radia de emoție.

— E greu de crezut, zise Mike.

— Nu crede, Jo.

— Multă lume nu crede, zise Jo. Mulți vînători bătrîni nu cred. Foarte bine. Eu sînt destul de sigur. Așteptați numai ! La primăvară, carnea asta înghețată o să dispară destul de repede. Veniți iar și-o să vedeți. Eu n-am îndoieli.

— Pot lupii să aibă grijă cu atîtea luni înainte să nu le moară puii de foame ? întrebă Mike. Le-ar trebui un tabel. Cine le trasează lor un tabel ? Nu discut în contradictoriu. Sînt doborît. Dacă ceea ce spuneți e adevărat, atunci acest măcel inutil e plin de semnificație. Dar înseamnă asta justiție pentru căprioare, Ross ?

— Asta nu știu, dar sînt convins că orice se întîmplă are probabil o semnificație la fel de importantă, cu condiția s-o descifrăm noi cum trebuie, răspunse Ross.

— Ar fi bine să ne întoarcem acum, fu de părere Jo. Uitați-vă. S-a înnorat, vine zăpadă și vînt. Poate să înceapă curînd un viscol.

La întoarcere, călcau anevoios prin zăpadă, vîntul se înteţise, fulgii uşori şi tari le înţepau obrajii ca nişte ace. Uneori ieşea soarele, pe urmă iar se ascundea sub nori, fulgii îi împresurau în vîrtejuri, şi peste culmi cădea înserarea. Tot mai adînc tulburat, Mike umbla cu capul plecat, reflectînd : „Ce ştiu eu despre toate cîte sînt ? Ce ştiu despre dreptate ? De ce m-am gîndit atît de stăruitor la ideea de dreptate ? E dreptate pentru lupi cînd căprioarele sînt ucise ? E dreptate pentru căprioare ca ele să aştepte să fie ucise, pot ele să protesteze şi să se plîngă, şi cine le-ar auzi tînguirea şi i-ar înţelege sensul ? Propria mea concepţie despre justiţie mă cruţă pe mine şi îl ucide pe tata. Zi după zi încerc să ţin contabilitatea în aşa fel încît să fiu justificat. Vechii greci vorbeau mult despre justiţie. Socrate. A da fiecărui om ceea ce i se cuvine. Dar la ce e îndreptăţit omul ?

Soarele dispăruse de pe cer şi un imens văl de întuneric se lăsa pe pămînt, deasupra crestelor stîncoase şi a desişului singuratic, ca şi peste leşurile îngheţate şi prinse în zăpadă ca într-o capcană ; mergeau aplecaţi înainte şi vîntul le sufla în faţă trîmbe de nămeţi ; ninsoarea acoperea cărările căprioarelor, ascundea sub mantia ei lupii, şi linxul, şi iepurele, şi ursul, întreaga diversitate a vieţii care dăinuia în timpul iernii. Lupii îşi aveau rosturile şi sorocurile lor ; căprioarele se refugiau în adăpost, îşi împlineau carnea de pe trup şi erau jertfite la vremea lor şi ele ; iar după topirea zăpezii, odată cu vremea mai caldă, hoiturile începeau să putrezească, le ciuguleau ciorile, vietăţile înfometate rupeau carnea de pe oase, dar tot mai rămînea ceva pentru lupoaică şi lupanii ei. Acum rafalele de ninsoare loveau puternic în faţă orice fiinţă omenească ce înfrunta urgia la ceasul acela, în ţinut sau în metropolă, dar după ce vîntul se va fi domolit, la căderea nopţii, stelele aveau să iasă pe cer, strălucind imparţial deasupra sufletelor vii, zbuciumate, clocotitoare, tînguioase.

Se putea, totuşi, să existe o unitate în viaţa de pe pămînt, şi se putea să fie simplă deşertăciune a încerca să înţelegi sensul părţilor separate. „Poate că justiţia e simpla realizare a unei scheme, reflecta Mike. Căprioarele

și lupii își au locul lor în schemă, și au parte de justiție cînd se conformează schemei... Și există probabil o justiție pentru toate lucrurile în funcție de natura lor. Există probabil o justiție în artă, o justiție a formei, și există justiția socială, necesitatea logică de a păstra schema societății. Dacă societatea este ceea ce e astăzi, și clasele se ciocnesc între ele, atunci arată ca o junglă, și nu există nici schemă, nici unitate, nici justiție. Mai mult decît atît nu-mi stă în putință să închipui cu mintea mea", gîndi el, continuîndu-și mersul.

Apoi un strigăt de răzvrătire se înălță înăuntrul lui. „Dar cum rămîne cu dreptatea pentru fiecare om izolat? Trebuie să existe și asta. Sînt scîrbos de înfumurat cînd judec viața tatălui meu, sau a lui Dave Choate." Și cum umbla așa, cu ochii închiși ca să nu-l orbească vîrtejurile de zăpadă, deveni profund smerit și gîndi: „Știu că totul va avea un înțeles dacă voi înceta de a-i mai condamna pe alții, dacă uit de mine însumi, și mă străduiesc să privesc lumea cu bunătate, atîta cîtă o am în suflet".

CAPITOLUL XXVI

În după-amiaza cînd rămăseseră singure, Sheila îi dăduse Annei să încerce o pereche de șoșoni de-ai ei. Galoșii subțirei pe care-i purta Anna nu reprezentau o protecție cînd traversau șoseaua prin zăpadă. Dar șoșonii Sheilei nu erau pe măsura Annei, care, aplecîndu-se congestionată, încerca să împingă călcîiul înăuntru. Sheila o urmări cîteva clipe cu un aer serios, apoi exclamă:

— Naiba să-i ia de șoșoni. Să mergem. Îți iau o pereche de la magazin. Te rog să mă lași să ți-i iau eu. Vorbea ca și cum era propria ei vină că șoșonii nu-i veneau bine Annei.

Pe drumul spre strada principală traversau uneori partea carosabilă și atunci Sheila o lua pe Anna de braț și o ajuta să pășească dintr-un loc înghețat într-altul. Vîntul rece dinspre lac le îmbujora obrajii. Se țineau una

de alta ca să nu lunece, rîdeau și începeau să se simtă mult mai apropiate, deși nu-și vorbiseră, de fapt, mai deloc. În clipa cînd intrau în magazinul universal „C. B. Mercer" ca să cumpere șoșoni, o întîlniră pe doamna Simon Seeley, soția reprezentantului de la „General Motors" în micul oraș. Purta o blană de vizon, singura haină de acest fel în ziua aceea pe toată strada, și cum pășea grăbită, aproape sucindu-și mărunta siluetă de atîta afectare, și încrețindu-și fața dură și slabă în zîmbete, Anna avu impresia că era una dintre cele mai urîte și mai rele femei pe care le văzuse vreodată. Nu putea înțelege cum o fată ca Sheila era în stare să întindă mîna cu cu atîta zel unei asemenea femei. Adeseori, pe vreme frumoasă, domna Seeley împreună cu Sheila, fiind bune prietene, se duceau cu mașina la *country club* [1] pentru un cocteil și un joc de golf.

— Anna e logodnica fratelui meu, zise Sheila.

— Ce drăguț pentru voi amîndouă !

— Nu-i așa, draga mea ?

Cînd Sheila își dădu seama că doamna Seeley privea încremenită veșmintele Annei, roși de jenă și n-o mai invită pe doamna Seeley, așa cum avusese intenția, acasă la ea, la un cocteil.

Trecură de la un magazin la altul, și mai avură loc alte numeroase prezentări ; li se păru chiar captivant să parcurgă strada largă, în lumina scînteietoare a soarelui, ținîndu-se una de alta ca să nu lunece, în aerul tot mai proaspăt și înviorător.

Dar cînd se regăsiră singure acasă, Sheila se pomeni făcînd tot felul de mici gesturi care-i permiteau să nu se simtă încurcată sau artificială ; amesteca băuturi pentru cocteil și sporovăia cu un aer degajat despre cele mai reușite reuniuni la care participase toamna trecută la *country club,* dar deși era conștientă că are o voce gravă și plăcută, nu înțelegea de ce Anna o ascultă ca și cum fiecare cuvînt rostit de ea merita să fie sorbit cu toată atenția. Sheila se simțea puțin enervată deoarece nu știa dacă Anna era din instinct extrem de politicoasă, sau

1 Club cu terenuri în aer liber.

autentic fascinată de gradul de sofisticare al conversației ei, sau pur și simplu simpatică de la natură ; iar cînd Sheila devenea perplexă în felul acesta, se simțea prost și era iritată de propria ei stinghereală ; avea senzația că flecărește la disperare ; îi displăcea calmul netulburat al Annei, deoarece ea însăși, iată, purta o rochie mult mai elegantă decît Anna, avea un ten mai fin și un glas mai gingaș, totuși de fiecare dată cînd vorbea Anna, fata aceasta nu se asculta vorbind, ci se gîndea la ea însăși, de parcă o jumătate din personalitatea ei dobîndea o acuitate critică în raport cu cealaltă jumătate. În sfîrșit, nu putea să nu recunoască față de ea însăși cîtă admirație îi inspira încîntătoarea simplitate a Annei, și atunci o cuprindea o anumită sfială și dădea dovadă de o discretă nerăbdare.

În noaptea pe care Sheila o petrecu singură în camera ei de dormit, se surprinse ascultînd dacă nu venea vreun zgomot din odaia Annei. Fereastra dădea spre partea orașului de lîngă lac, și încăperea era scăldată într-o lumină iernatică de lună. Domnea peste oraș liniștea unei nopți de iarnă, doar zgomotul vreunui trecător făcea să scîrțîie zăpada tare sub pași. Uneori răsuna cîte un glas, în treacăt, răzbătînd ușor prin aerul uscat și limpede. Dezghețul luase sfîrșit în tot ținutul, gheața se statornicise iarăși ; avea să urmeze perioada cea mai geroasă a anului. O mare uimire se iscă în mintea Sheilei că Anna putea să se simtă atît de fericită cînd însăși existența ei era atît de precară, cînd majoritatea oamenilor cu o poziție respectabilă nici n-ar primi-o în casă. Totuși Anna nu dorea să devină nimic altceva decît ceea ce era ; dorea numai să-i fie îngăduit să-și păstreze acea liniște care emana din întreaga ei ființă. Și atunci Sheila se gîndea la propriul ei imbold nepotolit de a deveni altceva, de a nu-și afla niciodată tihna, și la univesul ei particular, bine rînduit, la visul ei tainic ca Ross să poată merge în Europa pentru specializare. Poate că vor trăi într-un oraș ca Viena sau Veneția, unde se spune că atmosfera plăcută, apa și lumina blîndă a soarelui îi fac pe îndrăgostiți să-și petreacă timpul în trîndavă iubire. Se gîndea la aversiunea ei tot mai pronunțată față de orice persoană

necunoscătoare a manierelor din epoca lui Ludovic al XIV-lea, așa cum și le imagina ea, sau față de cei ce nu înțeleg că e de „bon-ton" să-ți găsești mereu prilej de amuzament, și care sînt toate implicațiile cuvîntului „amuzant". Se gîndea la năzuința ei de a trăi într-un oraș mare și frumos, iluminat feeric, unde să fie muzică și risete, femei languroase și bărbați îmbrăcați elegant, cu priviri galeșe, șoptind și sperînd ; și toată această reverie și viață dorită cu înflăcărare alcătuia un fel de tapiserie fastuoasă pentru ea însăși. Dar acum Sheila bombăni :

— O, ce tablou vulgar ! și, dînd la o parte cuverturile de pe ea, sări din pat și rămase așa, în cămașă de noapte, cu trupul zvelt încordat, pînă cînd începu să tremure în aerul rece de iarnă care venea pe fereastra deschisă. Apoi ieși în grabă din cameră și bătu la ușa Annei, în dorința de-a o găsi trează. Cînd Anna răspunse : „Intră, Sheila", pătrunse atît de repede în odaie, încît se rușină oarecum.

— Nu e nimic special, zise ea. Aveam poftă de vorbă Nu dormeai ?

— N-am putut să adorm. Sună puțin straniu. Nu auzi aceleași zgomote ca într-un oraș aglomerat. Mă gîndeam că sînt singură. De ce nu aprinzi lumina ?

— Am să închid fereastra și-am să m-așez pe pat. Nu vrei să stăm de vorbă ?

Anna se ridică în capul oaselor pe întuneric, își strînse mîinile în jurul genunchilor și începură să vorbească amîndouă despre Michael. Anna punea întrebări după întrebări ; voia să știe despre copilăria lui Michael, și toate micile lui particularități, despre felul cum vorbea, despre certurile pe care le va fi avut cu alți băieți la școală, despre cei pe care nu-i putea suferi ; și de fiecare dată cînd auzea vreun amănunt care o încînta, ținea capul într-o parte și-l repeta încet pentru ea însăși, ca și cum l-ar fi depozitat în memorie înainte de a asambla toate aceste trăsături ale unei imagini a lui Michael pe care n-o cunoscuse. Spunea mereu : „Nu, nu, ăsta nu e Mike", atunci cînd Sheila afirma că era iute la mînie, sau încăpățînat, sau certăreț, că nimeni n-o scotea la capăt cu el, că era independent și arogant, și că ea, sora lui, rămăsese singura ființă cu care nu se certase niciodată.

— Nu seamănă cu Mike deloc, zise Anna cu îndoială. N-are nici un înțeles.

— Atunci spune tu cum te împaci cu el, zise Sheila.

— Parcă nu l-ai cunoaște deloc, susținu Anna. Ești sora lui, dar nu-l cunoști. Și începu să-i povestească despre expresia solemnă care apărea atît de des pe chipul lui Michael, despre caracterul lui blînd și pașnic, și despre felul cum părea că se minunează de întreaga lume cînd se uita la ea cu nemăsurată dragoste.

Atunci Sheila începea să rîdă și declara :

— Asta nu e Mike, Anna. Ce s-o fi întîmplat cu el ? Faptul că e sărac îl răvășește nemaipomenit, probabil. Nici nu l-aș recunoaște, draga mea, după cum îl descrii. Pur și simplu nu cunoaștem același om.

Cînd obosiră amîndouă, iar Sheila începu să caște ridicîndu-se să plece, Anna spuse :

— Ce-ar fi să ne punem șoșonii mîine, cînd iese soarele, și să mergem să vedem gheața de la malul lacului ?

— Mi-ar plăcea și mie, răspunse Sheila. O să ne distrăm grozav.

Cînd se întoarse în camera ei, Sheila mai rămase trează o vreme, încă punîndu-și întrebări, încă agitată, dar cu un sentiment de înviorare în suflet.

A doua zi vremea era la fel de însorită. Sheila și Anna coborîră pînă la strada din fața gării, tăiară prin parcul de vagoane, pe lîngă castelul de apă, și merseră mai departe spre docuri și spre silozul de cereale. Strada care ducea afară din oraș se întindea către nord cît vedeai cu ochii, devenind, pe măsură ce pătrundea mai adînc în regiunea rurală, o pantă ușor suitoare, cu grupuri de case ici și colo, pînă cînd se pierdea în linia albastră a dealurilor troienite. În ziua aceea, după încetarea dezghețului și revenirea gerului, văile dintre dealuri erau pe alocuri intens albastre, în timp ce alte părți ale peisajului scînteiau ca niște spinări de munți magici.

Se plimbau pe lîngă vechiul depozit de cherestea din apropierea docurilor, și se opriră ca să privească mormanele de lemne acoperite cu zăpadă, semănînd cu niște blocuri de gheață de cînd reîncepuse gerul. Dincolo de depozitul de lemne se afla linia țărmului cu zimții gheței

cenușii, iar dincolo de gheață se vedea albastrul profund al apei, intensificîndu-și nuanța în depărtare, acolo unde atingea grămezile de nori care își prăvăleau adîncile și misterioasele lor grote. Cele două tinere femei stăteau una lîngă alta pe șosea, privind peste apă la profunzimile boltite ale cerului înnorat, ca și cum ar fi putut descoperi, dincolo de lacul albastru, vreun semn ascuns de împlinire a unei speranțe tainice.

Se apropiaseră de șantierul naval cînd Sheila își dădu seama că Anna nu vorbea mai deloc și că umbla foarte încet, cu capul în jos. Pe urmă Anna duse mîna la frunte.

— Ce s-a întîmplat, Anna ? Arăți palidă de tot, zise Sheila.

— Nu știu ce e cu mine. Aș vrea să mă așez.

— Ți-e rău, Anna ?

— Nu știu. Am avut o ameteală. O, Doamne, ia te uită, Sheila, am două degete amorțite, și întinse degetele mîinii drepte.

— Vrei să șezi ?

— N-am unde.

— Uite ! Șezi pe bara de fier a podulețului de peste șanț. Hai, vino, zise Sheila.

O ajută pe Anna, care se sprijini de ea cu toată greutatea. Cînd ajunseră la micul pod, o lăsă pe Anna să se rezeme de bară susținînd-o cu brațul, și o îndemnă să-și aplece capul pe umărul ei. Anna închise ochii, buzele îi erau palide, și repeta întruna :

— Sînt amețită, îngrozitor de amețită. O, Doamne, ce-o fi cu mîna mea ? Sheila, parcă îmi amorțește brațul, ce poate să fie ?

— Nu știu, draga mea. O, Anna, nu mă pricep.

— Acolo unde stăm noi, în oraș, e un om care s-a îmbolnăvit de erizipel. Ziceau că mai întîi i-au amorțit degetele. Ce mă fac dacă e erizipel ? La început au crezut despre omul acela că are meningită.

— Scumpa mea, nu te îngrijora. Am să-ți fricționez mîna. E doar amorțită. Nu circulă bine sîngele. Hai, scoate-ți mănușa.

Cu mîna rămasă liberă, Sheila începu să-i maseze degetele Annei, apoi brațul, uitîndu-se cu un aer serios din cînd în cînd la chipul ei palid, neliniștit, speriat, pînă cînd Anna spuse :

— Nu mă simt chiar atît de rău. Să mergem acasă, dacă putem. Am să umblu încet.

La întoarcere, Anna repeta stăruitor că i se limpezise amețeala, și își mișca necontenit degetul cel mare în sus și în jos, iar uneori își legăna brațul amorțit departe de trup spunînd :

— E ca atunci cînd îți adoarme mîna. Nu sînt îngrijorată, Sheila. Mi-e frică doar să nu fie erizipel. Așa a început cu mîna omului acela.

Sheila se îngrijoră atunci, și ar fi dorit să-și găsească soțul acasă, deși știa că nu se va înapoia decît spre seară. Umblau încet, braț la braț. Grămezile de nori pe care le văzuseră rostogolindu-se dincolo de lac se găseau acum deasupra capului lor, vremea se posomorî, și pînă cînd ajunseră pe strada lor începu să cearnă o ninsoare ușoară, cu fulgi mărunți și pufoși.

— Credeam că e prea frig ca să ningă, zise Sheila. Să sperăm că vor ajunge acasă pînă nu-i prinde ninsoarea, cît timp șoselele sînt curate.

— Mie îmi place ninsoarea, zise Anna.

— De ce îți place ninsoarea ?

— Îmi aduce aminte de copilărie întotdeauna. Cînd eram mici ne plăcea la nebunie prima ninsoare, fiindcă ni se părea că i se-ntîmplă ceva miraculos pămîntului, zise ea, și această amintire din copilărie parcă o înveseli puțin, de aceea zîmbi și bătu mîngîios și încurajator brațul Sheilei. Dar privirea speriată nu pierise din ochii ei albaștri.

Cînd ajunseră acasă, Sheila o culcă pe Anna pe divanul din living, îngenunche lîngă ea și-i scoase șoșonii, apoi îi încălzi brațele și-i dădu să bea o sorbitură de whisky. Deodată Anna țipă :

— Mi-e cînd cald, cînd frig.

Speriată, Sheila fugi după chinină ; o ajută pe Anna să urce scara, o sui în pat și o dezbrăcă, murmurind :

— E o răceală, poate. Te-a afectat, poate, schimbarea vremii, sau trecerea de la atmosfera din oraș la cea de țară.

— Poate, Sheila. Asta aș zice dacă n-ar fi brațul. Poate e ceva care am mîncat la prînz. O, Doamne, mi-e greață, zise ea și, întorcîndu-se cu spatele, își îngropă fața în pernă, își chirci trupul, și zăcu așa încovoiată, cu ochii închiși.

Sheila se ducea mereu la fereastră și se uita de-a lungul străzii înspre gară. Se și întunecase, în după-amiaza de iarnă tîrzie ; cîteva lumini erau aprinse în dreptul gării încă de la ora aceea. Între timp ninsoarea se învolburase bătînd cu putere în fereastră, o ninsoare cu fulgi tari, lipsiți de umezeală, rotindu-se în vîrtejuri nebunești prin lumina felinarelor, mînată de vînt dinspre lac. „Mă întreb dacă ninge pe-acolo unde e Ross", gîndi ea. Se făcuse ceva mai frig. „Poate că e viscol prin toată regiunea. De ce nu vii acasă, Ross ? Dumnezeu știe ce e cu Anna. A mai rămas vreo pățanie pe lume care să nu i se fi întîmplat ei ? De ce trebuie să i se întîmple tocmai ei, fiindcă e atît de îndrăgostită, și atît de singură dacă n-ar fi Mike." Și cu toate că stătea la fereastră uitîndu-se afară, ajunse să nu mai vadă altceva decît chipul speriat al Annei. Între timp se lăsase întunericul.

În sfîrșit îi auzi venind ; îi auzi strigînd și rîzînd tare, pe urmă răsunară pașii lor grei. Ross o chema :

— Unde ești ? Nu dai ceva de băut unor vînători singuratici ?

— Vino sus, Ross, strigă ea cu nerăbdare.

— Stai puțin să ne scoatem hainele.

— Nu, vino imediat. Mai repede. Anna e bolnavă. Repede, grăbește-te.

După o tăcere totală de-o clipă, se repeziră amîndoi pe scări și în camera de dormit. Aveau încă zăpadă pe umeri, fețele le erau roșii de ger și aduseră frigul cu ei în încăpere.

— Ce s-a întîmplat, Sheila ? întrebă Michael. Anna zace în pat. Ce-a pățit ? Ross, ce are ? și alergînd la pat puse mîna lui rece pe părul Annei, îi întoarse ușurel capul

și-i vorbi domol cu un glas pe care Sheila nu i-l mai auzise pînă acum :

— Anna mea scumpă, uită-te la mine. Spune-mi ce-i cu tine, iubito.

Sheila spunea :

— A avut o ameţeală puternică, Ross, în timp ce ne plimbam. I-a amorţit un braţ. I-au amorţit şi degetele. Ea crede că are erizipel.

— Dumnezeule, erizipel ! Nu poate fi asta, scumpo ! exclamă Michael.

Anna se întoarse spre el, îl privi şi spuse :

— A fost ceva asemănător cu ce-a simţit omul care a avut boala asta. Acum nu mă mai simt aşa de rău.

— Să-ţi văd limba. Cum o simţi ? întrebă Ross.

— Groasă şi grea, şi cam amorţită.

Medicul se aplecă deasupra ei, îi examină limba, apoi îşi puse degetele scurte şi puternice de la mîna dreaptă pe abdomenul ei şi procedă la un masaj ; pe urmă îi desfăcu rochia la piept şi strînse un mamelon atît de tare, încît ea ţipă :

— Mă doare.

Pe urmă se uită la ceilalţi cu un oarecare zîmbet pe buze, deşi părea tot preocupat, şi le spuse :

— Eu nu cred că e vorba de erizipel.

— Dar ce-i produce amorţeala asta ? întrebă Michael.

— E doar ceva nervos, după părerea mea, şi o problemă de circulaţie.

— Ce are, Ross ? De ce nu spui în loc să ne ţii aşa ?

— Eu cred că e gravidă.

— Eşti sigur ?

— E adevărul adevărat. Nu încape îndoială în privinţa asta. Îmi pare rău, Mike.

— O, Mike, iubitule, îmi pare atît de rău, zise Anna. Ştiu că e vina mea, scumpule. Trebuia să fiu mai prudentă.

— De cît timp crezi că e situaţia asta, Ross ? întrebă Mike.

— N-aş putea spune cu toată siguranţa fără o examinare mai amănunţită, şi nu cred că i-ar face bine asta

în momentul de față, dar aș aprecia că e o sarcină de aproape trei luni. Între două și trei luni.

— Anna, draga mea prostuță mică, s-ar fi cuvenit să știi, zise Mike.

— Poate că m-am gîndit la asta. Dar azi nu știu ce n-a mers cu mine. Azi a fost altfel și mi s-a părut atît de ciudat. Nu era deloc cum îmi închipuiam eu că o să fie, zise Anna.

Sheila își urmărea din ochi soțul, care ședea pe marginea patului cu capul plecat; uneori Ross îi arunca o privire stingherită lui Mike, ca și cum s-ar fi așteptat ca acesta să-i solicite ajutorul.

Mike îl privea pe medic cu gravitate, iar Ross, simțindu-l că e stingherit și se întreabă ce are de făcut, întoarse capul șovăitor. În clipa acea Sheila își dădu seama că Ross se gîndea la tînăra pereche care venise la el cu două seri în urmă, rugîndu-l: „Ar fi ușor pentru dumneavoastră. Nu vreți să ne ajutați?" apoi plecaseră cu figuri mohorîte, lăsîndu-l pe Ross să bolborosească supărat; dar Sheila știa acum, după felul cum Ross evita privirea lui Mike, că de astă dată nu va fi în stare să refuze. Astfel că ea tuși încet, soțul ei ridică ochii către ea, iar Sheila îl făcu să înțeleagă, prin felul cum îi zîmbi că, la rîndul ei, îl îndemna să-i ajute pe Anna și pe Mike.

Toate aceste gînduri ale Sheilei au fost ca măturate de un val, cînd ea o auzi pe Anna întrebînd:

— Ești supărat rău, Mike?

— E-n ordine, scumpo. Sînt doar surprins, atîta tot.

— Erai atît de tăcut că te-am crezut frămîntat de griji.

— Mă simțeam bucuros și căutam să înțeleg de ce mă bucur.

— Atunci mă bucur și eu, zise Anna.

Felul sfios în care șoptise Anna: „Atunci mă bucur și eu" o impresionase atît de mult pe Sheila, încît în clipa în care coborî la parter ca să vadă dacă masa de seară era pregătită, avu senzația că se află într-un vis. Uită numaidecît pentru ce coborîse și rămase la fereastra ca-

merei din față, privind întunericul străzii. „Anna nu manifesta nici o teamă, reflectă ea. Nici Mike nu părea speriat. Și totuși există toate motivele din lume ca să fie speriați amîndoi. Sînt săraci, el n-a luat-o în căsătorie, și n-au nici un fel de siguranță materială a existenței, totuși știu că, de la bun început, ea nu s-a întrebat o clipă dacă el e îndreptățit să aibă copii, sau dacă familia lui are o spiță sănătoasă. Se bucura. Și unul și altul doresc numai să trăiască."

Și în timp ce resimțea această uimire, încerca să facă bilanțul temerilor ei tăinuite în adîncul sufletului ; căuta să se gîndească la mama ei care murise cu mintea rătăcită, și la tatăl ei despre care vorbea tot orașul, și care acționa ca un om hăituit, dar teama aceea secretă nu mai voia acum să se trezească. Își lipi fața de geam. Într-un colț, cristalele de gheață își lărgeau mereu suprafața. Afară se lăsase un ger strașnic, nămeții băteau în fereastră, iar vîntul stîrnea vîrtejuri de zăpadă în lumina electrică a străzii. Cînd suflarea aprigă se domolea, fulgii pluteau la întîmplare, și atunci i se părea, în așteptarea unei rafale care să spulbere zăpada în trîmbe de-a lungul străzii, că dorise ca dragostea ei pentru Ross, și dragostea lui pentru ea, să fie în felul acela, plutind ușor încoace și încolo, fără a atinge vreodată pămîntul.

În timp ce privea astfel zăpada care se așternea pretutindeni, luă ființă în ea o ardoare ; avea impresia că putea să aibă tot ceea ce își dorea ; simțea că-i era cu putință să descopere o nouă plenitudine a vieții. Avea sentimentul că e liberă.

CAPITOLUL XXVII

În seara cînd se întoarseră în metropolă, și se aflau într-un tramvai care-i ducea spre casă, Michael se simți pătruns de pacea netulburată ce domnea în sufletul Annei, și cum stăteau în picioare alături, întinse brațul și o mîngîie cu un fel de sfială. Cînd îl privi cu un surîs pe buze,

acolo, în acel tramvai aglomerat, pe chipul Annei se citea mulțumirea și siguranța de a fi împreună cu el. Înflăcărarea gîndurilor lui se prefăcu într-un imn de recunoștință în timp ce vagonul se clătina brusc, iar trupurile ocupanților, bărbați și femei, aproape se răsturnau de pe scaune și se ciocneau unele de altele. „Îmi voi lăsa sufletul deschis ca s-o iubesc, și-atît. Îmi voi urma dragostea pentru ea pas cu pas și totul va fi bine", își zicea el. „Nimic nu ni se poate întîmpla, de fapt, pentru că nimic nu ne poate despărți."

Plecîndu-și capul aproape de ea, îi șopti :

— Hai să ne căsătorim mîine, Anna. Ne ducem și facem cununia.

Dar ea doar îi strînse mîna și întrebă cu naturalețe : „Vrei într-adevăr, Mike ?"

— Mi-ar plăcea nespus de mult.

— Nu ești dator să faci asta, Mike. Pentru mine e totuna, dacă putem rămîne mereu împreună.

— Acum e un lucru necesar pentru mine, scumpa mea.

— Atunci mă bucur, zise ea.

Era rece în apartament și se așezară pe radiatoare, dîndu-și asigurări unul altuia că portarul ardea lignit moale. Era mereu vechiul necaz. Dacă se ardea lignit moale, radiatoarele se înfierbîntau repede, păstrau căldura vreo două ore și pe urmă, cum se răceau la fel de repede, frigul pătrundea în cameră, le intra în oase și-i aducea la disperare. Nopți la rînd șezuseră așa pe radiatoare. Îi auzeau pe prietenii Franței stînd de vorbă în camera vecină. Amicilor Franței le era bine ; aveau două radiatoare electrice, iar la ora aceea fără îndoială că sorbeau cu lăcomie stacane de ceai după moda rusească, în stilul vechii Rusii, al Rusiei pravoslavnice, al ucrainienilor, în timp ce discutau despre extraordinara influență a romanelor lui Dostoevski în Franța.

Deodată Mike zise :

— Anna, noi socotim că ne e frig. Avem impresia că ne-a pătruns răceala morții, așa e ?

— Mi-au înghețat gleznele, spuse ea. Picioarele îmi sînt țepene.

— Dar asta nu-i nimic. Noi ne putem vîrî în pat ca să ne încălzim. Moartea este în camera de-alături. Ascultă-i. Ei sînt morți. Ascultă ce vorbesc. Nu știai că moartea e un gentleman atît de amabil. Oamenii ăștia nu se află deloc în lumea celor vii, Anna. Scumpa mea, hai să ne culcăm, zise el.

Li se părea mult de cînd nu mai fuseseră singuri, iar Anna fremătă, roșie la față și învăpăiată de emoție, încît el se simți înfiorat de dorință. Iar cînd se alăturară în pat și răceala așternutului se mai domoli, izbucniră în rîs, iar el știu după felul cum ea își alipi capul de umărul lui că-l dorea la fel de mult. Totuși parcă îi era teamă acum de trupul Annei, ca și cum ceea ce creștea, trecînd printr-o continuă prefacere în pîntecele ei, trebuia ferit fără încetare. Cu capul pe sînul Annei, îi mîngîie pîntecele cu palma, iar ea își dădu seama că el se teme, și începu să rîdă, arătîndu-i că-l dorește mai mult ca oricînd.

— Așa stau lucrurile, iubito, zise el. Poate că nici n-ar trebui să mă ating de tine cît timp ești gravidă. Am citit asta mai demult într-una din scrierile lui Tolstoi. Mi-am amintit acum, Tolstoi avea idei foarte bine definite pe tema asta. Nu trebuie făcut nimic care ar tulbura dezvoltarea fătului.

— Cîți ani avea Tolstoi cînd a scris cuvintele astea ?

— Începea să înainteze în vîrstă. Trecuse în orice caz de prima tinerețe.

— Nu-i era greu să scrie așa.

— Nu, dar poate că avea dreptate. Te-a scos din circulație de-aci înainte.

— Foarte bine, n-are nici o importanță ce simt eu, se bosumflă ea. De azi încolo nu mai sînt decît un incubator.

— Scumpo, ai să fii sănătoasă, voinică și statuară, și-ai să te simți mai bine ca niciodată. Vezi ce părinți buni sîntem ! Nu ne gîndim decît la copil.

— Mike, eu nu cred că l-ar incomoda. Încă nu.

— O să fie băiat ?

— Nu vrei băiat ?

— Băiat să fie, dacă nu vrei să mănînci bătaie.

— Atunci e băiat. Și ascultă, Mike. E un băiețel teribil de politicos, serviabil și devotat mamei și tatălui lui, și nu se va supăra dacă tu mă iubești puțin, acum, la început. Pentru o vreme va fi încă răbdător cu noi.

— Poate că totul va fi în ordine dacă sîntem prudenți.

— Vom fi teribil de prudenți, Mike, zise ea.

Dar după ce Anna adormi lîngă el, iar el rămase treaz ascultîndu-i respirația regulată, mulțumită, întreaga speranță care-i inundase din belșug sufletul în văpaia dragostei lor începu să i se pară cumplit de ireală. Optimismul intens care se înfiripase cu atîta repeziciune în inimile lor pierise acum. Stăteau culcați în răceala de gheață a micii lor locuințe, cu pacea iernii ca un zăbranic peste întregul oraș, iar el frămînta în minte tot felul de gînduri. „Nu mă simt liber nici acum. Știu că s-ar cuveni să-i spun și ei despre Dave Choate și tatăl meu, să-l descarc de vină pe tata, dar asta i-ar aduce ei un prejudiciu imens. Nu e un moment prielnic pentru ea. Totuși, dacă aș asculta îndemnul laturii bune din mine asta aș face, și m-aș elibera, dar n-aș suporta să-i fac vreun rău acum. Trebuie să aștept. Trebuie să mai aștept. Ar chinui-o îngrozitor gîndul ăsta și n-ar fi în stare să îndure acum un asemenea zbucium. Și în răstimpul ăsta de așteptare nu i se va putea întîmpla tatii nimic mai mult; Dumnezeu să-l păzească, dar n-o pot părăsi, nu mă pot despărți de ea, n-o pot lăsa să plece.“ Își dădea seama că orice va înfăptui, va fi numai din dragoste pentru ea. Atîta timp cît va acționa dintr-un tezaur de iubire, faptul acesta îi va dărui o viziune a lumii proaspătă și proprie lui însuși, în timp ce în jurul lui se vor afla oameni căutînd fără astîmpăr și negăsind niciodată cu adevărat, dispuși să schimbe o concepție cu alta, aspirînd cu aviditate după concepția cea dreaptă, și acești oameni îi vor face neînchipuit de grea păstrarea felului său propriu de a vedea lucrurile, dar el va trebui neapărat să și-l mențină, oricine ar fi cel care i l-ar respinge, pentru că, pierzîndu-l, nu va mai fi un îndrăgostit, ci un om cu o conștiință la fel de confuză ca a oricăruia.

În seara cînd se duseră la casa pastorului care locuia cu două blocuri mai departe, intrară la el tăcuți și-i ară-

tară certificatul de căsătorie. Era un bărbat înalt și slab, cu un nas uimitor de lung și ascuțit. Poate că impresia de nas ascuțit o accentuau ochelarii fără rame, așezați cam jos, spre vîrful nasului, căci atunci cînd îi scoase ca să-și strige soția, „Mary, Mary", și-i cercetă apoi cu privirea pe Anna și Michael, păru aproape binevoitor, deși bunăvoința nu era tocmai expresia care apărea cel mai ușor pe chipul lui înfometat, în unghiuri ascuțite.

Soția lui, o femeie durdulie, cu părul cărunt, veni în camera de primire cu un zîmbet vesel pe care îl va fi arborat în cinci sute de alte prilejuri.

— Acum ne-ar trebui încă un martor, zise pastorul. Mă întreb dacă nu l-ai putea chema pe îngrijitorul blocului, Mary.

Și cînd veni îngrijitorul, chel și radios, avea exact aerul de voioșie nevinovată de care era nevoie.

Nu semăna prea mult a nuntă. Cei patru se înșirară în mijlocul micii încăperi, luîndu-și niște figuri neînchipuit de solemne, în timp ce pastorul citea cu rapiditate din Biblia pe care o ținea în mînă. Michael considera că toată chestiunea e destul de searbădă, pînă în clipa cînd se întoarse și o privi pe Anna ; atunci, văzînd-o cu cîtă căldură surîdea, își dădu seama că orice va fi spus ea înainte, și oricît de nepăsătoare dorise să pară, în realitate era extrem de bucuroasă. În timp ce urmărea buzele lungi și subțiri ale pastorului despărțindu-se și din nou alipindu-se repede, chipul ei exprima o recunoștință atît de fierbinte, încît Michael se simți năpădit de o nesfîrșită și dureroasă dragoste pentru ea.

— Mulțumesc. Mulțumesc, le spuse Michael la toți pe rînd cînd ceremonia se isprăvi. Era atîta gratitudine și sinceritate în glasul lui, și atît de brusc ivită, încît pastorul, care își făcea adînca plecăciune profesională, își îndreptă șalele și se uită uimit, cu sprîncenele înălțate, la soția sa. Aceasta, de asemenea, își luă un aer entuziast, ca și cum ar fi fost subit conștientă că se află în preajma unei mari fericiri.

Pe urmă Mike îi dădu oficiantului trei dolari cerîndu-și smerit scuze pentru modesta retribuție. Pastorul îl bătu pe umăr și se uită la Anna ca și cum s-ar fi întrebat dacă

va îndrăzni s-o sărute. Dar Mike o luă repede pe Anna de braț și o conduse afară, în noaptea rece.

Pe cînd umblau de-a lungul străzii în acea noapte de sfîrșit de februarie, în acea noapte din toiul iernii, un fel de exaltare îi stăpînea atît de puternic, încît nu erau în stare să vorbească. Se îndreptau spre bulevardul iluminat feeric, strîns alăturați, zîmbind de obrajii roșii ca racul ai unor trecători care își țineau mîinile la urechi de frig, dar această tăcută, neobișnuită reticență se transformă pentru Michael într-un amestec de bucurie și tortură pe care nu-l mai putu îndura, și spuse, tachinînd-o :

— Cum e cînd devii femeie cinstită ?

— Nu mă simt deloc altfel, zise ea. Dar pe urmă îi luă brațul, îl apăsă strîns de ea și-i șopti : O, Mike, n-ar trebui să ți-o spun, dar mă simt într-adevăr ceva mai în siguranță, și avînd brațul lipit de trupul ei, el își dădu seama de întreaga destindere care o străbătea. Știu că a fost o mică nuntă cam bizară, zise ea. Parcă a fost ceva ca și cum ți-ai cumpăra două bilete pentru un joc, aș zice. Dar mi-a plăcut, mi-a fost drag de nunta noastră, zise ea, și chipul ei, alb și frumos în întunericul nopții, se ridică spre el cu recunoștință.

Din seara aceea, ori de cîte ori Mike se simțea furat de deznădejde, o prefăcea într-un dor de copilul care avea să se nască. Zi după zi urmărea cum se schimbă și se dezvoltă trupul Annei, cum fața ei se rotunjește și se face mai blîndă, iar uneori, cînd radiatoarele emanau o căldură suplimentară în apartament, ea îl lăsa să-i pună mîinile pe pîntece ca să simtă mișcările fătului. Atunci spunea : „Nu-l simți ? Nu ? Ce-i cu tine, Mike ? pune mîna aici. Mai tare. N-are să-l doară", și îi apăsa mîna adînc în carnea ei, și amîndoi ascultau solemni, privindu-se lung în ochi. Zîmbind alene, într-o încîntare, îi spunea : „Acolo, acolo, ai simțit, Mike ?"

— Poate că da, nu sînt sigur, răspundea el, puțin decepționat.

— Exact acolo era, spunea ea.

Venise timpul ca ea să înceapă să poarte rochii de casă largi, de aceea tăie vechea ei rochie negru cu alb

și o lărgi considerabil ; iar în timpul zilei, cînd făcea gospodărie, purta unul din acele șorțuri care pot fi lărgite sau strîmtate. Deși avea uneori oarecari grețuri dimineața, nu avea nici unul dintre instinctele deviate pe care multe femei le au în această împrejurare a vieții lor. Tenul îi era limpede, iar obrajii începuseră să i se îmbujoreze ; zi după zi arăta mai dolofană și mai plină de sănătate. Pentru ca ea să facă mișcare, plecau seara împreună în lungi plimbări pe jos. Umblară de-a lungul străzilor în acel sfîrșit de iarnă, în cele dintîi momente ale primăverii și în prima revărsare de soare cald și luminos asupra orașului, iar umerii ei se făcuseră mai lați, pieptul îi era plin și roșeața nu-i pierea din obraji. În anul acela venise o primăvară timpurie ; portul era deschis de o lună de zile și vapoarele soseau mereu ; pretutindeni în marele oraș, printre negustori ca și printre cei sărmani, în mijlocul jucătorilor de minge de pe terenurile de sport ca și al țîncilor jucînd bile pe stradă, al fetelor care se plimbau seara încet, în grupuri, ca și al băieților jucînd baseball pe șosea, țipînd, zbierînd și ocolind automobilele, printre ei toți, fie bătrîni impasibili, fie tinere purtînd taioare și jachete după ultima modă, sălășluia bucuria proaspăt răsărită și credința de nestrămutat că vremea bună a sosit pentru a se stabili pe o lungă durată. Pe străzile comerciale ale tuturor cartierelor din oraș magazinele de legume își clădiseră verdețurile afară, pe tarabe, pătlăgelele roșii ca sîngele, căpățînile de varză, morcovii spălați, iar negustorii italieni, grași, greoi și cu mutre fericite, stăteau în ușă, aproape de tarabe, pîndindu-i pe copiii care veneau să fure mere.

Într-o zi, pe stradă, Mike o întîlni pe doamna C. Wilberton Ashley, pe care o cunoscuse la facultate, iar ea îl întrebă dacă putea să-i mediteze fratele mai mic pentru cursul de latină de la liceu. De bucurie, Mike o îmbrățișă pe doamna Ashley. Era vorba numai de opt ore pe săptămînă, dar aceste meditații aduceau destui bani pentru notele de la băcănie. Fratele doamnei Ashley pierdea o grămadă de vreme discutînd cu Mike despre

meciurile de fotbal pe care le văzuseră. Nici unuia nu-i plăcea prea mult latina.

Anna era îngrijorată că-i lipsește îmbrăcămintea necesară pentru viitorul nou-născut ; ședea singură, închipuindu-și că a și venit pe lume copilul și că nu are flaneluțe de lînă, hăinuțe frumoase, botoșei și cuverturi ca pruncii altor femei. O cuprindea uneori o rușine imensă din pricina neputinței ei de a pregăti această îmbrăcăminte, deși lui Mike nu-i pomeni nimic, pînă în seara cînd el, șezînd lîngă pat, vru să-i citească niște poezii de dragoste din epoca elizabetană.

— O, încetează, zise ea. Mă plictisește să ascult.

— Anna, ce-i cu tine ?

— De ce insiști să-mi citești neapărat poeziile astea ?

— Am crezut că o să-ți placă.

— N-am ascultat un cuvînt din ce mi-ai spus. Le-ai citit ca să te distrezi tu singur, spuse ea nemulțumită.

— Dar ești aproape înfuriată din cauza asta, zise el. E ceva pe lume care ți-ar face plăcere ?

— Da, mi-ar plăcea niște înghețată, zise ea.

— Perfect, răspunse el. Îți aduc imediat.

— Nu lua în seamă ce-am spus, Mike. Nu ne dă mîna, zise ea, privindu-l cum scotocește prin buzunare după o monedă de zece cenți. În pantalonii unui costum vechi găsi moneda, plecă în grabă la *drugstore* [1]-ul de vizavi și se întoarse cu două înghețate la scoică.

— Poftim, zise el. Mănîncă-le.

— Mănîncă și tu una.

— Bine.

— Mike, iubitule, muream după o înghețată, zise ea.

— De ce nu mi-ai spus așa, în loc să te enervezi și să nu mă poți asculta citind ?

— Întîi nu m-am gîndit la înghețată, zise ea. Mă gîndeam la început dacă o să avem hăinuțe pentru copilaș și mă întrebam cu ce-o să-l îmbrăcăm, pe urmă am devenit neliniștită și mi-a venit poftă să mănînc o înghețată. Avea lacrimi în ochi cînd vorbea.

---

[1] Magazin cu produse farmaceutice, articole alimentare, băuturi răcoritoare, ziare și reviste.

Două zile mai tîrziu, Sheila și Ross trecură să-i vadă, iar Sheila aduse hăinuțe cît s-ajungă pentru doi copii. Ross îi recomandă pe un tînăr medic de la maternitate, doctorul Nolan. Îl asigură că vorbise cu doctorul Nolan, care făgăduise să aibă grijă de Anna cînd va veni momentul internării.

Doreau ca toate zilele să treacă liniștite acum, și totodată repede, fiindcă își dădeau seama că nu făceau nimic altceva decît să aștepte. În fiecare seară, înainte de a se culca, Mike punea urechea pe pîntecele ei și asculta, în timp ce ea se plîngea, rîzînd :

— E o adevărată pușlama. Are să fie îndrăzneț și voinic ca taică-său. E și mojic cu mine. Mă burdușește cu loviturile de picioare.

Dar se simțea minunat, iar lui, de fiecare dată cînd se întorcea seara, și o găsea șezînd pe pat, cu fața îmbujorată, îi făcea impresia că e aproape monolitică ; pe măsură ce viața creștea înăuntrul ființei ei, ea părea și mai radioasă ; avea nevoie de mai multă dragoste, liniște, bucurie și somn, și de hrană pînă cînd abia mai putea să sufle. Durerile din șold și din braț dispăruseră. Acum pășea încet, cu capul sus, iar chipul ei, reflectînd blîndețea și mulțumirea, se făcuse și mai frumos ; de fiecare dată cînd o privea, Mike se simțea mîndru de soția lui, de copilul care trebuia să se nască, iar uneori avea impresia că nu mai are o viață proprie, că nu e nevoie să se mai gîndească la Dave Choate sau la tatăl lui, sau la propriul său suflet, pentru că viața lui creștea într-a ei.

De fericire, începură să-i spună copilului în glumă „Abe". În fiecare seară, cînd venea acasă, el întreba : „Ce mai face Abe ?"

— A avut multe de spus astăzi, zicea ea.

— Cum vorbește ?

— O, Mike, are un accent îngrozitor din East Side [1].

— Drăguțul de Abe ! Cu el nu trebuie să fim niciodată antisemiți, glumea Michael.

---

[1] Cartierul estic, muncitoresc, al New York-ului.

CAPITOLUL XXVIII

Andrew Aikenhead locuia într-o mică garsonieră lîngă universitate. Uneori îl cuprindea dorul de a se afla cu prieteni, în aglomerația străzii, îi venea cheful să se ducă seara pe bulevardele iluminate, în acel început de primăvară, cu mulțimea trecătorilor scurgîndu-se încet pe lîngă el, și trebuia să-și combată cu tărie dorința aceasta cînd se ascundea în singurătatea camerei lui.

În aprilie, anotimpul ploilor ușoare, al crîmpeielor de cer senin și al după-amiezelor înnorate, obișnuia să se plimbe pe bulevard, totdeauna în grabă. În ultima lună începuse să meargă zorit pe stradă, și oricine s-ar fi uitat la el ar fi socotit că se teme grozav să nu întîrzie într-un anumit loc, la o oră precisă.

Într-o după-amiază își văzu vechiul prieten, pe doctorul în teologie Albert Tucker, de la biserica Sf. Bartholomeu, călcînd mărunt și apăsat cînd pe dreptul cînd pe stîngul, cu o rostogolire de marinar a trupului, întrucît căuta să-și menajeze picioarele plăpînde și ușor diforme. Ținea sus, deasupra capului, umbrela imensă, purta paltonul negru desfăcut și cu pulpanele fîlfîind peste haina largă, descheiată și ea la piept, iar de buzunarul vestei îi spînzura lanțul ceasului greu de aur.

Scoțîndu-și pălăria în ciuda ploii, Andrew Aikenhead rosti timid :

— Sînt fericit că te văd, doctore Tucker. Tocmai mă gîndeam la dumneata zilele trecute.

— Gîndeai numai lucruri bune, sînt convins, începu doctorul Tucker în stilul lui curtenitor și impenetrabil. Apoi îl cercetă îndeaproape pe Andrew Aikenhead, care stătea cu capul gol în ploaie, cu hainele ude, necălcate, și cu ochii lui albaștri șovăitori, plini de îndoieli. Și cînd doctorul Tucker, cu chipul lui dur, nespiritualizat, și cu ochii lui sfredelitori, văzu că prietenul său fusese persecutat pînă cînd ajunsese pe deplin pregătit să se lase distrus, își simți inima înduioșată.

Ceva i se întîmplase cu o săptămînă în urmă doctorului Tucker, care îl făcea să aibă impresia că înțelege suferința

lui Andrew Aikenhead. Doctorul Tucker avea labele picioarelor strîmbe, deși aproape nimeni nu-i cunoștea acest defect. Nu-și putea suferi picioarele și încerca să și le ascundă purtînd încălțăminte costisitoare și elegantă, care nu făcea decît să-l tortureze cumplit și să-i dea bine cunoscutul lui mers legănat de marinar. Cu o săptămînă mai înainte, simțind că nu-și mai poate suporta neștiutul chin, se dusese la magazinul lui J. C. Sneath, cizmarul de lux, își scosese pantofii pufnind pe nări și respirînd cu greutate și-i arătase cizmarului labele picioarelor. Cizmarul, un om calm și cuviincios, se consideră onorat că un atît de distins șef religios, politic și civic se supunea hotărîrii lui, astfel că întinse mîna să pipăie picioarele doctorului Tucker, în timp ce acesta îl urmărea cu toată seriozitatea.

— Pot să vă lucrez o pereche de pantofi care vă va face să uitați de picioarele dumneavoastră, zise cizmarul.

— Dacă poți, ai recunoștința mea în vecii vecilor, îi răspunse doctorul Tucker.

Părăsi magazinul plin de speranță. Cînd reveni la sfîrșitul săptămînii și probă pantofii, umblînd cu băgare de seamă încoace și încolo pe covor, fața i se lumină de surprindere. Îi strînse să-i rupă mîna cizmarului, începu să facă glume scuturîndu-și de rîs trupul masiv, și ieși din magazin cu vioiciunea unui băiat care părăsește școala pentru vacanța cea mare. După ce purtase pantofii trei, patru zile, stătea de vorbă într-o după-masă, la colțul străzii, cu bancherul Beverley Hill și cu soția sa și, într-o pauză a conversației, deveni conștient că soția bancherului se uita în jos, fixînd cu privirea pantofii lui lucrați după comandă specială. Comoditatea acelor pantofi era, ce e drept, uimitoare, dar ei nu aveau un aspect estetic, ci arătau exact ca o pereche de pantofi făcuți anume pentru niște picioare dizgrațioase. Doctorul Tucker roși, se scuză invocînd un motiv și își văzu de drum, scos din sărite și mormăind :

— Femeia asta va povesti în tot orașul că am picioare deformate. Avea senzația că va deveni un personaj ridicol. În curînd întregul oraș va rîde de el, și totuși

pînă atunci, în ciuda suferinței, nimeni nu aflase despre picioarele lui diforme. De aci înainte, oriunde se va afla, oricît de marcantă ar fi fost poziția lui socială, la un banchet oficial sau la o tribună, sau chiar la grilajul cumînecăturii din biserică, oamenii se vor uita mai întîi la picioarele lui. Îi apăru ca o mostră de stupiditate îngrozitoare și scandaloasă faptul că un cizmar îndrăznise să-i facă o pereche de pantofi atît de lipsiți de formă elegantă. Se întoarse acasă, scoase acei pantofi, încălță unii dureroși, dar lucrați după ultima modă, și se duse în mare grabă la magazinul cizmarului. Aruncîndu-i o privire sfredelitoare negustorului pe sub sprîncenele sale stufoase, îi vorbi mușcător :

— Nu-mi plac acești pantofi. Poftim, ți-i înapoiez. Mulțumesc. Bună ziua.

Cizmarul protestă :

— Ce să fac eu cu pantofii ăștia, doctore Tucker ?

— Treaba dumitale, amice. Ai reușit să mă faci de rîsul lumii, zise doctorul Tucker.

Cizmarul se apără :

— Nu sînt comozi ? Am promis că vi-i fac pe măsură, dar doctorul Tucker doar îl fulgeră cu privirea și dădu să plece. O clipă, doctore Tucker. Nu aveți de gînd să plătiți pantofii ? întrebă comerciantul.

— Amice, ți-am mai spus o dată că nu sînt mulțumit de ei, zise doctorul Tucker. Fă cu ei ce poftești, și se îndreptă spre ieșire.

Bravînd pe omul a cărui viață însemna tot ceea ce oamenii influenți ai metropolei stimau mai mult și considerau mai valoros, cizmarul cuteză să rostească liniștit :

— O să plătiți pentru ei, doctore Tucker... la tribunal.

Două zile mai tîrziu, doctorul Tucker află într-adevăr că povestea cu pantofii lui se șușotea la ureche în tot orașul. Intrînd în panică, trimise cizmarului un cec, prezentîndu-i totodată scuze. Faptul că i se putuse întîmpla lui să devină subiect de bîrfeală reprezenta pentru el un gînd înspăimîntător ; i se părea groaznic de nedrept ; totuși încerca un alt sentiment pe care nu-l mai resimțise niciodată în viață, un sentiment care era un amestec de regret și rușine. Acesta era motivul pentru care îl privea în

după-amiaza aceea pe Andrew Aikenhead ca și cum și-ar fi dat seama pentru prima oară ce îndurase bietul om.

Încurajat de simpatia care se citea pe chipul doctorului Tucker, Andrew Aikenhead spuse :

— Mă gîndeam că mi-ar plăcea să vin mai des pe la biserică, doctore Tucker.

— Să vii neapărat, prietene, și-ai să fii primit cu toată căldura.

— Eu nu sînt, de fapt, un om evlavios, după cum știți, doctore Tucker, dar cînd îmbătrînim constatăm că ducem dorul locurilor tinereții noastre. Pe urmă o expresie de zel apăru pe chipul lui, și, tatonînd terenul, rosti cu un aer spăsit : Mă gîndeam să vin duminică pentru împărtășanie.

Doctorul Tucker îndreptă către Aikenhead o privire subtilă și perspicace.

— Andrew, i se adresă el, umplîndu-l pe Aikenhead de speranță prin felul intim cum îi folosea prenumele, Andrew, vreau să-ți pun o singură întrebare, foarte simplă, și aș dori să-mi răspunzi ca de la om la om.

— Care anume, doctore Tucker ?

— Ai avut vreun amestec cît de mic în moartea băiatului acela ? Au circulat multe zvonuri pe la biserică, dar eu sînt dispus să te cred pe cuvînt.

— Pe onoarea mea, n-am avut absolut nici un amestec.

— Iartă-mă, prietene. Iartă-mă, dacă poți, pentru că te-am întrebat. Mă voi bucura să te văd duminică. Doctorul Tucker îi întinse brusc mîna pistruiată și păroasă, cu un zîmbet larg. Se depărtă cu pași mari, adăpostit sub umbrelă. Andrew Aikenhead, urmărindu-l din ochi, clătină din cap cu ușurare.

În dimineața duminicii următoare, Andrew Aikenhead sosi puțin mai tîrziu la biserică, căci nu dorea să fie remarcat de comercianții și profesioniștii de vază, veniți cu soțiile lor, și care îi fuseseră odinioară prieteni. Dorea să-și păstreze un loc discret și retras în dimineața aceea, deoarece singurătatea îl apăsase mai mult decît putea îndura, iar acum avea de gînd să facă un gest simplu, fără pretenții, către lume și către Dumnezeul lui. Cînd urcă singur treptele largi, își aminti cu un sentiment de

alinare în suflet că intra în biserica unde, nu demult, Sheila se cununase și unde el însuși gustase puțină fericire în ultima vreme.

În timp ce se auzea minunata cîntare a corului, el se așeză într-o bancă din fund și începu să mediteze : „Nimic nu e mai frumos decît să te afli între concetățenii tăi, chiar dacă ei nu știu că ești împreună cu ei". Privind în jur la fețele grave, solemne, ale membrilor congregației, reflectă că era admirabil felul cum se găseau toți strîns uniți într-o măreață și durabilă comuniune, în timp ce se închinau Domnului. Avu senzația că ar putea cu adevărat să-și piardă identitatea în masa semenilor săi și, pierzîndu-se pe sine, să-și mîntuiască sufletul pentru vecie. Sunetul muzicii, sunetul vocilor arzătoare, se prefăcu într-o mîngîiere. Dori să înalțe el însuși o mică rugăciune. Fără ușurință în exprimare, își șopti sieși : „Mă mîndream altădată că sînt altfel decît ceilalți. Îmi plăcea să-mi închipui că-mi croiesc propriul meu drum, că sînt deștept foc și că depinde de mine să procedez după capul meu cu restul oamenilor. În felul meu eram un dușman al colectivității, pentru că nu mă interesa decît propria mea bunăstare. Acum știu cît de cumplit este să săvîrșești mereu acte care-i despart pe oameni unii de alții. Sînt negrăit de mîhnit pentru tot ce am întreprins în viață care a dus la izolarea unui om de altul. A trebuit să sufăr mult ca să văd lucrurile în felul ăsta, dar acum știu cît de îngrozitor este să fii dat la o parte din rîndul oamenilor. Nu e bine să stai stingher în cugetul și în speranțele tale. Doamne, aș dori să gîndesc și să simt așa cum gîndesc și simt toți acești oameni adunați aici. Dacă aș izbuti acest lucru, atunci aș ști că sînt mai aproape de tine, Doamne".

Observă că acei credincioși care nu se împărtășeau începuseră să părăsească biserica, dar abia dacă-i venea să ridice capul. Și cînd se îndreptă către partea din față a bisericii, nevăzînd pe nimeni și nimic decît pe doctorul Tucker, îi răsunară în urechi cuvintele : „Nu ne încumetăm să venim înaintea sfîntului tău altar" și „Pîine cerească, din trupul tău ne hrănim", cuvinte care își impuneau înțelesul măreț într-un chip atît de neașteptat, încît i se păru că le va auzi de-a pururi. Asemenea cu-

vinte îi vorbeau despre propria lui smerenie. Nu băgă de seamă că negustorul de cărbuni, A. S. Grabell, care se afla lîngă el, îl fixa cu indignare, nici că blănarul, Stanley Helmuth, îi tot făcea semne cu cotul soției sale și arăta cu capul spre el, întrucît uitase cum îi atîrnau hainele pe corp și cum își luase obiceiul să lase capul în jos, cu o mișcare furișă.

De-abia cînd îngenunche la grilajul cuminecăturii, cu o expresie concentrată, plină de ardoare, pe chipul lui palid, slăbit, observă că femeia care stătuse în genunchi alături de el se îndepărta tiptil. Își încovoie umerii, își lăsă capul și mai jos. De cealaltă parte se afla doamna Mortimer Horlick, președinta Clubului comunității feminine, o femeie grăsulie, pieptoasă, cu o figură distinsă și hotărîtă. De îndată ce îl văzu pe Andrew Aikenhead, se îndreptă din șale și scoase o exclamație de revoltă. Înfățișarea lui era sfioasă, dar ei îi apărea drept un om în mod vădit vinovat de o crimă mîrșavă.

— Asta e scandalos. E un gest profanator, bombăni ea, și, întorcînd spatele, ieși din biserică, severă și trufașă, ca să vadă toți.

Era lume multă la împărtășanie în duminica aceea la Sf. Bartholomeu, dar lungul șir avea o întrerupere în locul unde îngenunchea Andrew Aikenhead.

Cînd doctorul Tucker, trecînd cu potirul cuminecăturii, ajunse la acea întrerupere și se uită la capul plecat al lui Andrew Aikenhead, sîngele îi urcă în obraji și mîna, ținînd, potirul, îi tremură. Rămase așa un răstimp atît de lung, încît se întoarseră toți să-l privească, iar el îi făcu să înțeleagă furia și disprețul care îl însuflețeau. Pe urmă se aplecă, și cu o ciudată și neîndemînatecă gingășie, care se desprindea limpede din atitudinea lui, îi dădu lui Andrew Aikenhead azima și vinul.

Andrew Aikenhead avusese intenția să mai șadă un scurt timp după împărtășanie în fundul bisericii, ca să se bucure de pacea și demnitatea care-i înseninaseră sufletul la început. Porni încet de-a lungul intervalului dintre bănci, dar dintr-o dată picioarele i se mișcară mai repede, îl cuprinse parcă o dorință să fugă, nu mai îndrăzni să

se uite îndărăt, ieși direct afară și trăgînd adînc în piept aerul curat, se opri acolo pe trepte, în lumina soarelui.

Se opri acolo ascultînd, ca și cum s-ar fi așteptat să-i audă pe toți alergînd după el. Apoi îl copleși teama. „N-o să-mi mai asum niciodată un asemenea risc", gîndi el, pornind grăbit pe stradă. „Am fost un nătîng să le îngădui să mă vadă așa. Am avut noroc că am scăpat."

Cînd ajunse acasă, socoti că se va simți în siguranță, dar după ce își pregăti un whisky cu sifon și se așeză la fereastră, nici măcar nu ridică paharul ; ședea acolo, asculta și aștepta. „Ce nădăjduiam din partea acestor oameni în fond ?" gîndi el. „Sînt oamenii de care am căutat să mă feresc." Totuși, încă mai asculta, încă aștepta, încercînd să localizeze cel mai mic zgomot de pe stradă. „Puteam la fel de bine să fi comis fapta", gîndi el. „Faptul că n-am comis-o face să pară totul atît de fără sens. Poate că eu am fost cauza tuturor celor întîmplate ? Așa trebuie să fi gîndit Marthe, căci de aceea preferă să trăiască în oricare alt loc de pe lume decît lîngă mine. Michael nu vrea nici el să mă vadă. Pînă și ai mei m-au respins. Totuși nu pot să înțeleg. Aș vrea să aibă un înțeles toată chestiunea asta. Dacă sînt vinovat, atunci are un înțeles". Sentimentul lăuntric de vină ascunsă care devenise cu fiecare zi mai puternic îl năpădi acum cu desăvîrșire, și de astă dată nu i se mai împotrivi ; îl dori, îl acceptă și aștepta să-l nimicească. Dar tot mai asculta. Uită că era duminică. Nu veneau de-afară aproape nici un fel de zgomote, nici un huruit sau zăngănit metalic, nici un șuierat de fabrică, nimic din vuietul și pulsația vieții industriale a metropolei. Începu să-și bea paharul de whisky, apoi îl umplu iarăși și iarăși. „Nu se ocupă nimeni cu nici un fel de activitate astăzi ? Orașul e înfiorător de tăcut. Eu sînt falit. Poate că toți cei pe care-i cunoso își dau demisia, și orașul e amorțit, și timpul nostru moare. E moartea epocii noastre. Aș vrea să știe toată lumea că accept imputarea pentru cele ce mi s-au întîmplat. Doresc ca totul să se isprăvească." Din nou ascultă, și nu auzi absolut nimic, zîmbi vag, apoi o tristețe adîncă îi izvorî în suflet, și cu toate că avea impresia că se uită la paharul din mînă, nu vedea nimic. Nu era nimic. Nu

exista nici măcar dorința de a vedea paharul, pentru că nu exista nimic, și încetă să mai asculte fiindcă nu era nimic de auzit. În timp ce simțea că spiritul i se stinge în întuneric, în nemișcare și în tăcerea dinăuntrul lui, nu făcea nici un gest spre a protesta.

CAPITOLUL XXIX

În ziua cînd Ross și cu Sheila se aflau în metropolă, în trecere spre New York, unde el urma să se specializeze în chirurgie, se simțeau emoționați ca doi îndrăgostiți în prima săptămînă de căsătorie. Aduseră cadouri lui Mike și Annei, petrecură toată dimineața cu ei, iar după-amiaza Sheila se duse să-și vadă tatăl.

Seara, luau masa la familia Hillquist. Era un dineu fastuos de adio, iar Jay Hillquist rosti în mai multe rînduri ingenioase toasturi închinînd în sănătatea Sheilei, care arăta mai frumoasă, declară el, decît oricînd. Doamna Hillquist, și ea, părea conștientă că fiul ei se simțea mai fericit și mai plin de entuziasm ca niciodată de cînd se căsătorise, și-i arunca priviri recunoscătoare Sheilei. Într-un anumit fel, reuniunea se prefăcu într-un tribut la adresa tinereții, drăgălășeniei și bunei dispoziții care emanau din întreaga ființă a Sheilei, deși nici unul din ei nu înțelegea pentru care motiv lucrurile luaseră acea întorsătură, afară de faptul că soții Hillquist se simțeau așa, pe negîndite, eliberați de orice constrîngeri față de ea, dorind să-i exprime dragostea și mîndria pe care le-o trezea în suflet, încercînd pentru prima dată sentimentul că ea va fi încîntată să audă asemenea cuvinte.

În seara aceea, Jay Hillquist, care arăta slăbit, cu vene groase și aparente, cu obrajii supți și cu privirea febrilă, dădu dovadă de mult entuziasm. Întorcîndu-se spre Ross îi spuse :

— Afacerile merg mai bine. Pe cuvînt dacă n-am știut că vor merge. Nu mult mai bine, bagă de seamă, dar au început să miște. Ce zici de asta, fiule ?

— Nu are prea mare importanță pînă la urmă, zise Ross.

— N-are importanță ? Înseamnă viață pentru întreaga Americă. Parcă simt cum pulsează sîngele din nou în vechea inimă a lumii, se înflăcără el. Ridică mîna pistruiată într-un gest de triumf. Obrajii scofîlciți dădeau largului său rînjet un aer fanatic.

Atunci Ross își dădu seama că tatăl lui realmente avusese impresia că luptă împotriva morții și că pentru el nu exista decît un singur fel de moarte.

— Partea rea cu oamenii de astăzi e că sînt nervoși, zicea tatăl lui. Sînt speriați. Parcă ciulesc urechile să nu vină ceva care-o să-i înspăimînte.

— Ciulesc urechile și chiar aud, zise Ross.

— Nu pot să-nțeleg frica asta. Eu disprețuiesc frica.

— Totuși ciulesc urechile, zise medicul. Toate categoriile de oameni, toate clasele, trag cu urechea și se întreabă, și totuși aud într-adevăr ceva. Vorbește cu ei, lucrători sau capitaliști, preoți sau politicieni, și-ți vor spune că aud. Faptul e aparent pe chipurile speriate ale oamenilor de pe stradă. Toți așteaptă.

— Numai de-am putea scăpa de starea asta de spirit a oamenilor, și am face un salt rapid înainte, băiatule.

— Nu poți scăpa de ea, fiindcă oamenii aud într-adevăr ceva și știu bine.

— Ce aud ?

— Schimbarea care-și face loc pe nesimțite. Orînduirea cea nouă de care toți sînt conștienți că trebuie să vină.

— Ah, fleacuri, băiatule, zise Jay. Așteaptă numai pînă cînd vor merge iarăși lucrurile. Stai să vezi cînd vom fi din nou în plină activitate ! Mizează pe mine, fiule ! Are să fie așa cum vreau eu, sau dacă nu, pe cuvînt, oamenii ca mine nu se vor lăsa pînă cînd nu vor afla motivul. Pe urmă rămase tăcut, ca și cum s-ar fi gîndit la schimbarea pe care o prezicea Ross. În cele din urmă, o întrebă pe Sheila : Ți-ai văzut tatăl ?

— Da, l-am văzut. Altădată se aștepta să vin să-l văd, dar acum nu-l mai impresionează nici într-un fel, nici într-altul.

— Știai că l-am invitat să ia masa cu noi astă-seară ? Am socotit că ar fi plăcut să ne adunăm cu toții. I-am scris, spuse Jay.

— Și ce-a spus ?

— Nu s-a deranjat nici măcar să răspundă, zise doamna Hillquist.

Ross văzu cum ochii Sheilei se umpleau de tristețe și îl priveau stăruitor ; și după ce se uitară unul la altul o clipă, cu un val de iubire în inima lui, cu ecoul afectiv din inima ei, cu sentimentul armoniei lor depline, ea zîmbi, iar el intuì siguranța ei că a înțeles-o. Înclinînd capul aprobabtor, spuse :

— Poate că aș putea alerga să-mi iau rămas-bun de la tatăl tău, Sheila. Am timp. Tata ar vrea să te conducă la gară. Te superi, Sheila ? Te deranjează, tată ?

— Și eu zic că se cuvine să-ți iei rămas-bun de la el, băiatule.

— M-aș bucura să te duci să-l vezi înainte de plecare, spuse Sheila. Știu că ar prețui gestul.

— Spune-i să mai treacă să ne vadă. O ducem noi la gară pe Sheila cînd se apropie ora plecării, zise Jay Hillquist.

După ce părăsi casa, aflîndu-se în taxi, Ross începu să se întrebe dacă nu era o greșeală să răscolească o veche durere ; cu cîteva ore înainte, el și cu Sheila parcurseseră strada braț la braț, și fiecare zgomot citadin, ușoara adiere a vîntului, fiecare chip de trecător, nu făcuseră decît să sporească freamătul din ei și interesul viu generat de ideea că în curînd vor pleca împreună pentru a-și făuri o viață nouă într-un alt oraș.

Coborînd din taxi în fața imobilelor cu aspect monoton din preajma universității, reflectă : „E prima oară că vin să-l vizitez. Totdeauna venea el să ne vadă".

Cînd bătu la ușa apartamentului, abia auzi glasul lui Aikenhead, zicînd :

— Intră !

Deschise ușa și-l găsi pe Aikenhead șezînd lîngă fereastră într-un fotoliu de piele. Pe fereastra deschisă, o boare ușoară din stradă sufla marginea perdelei în obrazul lui. Purta un halat de casă cafeniu. Părul îi era

despărţit printr-o cărare strîmbă, mustaţa cenuşiu închis crescuse prea lungă şi avea un aspect neîngrijit, iar ochii arătau prea mari şi speriaţi în orbitele adîncite. Dar ceea ce observă Ross mai presus de toate fu înspăimîntătoarea neclintire a trăsăturilor feţei, ca şi cum Aikenhead ar fi rătăcit ici şi colo, zi după zi, fără a se duce nicăieri, şi oriunde l-ar fi purtat paşii, moartea ar fi crescut necontenit înăuntrul lui. Cu vreun an în urmă, fusese un om de afaceri spilcuit şi sprinten, cu maniere degajate şi alese ; acum şedea cu o ureche spre fereastra deschisă, şi toate zgomotele străzii în seara aceea de început de vară i se revăreau în ureche, pentru a deveni o parte a neclintirii şi morţii care sălăşluiau în el.

— Salut, domnule Aikenhead, zise Ross.

— Bună seara. Ia loc. Nu se distingea în glasul său nici un fel de bucurie a recunoaşterii.

— Fiindcă plec, am dorit să-mi iau rămas-bun de la dumneata.

— De la mine ?

— Da.

— O ! Apoi, trezindu-se puţin la viaţă, adăugă : Ai spus că pleci ?

— Da.

— Îţi urez să reuşeşti atunci. Îţi urez noroc.

Vorbea cu o politeţe atît de formală, încît Ross îşi dădu seama că nu-l interesa cîtuşi de puţin. Ochii albaştri, imobili pînă la fixitate ai lui Aikenhead îl tulburară pe Ross atît de mult, încît stîrniră un fel de panică în el ; avea impresia că se uită la un om care nu dorea numai să moară, murise chiar, şi-i venea să fugă de-acolo spre a nu fi atins de cumplita părăsire. Pe urmă îi fu ruşine de un asemenea impuls şi începu să vorbească vesel.

— Nu voiam să plec fără a-mi lua rămas-bun, zise el. Michael nu locuieşte departe de dumneata. Ştiai ?

— Nu, nu ştiam.

— Ai cunoscut-o pe soţia lui ?

— Nu, n-am cunoscut-o.

— Are să-ţi placă.

— De ce ai vrut să-ţi iei rămas-bun de la mine ?

— Eh, cînd să plec, mi-am amintit cum obișnuiai să vii pe la noi la un pahar și începeai să cînți. Noi n-aveam voce nici unul. Dumneata te ridicai în picioare și cîntai cu glas răsunător. Era nostim.

— Nu știu de ce a trebuit să te gîndești la asta, zise el morocănos.

— Bineînțeles că a fost o aiureală să mă gîndesc la așa ceva, dar astea sînt gîndurile care-ți vin cînd pleci dintr-un loc.

— A fost drăguț din partea ta să te gîndești la mine.

— Era firesc, zise Ross stingherit. O clipă nu știu ce să spună. Aikenhead era la fel de detașat acum ca și la început, cînd i se adresase prima oară. Pe urmă Ross avu deodată un zîmbet larg și continuă conversația pe un ton voios despre o mulțime de nimicuri. Mi se pare că ultima oară cînd ne-am văzut a fost în seara în care era să dăm unul peste altul întorcîndu-ne de la concert. Ningea strașnic în seara aceea, îți amintești ? Nu prea se găseau taxiuri, așa că am luat-o pe jos și pe urmă am intrat să bem ceva. Fără doar și poate erai înfuriat rău în seara aceea fiindcă auziseși că Mallory avea să candideze din nou la postul de primar. Perorai cu iuțeala fulgerului.

— Zău ?

— Precis. Poftim, fumezi o țigară ? Nu ? Bine. Eu am să fumez una. Fii atent ce-ți spun ; am auzit noutatea astăzi, prin centru. Mallory are de gînd să candideze anul acesta încă o dată, și va reuși. Atîta și-a legat soarta de primărie, că, pentru el, parcă ar fi moșia lui personală.

— Cum așa ?

— Aceeași veche echipă de la primărie are să reintre și de astă dată în funcție, și nimeni dintre cei importanți nu va merge afectiv împotriva lui Mallory, din cauza felului cum a îmbrobodit tot orașul. Am impresia că politica cetățenească reprezintă în mare măsură un prilej de relaxare umoristică, și aș zice că e perfect dacă o poți privi în felul ăsta, dar eu mă ambalez exact cum mi se întîmplă cu un eveniment sportiv. Vreau să spun că nu pot suferi felul cum toată lumea umblă după aceeași veche ipocrizie an după an, însă îmi închipui că nu e

nimic de făcut decît să-ți muști degetele și să accepți situația, nu-i așa ?

Ross continuă să discute despre politica cetățenească într-un fel tot atît de natural ca și cum l-ar fi întîlnit pe Aikenhead la colțul străzii și s-ar fi apucat amîndoi să stea de vorbă despre aceste probleme care le stîrneau un interes comun. O anumită surescitare se strecură în atitudinea lui Ross ; își aplecă pieptul înainte, în ochi îi apăru o scînteie, iar glasul luă un ton mai ridicat. Uneori izbucnea într-un rîs sonor, apoi fluxul verbal pornea din nou cu regularitate.

În scurt timp, Aikenhead, care clipea din ochi de parcă ar fi bîjbîit către ceva ce de-abia putea zări, începu să resimtă și el într-o oarecare măsură animația din glasul tînărului. O vreme nu vorbi mai deloc, înclinîndu-se doar înainte ca și cum i-ar fi făcut plăcere sunetul cuvintelor lui Ross, apoi, treptat, fu atras în discutarea problemelor de politică municipală.

— Nimic bun n-am aflat vreodată despre Mallory, zise Aikenhead.

— E cert că se știu multe despre el.

— Dar nu prea multe lucruri bune.

Un răstimp vorbiră, se ascultară reciproc și căzură de acord, totul părînd foarte asemănător cu una din discuțiile pe care altădată le purtau adesea unul cu altul. Pe urmă făcură o pauză dînd din cap aprobabtor, ca și cum amîndoi s-ar fi gîndit la același lucru. Era una din acele pauze firești care survin în conversațiile oamenilor foarte apropiați. Pe urmă Aikenhead ridică ochii spre Ross, ca pentru a-l ruga să continue să vorbească. O roșeață îi urcase în obraji. Însuflețirea lui Ross îi comunicase și lui o anumită căldură. În glas i se ghicea un elan sfios, stîngaci, cînd îi spuse :

— De ce proiecte îmi vorbeai, Ross ?

— Spuneam că plecăm la New York. Mă duc la specializare.

— A, plecați din țară, zise el, și arăta foarte dezamăgit. Mi-a părut bine că te-am văzut. S-ar fi cuvenit să te invit aici cu Sheila, dar acum plecați. Păcat !

— Trebuie să mă grăbesc acum. Nu mai pot rămîne nici un minut, zise Ross.

Dar Aikenhead nu se ridică din fotoliu ; parcă ar fi socotit că, rămînînd așezat, fără a-l pierde din ochi pe Ross, îl mai putea reține cîtăva vreme. Totuși, cu puține clipe înainte, arăta secat de viață și detașat de orice pe lume.

Ross fu mișcat, rămase pe loc zîmbind, pe urmă se apropie de el, în dorința de a-și lua un rămas-bun afectuos. Îi puse o mînă pe umăr și-i spuse :

— Să ne revedem cu bine ! apoi îl îmbrățișă cu căldură.

Aikenhead se uită la el surprins, pe urmă se ridică în picioare, și era atît de încîntat, încît chipul începu să i se lumineze de vigoarea vieții. Obrajii supți i se înroșiră în zîmbete. Era emoționat și începu să clatine capul în sus și în jos.

— Poate ai să-mi scrii, zise el.

— Bineînțeles că am să-ți scriu.

— Să-mi povestești ce vedeți și ce faceți, și mai ales la ce concerte ați fost, da ?

— Neapărat !

— Poate că am putea continua unele dintre discuțiile noastre în scrisori. Îți amintești de controversa pe care am avut-o în legătură cu Nietzsche ? Poate că mai avem fiecare încă multe de spus. Dar să nu uiți să-mi scrii. Făgăduiește-mi, zise el, și întinse mîna ca să-l apuce pe Ross de braț, ca și cum n-ar fi avut curajul să piardă legătura aceasta proaspătă cu văpaia vieții.

— Îți făgăduiesc, răspunse Ross cu gravitate, deoarece avea sentimentul că viața socrului său depindea efectiv de această promisiune.

— Aș fi preferat să rămîi aici, Ross.

— Nu pot. Trebuie să muncesc și să învăț, și trebuie să am grijă de Sheila.

— Știu, știu. Era doar o dorință, și-atîta tot.

— Acum trebuie să plec.

— La revedere. Nu uita să-mi scrii.

— La revedere, domnule Aikenhead. Îți voi scrie sigur.

Ross nu mai avea decît cincisprezece minute ca să ajungă la gară, de aceea cînd fu în stradă începu să alerge de-a lungul trotuarului în căutarea unui taxi. Gîfîia și era îngrijorat că pierde trenul. Intrînd în fugă în sala de așteptare nu-și lua ochii de la marele orologiu. Tatăl său împreună cu Sheila îl așteptau acolo și se uitau la el cum vine alergînd. Sheila, cu trei geamantane la picioarele ei, surîdea ușurată. De cum îl văzu, tatăl său făcu semn unui hamal, iar cînd ajunse lîngă ei Ross o cuprinse de mijloc pe Sheila cu brațul și o conduse în grabă spre tren.

— Ce făcea tata? L-ai văzut? întrebă Sheila.

— L-am văzut. Am avut o conversație lungă. Arăta mult mai bine cînd l-am lăsat.

— Ce mult mă bucur, Ross. Mă simt mult mai liniștită acum.

— Bravo, băiatule, zise Jay Hillquist. Vedeți s-aveți grijă de voi, și unul și altul.

În timp ce tatăl striga: „La revedere, la revedere", ei coborau în goană treptele metalice spre trenul care se afla mai jos. În curînd erau în vagon, și nu mult după aceea trenul se puse în mișcare.

Își adresară un zîmbet larg unul altuia cînd se văzură instalați în vagonul cu ferestrele mari, special pentru privit peisajul.

— E minunat să călătorești, zise Sheila. Li se părea un lucru prodigios amîndurora simplul fapt că se aflau împreună în tren, plecînd în voiaj.

Se duseră în vagonul de dormit, se dezbrăcară, iar Ross se întinse pe partea dinăuntru a cușetei, lîngă fereastră. Dincolo de oraș trenul începu să ia viteză, farul locomotivei străpungea întunericul ținutului, vagoanele scîrțîiau cînd luau curbele liniei ferate, iar trupul Sheilei se legăna apropiindu-se de Ross, și astfel își dădeau seama amîndoi că părăsiseră ținutul de șes și urcau spre culmile dealurilor joase. Stăteau tăcuți. Cineva trecînd pe culoar atinse perdeaua și produse un fîșîit ca de perie, apoi nu se mai auzi decît acel taca-taca, taca-taca, huruitul monoton răsunînd puternic în trupurile și în mințile tuturor, ale comercianților, ale balerinelor de music-hall,

ale hoțului fugind departe, ale soției zbuciumate căutîndu-și soțul, și ale îndrăgostiților îmbrățișați, șoptindu-și unul altuia. Atunci, în clipa aceea, pe deasupra huruielii și a zgomotoului șuierat pe care-l făcea locomotiva spintecînd vîntul, lui Ross îi reveni în urechi tonul de rugăminte al cuvintelor lui Aikenhead : „Păstrează legătura cu mine. Nu mă uita", și, închizînd ochii, Ross revedea chipul socrului său pe care se înfiripa însufleţirea și speranța. „Dorea să moară. Spiritul lui era mort. Dar dacă aș mai fi putut rămîne ca să-i dăruiesc căldura prieteniei mele, ar fi simțit din nou că e o ființă omenească." Pe urmă îl cuprinse o adîncă tulburare, ca și cum s-ar fi aflat pe malul unui fluviu urmărind din depărtare cum se scufundă cineva în apa morții. „Am să-i scriu, asta-i sigur. O vreme am să-i scriu... cît timp am să-mi aduc aminte de felul cum arăta și de tonul glasului său." În acel răstimp, cînd trenul parcurgea o porțiune din rută care era orizontală și netedă, o auzi pe Sheila respirînd regulat lîngă el, dar nu în somn, ci ca o fată în așteptare. Însă preocuparea și neliniștea lui profundă îl trăgeau înapoi, spre orașul pe care îl părăsise. „Nu sînt bătrîn. Sînt tînăr și plec departe, și orice-ar fi noi trebuie să fim fericiți. Dumnezeu știe că în seara asta nu s-ar cuveni să fiu chinuit de îngrijorări, cu toate astea parcă nu mă pot clinti din loc, și-atîta tristețe am în suflet că și eu parcă sînt bătrîn." Deodată, dînd la o parte storul, privi afară la peisajul ce se desfășura în noaptea caldă de vară. Traversau regiunea de șes, cu ferme luminate, pentru a urca din nou pe înălțimile întunecate ale dealurilor. În curînd se vor găsi la altitudine, în munții Pennsylvaniei, cu luminile vagonului de zi licărind în bezna nopții de pe munte. Dimineața vor vedea negurile mlaștinilor și regiunea de cîmpie a statului Jersey. Pe urmă opriră într-o mică gară și se făcu tăcere adîncă ; apoi frînarul strigă de-a lungul liniei și un feroviar trecu pe lîngă geam legănîndu-și lanterna, roțile scîrțîiră, făcură un zgomot strident, și trenul porni din nou, luă apoi viteză, și taca-taca, taca-taca, urcă domol spre ținutul deluros. Clinele dealurilor luceau uneori scînteietor în lumina lunii. Pîlcuri mari de arbori oscilară prin fața ferestrei, pete

întunecate peste neîntrerupta lumină argintie. „Mîine vom fi într-un alt oraș, cu chipuri noi, un oraș imens cu port la ocean", gîndi el.

Cu toate că Sheila rămînea tăcută, el o simțea alături ca niciodată pînă acum ; îl chema dinăuntrul vieții pe care o părăsiseră în celălalt oraș, îl chema cu căldura și frumusețea trupului ei robust și cu ardoarea de curînd descoperită a sufletului ei. Apoi mîna ei îl atinse, ea se întoarse către el, și el către ea, buzele lui se lipiră de ale ei, îi simți sînii aproape și-o auzi șoptind ; în șoapta ei era o infinită gingășie, și-i dăruia lui întreaga ei dragoste. Cît timp erau tineri și plini de înflăcărare, gîndi el, așa trebuia să fie.

CAPITOLUL XXX

Mike îi pregătea Annei micul dejun într-o dimineață, cînd ea îi spuse :

— Mi se pare că începe, Mike. N-am zis nimic adineauri cînd am simțit primele dureri, dar acum le simt iar.

Li se părea greu de crezut că în sfîrșit avea loc evenimentul și amîndoi se uitară lung unul la altul. Numai cînd Mike își dădu seama că Anna își tot înclina capul în jos pînă cînd el nici nu-i mai vedea fața, o întrebă :

— Ești sigură, Anna ?

— Sînt încă dureri mici, dar mereu cresc și scad. Așa mi-a spus Ross că are să fie.

— Atunci să ne pregătim, zise el, și glasul lui luă deodată un ton calm și degajat de parcă toată viața se pregătise pentru acel moment.

— S-ar putea să mai fie mult pînă atunci, Mike.

— Mai bine să ne ducem la spital, în orice caz, și putem aștepta acolo, zise el.

Cu mișcări încete, Anna se îmbrăcă, dar cînd îl văzu ce expresie gravă avea și-i ghici grija afectuoasă din felul cum o ajuta să-și pună hainele, îi adresă un surîs

larg. Lui însă nu-i plăcu acel surîs. Îl făcea să înţeleagă că era într-adevăr înspăimîntată.

Cînd ieşiră în stradă la acea oră din zorii zilei, printre oamenii care se duceau grăbiţi la lucru, Mike se mira de ce nu se uită nimeni la ei. Ceea ce li se întîmpla lor era un lucru atît de extraordinar, încît lui parcă-i pierise vlaga din trup de uimire şi de-abia îşi mai urnea picioarele, dar pentru restul oraşului, evident, nu reprezenta decît un lucru mărunt şi simplu.

— Chem un taxi, zise el.

— Poate că reuşim şi cu tramvaiul. Cred că n-o să se întîmple nimic, zise ea.

— Ne putem permite un taxi de data asta.

— Şi ca să mă întorc acasă, poate, zise ea cu glas abia auzit.

— Şi ca să te-ntorci acasă. O, Anna, nu spune asta cu un asemenea glas.

— Nu pot altfel, Mike. Doresc foarte mult să mă-ntorc acasă, zise ea.

În taxi abia dacă-şi adresară o vorbă. Şedeau unul lîngă altul, iar el îi ţinea mîna strîns. La un moment dat, cînd lumina limpede a revărsatului de zori citadin pătrunse în taxi, ea surîse în felul ei de altădată, care-i făcea chipul să strălucească de frumuseţe. Dar nu-şi vorbiră. Şedeau aşa, lipiţi unul de altul.

În curtea spitalului Mike o ajută să coboare din maşină, dar după ce făcu vreo cîţiva paşi ea se opri, încleştă pumnii şi închise ochii, şi atunci el ar fi vrut s-o poată ridica în braţe ca s-o ducă, simţind că niciodată n-o iubise atît de mult. Rezemîndu-se de braţul lui, ea scutură din cap şi făcu o mică strîmbătură, spunînd :

— Au început mai regulat acum, ca o pulsaţie mai puternică.

Mike o lăsă pe Anna într-o mică sală de aşteptare de la capătul coridorului, în timp ce el se duse la biroul de primire şi întrebă pe o călugăriţă vîrstnică de doctorul Nolan, tînărul obstetrician. Călugăriţa, care era o bătrînă

foarte veselă, cu fața mică brăzdată de o rețea de riduri, ceru standardistei să-l găsească pe medic la unul dintre etaje. Fata se informa neîncetat : „E acolo doctorul Nolan ? Nu știți unde este ? Mulțumesc. Am să-ncerc acolo". Uneori călugărița cea bătrînă ridica privirea spre Mike din registrul în care scria și zîmbea cu calm.

— Doctorul Nolan pare greu de găsit în dimineața aceasta, zise ea.

— Soția mea e în camera de așteptare și durerile au început, se pomeni Mike spunînd.

— Probabil doar durerile preliminare, zise călugărița fără să ridice privirea.

— Nu știu. Nu cunoaștem nimic din toate astea.

— Durerile acestea nu sînt nimic pe lîngă adevăratele dureri. Ieri a venit la noi o femeie cu astfel de dureri și au continuat timp de două zile.

— Dar soției mele îi este frică, soră. Se află acum în camera de așteptare, poate să nască dintr-un moment într-altul, și-i e frică.

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu mi-ați spus că se află în sala de așteptare ? N-avem nevoie de doctorul Nolan ca s-o instalăm într-un pat, spuse călugărița, uitîndu-se la Mike ca și cum ar fi tras-o pe sfoară făcînd o glumă. Ieși repede cu un aer maiestuos și porni de-a lungul coridorului, cu veșmintele negre fîlfiind înapoia ei într-un val larg.

Cînd ajunseră la Anna, și Mike o văzu șezînd acolo singură, cu mîinile împreunate în poală, și cu expresia de surprindere și timiditate a unei fete sfioase pe față, dragostea și grija îl copleșiră în așa măsură, încît nu mai era în stare nici să vorbească. Călugărița, zîmbindu-i cu căldură, o înconjură pe Anna cu brațul ca s-o conducă, în timp ce Mike se uita recunoscător.

— Nu-ți fie teamă, draga mea, îi spuse călugărița. O să te îngrijim bine.

Un infirmier în halat alb aduse un scaun cu rotile, o așezară pe Anna, și în timp ce îi împingeau scaunul, iar Mike se depărta pe coridor urmînd-o pe călugăriță la

birou pentru înscriere, Anna întoarse capul cu un surîs speriat și făcu semn cu mîna.

— Are să fie curajoasă și înțeleaptă, zise călugărița. E o fată foarte bună. Îmi dau seama dintr-o privire.

— Sper că n-au s-o chinuiască, zise Mike.

După ce se înscrise pentru o rezervă cu două paturi, urcă la secția de maternitate, și, în timp ce stătea în picioare lîngă masa de scris a sorei de serviciu de la acel etaj, simțindu-se pierdut, doctorul Nolan veni pe coridor, se opri și-i strînse mîna. Medicul era un om tînăr, zvelt, cu părul tuns scurt după moda ofițerilor prusaci, și avea ochi albaștri reci și metalici, în viu contrast cu atitudinea lui prietenoasă și firească. În prima clipă Mike simți o anumită stinghereală, dar după strîngerea de mînă, deși încă oarecum încurcat, avu siguranța că medicul era un om cît se poate de serios, în care puteai să te încrezi. Singurul lucru care nu-i plăcea la el era gulerul cu trese.

— Ați văzut-o pe soția mea ? Cum credeți că are să meargă, domnule doctor ?

— Are să meargă bine. Deocamdată i-am făcut doar un examen sumar.

— Cum vi se pare ?

— Nu știu. Măsurătorile sînt bune, rosti medicul în felul lui sigur, fără grabă. Iar contracțiile par să se accentueze destul de regulat. S-ar putea să nască mai curînd decît credeți.

Apoi începură să vorbească despre Ross Hillquist.

— Sînteți extraordinar de amabil cu noi, domnule doctor, zise Mike.

— Să lăsăm copilăriile. Ross ar face oricînd pentru mine un lucru asemănător. E un foarte bun camarad. Sînt bucuros că mi-e prieten. Are să fie un chirurg valoros. Cînd pleacă la New York ?

— A și plecat acum două săptămîni.

— Bravo ! E căsătorit cu sora dumitale, nu-i așa ?

— Da.

— Îmi face plăcere să te ajut.

— E cazul să rămîn aici și s-aștept ?

— Nu. Du-te și ia-ți masa, și nu-ți face griji. Nu se va petrece nimic, probabil, timp de vreo șase ore.

— S-aștept aici cînd mă-ntorc ?

— E o mică sală de așteptare la capătul coridorului. Mai trec eu să te văd din cînd în cînd ca să-ți spun cum merg lucrurile, zise medicul.

Mike se duse la restaurantul din fața primăriei și citi ziarele, așa cum ar fi făcut în oricare zi. După ce gustă ceva și bău o cafea, părăsi restaurantul pentru că i se părea că n-are nici un rost să mai stea acolo, cutreieră o vreme prin magazinul universal, apoi colindă străzile la întîmplare pînă cînd își dădu seama că se apropia tot mai mult de spital. Deodată înțelese cît de fără noimă era să umble pe stradă cînd putea sta în camera de la capătul coridorului, așa încît se duse la spital și luă loc în camera de așteptare. Se mai aflau acolo alți trei bărbați. Unul era un italian mătăhălos, cu o față trandafirie, binevoitoare, și cu lungi mustăți negre. Un altul, purtînd pălărie melon, avea mișcări precise și bruște ; își scoase carnețelul și făcea niște calcule meticuloase și dibace în legătură cu nu știu ce afaceri. Al treilea avea ochi triști și apoși, iar trăsăturile chipului său nu exprimau absolut nimic. Toți erau modest îmbrăcați ; dar ședeau toți împreună în agreabila sălită de așteptare cu palmieri și ficuși, cu ferestre mari dînd spre curte, și de unde se vedeau turlele bisericilor, acoperișurile marilor magazine, o largă panoramă a orașului pînă departe, la linia lată de apă albastră, dincolo de port, care era lacul. De la acea fereastră a unui etaj superior a spitalului, întregul oraș apărea întinzîndu-se dedesubt în lumina discretă, cenușie, a acelui început de după-amiază, și uneori soarele arunca o scînteiere pe vîrfurile aurii de clopotniță și pe turnuri.

Italianul voluminos își frecă gura cu palma și privind în jurul lui cu un rînjet larg i se adresă lui Mike :

— E primul ?

— Da, la mine e primul copil, răspunse Mike.

— Eu am cinci pînă acum. N-ai să mai simți la fel la al doilea, băiatule. Întreabă-i pe ceilalți, și italianul zîmbea radios, înălța nepăsător din umeri, rîdea și încerca să-l atragă în conversație pe omul cu pălărie melon și cu creion în mînă, dar acela aruncă doar o privire absorbită către italian, apoi mai notă alte cifre în carnețel. Simțim și noi, simțim, despre asta nu încape îndoială, ai ? zise italianul oftînd, și cînd se uitară toți unul la altul dînd aprobator din cap, Mike avu impresia că el și cu ceilalți bărbați făceau în realitate copiii, acolo, în acea mică încăpere, în timp ce soțiile se aflau afară, așteptîndu-i.

Peste cîtăva vreme doctorul Nolan intră și, așezîndu-se lîngă Michael, îi șopti că toate mergeau satisfăcător.

— Dar nu prea știu de ce merge atît de încet, zise el. Dimensiunile sînt toate perfecte. E bine înzestrată de la natură ; vreau să spun că e tipul femeii normale. Dilatarea a început de o bună bucată de vreme. E evident că fătul are o poziție puțin deviată.

— Ce-ar însemna asta ?

— E probabil puțin lateral. Nu vreau să fac uz de forceps decît dacă va fi neapărată nevoie. Voi lăsa să lucreze natura dacă soția dumitale suportă. Nu ne putem pronunța cu siguranță. Trebuie să așteptăm deocamdată, zise medicul. Vorbea pe un ton blînd și preocupat. Era un om liniștit, modest, cu o mare încredere în el însuși, dar care căutase să-și despoaie profesiunea de toată ostentația, dînd limpede a înțelege că atunci cînd o femie naște un copil, e vorba de un proces natural, iar lui nu i se putea cere decît să ușureze puțin durerea, afară de cazul cînd era absolut necesar să facă uz de instrumente. Odată însă ce proceda astfel, dădea dovadă de o neobișnuită siguranță.

Mike îl privi pe medic cu o așa de mare încredere în ochi și cu o atît de totală consimțire de a se supune voinței sale, încît acesta începu să se agite neliniștit. Lui Michael i se părea un lucru minunat faptul că medicul îi

împărtășea îngrijorarea pentru Anna, că se găseau uniți în această profundă preocupare, și îi zîmbi medicului cu o înfățișare de parcă ar fi fost gata să sară să-l îmbrățișeze și să-i spună „frate".

Pentru un motiv pe care nu-l înțelese, doctorul Nolan se simți adînc mișcat și adăugă :

— Poți fi sigur că voi face tot ce-mi va sta în putere. N-am s-o las să se chinuiască prea mult. Dar dilatarea a început, cum am mai spus, și de-aci înainte totul se poate desfășura în ordine.

Atunci o călugăriță înaltă, cu trăsături frumoase, intră în camera de așteptare și întrebă :

— Care dintre dumneavoastră este domnul Aikenhead ?

— Iată-l, e aici, soră, zise doctorul Nolan.

— Să trimit un preot la soția dumitale ? șopti călugărița.

— Dar ce este ? De ce mă-ntrebați acest lucru ? Ce s-a întîmplat ?

— E totul bine, zise ea, zîmbind cu gravitate. Dacă sînt catolice, le place să vină un preot, atîta tot.

— De ce au nevoie de preot ?

— În caz de moarte. Dacă merge prea greu, preotul le miruiește.

— Nu e nimic rău cu ea, soră ? N-are nevoie de așa ceva ?

— Care e religia soției dumitale ?

— Nu știu, zise el cu un surîs ca pentru a-și cere scuze.

— E o fată atît de simpatică, încît ar trebui să aibă o credință. De ce naționalitate este ?

— S-a născut aici. Părinții ei erau ucraineni. Nu cred că sînt oameni credincioși.

— Ce păcat ! zise călugărița, și vorbea cu o durere atît de autentică, în timp ce-și depăna printre degete mărgelele mari, de lemn, ale mătăniilor, și privea pe fereastră, încît Michael avu senzația că se petrecuse cu si-

guranță ceva înspăimântător ; încerca sentimentul că, în timp ce așteptau, se întîmpla un lucru pe care ei nu-l puteau înțelege, și care făcea din Anna o ființă cu desăvîrșire singură, și parcă el opusese un refuz categoric sorei, cînd aceasta dorise s-o ajute.

— Puteți face ceva pentru ea, soră ? întrebă el.

— Am putea s-o botezăm, dacă vreți, zise sora cea înaltă cu însuflețirea unei tinere fete.

— Ar fi foarte bine. Nu cred că i-ar displace. Ar fi minunat, zise Mike. Și nu strică dacă o botezați înainte.

Totuși felul cum călugărița se depărtă fără zgomot, plutind de-a lungul coridorului fără o filfiire a lungilor straie negre, îi evocă lui Mike imaginea morții și, biruit de spaimă, se uită cu ochi pierduți la ceilalți bărbați care așteptau împreună cu el nașterea copiilor lor, murmurîndu-și sieși : „Mă gîndesc la moarte și aștept o naștere". Și din străfundul lui, ca și cum ar fi așteptat mult ca să izbucnească, se înălță un strigăt nerostit : „Ce drept am eu să aduc pe lume viață ? Moartea a crescut neîncetat în mine. Moartea a fluturat în jurul meu. Îl aud și acum pe Dave. Îl aud și azi strigînd : «Mike, Mike, ajutor !» Și totuși l-am lăsat să se înece, iar acum stau aici și aștept ca propriul meu copil să vină pe lume".

Întorcîndu-se către medic, care între timp îi vorbise, îl întrebă :

— Ce spuneați ?

— Nu știu ce-ți îndrugi singur, omule.

— Mă gîndeam la teribila răspundere de a aduce o ființă pe lume.

— Ceilalți care șed și ei aici nu par să se gîndească la asta. Privește-i ! El însuși îi zîmbi italianului.

— Lor nu li s-a întîmplat nimic, murmură Mike. Sînt ca niște plante și, după legea lumii vegetale, dau sămînță și-atunci ies alte plante.

— Poate, dar nu e un lucru nou să ai un copil. Aici se nasc copii în fiecare noapte.

— Nu mă gîndeam la cei ce se nasc. Mă gîndeam la moarte.

— Şi mor aici oameni în fiecare noapte, zise medicul calm. Nu vor să moară, dar mor, şi totul e în ordine.

— V-aţi obişnuit cu lucrurile astea, domnule doctor. Le vedeţi cum se întîmplă, dar înţelegeţi că nu stau în mîinile dumneavoastră, că nu puteţi dispune de ele.

— Asta e-adevărat. Atunci ce te frămîntă ?

— Nu ştiu. Îmi închipui că e emoţia. Am să ies puţin pe stradă. La revedere, domnule doctor, zise el.

Trecuse multă vreme de la internare ; acum se lăsase amurgul, începutul unei nopţi de vară citadine, cu luminile care se aprindeau rînd pe rînd, cu lumea care se aduna în faţa vitrinelor. Şi de fiecare dată cînd vedea o femeie, Mike se gîndea la Anna. Se uita la automobilele lucitoare expuse în vitrine, noile modele ale anului, şi le fixa cu o atenţie atît de încordată, încît vînzătorii, văzîndu-l, ieşeau în pragul uşii. Mike ridica privirea şi rostea în gînd „Anna", pornind mai departe. Asculta strigătele băieţilor care vindeau ziare : „Ediţie specială, ediţie specială, totul despre marele incendiu", şi se întrebă unde avusese loc incendiul, apoi gîndi : „Anna". În vitrinele marilor magazine erau manechine suple purtînd ciorapi din cea mai fină mătase, iar el le privi multă vreme şi gîndi : „Poate n-am să mai văd niciodată asemenea ciorapi pe picioarele ei. Ar fi cumplit să mă uit mereu la oamenii de pe stradă, la obiectele din vitrină, să aud glasuri ori să citesc ziare odată ce ea n-ar mai exista". Pe urmă îl copleşi frica, deoarece îi încolţi în minte convingerea că era pe cale de a fi supus unei judecăţi hotărîtoare care i-o va lua pe Anna de lîngă el.

Cînd se întoarse la spital, în camera de la capătul coridorului nu mai aştepta nimeni. Socoti să rămînă acolo singur pe un scaun, cu ochii închişi, şi într-adevăr se aşeză, dar într-o clipă fu din nou în picioare, parcurgînd cu paşi lenţi toată lungimea coridorului. Tocurile răsunau tare pe pardoseala cu plăci de ceramică. Infirmierele treceau tot timpul, pe cînd el se învîrtea în apropierea camerei Annei. La un moment dat auzi un geamăt surd şi ştiu că venea de la ea. Geamătul acela îl răscoli

pînă în adîncul măruntaielor, înspăimîntîndu-l. N-ar fi crezut niciodată că un asemenea sunet ar putea ieşi din gura ei ; nici că ar putea să pună stăpînire pe el o spaimă atît de cutremurătoare. O soră medicală ieşi în grabă din cameră. Urmînd-o, o rugă stăruitor :

— Cum merge, spuneţi-mi, vă rog ?

— Mă duc să-i telefonez doctorului, zise ea.

— Ce înseamnă asta ?

— Că sîntem de părere că lucrurile au progresat binişor, zise ea.

Şi în scurt timp o scoteau pe Anna din cameră pe patul cu rotile spre sala de naşteri. Tocmai ajunseseră la capătul coridorului, cînd doctorul Nolan îşi făcu apariţia în smoking ; se uită la Anna şi porunci să fie transportată înapoi. Michael aşteptă cincisprezece minute, cît timp medicul rămase în cameră cu Anna. Cînd ieşi, îi comunică doar atît :

— Nu s-a schimbat mai nimic. Dilatarea continuă. Asta e tot ce pot să-ţi spun.

— Dar o transportau spre sala de naşteri.

— Nu ştiu de ce naiba au făcut asta, rosti medicul cu brutalitate. Sora mi-a telefonat că e gata să nască. A văzut destule femei născînd şi ar trebui să cunoască mai bine, dar uite că nu cunoaşte. Mă întorc peste o oră. Dacă nici atunci nu e pe punctul de a naşte, voi utiliza forcepsul. Şi într-un caz ca şi în celălalt, ţine minte că totul va merge bine. Am făcut acest lucru de sute de ori. Mă ierţi că ţi-o spun, dar am o mînă excelentă, şi bătîndu-l pe Mike peste genunchi, plecă.

Mike rămase singur în sala de aşteptare, privind panorama nocturnă a oraşului, unde luminile scînteiau formînd desene regulate pe fondul de întuneric. În noaptea aceea de vară, vuietul mocnit al circulaţiei urca pînă sus, la fereastra spitalului. Privind jos în stradă, Mike vedea mulţimea mişcîndu-se lent, apoi un ins sau altul se despărţea de gloată şi mergea mai departe singur, fiecare urmîndu-şi drumul distinct, fiecare dintre aceste suflete

vii ale orașului său purtînd zăvorît în sine tot ce cunoscuse ca entuziasm și iubire în timp ce-și urma calea proprie. Întreaga remușcare înăbușită în sine țîșni la suprafață, iar el bîigui : „Îmi pare rău, Dave. Știu cît de mult doreai să trăiești. Știu ce minunat e simplul fapt de de a continua să-ți duci viața, și asta era tot ceea ce doreai. Oriunde te vei fi găsind acum, Dave, vreau să știi că-mi pare rău. Mă poți auzi. Înțelegi că acum m-a biruit teama. Știi că sînt galben de frică acum și că nu pot îndura ca ea să moară". Vorbea astfel fiindcă, privind jos la străzile luminate, unde era viață și forfotă, avea siguranța absolută că atît cît mai rămăsese în țărînă, sub piatra de mormînt, din carnea roasă de viermi și din oseminte, nu-i mai aparținea lui Dave, și totuși Dave nu era mort, ci putea să știe acum ce gîndea el. „Nu cunoșteam nimic despre moarte", reflectă Michael. „În mintea mea însemna ceva mîndru și distant și destul de rece. Oricine se poate gîndi la clipa săvîrșirii din viață. Oricine poate afirma că nu-i pasă dacă își va sfîrși zilele. O duci înainte sau n-o mai duci. Ești ca un sunet minunat, și pe urmă poate devii un ecou al acelui sunet. Dar mie mi-e teamă pentru că o iubesc, și asta e cu totul altceva." Toate felurile de-a muri i se perindau prin minte în timpul acelei așteptări ; bătrînul pașnic așteptîndu-și sfîrșitul într-o iarnă, cu răbdare și cu un zîmbet pe buze ; morțile eroice strălucite, acceptate de bunăvoie, ale martirilor, care de fapt nu puteau fi numite morți ; morțile frumoase, morțile proslăvite ; morțile zadarnice ale ostașilor care își trag cu greu sufletul și se sufocă în tină. Moartea mamei lui fusese ca o orbire care se insinuează încet ; și existau morți plăcute, liniștite, care-i făceau pe toți să rostească grav : „A murit de moarte bună, cu mîngîierea religiei". Asemenea stingeri din viață își aveau, fără îndoială, locul înalt și semeț în ierarhia morții ; dar nu însemnau același lucru cu moartea unei ființe tinere, părăsind lumea la începutul verii, în vremea trandafirilor și a ierbii verzi ; pentru o astfel de ființă nu putea exista consolare, căci deși înălța rugi : „Nu vreau să mor,

ah, nu vreau să mor", închidea ochii pentru vecie în timp ce soseau adierile calde dinspre sud. „Anna dorește să trăiască. Dorește neînchipuit de mult să trăiască. Ne iubim unul pe altul." Pe urmă însă repeta într-un fel conștiincios și tenace : „Nici Dave nu dorea să moară. Era tînăr și el, și glasul îi răsuna înnebunit."

În timp ce asculta, ca și cum ar fi vrut să audă calitatea precisă a fiecărui sunet, cît de neînsemnat, spaima creștea în el monstruos, și gîndul i se duse la felul cum își lipise el urechea de carnea Annei, seară de seară, ascultînd cel mai vag sunet al vieții care creștea în ea. Lunile acelea fuseseră o nespus de frumoasă pregătire. Se gîndea la cei care scoteau copilul din trupul Annei în sala de nașteri, și își apăsă pumnii de geam, simțindu-se balansat în chip precar în eternitatea dintre viață și moarte. „Nu mai pot să-ndur. Aduc viață pe lume. Izgonesc viața dincolo de lumea asta. Dăruiesc și iau, și iar dăruiesc și iau. Nu sînt creatorul lumii, totuși. Da, nu sînt Dumnezeu. Am să înebunesc. Cu toate astea aduc și izgonesc viață", și privi în jos spre luminile marelui oraș, bodogănind, „întocmai ca un demiurg. E vreo dreptate într-asta ? N-am avut de gînd să folosesc cuvîntul dreptate, fiindcă îmi dau seama că nu înțeleg deloc ce înseamnă. Și totuși sînt ca însuși Dumnezeu. Undeva pe-acolo, tatăl meu umblă pe străzi și își dorește numai dreptatea, dar eu am depășit ideea asta și nu știu ce înseamnă. Știu numai că Anna va trebui să moară, și că acest lucru nu va fi nedrept. Dar eu nu vreau dreptate. Cine de pe fața pămîntului și-a dorit vreodată dreptate cu adevărat ?" Și atunci încetă să mai reflecteze, rămase nemișcat și șopti :

— Doamne, ai milă de mine. Nu vreau dreptate, vreau îndurare. Ai milă de mine.

Cînd auzi un sunet pe acel nesfîrșit coridor, se întoarse și văzu două infirmiere intrînd grăbite în camera Annei. Peste puțin ieșiră împingînd patul cu rotile al Annei afară din cameră. Alergă după ele și întrezări chipul Annei, palid și nemișcat. O auzi scoțînd un geamăt

slab. Își dădu seama că-i simte suferința, că avea pentru ea o compătimire imensă, dar dintr-o dată simpatia, tandrețea, grija cuiva în comparație cu atîta suferință i se părură un biet lucru detașat și mărunt.

Sora șefă îi spunea :

— Vă rog să semnați hîrtia aceasta, domnule Aikenhead. Este consimțămîntul pentru intervenția chirurgicală, în caz de necesitate, atîta tot.

Degetele îi erau amorțite și stiloul îi tremura în mînă. Sora schiță un zîmbet și spuse :

— Soții întotdeauna simt mai mult.

— Simt al dracului, zise Michael. Ei nu-i plăcu expresia și se răsuci de îndată de lîngă el.

Momentul pe care îl așteptaseră atîta timp venise, și, rămas singur, închise ochii. I se părea că vede o întindere de apă în întunericul nopții. I se părea că aude clipocitul apei. Acum era sigur că ea nu va trăi. Va muri în noaptea aceea, și va muri despărțită de el. Infirmierele care treceau erau nedumerite de calmul și imobilitatea chipului său în timp ce măsura cu pași lenți coridorul. Parcă nu mai știa unde se află. Încerca doar să se deprindă cu ideea dispariției Annei, cu imaginea Annei moartă. Deodată se opri în loc și își dori să fie capabil să se roage. Sufletul lui năzuia să poată înălța o cît de mică și simplă rugăciune, dar îi venea foarte greu să-și dea seama cui să-i adreseze ruga, căci toți i se păreau neînchipuit de depărtați, deși dorea din toată inima să-i invoce, și cunoștea nume de sfinți, numele lui Iisus ; toți păreau să aparțină unor alte vremuri pentru care ființa lui n-ar prezenta nici un interes. Totuși simțea nevoia să se roage, și începu foarte încet, deoarece cuvintele îi apăreau ciudat ; pronunța fiecare cuvînt cu o teribilă ezitare, ca și cum ar fi trebuit să-l cîntărească pe fiecare ca să vadă dacă crede în mod sincer și dacă prețuiește deplina semnificație a cuvîntului. „Tatăl nostru, carele ești în ceruri, sfințească-se numele tău, vie împărăția ta, da, vie împărăția ta, facă-se voia ta", și dădu din cap încet în semn de acceptare și la această din urmă invocație. În

timp ce repeta acele cuvinte de implorare, zgomotele orașului pătrundeau pe fereastra deschisă, și o femeie gemu la capătul opus al coridorului, dar el nu auzea nimic, căci înăuntrul lui era o liniște desăvîrșită. Cînd isprăvi, avu sentimentul că acceptase viața așa cum îi fusese dată, și moartea așa cum urma să vină.

Doctorul Nolan spusese că-i va telefona infirmierei de serviciu de la extremitatea coridorului. Michael uitase de asta. Ea se apropie de el neauzită, cu pantofi tălpuiți cu cauciuc, și îi atinse brațul înainte ca el să-și dea seama.

— Doctorul Nolan e la telefon, zise ea.

Nu mai dăinuia în Mike nici o speranță în clipa cînd se îndreptă spre aparat.

— Da, domnule doctor, rosti el calm.

Medicul îl anunță :

— E băiat. Soția dumitale e bine. Ne întoarcem imediat în cameră, și închise aparatul.

Îi arătară mai întîi copilul. În timp ce sora ținea pruncul în brațe, el privi cu pătrundere fața roșie și supărată, examinînd îndeosebi bărbia și forma capului, ca un tată cu experiență, apoi dădu liniștit din cap pentru a-și exprima satisfacția.

Cînd o revăzu pe Anna, arăta extenuată și somnolentă după eter, și fiecare trăsătură a chipului ei suferise o încordare maximă. Zăcea sub cuverturi de parcă ar fi zăcut acolo de un an de zile, cu trupul eliberat de toată greutatea sarcinii. Glasul i se auzi într-o șoaptă slabă, de neîndurat, cînd el îi luă mîna în care nu mai era parcă nici un strop de sînge.

— S-a terminat cu bine, Mike. Ai văzut copilul ?

— L-am văzut.

— N-am avut dreptate cînd spuneam că va fi băiat ?

— Are forma capului foarte frumoasă, Anna.

— O să-i spunem Micul Mike, șopti ea.

Pe urmă trebui s-o părăsească, și coborî cu ascensorul pînă jos în stradă. De îndată ce se văzu afară, îi veni poftă să alerge. Încîntarea și uimirea parcă îi dădeau

aripi și ar fi vrut să plutească de-a lungul străzii. Această nouă, cu totul deosebită fericire se găsea într-un echilibru atît de fragil în sufletul lui, atît de aproape de un entuziasm fără margini pe de-o parte și de tristețe pe de alta, încît avea senzația că o cît de ușoară stridență ar împinge-o spre limita critică a rezistenței, iar el n-ar putea să-i îndure sfărîmarea.

Chiar după ce se întoarse acasă, în mica lor locuință care i se părea pustie fără Anna, tot mai păstra în el instabila, sfioasa fericire. Îi era foame și își pregăti ceva de mîncare, pe urmă nu fu în stare să mănînce. Se simțea frînt de oboseală, dar nu putea dormi. Se culcă în pat și luminile de-afară umplură camera de umbre, iar el întindea mîna din cînd în cînd și atingea locul unde Anna dormise de-atîtea ori lîngă el.

CAPITOLUL XXXI

Se părea că nu era de făcut nimic altceva decît s-o urmărească pe Anna zi după zi. Ea era mulțumită să-și vadă de copil, și nenumăratele treburi îi ocupau tot timpul. De fiecare dată cînd îi vorbea lui Mike, el asculta cu răbdare, nu surîdea niciodată, arătîndu-se însă dispus s-o ajute în orice fel cu putință. Uneori pe fața lui slabă, plină de gravitate, se așternea un aer încurcat. Erau momente cînd ea îi vorbea și el nu părea c-o aude ; atunci ea rămînea tulburată, nu-l pierdea din ochi și se neliniștea puțin. Începu să intuiască tăcerea și tristețea din el, și avea siguranța că îl mistuie vreo boală pe care ea n-o putea înțelege, de aceea nu-i pomenea despre notele de plată de la băcănie sau despre chiria restantă. Cînd se mișca prin cameră știa că el o urmărește din ochi ; se întorcea pe neașteptate, iar el îi zîmbea timid, și atunci chipul lui i se părea liniștit, frumos și plin de uimire copilărească.

El mai obținu două săptămîni de lucru la Compania Lake City de lumină, căldură și electricitate, și existau promisiuni pentru viitor.

Cînd rămînea singur ca să aibă grijă de copil, care era culcat într-un coșuleț așezat pe cufărul dintr-un colț al camerei, un coș pe care îl primiseră de la măcelar și îl căptușiseră cu bucăți din rochii vechi, el punea uneori coșulețul pe jos și-l lăsa pe copil să se întindă în voie pe covoraș. Ședea turcește și își urmărea băiatul răsucindu-se, dînd din picioruşele lui durdulii sau izbindu-și în obraji pumnii mici, roșii și strînși cînd țipa după Anna. O după-amiază întreagă stătu Mike astfel, meditativ, supraveghind copilul, aplecîndu-se înainte uneori și încruntînd din sprîncene cînd sugarul se vînzolea agitat și urla.

Anna era plecată la cumpărături ; cînd intră pe ușă și-l văzu șezînd acolo grav, legănîndu-se înainte și înapoi din șolduri, o cuprinse teama, nu numai pentru că fața lui arăta palidă și imobilă, dar fiindcă nu făcea nici o sforțare ca să aline țipetele copilului.

Se repezi spre ei, se așeză și ea pe jos, luă în brațe pruncul înfometat și, în timp ce-și desfăcea rochia la piept ca să-i dea să sugă, spuse :

— Mike, dragule, ce-i cu tine de cîteva zile ? Cînd îți vorbesc, doar te uiți la mine și zîmbești cu gîndul dus. Într-un fel ești mai drăguț ca niciodată, dar de ce ești atît de închis ? Lucrurile vor merge bine, Mike. Eu nu-mi fac griji. N-are nici un rost să te frămînți. La ce te gîndeai, cînd ședeai aici ?

— Căutam să înțeleg ceva.

— Ce căutai să-nțelegi ?

— Mă întrebam de ce vor oamenii să sufere, vorbi el cu un aer solemn.

Ea avu un surîs luminos, abia auzindu-l, fiindcă tocmai atunci copilul își afundase capul în sînul ei ca un înfometat și începuse să sugă ; și în timp ce ea ținea bărbia în jos, lipită de propriul ei piept și, cu ochii la prunc, scotea un sunet surd, alinător, nu mai exista altă

viață sau altă lume pentru ea decît universul făurit între ea însăși și copilul pe care îl hrănea la sîn. Dar după ce sugarul începu să tragă bine, ridică ochii și-l întrebă :

— Ce spuneai tu, Mike ?

— E uluitor, zise el. Știu de ce suferă oamenii în mod intenționat. Își spun că suferința îi apropie de Dumnezeu. Poate că îi apropie, numai că eu cred că apropierea se realizează altfel. Ființa supremă devine conștientă de existența noastră atunci cînd suferim. Din cauza asta poate că e bine să cunoaștem suferința. Altminteri s-ar putea să fim dați uitării. Trebuie să-i amintim Atotputernicului că existăm. Dacă suferim, Atotputernicul se interesează de noi, ne dăruiește îndurarea sa și putem fi consolați. Suferă, și ai astfel prilejul să-l descoperi pe Cel-de-Sus. Toate astea le-am închipuit în minte observîndu-l pe Micul Mike. Cînd suferă de ceva, țipă, are nevoie de tine, și tu alergi și-l potolești. Uneori își face rău în mod deliberat. Tu ești Atotputernicul pentru el, și dorește să-ți atragă atenția. În acest caz înseamnă că e puțin mistic. Ai să vezi cum continuă pe măsură ce crește. Are să se priceapă întotdeauna să-ți cîștige dragostea. Într-o bună zi s-ar putea să fie mai ambițios și să dorească dragostea divină, și atunci va încerca să atragă atenția asupra lui prin suferință.

Anna așeza pruncul la locul lui în coșuleț și îl ducea pe cufăr ; după ce isprăvi, se întoarse spre el și întrebă cu simplitate :

— De ce vorbești în felul ăsta, Mike ?

— Nu știu, zise el.

— Vorbești serios ?

— Nu știu.

— Parcă n-ar fi vorbele tale. Sînt gînduri cinice și zbuciumate, totuși pari cît se poate de serios, Mike.

— Poate că glumeam, sau glumeam numai pe jumătate, dar, oricum, de cîteva zile mi-e mintea ca ametită. Îmi vorbesc singur și mai tot timpul mă iau în glumă pe mine însumi.

Știa că ea e neliniștită, și se arăta copilăros, timid, aproape lingușitor în dorința arzătoare de a îndrepta lu-

crurile în ochii ei. Ridicîndu-se de jos, începu s-o ajute să pună masa pentru cină, dar încă nu terminaseră cînd ea se duse la fereastră și rămase acolo singură privind cum se lasă înserarea peste oraș, iar chipul îi era solemn și frămîntat de întrebări. Deodată zise :

— Tu crezi în vise, Mike ?

— Nu știu nimic despre vise. De ce mă întrebi pe mine despre subiectul ăsta ?

— Crezi în vise, cît de cît ?

— Da, cred în vise, dar nu sînt freudian.

— Noaptea trecută am visat că mă aflam într-o casă în care am locuit la Detroit, și în cameră era un cămin cu plită deasupra, iar capul tatii se ridica mereu din vatra căminului și încerca să-mi spună ceva.

— Ce încerca să-ți spună ?

— Nu știu. Încerca să-mi spună ceva anume.

— Trebuie să știi ce încerca să-ți spună.

— Nu, nu știu. Am avut visul ăsta de trei ori. Și mereu încearcă să-mi comunice ceva. Ce poate să însemne ? O, Mike, arăta atît de îngrijorat !

— Visurile au sensuri contrare. Nu te poți lua după vise.

— Dar arăta atît de măcinat de griji ! Poate e bolnav.

— Probabil că nu e bolnav.

— Poate că au nevoie de mine acasă.

— Nu înseamnă asta.

— Atunci ce înseamnă ?

— De unde să știu eu ? Nu poți să te iei după vise. Din păcate, sîntem niște freudieni.

— Mike, am o presimțire că se întîmplă ceva aici, la noi, de care eu nu știu. Am sentimentul că sînt lucruri pe care s-ar cuveni să le cunosc.

— De ce-ai vorbit despre visul ăsta ?

— Am impresia că totul e ceva lăuntric, în mintea mea. Mă gîndesc la tata fiindcă mi-a fost totdeauna foarte apropiat, și aș dori să-mi spună el dacă poate.

— Anna, fii liniștită. N-am să mai continui să vorbesc în felul ăsta stupid. Nu vreau să mai vorbesc despre visul tău. N-ar trebui să ai asemenea vise. Sînt sigur că-ți fac rău. Te-ai frămîntat și m-ai urmărit atent, nu-i așa? De ce te frămînți? N-am făcut nimic ca să-ți tulbur liniștea, Anna. Punîndu-i mîinile pe umeri, o atrase la pieptul lui, dar era atît de agitat, încît o făcu să tresară speriată. Ea încercă să rîdă, pe urmă rîsul ei continuă sunînd fals, nestăpînit, pînă cînd rîse și el forțat, prostește.

Ușoara stinghereală care se strecurase între ei persistă toată seara, și amîndoi rămaseră tăcuți; dar abia după ce se culcară, cînd lumina era stinsă și pruncul adormit, doar un mănunchi din razele lunii albind capătul patului, Anna vorbi, ca și cum nici n-ar fi întrerupt conversația.

— Mai e un alt fel de vis, Mike, un vis cu ochii deschiși, care vine din dragoste. Nu mă supără fiindcă știu că izvorăște din preaplinul inimii. Dar, din păcate, cu cît iubești mai mult, cu atît ești mai muncit de temeri. Stau și visez cu ochii deschiși și o dată îl văd pe Micul Mike cum cade din coș, și-atunci mă trec fiorii și mă trezesc la realitate. Sau te văd pe tine umblînd pe stradă și nu traversezi cu atenție. Mergi cu capul în jos și un vehicul e gata să te lovească, și sufăr cumplit. Uneori ne vedem noi trei împreună undeva la înălțime, și pe urmă începem să cădem. Văd tot felul de năpaste care se abat asupra noastră, ne lovesc. Alteori sînt ca o fetiță mică și mă văd înfăptuind vitejii, salvîndu-te pe tine și pe Micul Mike de la dezastru. În cele din urmă tăcu, și după o clipă o auzi rîzînd încetișor. Nu te supără genul ăsta de vise, șopti ea.

— Nu, sînt vise drăguțe, răspunse el.

— Știu că sînt, adăugă ea. De multe ori am vise foarte reușite în felul ăsta. Noaptea bună, Mike.

— Noapte bună, Anna.

Zăcea așa întins, așteptînd să mai treacă orele, înfricoșat de lunga noapte și de gîndurile care veneau odată cu ea. Dobîndise o rutină a acestor nopți fără somn. Întîi stătea așa, căutînd să-și amintească întîmplările mărunte din timpul zilei, ca, de pildă, momentul cînd privise pe fereastră soarele dimineții și se gîndise că într-o zi se va plimba prin parc cu băiatul lui ; dar acum, cînd o rechema în gînd, imaginea care fusese atît de frumoasă pălea ; evocată, nu-l mai atrăgea în mod deosebit. Pe urmă se gîndi la rîsul molatic al Annei înainte de a adormi, și nici rîsul ei, cînd își fixa gîndul asupra lui, nu-i mai plăcea. Se străduia din răsputeri să-și amintească de ceva care să-i pară colorat și luminos, ceva care să strălucească, să aibă viață și în întunericul nopții, dar nimic din cele vii nu rămînea substanțial sau atrăgător. Noaptea, nimic nu mai trăia pentru el, și repeta mereu, despre una ori despre alta : „Degeaba. Nici asta n-are nici un haz".

Își simțea trupul ostenit, îi era lehamite, totuși ochii îi rămîneau deschiși. Ajunse între timp ca pe la mijloc de drum, în rutina universului nocturn al disperării lui. Începea să recapituleze în minte gînduri familiare, ca și cum le-ar fi recitat : „Orice aș face, oricîtă bunăvoință ar fi în mine să conlucrez cu oamenii, să nădăjduiesc alături de ei, să mă unesc cu ei sau să uit de mine însumi, nu izbutesc atîta timp cît în sufletul meu se dă o luptă. Sînt singur".

Își îndreptă gîndul spre toți cei pe care îi cunoștea în oraș, și care într-un anumit fel îi semănau, pentru că sufletele lor nu-și găseau astîmpăr și în viața lor lăuntrică era o ruptură. Îl vedea pe Nathaniel Benjamin, convertitul la creștinism, zîmbind fericit ; pe urmă îl auzea deodată țipînd mînios și zbierînd ; după care Nathaniel plîngea în inima lui, dîndu-și seama că e ros de păcatul mîndriei. Cu cîteva zile în urmă îl întîlnise pe Huck Farr pe stradă, iar Huck îi spusese :

— Pentru numele lui Dumnezeu, unde-ai fost Mike ? Nu te-am văzut de-o viață, bătrîne. Ca să schimbăm placa,

hai să mergem într-o seară undeva împreună. Ce mai face femeiușca aceea, Anna și cum o mai cheamă, care încerca să pună mîna pe tine ?

Era ușor pentru Huck. Descoperise frățietatea bărbaților în pasiunea după femei. Apoi era Bill Johnson, revoluționarul. Era greu de lămurit cazul lui Bill ; uneori, părea că posedă stăpînire de sine și că e isteț la culme, dar persista să se afunde. Era sigur însă în privința soției lui Bill, care sărea ca o lăcustă de la o cauză la alta ; și i se părea hazliu s-o știe comunistă, dat fiind că trecuse prin atîtea metamorfoze și încă nu terminase. Toți își dădeau silința să uite. Poate că tînărul Dave Choate știa de ce bea, dar era o cale prea facilă pentru vremurile pe care le trăiau. Toți semănau cu el înșuși, doar că unii deveneau catolici și alții comuniști, și era păcat pentru catolicism ca și pentru comunism, fiindcă oameni ca aceștia din generația sa nu făceau decît să îngrămădească haosul din propriul lor suflet peste tot ce atingeau. Astfel de oameni erau ca și el din următorul punct de vedere : că nu-și puteau afla pacea sau demnitatea sau unitatea cu nimic pe lume, cît timp înșuși sufletul lor nu era sincer și întreg.

Pe urmă întoarse capul pe pernă și văzu cum razele lunii atingeau o latură a chipului Annei, o mică parte a creștetului și dădeau la iveală formele trupului ei sub cuvertură. Ridicîndu-se în cot, îi privi atent fața. „Ce delicat și dulce îi e somnul în noaptea asta. N-are visuri rele acum", gîndi el, și un dor nespus îi invadă inima, pe cînd îi veghea fața albă în umbrele întunericului. „Ea este tot ce nu sînt eu", reflectă el. Ea mergea înainte zi după zi, trăind, iubind și înfățișînd vieții înconjurătoare plenitudinea și integritatea propriei ei ființe. Dacă a fi sărac cu duhul însemna a fi lipsit de falsă mîndrie, a fi îndeajuns de smerit pentru a uita de sine, atunci ea era dintre cei săraci cu duhul, pentru că se dăruia pe ea însăși fiecărui lucru cu care venea în contact, vieții fără inhibiții, se pierdea în plinătatea lumii, și pierzîndu-se

pe ea însăși descoperea lumea și își ținea în stăpînire propriul suflet. Cei ca ea puteau avea totul. Puteau moșteni pămîntul.

Atunci îi șopti fără s-o trezească :

— Ah, Anna, nu mai pot îndura viața asta. Nu știu ce se petrece înlăuntrul meu. Încerc să mă cramponez de tine, totuși te pierd pe zi ce trece. Mi-e teamă de mine însumi. Dacă-mi ies din minți, te-am pierdut pentru totdeauna.

CAPITOLUL XXXII

Într-o noapte se deșteptă speriat, fiindcă avea siguranța că Anna nu se găsea lîngă el, în pat. Se vedea anevoie în obscuritatea încăperii. Apoi îi auzi mișcările liniștite, pasul tălpilor goale, și privi spre ungherul de unde auzise sunetul, iar după un timp, cînd ochii i se deprinseră cu întunericul, o văzu aplecîndu-se peste coșuleț. O clipă rămase nemișcată, iar el se temu de tăcerea ei.

— Anna, șopti el, ce s-a întîmplat ?

Ea veni tiptil înapoi la pat și se urcă alături de el.

— Nu s-a întîmplat nimic, răspunse ea.

— De ce te-ai sculat ? Ți s-a părut că e ceva în neregulă ?

— Așa mă scol cîteodată noaptea, zise ea. Ascult ca să-l aud pe copil respirînd, și cînd nu-l aud, mă tot gîndesc dacă nu cumva s-a sufocat. Ar fi atît de ușor, nu ? În noaptea asta am ascultat, dar n-am putut să-l aud. Ar putea muri acolo, în coșulețul lui, fără să am habar. M-am dat jos din pat ca să văd dacă respiră normal. Am mai făcut asta și altă dată.

— Respiră normal ?

— Da, respiră bine. Acum pot să adorm iar.

Cînd Anna își petrecu brațul după el strîngîndu-l la piept, o simți atît de aproape, încît nu mai putu răbda să-i ascundă nimic. Simțea o nevoie cumplită de a dis-

truge ultima barieră dintre ei, de hatîrul bunei lor înțelegeri, de aceea spuse :

— Anna, nu mai pot continua astfel. Am să mor într-un fel sau altul dacă las lucrurile așa. Anna, tu ești atît de bună, trebuie să mă asculți. Să nu mă părăsești. Să mă iubești mai departe. Totul va fi bine dacă-mi spui numai că poți să continui să mă iubești, orice s-ar întîmpla. Dacă aș fi sigur de asta, totul va fi bine, indiferent ce ar interveni.

— O, Mike, mă sperii ! Ce-i cu tine ?

— Nu mai pot suporta.

— Nu înțeleg ce vrei să spui, Mike. Mă sperii.

— E vorba de tatăl meu și de Dave Choate, băiatul care s-a înecat. Am acceptat să fie învinuit tatăl meu, am îngăduit să-l zdrobească durerea, și eu sînt cel vinovat fiindcă eu l-am lăsat pe Dave să se înece.

— Nu știi ce vorbești. Te-ai simțit rău.

— Știu ce vorbesc. M-am străduit atîta vreme să tac.

— Mike, mă necăjești. Nu e frumos.

— Lasă-mă să-ți spun, Anna. Nu vezi că simt nevoia să mă destăinui ? Dave n-o lăsa pe Sheila în pace. Nu voia ca ea să se mărite cu Ross și-atunci i-a spus că mama noastră a fost nebună. Am ieșit împreună cu el cu barca pe lac, dar nu doream decît să discutăm.

— Adică a fost un accident, Mike.

— N-am vrut să vîslesc spre mal, iar el a sărit din barcă.

— A sărit singur.

— Da, dar eu nu l-am lăsat să înoate spre țărm, și-atunci el s-a îndreptat spre malul opus.

— Și ce-a făcut ?

— Rîdea.

— Dacă rîdea, totul a fost în regulă între voi.

— Îl aud și astăzi cum rîdea. Văd cum luceau razele lunii pe creștetul lui cînd scotea capul afară. Pe urmă a pierit în apa neagră a lacului.

— Totul e-n ordine, Mike, dacă rîdea.

— Țipa tare, înnebunit de groază. Nu-l vedeam, dar îl auzeam țipînd, și ședeam pe loc mistuit de ură. L-am lăsat să se înece. Tu nu-nțelegi cîtă ură mocnea în mine pentru el, pentru mama lui, și chiar pentru tata.

— Nu erai lîngă el. Nu l-ai fi putut salva. Știi și tu asta.

— L-am lăsat să se înece, Anna. Nu m-am clintit din loc ca să-l ajut. N-am dorit să mă clintesc. Știu prea bine ce era în inima mea.

Atunci ea îl crezu și se lăsă încet înapoi pe pernă, cu capul întors de la el, și cu un mănunchi de raze argintîndu-i părul. Destăinuirea era împlinită, și îl durea inima privind-o. Cu sfială întinse mîna ca să-i mîngîie capul, ca și cum n-avea să-i mai fie îngăduit niciodată să facă acest gest, dar ea nu-i vorbi, nici nu se întoarse spre el să-l privească, doar plîngea încetișor.

— Ne va zdrobi, îmi dau seama, așa cum m-a zdrobit pe mine, zise el. Sărmana mea Anna, nu mai știam ce să fac.

— De ce nu mi-ai spus mai înainte ? șopti ea.

— Mi-era teamă că te pierd.

— Atunci de ce îmi spui acuma ?

— Simțeam în mine cum te pierd fărîmă cu fărîmă. Îmi lunecai printre degete, pentru că mă gîndeam mereu că-mi voi ieși din minți. Nu-mi păsa că trebuie să declar la poliție. Dar ție, nu puteam suporta să-ți destăinui, din cauză că ești atît de bună. Continuă să vorbească întretăiat, întins alături de ea în întuneric ; vorbea domol, cu pauze lungi, poate așteptînd un răspuns, dar ea părea că nici nu-l aude. Nu mișca nici un deget. La un moment dat oftă. Apoi se ridică încet, aprinse lumina și rămase în picioare, țeapănă în cămașa de noapte, uitîndu-se fix la el.

Ședea culcat, cu un braț sub capul rezemat pe pernă. Ținea ochii larg deschiși, iar chipul, deși arăta nespus de obosit, slăbit și palid, îi era destins, aproape calm, într-o expresie de totală renunțare ; Mike arăta cu desăvîrșire învins, totuși întrucîtva mulțumit, ca și cum

pierzînd totul și nemaiașteptînd nimic ar fi aflat un fel de pace lăuntrică. Apoi întorcînd puțin capul spre ea, rosti pe un tot egal :

— De ce ai aprins lumina ? Ai să-l trezești pe Micul Mike.

Dar ea nu fu în stare să-i răspundă, clătină doar din cap, și mîna îi tremură cînd o duse la obraz.

— Nu te uita așa la mine, Anna, te rog, șopti el.

— Mike, Mike, nu pot să suport văzîndu-te cum zaci acolo cu expresia aceea pe față, Mike. Nu poate fi așa. O, nimic pe lume nu poate fi așa, zise ea, fiindcă începuse să înțeleagă toată suferința, spaima și rușinea care îl mistuiseră atîta vreme ; totuși chiar acum, cînd după înfățișarea lui s-ar fi zis că nu va mai avea niciodată vreo mîndrie și nu va mai cunoaște speranța, părea mulțumit că se eliberase cel puțin de taina nefericirii lui.

— Stinge lumina, repetă el.

— Bine, spuse ea, și după ce se încălzi în pat alături de el, parcă îi era oarecum teamă să-l atingă, atît de multă milă și dragoste i se revărsa în suflet.

— Înțelegi că numai de frică să nu te pierd continuam să tac, spuse el.

— Să mă pierzi ? zise ea, sărind în capul oaselor. Ce ai de gînd să faci, Mike ?

— Trebuie să mă duc la poliție, pentru ca tata să fie disculpat și să-și poată regăsi demnitatea vieții.

— Ai să spui că tu ai săvîrșit fapta ?

— Da.

— Mike, nu te las să te duci la poliție. Să nu faci asta.

— Trebuie să mă duc.

Lipindu-și capul de el, îl sărută ușor și-i șopti :

— Eu te cunosc mai bine decît oricine, Mike. Pot să jur că-ți cunosc sufletul. Jur că ești iubitor și bun, și că dorești să faci binele. Orice lucru ni s-ar întîmpla nu mă va putea face să simt altfel. El rămase tot nemișcat, iar ea îl sărută din nou.

După un timp, Mike începu să-i șoptească în întuneric.

— Tu nu știi ce bună ești, Anna. Nu știi cîtă bunătate am simțit eu în tine și cu cît nesaț am dorit să simt tot mai multă.

— Nu te gîndi la mine, Mike. Ia-mă în brațe și-atunci am să știu că n-ai greșit. Dar pe urmă îi vorbi cu glas sugrumat, fiindcă nu putea să îndure felul cum plîngea acolo, alături : Dragul meu, dragule, te iubesc, îi spuse.

— Anna, îmi pare rău, zise el. Îmi pare neînchipuit de rău. Ți-ai risipit sentimentele cu mine.

Dar după un răstimp începu să vorbească aproape cu însuflețire, acum că era sigur de dragostea ei ; îi vorbea ca un copil, povestindu-i despre familia și copilăria lui, despre părinții lui, despre doamna Choate și Dave. Frămîntarea de a expune totul cu acuratețe creștea în el, și uneori bîjbîiia după cuvîntul precis, deși glasul îi rămînea tot ca o șoaptă. După ce isprăvi, nemaifiind capabil să mai adauge ceva, rosti cu ardoare disperată :

— Nu mi-e frică deloc, Anna. Acum problema e simplă. Mîine declar la poliție.

Ea rosti atunci cu glasul frînt de neliniște :

— Nu fi ridicol, Mike. De ce vrei să declari la poliție ? Cine e poliția ?

— Mă gîndesc la tata.

— Ce are a face poliția cu dreptatea, cu tine și cu tatăl tău ? Ce-i privește pe ei ?

— E singura cale de a îndrepta lucrurile. Cînd vor ști ei, va ști tot orașul. E timpul s-o fac. Nu mă voi simți despovărat pînă n-o voi face.

— Nu te vor crede. Asta e doar povestea ta. Erai departe cînd s-a înecat.

— Ba mă vor crede.

— Mike, tu vrei să fii drept. A te preda la poliție nu înseamnă nimic pentru nimeni. E stupid. E fără sens. E un gest lipsit de înțeles. Nu face asta, Mike, îl imploră ea.

— E singura cale care există pentru a-mi regla socotelile cu toată lumea.

— Ceea ce te făcea să te simți atît de vinovat era ura din sufletul tău. Nimeni nu-ți va înțelege această vină. Nimeni decît tu însuți. Mi-ai spus că el rîdea și se depărta înotînd. Nimeni nu va crede ce povestești. Mike, dragule, te rog, te rog din suflet, nu face neghiobia asta.

— Ce altceva pot să fac, Anna ? întrebă el. În tentativa ei de a-l constrînge punea atîta patetism, încît el ezită o clipă și o privi zăpăcit.

— Singura dreptate pe care o datorezi e față de tatăl tău, zise ea, zîmbindu-i cu elan. Ce are a face justiția organizată cu sentimentul care e în inima ta ? Ce legătură are poliția cu dreptatea, cu tine și cu tatăl tău ?

— Am îngăduit să-l zdrobească răutatea și bîrfeala și n-am făcut nimic ca să opresc acest lucru.

— Îmi amintesc de tatăl tău. Mi-aduc aminte cum l-am cunoscut la tine în cameră. Era un om bun, zise ea. Nu-i dădu timp de răspuns. Fața ei era apropiată de urechea lui. Cuvintele i se revărsau șuvoi, cerînd cu înflăcărare făgăduiala că el nu va alege altă cale decît calea ei. Promite-mi că te vei duce mai întîi la tatăl tău. Trebuie să-i destăinui lui, și apoi ai să faci așa cum dorești. Promite-mi asta. Hai, fă asta pentru mine !

— Îți promit. Oricum, se cuvine să fac întîi acest lucru.

— Du-te la el ca un fiu și spovedește-i-te. Spune-i că ai greșit și că vrei să îndrepți lucrurile pentru el.

— Am să mă duc la el și-am să-l rog să mă ierte. Nu e tîrziu nici acum, Anna. Încă nu e miezul nopții. Știu unde locuiește. Ne-a dat adresa Sheila. Mă duc acum. Dacă doarme, am să-l trezesc, zise el și, dîndu-se jos din pat, aprinse lumina.

Ea era ghemuită în pat, dezvelită, cu fața încă plină de înflăcărarea rugăminții pe care i-o adresase, cu ochii strălucitori ; cămașa de noapte i se răsucise în jurul trupului, iar lumina arunca reflexe sclipitoare pe umerii ei goi și pe sînii albi. Pieptul i se ridica și se lăsa neîntrerupt, în timp ce încerca să-i zîmbească. Apoi îl chemă cu glas calin către ea, și privirea ei exprima dorința :

— Mike, nu pleca acum.

— Mai bine să mă duc acum şi să termin.

— Aşteaptă pînă dimineaţa, Mike. Să stăm împreună în noaptea asta. Hai, rămîi cu mine măcar noaptea asta, spuse ea. E un timp scurt, şi trece repede.

El reveni la ea, culcîndu-se alături, şi cînd se întoarse spre el şi trupurile lor se atinseră, o apăsă cu putere de trupul lui, iar ea îl îmbrăţişă strîns. Făcură dragoste rîvnind la toată căldura şi dulceaţa pe care fiecare o putea primi de la celălalt. Făcură dragoste ca şi cum ar fi fost ultimul prilej de a smulge vieţii tot ce era cu putinţă, în acea noapte care era, poate, ultima lor noapte împreună.

CAPITOLUL XXXIII

Dimineaţa, Anna nu voi să rămînă acasă, astfel că porni pe stradă, cu copilul în braţe, împreună cu el. Ceruse să-i dea voie să-l însoţească numai pînă în apropiere de casa tatălui său. Nu purta pălărie; îmbrăcase o rochiţă imprimată pe fond albastru. Străbăteau străzile tăcuţi şi palizi. O singură dată Anna ridică privirea spre Mike şi încercă să zîmbească, iar el îi strînse braţul. Era o dimineaţă senină de vară, şi lumina soarelui pătrundea pretutindeni.

— Lasă-mă să duc eu copilul, zise el.

— Nu, răspunse ea.

— Ţi-e greu să mergi, Anna.

— Merg foarte bine, zise ea. Nu sînt obosită.

Cînd ajunseră la imobilul unde locuia tatăl lui Mike, se opriră pe trotuar şi se uitară în sus pe ferestre. Clipeau din ochi în bătaia razelor de soare care le lumina chipurile.

— Eu intru, zise el. Tu du-te acasă, Anna.

— Nu, aştept aici.

— Ai să obosești. Te rog, du-te acasă.

— Nu. Lasă-mă să aștept, Mike. N-aș putea să mă duc. M-aș întoarce mereu. N-o să fac nimic, decît că o să stau aici. N-are să mă bage nimeni în seamă. N-o să spun nimic. O s-aștept și-atît.

Cînd îl văzu îndreptîndu-se spre intrare, strigă :

— Mike !

— Ce este ?

— O, Mike, nu știu.

— Atunci lasă-mă să intru, zise el.

Ea se apropie de el și-l sărută acolo, pe trotuar.

— Totul o să iasă bine, dragule, îi spuse ea. Orice se va întîmpla, categoric o să iasă bine. Lasă-mă doar să te-aștept.

Înainte de a intra în imobil, se întoarse și o văzu cu capul îndreptat în sus, întocmai cum îl ținuse cînd o sărutase el, căci nu se clintise cîtuși de puțin. Văzîndu-l că întoarce capul, Anna făcu doar un semn încurajator din cap, deoarece îi era cu neputință să surîdă.

Deși îi bătea inima puternic în timp ce suia scara, Mike se simțea foarte stăpîn pe sine, iar gîndurile îi erau de o limpezime înfiorătoare. Își amintea ce sentimente îl dominaseră în momentul cînd se dusese la locuința de la țară a tatălui său ; evoca propria lui atitudine de izolare arogantă, sila lui de a reveni să-și vadă tatăl. Își dădea seama acum că în clipa cînd părăsise casa părintească, cu ani în urmă, și plecase hotărît să trăiască singur, făcuse acel lucru pentru că avusese sentimentul că nu va fi iubit. Și oriunde s-ar fi dus, în oricare țară, indiferent ce va fi căutat, ar fi avut în mod constant o singură dorință : să fie iubit, unicul lucru care putea să-i satisfacă mîndria și să-l consoleze pentru situația lui materială precară. Dar de atunci, în urma celor ce i se întîmplaseră, învățase cel puțin să iubească. Se simțea adînc smerit, cu inima plină de durere pentru tatăl lui, dornic numai să fie iertat, în timp ce urca treptele.

Bătu la ușă și, fără a aștepta răspunsul, apăsă pe clanță și păși înăuntru.

Tatăl lui, care șezuse pînă atunci în fotoliu, lîngă fereastră, sări degrabă în picioare și începu să-și netezească părul, pipăindu-l cu mîna pe la ceafă. Lumina vie a dimineții cădea piezișă de la fereastră spre un colț al odăii, și acea dîră de lumină traversa corpul bătrînului.

În ultimele două luni Andrew Aikenhead întrezărise o rază de speranță și de entuziasm în viața lui, pentru că primise o scrisoare de la Ross Hillquist și una de la Sheila ; o vreme crezuse că lucrurile vor merge așa cum dorise el să meargă, că aceste scrisori vor continua să-l întărească, să-i aducă bucurie. Dar în ultimele trei săptămîni nu mai sosise nici o scrisoare, doar o ilustrată de la Sheila. În fiecare zi, pe la ora cînd poștașul venea în imobil, Andrew Aikenhead găsea cîte un pretext ca să se afle pe scară, și întreba dacă are corespondență, arătîndu-se neîncrezător cînd nu primea. Îi făcea bine măcar să întrebe de poștă și să se uite lung, cu ranchiună, la factorul poștal, stînd locului cu o expresie intrigată și nemulțumită, dar avînd cel puțin motiv să se simtă dezamăgit.

— Ei ! rosti brusc, uitîndu-se cu ochi mari la Mike. Pe urmă, oricît ar părea de ciudat, făcu o mutră intimidată. Tu ești, Michael ? întrebă el. Dar în loc să-i vină în întîmpinare, așteptă ca Michael să traverseze încăperea pînă la el. Atunci zîmbi, chipul i se lumină de bucurie și, repezindu-se înainte, își luă fiul de mînă și-i spuse : Stai jos, băiatule. Nu e cine știe ce de apartamentul ăsta. Îmi face o plăcere nespusă să te văd. Încă nu m-am îmbrăcat. Dar n-are importanță. Împinse un scaun spre el și se agită în jurul fiului său, zîmbindu-i tot timpul în semn de bun venit.

Îi venea atît de greu lui Michael să se obișnuiască cu expresia de teamă din ochii tatălui său, încît stătea în picioare și nu era în stare să se așeze, iar mișcările pline de neastîmpăr, surescitarea nervoasă și timida încîntare manifestată de părintele său îl tulburau atît de puternic, că nici nu putea vorbi. Pe drum gîndind neîntrerupt în tăcere, avusese în minte imaginea tatăui său așa cum ară-

tase cu ani în urmă ; era icoana părintească a copilăriei lui ; umblînd pe stradă, evocînd chipul și glasul tatălui, îi venea în minte mereu tatăl din vremea cînd el însuși era copil — un bărbat sigur pe sine, puternic și vesel, sau uneori sever ; era tatăl din vremea cînd trăia mama lui. De fiecare dată cînd se gîndise la tatăl său în ultimele luni, simțise respectul și simpatia care țineau de acea epocă mai îndepărtată ; parcă auzea vocea mamei lui spunînd : „Hai, ajută-l pe băiat, dacă te roagă. Spune-i cum să facă". Cuvintele se legau de împrejurarea cînd i se ceruse la școală să țină o scurtă cuvîntare, iar mama lui încercase să facă repetiție cu el, dar pe urmă așteptaseră să vină tatăl acasă, așteptaseră ca elocuția degajată și curgătoare, gesturile sigure și rîsul părintelui să lămurească totul cu limpezime. Îi venea greu lui Mike să vadă în bărbatul acela slăbit și nervos, cu ochi albaștri înfricoșați, și cu o vioiciune atît de nestăpînită, imaginea tatălui din copilărie. Se simțea copleșit de durere și rușine în așa măsură, încît nu era nici acum în stare să vorbească. Se așeză în fața tatălui său și spuse :

— Nu știi de ce am venit. Trebuia să vin de multă vreme. Doream să vin.

— Fleacuri, fleacuri. Asta n-are nici o importanță. Să-ți aduc ceva de băut. Pe urmă stăm de vorbă, da ?

— Nu beau nimic. Vreau să m-asculți. Nu știu cum să încep, tată. Ridică ochii cu o candoare atît de umilă, ca un fiu care simte nevoia unei spovedanii în fața tatălui său, încît tatăl tresări speriat.

— Ce este, Michael ? întrebă el.

— Aș vrea să mă ierți.

— Să te iert pentru ce ?

În timp ce-și aținteau ochii unul asupra celuilalt, tatăl avu o vagă intuiție a rușinii și umilinței de care era stăpînit fiul său ; și devenind conștient de acest fapt, în timp ce se priveau drept în ochi în acel fel ciudat, se simți atît de stingherit, încît rosti în șoaptă.

— De ce-ai venit acum la mine, Michael ?

— Te-am lăsat să fii acuzat, te-am lăsat să suferi, cînd de fapt eu purtam vina. Dave Choate s-a înecat în

timpul unei plimbări cu barca împreună cu mine. El nu voia ca Sheila să se mărite cu Ross ; și i-a spus că mama noastră a fost nebună. Eu nu-i ceream decît s-o lase în pace, dar el a sărit din barcă în lac și a înotat departe ; pe urmă a strigat după ajutor și eu nu m-am dus să-l salvez.

În timp ce Michael vorbea, tatăl său îl urmărea atent, holbîndu-și ochii albastru deschis ca și cum n-ar mai fi văzut nimic în cameră. Ridică încet pumnul mîinii drepte, lăsîndu-l să cadă în palma desfăcută a mîinii stîngi, cu o mișcare lentă, greoaie, mecanică, repetată de mai multe ori. Pe urmă închise ochii. Căderea pumnului în palma desfăcută continua, o ridicare și o cădere deznădăjduită, ca și cum această unică mișcare a trupului său ar fi trebuit să continue chiar dacă sufletul i-ar fi fost mort.

— De ce i-ai lăsat să mă acuze ? întrebă el.

— Am avut sentimentul că tu purtai vina pentru relele care ni s-au întîmplat. Mi-era greu să te mai văd în postura de tată. Nu mă simțeam fiul tău.

Tatăl bolborosi ca pentru sine : „Fiul meu", și din nou închise ochii, iar pe la colțuri i se prelinseră lacrimi. Cînd Michael văzu lacrimile tatălui său simți imboldul să strige : „Dumnezeu să-l aibă în pază. E un om bătrîn, iar eu nu pot să fac nimic", totuși spuse liniștit :

— Am dorit să mă ierți, dar nu mă simt în stare să-ți cer asta acum. Îmi dau seama că nu merit. Dar voiam să-ți spun că am să îndrept lucrurile în ceea ce te privește. M-aș fi dus direct la poliție, dar soția mea m-a rugat să vin întîi la tine. Sînt bucuros că am venit. Totul va fi bine.

Clătinînd din cap, tatăl făcu acel gest ciudat de emfatic, totuși pe de-a-ntregul lipsit de viață, de a lăsa să-i cadă pumnul în palma desfăcută.

— Mi-e rușine să te rog să mă ierți.

— Nu-i nimic, n-are nici o importanță.

— Am vrut să-ți vorbesc și să-ți destăinui eu însumi. Acum știu că nu-ți pot spune nimic.

Michael îl urmări din ochi pe acest om care se ghemuia în fotoliul său, cu capul în jos și trupul aplecat înainte, pe acest om care era tatăl lui, care nu scoase un cuvînt și nu făcu o mișcare. Plin de sfială, ca un copil, Michael se apropie de el și, punîndu-i mîna pe umăr, spuse :

— Îmi pare rău. Totul va fi în ordine. Mă duc acum. Soția mea mă așteaptă afară. Totul va fi așa cum trebuie. Mai mult nu fu în stare să rostească, și plecă în grabă.

CAPITOLUL XXXIV

După plecarea lui Michael, Andrew Aikenhead rămase în aceeași poziție, și acea lentă pendulare a mîinii semăna cu lenta cadență a timpului. Pe urmă ridică ochii și văzu că era singur, și cînd își dădu seama că viața îi era iarăși pustie, așa cum fusese mereu de multă vreme, alt gînd nu-i veni decît că fiul său se aflase acolo, în aceeași încăpere, iar el îl lăsase să plece. „Venise ca un adevărat fiu", își zise el. „Mi s-a destăinuit și m-a rugat să-l iert. Dorea să fie drept față de mine."

Se apropie de fereastră și privi în jos la trotuarul scăldat în lumina soarelui, și-l văzu pe Michael luînd-o de braț pe femeia care îl aștepta cu un copil în brațe. Michael și femeia rămaseră pe loc o clipă, pe urmă se întoarseră și ridicară amîndoi capetele, privind în sus, spre fereastra lui. Andrew Aikenhead se retrase repede, urmărindu-i totuși în continuare. „Îmi amintesc de chipul acestei fete. Mi-o amintesc din seara cînd m-am dus să-l caut pe Michael, și cum zîmbea, și ce drăgălașă și prietenoasă era." Chipul fetei se îndrepta stăruitor în sus, numai că bucuria pierise, era un chip palid și mistuit

de întrebări, semănînd cu un chip care privește cu teamă spre cer într-o noapte furtunoasă, totuși încă luminat de un elan, încă însuflețit de speranță. Apoi cele două siluete, braț la braț, se depărtară încet, iar Michael privea drept înainte cu ochi pierduți, în timp ce fata se întorcea spre el, plină de neliniște, rugîndu-l să-i spună și ei ce se discutase.

Uitîndu-se la ei cum mergeau, Andrew Aikenhead se simțea cu desăvîrșire abandonat, totuși răvășit de această profundă și cumplită pierdere. Se depărtă de la fereastră frămîntîndu-se și gîndindu-se mereu la felul cum cei doi priviseră către locuința lui. „Va face așa cum a spus. Nimeni nu mă va mai bănui de nimic. Voi fi eliberat de suspiciuni. Voi fi un om onorabil. Nimeni nu se va mai atinge de mine. Așa e și drept să fie. Dar la urma urmelor ce-mi va rămîne ?"

Ședea acolo singur, măcinat de asemenea gînduri, amintindu-și cum îi fugiseră de-acasă, în copilărie, băiatul și fata, pe urmă îl năpădi un dor nesfîrșit după căminul său, și i se păru cumplit să stea singur cu astfel de gînduri în minte. „A fost aici ca un adevărat fiu, și mi-a spus «Îmi pare rău» cu toată umilința. Mi-a atins brațul", medita el.

Netezindu-și părul pe spate, înșfăcă brusc haina, își puse pălăria și coborî scara în grabă. Cînd se văzu afară, pe trotuar, respirînd aerul proaspăt al dimineții însorite, cercetă strada nerăbdător cu privirea. Cei doi nu se aflau prea departe. Stăteau la colțul străzii, așteptînd să traverseze bulevardul. Ar fi vrut s-o ia la fugă, dar se mulțumi să facă mici pași repezi, lungind gîtul ca să-i vadă și îndesîndu-și din cînd în cînd pălăria pe cap, în timp ce reflecta : „Sînt tatăl lui și nu trebuie să-l las să facă vreo neghiobie." Strada i se părea luminoasă și vie în dimineața aceea ; privi zîmbind naiv spre un polițist că-

lare care se apleca și-i vorbea unui negru, iar negrul, izbucnind într-un hohot de rîs, spunea : „Asta e o glumă irlandeză, o glumă irlandeză deocheată“ și se încovoia de rîs, în timp ce polițistul arăta satisfăcut, iar calul începu să-și șfichiuie crupa cu coada și să dea înapoi. Dar fiul său și femeia de lîngă el se aflau doar la o mică distanță mai înainte, de aceea strigă cu înflăcărare : „Michael !“, însă Michael nu auzi, nici nu se întoarse, și ar fi vrut să alerge după ei. Trecu pe lîngă un negustor evreu care, împreună cu nevasta și copilul, stătea în fața restaurantului din colț, iar negustorul întreba : „Vrei o cafea ?“ și femeia răspundea „Nu“ ; atunci negustorul, îndreptîndu-se singur spre restaurant, deodată se întorcea și-i spunea băiatului care sugea o bomboană : „Hai, sărută-l pe tata“, și băiețelul scotea bomboana din gură în timp ce negustorul îl săruta și pleca apoi legănîndu-se ca o rață. Andrew Aikenhead le adresă un surîs. Glasurile oamenilor, această întrezărire de fapturi omenești vii, fiecare aspect al străzii în dimineața aceea era plin de viață, de claritate și prospețime, și nespus de plăcut.

Dar cînd se apropie mai mult de cei doi dinaintea lui, încetini pasul, avînd impresia că nu se cuvenea să-l vadă așa, înfierbîntat de emoție, de aceea își aranjă cravata, își potrivi reverele de la haină, și căută să-și recapete respirația, pornind apoi cu pași mai lenți, cu demnitate.

Îi urmă pînă aproape de imobilul de lîngă grădina botanică, unde locuiau ei, și acolo, văzîndu-l pe Michael cu mîna întinsă, gata să deschidă ușa, se neliniști, căci într-o clipă avea să-i piardă din vedere, iar lui i se păru că avea să-i piardă pentru totdeauna.

— Michael, Michael, strigă el. Așteaptă o clipă.

Se întoarseră amîndoi și îl priviră cu chipuri speriate, uimite ; îl scrutau cu capetele aplecate spre el, în timp

ce el venea în grabă, cu o expresie plină de neliniște. Fata se străduia din răsputeri să pară oarecum încrezătoare, făcîndu-i un semn de salut și zîmbindu-i.

— Ai plecat în mare zor, Michael.

— Da, mă aștepta soția mea.

— N-am avut cînd să-ți spun o vorbă. E soția ta? întrebă el. Întinse mîna și o prinse pe Anna de braț, pe urmă îi zîmbi, căci al ei era chipul de care își amintea și care-i plăcuse, și în timp ce-și trăgea sufletul nu-și îndepărta privirea de la fiul său, care îl privea mirat, dar calm.

— Michael, începu el cu toată seriozitatea, nu trebuie să faci vreo nerozie. Ești fiul meu.

— Nu prea m-am purtat ca un fiu, vorbi Michael cu simplitate. Anna știe ce am de gînd să fac.

Atunci tatăl se întoarse către Anna și făcu apel la ea ca și cum ar fi cunoscut-o de multă vreme.

— Ce mai poate el să facă acum pentru mine? Dacă ar vrea să mă asculte, asta ar fi tot ce i-aș cere. Am fost un om singur. Adineauri a venit să mă vadă, și abia după ce a plecat mi-am dat seama că îmi regăsisem fiul. Nu mai vreau să fiu iar singur. Dumneata îi ești soție, iar eu îi sînt tată. Nu trebuie să-l lăsăm să comită cine știe ce nebunie. N-am fi în stare să suportăm una ca asta, așa e că n-am fi în stare? adăugă el, alăturîndu-i-se astfel Annei. Pe urmă spuse cu hotărîre: N-am să tolerez acest lucru, Michael.

În timp ce tatăl său îi vorbea Annei, Michael îl asculta, nu-l pierdea din ochi și se simțea cuprins de o incredibilă uimire; cînd tatăl său zîmbi pe neașteptate și glasul lui răsună hotărît, reînvie parcă imaginea tatălui de altădată, cu entuziasmul strălucindu-i fățiș și limpede în ochi; și căldura sufletească pe care o resimțea Michael devenea cu mult mai intensă din pricina anxietății și grijii care se citeau încă pe chipul tatălui său.

Anna văzu că Michael era atît de mișcat, încît nu putea rosti nici un cuvînt, văzu că tatăl începea să fie stăpînit de agitație din cauza propriei înflăcărări, și cu fața luminată de bucurie spuse :

— Poftiți la noi, domnule Aikenhead. Să mergem cu toții la noi.

— Să mergem cu toții la voi, întări cu vioiciune Andrew Aikenhead.

Intrară și începură să urce scara, și nu se auzea nimic decît zgomotul tălpilor pe trepte, și nici unul dintre ei nu fu în stare să spună vreo vorbă pînă sus, căci fiecare se simțea oarecum stingherit față de ceilalți.

Lector : RUXANDRA VASILESCU-POTLOG
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 18.02.1986. Coli tipo : 19

Tiparul executat sub cd. 5258/985 la
INTREPRINDEREA POLIGRAFICA
BACĂU
Str. Mioriței nr. 27

Lei 16,50

Morley Callaghan (n. 1903) a debutat în literatură cu romanul **Strange Fugitive** (Ciudata fugară) apărut în SUA în anul 1928. Faima internațională a cîștigat-o printr-o serie de romane, dintre care cele mai cunoscute sînt
They Shall Inherit the Earth
(Ei vor moșteni pămîntul – 1935) ;
The Loved and the Lost (Cei iubiți și cei pierduți – 1951), pentru care i s-a acordat
Medalia Guvernatorului Canadei ;
A Passion in Rome (Patimi în Cetatea Eternă – 1961) ;
A Fine and Private Place
(Un loc frumos și singuratic – 1975)
și **A Time for Judas** (Vremea lui Iuda – 1983).
În 1982 a fost distins cu Ordinul Canadei pentru întreaga sa activitate literară.

„Numele lui Callaghan poate fi pus, fără ezitare, alături de acelea ale lui Cehov și Turgheniev."

EDMUND WILSON

Editura UNIVERS